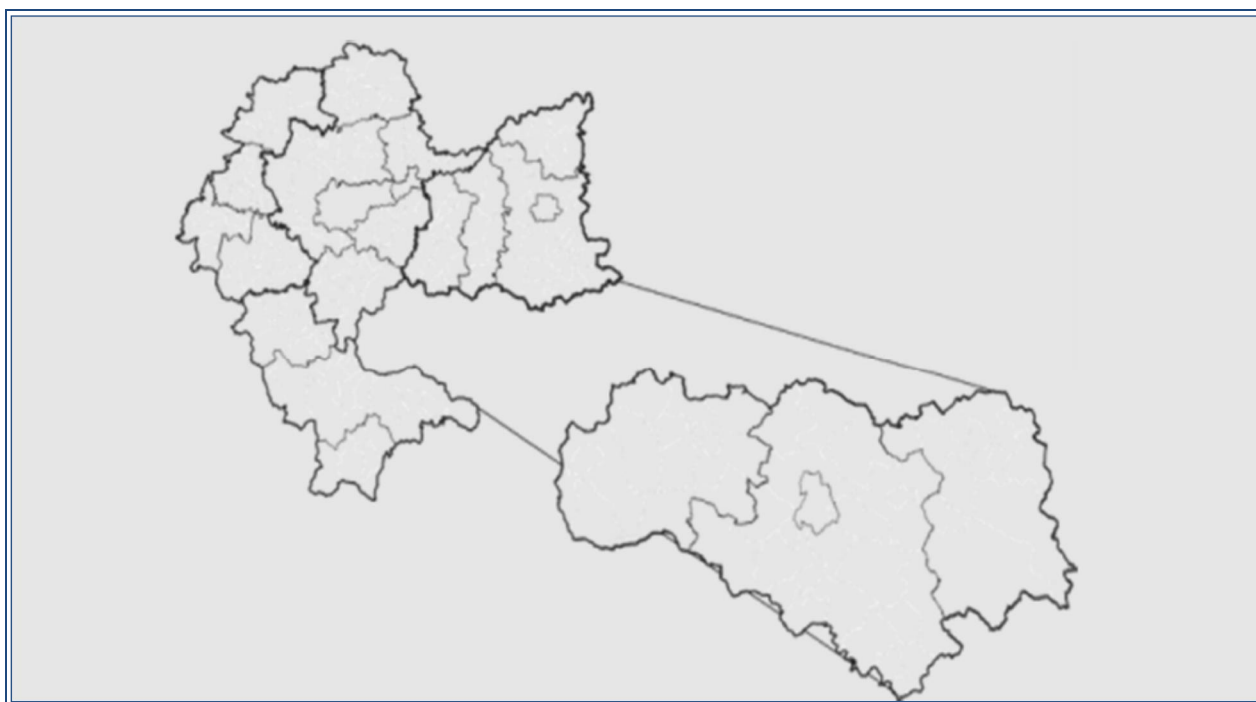

Załącznik nr 1
do Uchwały Nr XIX/209/ 2015
Rady Miasta Nowego Sącza
z dnia 29 grudnia 2015 r.

SERCE SUBREGIONU SĄDECKIEGO

STRATEGIA ROZWOJU NOWEGO SĄCZA 2020+

Nowy Sącz 2015

PREZYDENT MIASTA NOWEGO SĄCZA

Ryszard Nowak

I ZASTĘPCA PREZYDENTA MIASTA NOWEGO SĄCZA

Jerzy Gwiżdż

II ZASTĘPCA PREZYDENTA MIASTA NOWEGO SĄCZA

Wojciech Piech

ZESPÓŁ DS. AKTUALIZACJI I UZUPEŁNIENIA STRATEGII ROZWOJU NOWEGO SĄCZA 2020+

Wojciech Piech (przewodniczący), dr Krzysztof Głuc (zastępca przewodniczącego)

Lesław Boryś, Ludomir Krawiński, Marta Mordarska, Marek Oleniacz

WSPÓŁPRACA EKSPERCKA

Edyta Brongiel, Grzegorz Chochla, Magdalena Januszek – Gródek, Janusz Gruca, Dariusz Górski,
Józef Kantor, Józef Klimek, Alina Marek, Grzegorz Mirek, Marek Nieć,
dr Marek Reichel, Mirosław Trzupek, Marta Wieciech – Kumięga, dr Dariusz Woźniak

KONSULTACJA METODOLOGICZNA I RECENZJA

Prof. dr hab. Tadeusz Kudłacz

KIEROWNIK KATEDRY GOSPODARKI REGIONALNEJ UNIwersYTETU EKONOMICZNEGO W KRAKOWIE

PRZEWODNICZĄCY RADY NAUKOWEJ INSTYTUTU ROZWOJU MIAST

CZŁONEK PREZYDIUM KOMITETU PRZESTRZENNEGO ZAGOSPODAROWANIA KRAJU PAN

PRZEWODNICZĄCY ZESPOŁU DS. KSZTAŁCENIA I ROZWOJU KADR Z ZAKRESU GOSPODARKI PRZESTRZENNEJ

DYREKTOR INSTYTUTU EKONOMICZNEGO PWSZ W NOWYM SĄCZU

WSPÓŁPRACA

SĄDECKA AGENCJA ROZWOJU REGIONALNEGO S.A. W NOWYM SĄCZU

PAŃSTWOWA WYŻSZA SZKOŁA ZAWODOWA W NOWYM SĄCZU

WYŻSZA SZKOŁA BIZNESU – NATIONAL LOUIS UNIVERSITY W NOWYM SĄCZU

OBŚŁUGA TECHNICZNO - LOGISTYCZNA

BIURO PREZYDENTA MIASTA W URZĘDZIE MIASTA NOWEGO SĄCZA

WYDZIAŁ ORGANIZACYJNY W URZĘDZIE MIASTA NOWEGO SĄCZA

WYDZIAŁ DS. PRZEDSIĘBIORCZOŚCI I FUNDUSZY ZEWNĘTRZNYCH W URZĘDZIE MIASTA NOWEGO SĄCZA

UCHWALAJĄCY

PRZEWODNICZĄCA RADY MIASTA NOWEGO SĄCZA

Bożena Jawor

WICEPRZEWODNICZĄCY RADY MIASTA NOWEGO SĄCZA

Tomasz Cisoń

WICEPRZEWODNICZĄCY RADY MIASTA NOWEGO SĄCZA

Michał Kądziołka

RADNI

**TOMASZ BASTA, ANDRZEJ BODZIONY, ELŻBIETA CHOWANIEC, DAWID DUMANA, GRZEGORZ FECKO,
TADEUSZ GAJDOSZ, PRZEMYSŁAW GAWŁOWSKI, JÓZEF GRYŻŁAK, MIECZYŚLAW GWIŹDŹ, JÓZEF HOJNOR,
MIECZYŚLAW KACZWIŃSKI, TERESA KRZAK, JANUSZ KWIATKOWSKI, PIOTR LACHOWICZ, KONSTANTY LEGUTKO,
DOMINIKA MARCZAK, GRZEGORZ MĄDRY, MARIA PIPREK, KAZIMIERZ SAS, PATRYK WICHER**

SPIS TREŚCI

OCENA STRATEGII	5
CZĘŚĆ I WPROWADZENIE	12
CZĘŚĆ II ANALIZA ROLI, POTENCJAŁU I KIERUNKÓW ROZWOJOWYCH	25
CZĘŚĆ III DELIMITACJA OBSZARU FUNKCJONALNEGO	44
CZĘŚĆ IV SYNTEZA DIAGNOZY SPOŁECZNO-GOSPODARCZEJ	48
CZĘŚĆ V STRATEGICZNE KIERUNKI ROZWOJU	71
CZĘŚĆ VI PROGRAMY KLUCZOWE	90
1. NOWY SĄCZ SILNY SWYMI MIESZKAŃCAMI	92
2. NOWY SĄCZ MIASTEM KONKURENCYJNEJ I INNOWACYJNEJ GOSPODARKI	100
3. NOWY SĄCZ MIASTEM OBYWATELSKIM	107
4. NOWY SĄCZ MIASTEM ZMIENIAJĄCYM SIĘ	115
5. NOWY SĄCZ MIASTEM ZDROWIA I OPIEKI	121
6. NOWY SĄCZ MIASTEM W RUCHU	127
7. NOWY SĄCZ MIASTEM KULTURY I ROZRYWKI	132
8. NOWY SĄCZ MIASTEM BEZPIECZNYM	137
9. NOWY SĄCZ MIASTEM PRZYJAZNYM DLA ŚRODOWISKA	143
10. NOWY SĄCZ MIASTEM OTWARTYM	150
11. NOWY SĄCZ MIASTEM CYFROWYM	157
12. NOWY SĄCZ MIASTEM SILNEJ MARKI	162
ZAŁĄCZNIK 1 PRZYKŁADOWE WSKAŹNIKI MONITORINGU REALIZACJI STRATEGII	167
ZAŁĄCZNIK 2 ANALIZA WYNIKÓW KONSULTACJI SPOŁECZNYCH	182
BIBLIOGRAFIA	202

Prof. dr hab. Tadeusz Kudłacz

OCENA

STRATEGII ROZWOJU NOWEGO SĄCZA 2020+

Przedmiot i zakres oceny

Przedmiotem ogólnym przeprowadzanej oceny jest *Strategia Rozwoju Nowego Sącza 2020+*¹. W bardziej szczegółowym ujęciu, nawiązującym do zakresu oceny, przedmiot ten odnieść można do dwóch ważnych ujęć, a to:

1. Poprawności (wartości) merytorycznej przyjętej strategii jako narzędzia skutecznej i efektywnej polityki wewnętrznej władz samorządowych Miasta. Ta kwestia wymaga odpowiedzi na szereg pytań, m.in.:
 - na ile poprawnie strategia identyfikuje zaistniałą sytuację?
 - na ile trafnie formułuje założenia dotyczące spodziewanych tendencji zmian w zakresie wewnętrznych i zewnętrznych uwarunkowań rozwoju?
 - przede wszystkim zaś, na ile stawiane cele rozwoju odzwierciedlają główne wyzwania, których uwzględnienie zapewnić może najlepsze efekty, jakie Miasto jest w stanie osiągnąć w zakładanej perspektywie?
 - nie bez znaczenia są tu również rozstrzygnięcia w zakresie mechanizmu zapewniającego realizację zakładanych priorytetów.
2. Poprawności warsztatowej. Między innym dotyczy to:
 - kompletności elementów tworzących strategię
 - wymaganego przebiegu procesu jej tworzenia
 - jasności terminologicznej i jednoznaczności przedstawianych sformułowań, co warunkuje przede wszystkim zrozumienie deklarowanych intencji podmiotów strategii przez szeroki krąg układu partnerskiego.

Ogólna charakterystyka dokumentu *Strategii*

Dokument *Strategii rozwoju Nowego Sącza 2020+* składa się z sześciu następujących części:

1. *Wprowadzenie*
2. *Analiza roli, potencjału i kierunków rozwojowych*
3. *Delimitacja obszaru funkcjonalnego*
4. *Synteza diagnozy społeczno-gospodarczej*
5. *Strategiczne kierunki rozwoju*

¹ Dla ścisłości należałoby zauważyć, że przedmiotem oceny jest projekt przedmiotowej Strategii.

6. Kluczowe programy operacyjne

Uzupełnieniem są dwa załączniki ujmujące mierniki monitoringu oraz ocenę wyników konsultacji społecznych.

Układ powyższy stwarza **pełne** w zasadzie szanse dla wyczerpującego ujęcia wszystkich elementów niezbędnych w tego rodzaju dokumentach. W ogólnej ocenie jest on zatem **logiczny i kompletny**. Abstrahując na razie od oceny zawartości merytorycznej poszczególnych fragmentów dokumentu, zauważyć trzeba, że są w nim części:

- a) identyfikująca istniejącą sytuację społeczno-gospodarczą, ekologiczną i przestrzenną Miasta,
- b) przedstawiająca cele rozwoju i wynikające z nich zadania dla podmiotów publicznych,
- c) formułująca warunki i instrumenty zarządzania realizacją programu, w tym zarysowująca strukturę układu podmiotowego.

Pewnego komentarza wymaga część diagnozująca strategii (powyższy punkt a). Z układu samego tekstu *Strategii* może wynikać, iż zawarte tam informacje są dalece niewystarczające dla poprawnego zdefiniowania strategicznych celów rozwoju, a przede wszystkim kierunków koniecznych działań. W tekście dokumentu *Strategii* znajdujemy jednak szereg źródeł wiedzy empirycznej **wystarczająco dobrze** pozycjonującej aktualną sytuację społeczno-gospodarczą Miasta w strukturze wyzwań rozwojowych oraz względem warunków otoczenia zewnętrznego.

Poprzednia *Strategia Rozwoju Miasta* została uchwalona na lata 2008-2020. Mimo stosunkowo krótkiego czasu od momentu jej uchwalenia, tworzona była w nieco odmiennych warunkach, zwłaszcza otoczenia zewnętrznego – co wyraźnie jest eksponowane w zapisach *Strategii* nowej. Ocena zasadności aktualizacji poprzedniej *Strategii* wydaje się wymagać odpowiedzi na trzy pytania:

- a) czy zaistniały wystarczające powody jej aktualizacji?
- b) czy nowa jej wersja (z 2014 roku) jest rzeczywiście jedynie aktualizacją poprzedniej?
- c) czy w procesie przygotowywania oraz w zaprojektowanej strukturze elementów aktualnej *Strategii* wyeliminowano zaobserwowane błędy wersji poprzedniej?

Odpowiedź na pierwsze pytanie musi być **pozytywna**, w zasadzie z przyczyn powszechnie znanych i dotyczących nie tylko miasta Nowego Sącza. Przesądza o tym – co zaznaczono w *Strategii* – istotna zmiana uwarunkowań zewnętrznych, wśród których znaczenie zasadnicze ma nowa perspektywa finansowa polityki Unii Europejskiej i wynikające z tego następstwa dla polityk krajowych, w tym jednostek poziomu lokalnego. Tylko pozornie zatem horyzont poprzedniej *Strategii* sugerował, iż jej dezaktualizacja jest jeszcze odległa. W rzeczywistości, nie mogła ona być podstawą kompatybilnych, z dokumentami UE, projekcji rozwoju Miasta po 2013 roku.

Pewien niedosyt dotyczyć może braku nieco bardziej rozwiniętego omówienia elementów starej strategii podlegających aktualizacji, w tym również argumentacji szczegółowszych potrzeb w tym względzie. Relatywnie skrótkowe potraktowanie tego problemu skutkuje

trudnością w odpowiedzi na ostatnie, z powyższych pytań. Można jednak dodać, że analiza porównawcza obydwóch dokumentów, a przede wszystkim układu merytorycznego, prowadzi do wniosku, że przedstawiona projekcja **stanowi aktualizację** strategii z 2008 roku.

Ocena strony „warsztatowej” *Strategii*, w tym klarowności terminologicznej dokumentu

Formułowane w charakteryzowanej *Strategii* cele dotyczą horyzontu czasowego w zasadzie wykraczającego poza rok 2020. *Strategia* stanowi kompleksowy program społeczno-gospodarczego i przestrzennego rozwoju Miasta Nowego Sącza.

Strona warsztatowa każdej strategii w znaczącym stopniu przesądza o jej wartości, w tym skuteczności i użyteczności jako narzędzia długofalowej polityki podmiotów władzy samorządowej. Składają się na to:

1. Procedura budowy strategii.
2. Poprawność selekcji rozważanych zjawisk i procesów.
3. Przyjęta terminologia.
4. Kompletność i spójność elementów tworzonego dokumentu.

Należy podkreślić, że w aspekcie „warsztatowym” przedstawiony dokument *Strategii* **w pełni** odpowiada sztuce planowania strategicznego w zastosowaniu do rozwoju upodmiotowionych jednostek terytorialnych. W syntetycznym ujęciu, nawiązującym do zaprezentowanych powyżej wymogów warsztatowych, uzasadnieniem tego jest:

Ad.1. Przyjęta procedura budowy *Strategii* (aktualizacji), **uwzględnia** konieczność tworzenia społecznego i politycznego *consensusu* wokół projektowanych kierunków rozwoju oraz koniecznych działań podmiotów, które z różnych względów są ważne dla Miasta.

Ad.2. Ważną właściwością programów strategicznych jest koncentrowanie się **na najważniejszych** dla danego miasta siłach motorycznych jego rozwoju oraz **odpowiednio** wyselekcjonowanych obszarach interwencji. Doświadczenie podpowiada, iż nie zawsze jest to łatwe do osiągnięcia, głównie z uwagi na wielość podmiotów z konieczności angażowanych w proces budowy strategii rozwoju jednostki terytorialnej i związaną z tym obfitość ich własnych priorytetów wymagających negocjacji. Aczkolwiek autor niniejszej ekspertyzy nie czuje się wystarczająco kompetentny do szczegółowej dyskusji zasadności każdego z zakładanych celów i kierunków działań rozważanego Miasta, to jednak jest możliwa ocena podniesionej właściwości *Strategii*. Ocena ta jest w zasadzie **pozytywna**. Ograniczając się do struktury celów rozwoju, świadczy o tym nie tylko ograniczona ich liczba, ale także ranga każdego z nich w realizacji zakładanej wizji rozwoju.

Ad.3. Rozważając poprawność terminologiczną należy od razu wyjaśnić, iż nie tyle chodzi tu o przestrzeganie jakichś sztywnych standardów nazewnictwa, ile o konsekwentne stosowanie się do raz przyjętej interpretacji pojęć. Dla zrozumienia dokumentu i właściwej interpretacji intencji podmiotów planu wyrażanej w zapisach *Strategii* ważne znaczenie ma klarowność przedstawianych opisów, w czym wiodącą rolę przypisać należy użytej terminologii. Charakter dokumentu pozwala zidentyfikować używane w nim określenia mające istotne znaczenie dla

zrozumienia jego treści, w tym poprawnego odczytania intencji podmiotu strategii. Kluczowymi terminami są: *wizja, misja, cele rozwoju*, w tym *cele strategiczne, priorytety, działania*. Ich znaczenie nie jest wprost wyjaśniane. Można je jednak ustalać na podstawie kontekstów, w których są stosowane.

Ad.4. Jeżeli chodzi o kompletność i spójność elementów tworzonego dokumentu, to oceny z tym związane po części zostały już wyrażone powyżej (**pozytywnie** oceniona kompletność w części: „ogólna charakterystyka dokumentu ...”). Po części zaś będzie to przedmiotem nieco szerszej analizy bezpośrednio poniższego fragmentu oceny.

Uogólniając wynik przeprowadzonej oceny poprawności „warsztatowej” Strategii należy uznać, że od tej strony jej użyteczność nie jest zagrożona.

Ocena wewnętrznej spójności Strategii oraz trafności przyjętych ustaleń

Ocena wewnętrznej spójności Strategii i trafności przyjętych ustaleń wymaga kolejnego przeanalizowania głównych jej składowych pod kątem kompletności ujęć, w tym wystarczalności przedstawianych informacji, a przede wszystkim wymaga rozważenia stopnia wzajemnego zharmonizowania wspomnianych składowych. Odpowiednią analizę zdecydowano przeprowadzić w przekroju trzech następujących grup elementów.

1. Diagnoza
2. Struktura celów i działań
3. Układ urzeczywistniania zakładanych celów (układ wdrożeniowy)

Ocena części diagnostycznej

Dla właściwej oceny tej części konieczne jest przypomnienie podnoszonej już kwestii dotyczącej diagnozy sytuacji społeczno-gospodarczej Nowego Sącza. Należy uznać, że zamieszczona w ocenianej Strategii diagnoza jest jedynie skrótową syntezą zasadniczych wniosków formułowanych w znacząco bardziej rozbudowanych opracowaniach dostępnych Autorom dokumentu. Sugeruje to, m.in. tytuł części IV ocenianego opracowania.

Warto zauważyć, że część diagnostyczna w programie strategicznym posiadać musi dwie ważne właściwości:

- 1) Selektywność, podporządkowaną koncentrowaniu się na najważniejszych obszarach rozwoju Miasta
- 2) Formułę opisu umożliwiającą nie tylko wartościowanie przedstawianych zjawisk i procesów, ale także wyciąganie wniosków dla przyszłości.

Należy uznać, że w zasadzie obydwie własności **spełnia** oceniany dokument. Selektywność ma związek ze wspomnianym syntetyzowaniem wniosków wynikających z szeroko zakrojonej analizy rozpoznawania wiodących procesów rozwojowych Miasta. Odpowiednie informacje w tym względzie ujmują trzy następujące po sobie części dokumentu Strategii:

- analiza roli, potencjału i kierunków rozwojowych
- delimitacja obszaru funkcjonalnego

- synteza diagnozy społeczno-gospodarczej.

Pierwsza z nich rozważa miejsce potencjału rozwojowego Nowego Sącza na tle ośrodków miejskich województwa małopolskiego, w tym głównie Krakowa oraz Tarnowa. Stwarza ona podstawę do formułowania pytań, a następnie udzielania na nie odpowiedzi: jakie działania powinny zostać podjęte, aby Nowy Sącz mógł legitymować się niegorszą przynajmniej społeczno-gospodarczą bazą rozwoju w dziedzinach, w których zauważany jest regres w stosunku do innych, większych miast regionu.

W kolejnej części zaprezentowano trzy, różniące się zakresem terytorialnym, obszary funkcjonalne Nowego Sącza: subregionalny, ponadlokalny, lokalny. W zarysie ukazują one istniejące oraz potencjalnie możliwe grupy funkcji zewnętrznych miasta, czyniących z Nowego Sącza jednostkę centralną względem delimitowanych obszarów. Zagadnienia te rozwijane są nieco szerzej w części następnej przy okazji prezentowania faktografii dotyczącej miejsca Nowego Sącza w strukturze społeczno-gospodarczej otoczenia.

Ważną **wartością** części dotyczącej syntezy diagnozy jest koncentrowanie się na **odpowiednio** wyselekcjonowanych obszarach problemowych o dominującym znaczeniu dla rozwoju Miasta. Warto również zauważyć, że przyjęta formuła prezentowania faktografii tworzy dostatecznie **dobrą** bazę dla wnioskowania prognostycznego.

Podsumowując ocenę części diagnostycznej dokumentu strategii postawić można dwa ważne pytania:

- 1) Czy dokonany dobór dziedzin diagnozy jest trafny?
- 2) Czy wnioski nasuwające się z różnych dziedzin diagnozy są zbieżne (przynajmniej niesprzeczne)?

Podejmując odpowiedź na pierwsze pytanie należy stwierdzić, iż w ocenie ogólnej dokonany dobór dziedzin diagnozy jest **słuszny** w świetle przyjętej dalej struktury celów rozwoju. Widać wyraźne podporządkowanie opisów diagnostycznych argumentacji przedstawianych później celów i obszarów interwencji (cele operacyjne, działania).

Drugie postawione pytanie dotyczy spójności analiz diagnostycznych, a nieco bardziej konkretnie, zbieżności, lub co najmniej niesprzeczności stawianych wniosków dotyczących poziomu rozwoju miasta Nowego Sącza, w tym czynników przesądzających o tym rozwoju. Konkluzja w tym względzie jest krótka: w zasadzie **nie zauważa się** niespójności stawianych ocen w omawianej dziedzinie (diagnoza).

Ocena struktury celów rozwoju i kierunków działań

Kluczowymi właściwościami dla oceny wartości strategii - jej części projekcyjnej – są:

1. Strategia rozwoju miasta – w przeciwieństwie do innych projekcji indykatywnych – ma być narzędziem zarządzania rozwojem. Zatem, obok zakładanych (pożądanych) celów rozwoju jasno muszą zostać zdefiniowane przedsięwzięcia zabezpieczające ich osiągnięcie. Ponadto, jednoznacznie wskazany musi być podmiot wyposażony w instrumentarium adekwatne do przyjętych w programie wyzwań, i jednocześnie zdolny do podejmowania skutecznych

i efektywnych działań interwencyjnych. Należy zauważyć, że oceniana **strategia** spełnia obydwa warunki. W rozbudowanej części ujmującej programy operacyjne definiowane są **odpowiednie** pakiety przedsięwzięć realizacyjnych. Są również prezentowane układy podmiotowe programów, aczkolwiek w sposób ogólny, i niewątpliwie konieczny do uszczegółowienia w procedurach wdrożeniowych programów operacyjnych.

2. O wartości całej strategii w dużym stopniu przesądza struktura jej części projekcyjnej oraz wzajemne relacje między jej elementami. Pojawiają się „cele rozwoju”, które stanowią pożądany, i warunkowo możliwy do osiągnięcia, obraz rozważanej rzeczywistości w danej perspektywie czasowej. W najbardziej ogólnym ujęciu zwykło się to określać nazwą „wizja rozwoju”. Ten najbardziej ogólny obraz dezagregowany musi być na nieco bardziej szczegółowo ujęte cele rozwoju, które w projekcjach strategicznych zwykle koncentrować się powinny na odpowiednio wyselekcjonowanych filarach będących siłami motorycznymi rozwoju, występując pod nazwą „cele strategiczne rozwoju”. Odnosząc przedstawione spostrzeżenia do ocenianego dokumentu zauważyć należy, że:
 - a) W ocenianej *Strategii* **odpowiednio** zdefiniowana została wizja rozwoju Nowego Sącza. Wizja ta została ujęta w sposób swoisty, ale wystarczająco **przekonywujący**. Odpowiada ona powszechnie przyjętej formule, a mianowicie prezentowania najbardziej ogólnego obrazu rozwoju jednostki terytorialnej.
 - b) Sformułowany cel główny *Strategii*, jak i wszystkie trzy cele strategiczne wydają się być **w pełni** adekwatne do zidentyfikowanej sytuacji zewnętrznej i wewnętrznej Miasta. Oznacza to, że po pierwsze, ich realizacja jest możliwa, oraz po drugie, że dokonane wybory należą do zbioru zbliżonego przynajmniej do optymalnego.
 - c) Bardziej wnikliwa analiza relacji pomiędzy:

wizja rozwoju ⇒ **cele strategiczne** ⇒ **cele operacyjne** ⇒ **działania** ⇒ **zadania**

proceedzi do **pozytywnej** oceny spójności w strukturze pionowej drzewa celów. Można bowiem twierdzić, że: **cele (działania) niższego poziomu stwarzają dostateczną szansę realizacji celów im nadrzędnych**.

Wyraźnego podkreślenia wymaga fakt, iż merytoryczna strona wizji oraz wyprowadzonych z niej celów strategicznych jest zawsze wyborem politycznym, tzn. że główny podmiot strategii (władza samorządowa Nowego Sącza) przyjmuje koncepcję rozwoju miasta przedstawianą właśnie poprzez wizję oraz cele strategiczne. Ograniczona jest zatem zasadność oceniania przez recenzującego koncepcji przedstawionej w dokumencie strategii. Można jedynie stwierdzić, że zaprezentowana koncepcja rozwoju Nowego Sącza jest jedną z wielu możliwych. Jest ona jednak wyprowadzona z oceny obecnych i spodziewanych, wewnętrznych i zewnętrznych, uwarunkowań rozwoju, o czym wspomniano wyżej, przy okazji oceny spójności Strategii. Przedstawione cele strategiczne stanowią rozwinięcie przyjętej wizji rozwoju.

3. Logicznym następstwem zakładanych „celów rozwoju” muszą być obszary interwencji, rozumiane jako podejmowane działania zapewniające osiągnięcie określonych celów. Są to

zatem cele społeczno-gospodarczej i przestrzennej polityki władz danego miasta. Również i te elementy dokumentu planistycznego powinny mieć strukturę hierarchiczną. Hierarchię taką zidentyfikować **można** w ocenianej Strategii. Na szczycie znajduje się „misja rozwoju” ujmująca w sposób ogólny powinności Władzy samorządowej związane z urzeczywistnianiem wizji rozwoju. Te z kolei, w poszczególnych programach operacyjnych rozpisywane są w konkretne przedsięwzięcia (działania i zadania).

Wnioski końcowe

Przeprowadzona ocena *Strategii* rozwoju społeczno-gospodarczego Miasta Nowego Sącza prowadzi do następujących uogólniających wniosków:

1. W aspekcie „warsztatowym” (procedura sporządzania, kwestie terminologiczne, konieczne do zaistnienia elementy strategii) **odpowiada** ona sztuce planowania strategicznego w zastosowaniu do rozwoju upodmiotowionych jednostek terytorialnych.
2. **Pozytywna** jest również ogólna ocena w aspekcie merytorycznym. Dotyczy to głównie:
 - a) na ile trafnie identyfikuje ona wewnętrzne i zewnętrzne uwarunkowania rozwoju, w tym szanse dla Miasta wynikające z programów poziomu regionalnego, krajowego i unijnego
 - b) na ile trafnie identyfikuje ona strategiczne cele rozwoju Miasta
 - c) w jakim zakresie cele te znajdują odzwierciedlenie w projektowanych kierunkach działań,
 - d) w jakim zakresie zakładany mechanizm realizacji *Strategii* (głównie instrumentarium, przewidywane w ramach kluczowych programów wykonawczych) stwarza szansę urzeczywistniania ważnych dla Miasta celów rozwoju.

CZĘŚĆ I

WPROWADZENIE

1. WSTĘP

Strategia Rozwoju Nowego Sącza 2020+ jest podstawowym dokumentem planistycznym, nadrzędnym w stosunku do innych dokumentów strategicznych i sektorowych programów operacyjnych opracowywanych i przyjmowanych do realizacji w Nowym Sączu. Strategia spaja wszelkie działania rozwojowe podejmowane na rzecz poprawy warunków życia. Jej zadaniem jest odważne, lecz jednocześnie realistyczne zaprogramowanie rozwoju miasta z uwzględnieniem wszystkich jego zasobów i potencjałów na rzecz podniesienia jakości życia mieszkańców w trzech obszarach rozwoju strategicznego:

ROZWÓJ GOSPODARCZY „EDUKACJA I PRACA”,

ROZWÓJ SPOŁECZNY „RODZINA I ŚRODOWISKO”,

ROZWÓJ FUNKCJONALNY „MIASTO I SUBREGION”,

Wizja, Misja, Cele Strategiczne i Programy Kluczowe opisane w niniejszym dokumencie, a zorganizowane w hierarchicznym układzie zależności i powiązań są zorientowane na rozwój: inteligentny, zrównoważony i włączający. Nawiązują tym samym do celów rozwojowych Unii Europejskiej zawartych w strategii rozwoju na lata 2010-2020 pt.: „EUROPA 2020. Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu”.

Strategia stanowi podstawę dla efektywnego i skutecznego wykorzystania własnych zasobów i środków rozwojowych, jak i środków zewnętrznych – krajowych i pozyskanych z funduszy Unii Europejskiej - na realizację celów społecznych, ekologicznych i gospodarczych, a zarazem podstawę do pomnażania zasobów i środków przez szybszy, efektywniejszy i skuteczniejszy rozwój w poszczególnych obszarach rozwoju Nowego Sącza. Jest długookresowym programem wyznaczającym kierunki trwałego i zrównoważonego rozwoju, opartego na dążeniu do pogodzenia interesu publicznego i prywatnego z funkcjami kulturowymi w poszanowaniu dla lokalnych zasobów środowiska naturalnego. W celu zapewnienia trwałego i zrównoważonego rozwoju Strategia uwzględnia procesy dające się zaobserwować w dłuższej, wieloletniej perspektywie. Jest to dokument określający akceptowaną społecznie koncepcję rozwojową na miarę wyzwań stojących przed Miastem. Zostały w nim określone kierunki rozwoju Miasta, odpowiadające Wizji, Misji i Celom Strategicznym. Strategia zawiera również zestaw Programów Kluczowych, których realizacja służyć będzie osiągnięciu wyznaczonych celów rozwojowych.

Realizacja Strategii jest zadaniem wspólnym partnerów społeczno-gospodarczych. Ważnym, a zarazem trudnym zadaniem jest zaangażowanie wszystkich kluczowych partnerów dla rozwoju Nowego Sącza. Powodzenie w tym zakresie jest uzależnione od zdolności do wzajemnej komunikacji, radzenia sobie z różnicami interesów poszczególnych partnerów i grup, wspólnego definiowania problemów i celów, a następnie realizacji wspólnych Programów Kluczowych.

2. ZAŁOŻENIA STRATEGII

- Strategia Rozwoju Nowego Sącza 2020+ jest kontynuacją wieloletniego procesu planowania strategicznego realizowanego dotąd zgodnie z wcześniej obowiązującą „Strategią Rozwoju Nowego Sącza 2020”, a wcześniej - Strategią Rozwoju Miasta Nowego Sącza w latach 2004 – 2013.
- Strategia jest spójna z nadrzędnymi dokumentami strategicznymi - „Krajową Strategią Rozwoju Regionalnego 2010-2020 Regiony, Miasta, Obszary Wiejskie”, „Koncepcją Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030”, „Średniookresową Strategią Rozwoju Kraju 2020”, „Długookresową Strategią Rozwoju Kraju. Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności”, „Strategią Rozwoju Systemu Bezpieczeństwa Narodowego 2012-2022”, „Narodowym Programem Ochrony Infrastruktury Krytycznej”, „Krajową Polityką Miejską 2020”, Strategią dla Rozwoju Polski Południowej w obszarze województw małopolskiego i śląskiego do roku 2020” i „Strategią Rozwoju Województwa Małopolskiego na lata 2011-2020. Małopolska 2020. Nieograniczone możliwości”.
- Strategia odnosi się bezpośrednio do horyzontu czasowego sięgającego poza 2020 rok, choć kwestie w niej poruszane i wytyczone kierunki rozwoju będą aktualne w jeszcze dłuższym okresie.
- Strategia tworzy warunki dla integracji i koordynacji różnych polityk, programów rozwoju, programów operacyjnych realizowanych na poziomie lokalnym, ponadlokalnym i subregionalnym w odniesieniu do poszczególnych celów rozwojowych.
- Strategia obejmuje działania realizowane zarówno na rzecz społeczności lokalnej, jak również o charakterze ponadlokalnym, subregionalnym i regionalnym, a kierunki rozwojowe Nowego Sącza określone w Strategii wynikają z uwarunkowań wewnętrznych i zewnętrznych, zdiagnozowanych na podstawie prac analityczno-diagnostycznych i wyników konsultacji społecznych.
- Logika i konstrukcja Strategii w układzie DIAGNOZA → WIZJA → MISJA → WYZWANIA I CELE STRATEGICZNE → PROGRAMY KLUCZOWE stara się z jednej strony oddać tę złożoność i wzajemne powiązania różnych kwestii miejskich, a z drugiej wyodrębnić pewne szczególne wątki tematyczne tak, aby możliwe było szczegółowe skupienie się poprzez nie na najistotniejszych aspektach wyzwań stojących obecnie przed Nowym Sączem.
- Głównymi podmiotami i adresatami Strategii są: jednostki organizacyjne samorządu terytorialnego na terenie Nowego Sącza, mieszkańcy i organizacje ich zrzeszające, podmioty należące do sfery biznesu, nauki oraz sfery pozarządowej, oraz korporacje samorządowe i podmioty reprezentujące jego obszar funkcjonalny (związki, stowarzyszenia itp.).
- Podstawą monitorowania realizacji Strategii są wybrane wskaźniki, w tym miary osiągnięć celów przyjęte dla potrzeb realizacji „Strategii Rozwoju Województwa Małopolskiego.

Małopolska 2020. Nieograniczone możliwości”, aplikowalne dla potrzeb monitorowania realizacji Strategii Rozwoju Nowego Sącza 2020+.

- Wdrażanie kluczowych programów w znaczącej mierze uzależnione jest od możliwości finansowych Miasta i partnerów społeczno-gospodarczych, a także zmieniających się wewnętrznych i zewnętrznych uwarunkowań w skali mikro- i makroekonomicznej.

3. UZASADNIENIE DLA AKTUALIZACJI

Od chwili przyjęcia poprzednio obowiązującej Strategii Rozwoju Nowego Sącza 2020 w grudniu 2008 r. uwarunkowania krajowe i europejskie uległy istotnym przeobrażeniom ze względu na uchwalenie nowych unijnych i krajowych dokumentów o charakterze strategicznym, przesądzających o kierunkach działań rozwojowych w perspektywie do 2020 r., a nawet 2030 r. (unijna strategia Europa 2020, Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010–2020, Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030, średniookresowa Strategia Rozwoju Kraju 2020, Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju 2030, Krajowa Polityka Miejska 2020).

Istotna zmiana uwarunkowań zewnętrznych, wśród których zasadnicze znaczenie ma nowa perspektywa finansowa polityki Unii Europejskiej 2014 – 2020 i wynikające z tego następstwa dla polityk krajowych, w tym jednostek poziomu lokalnego spowodowała, że horyzont poprzedniej Strategii tylko pozornie sugerował, iż jej dezaktualizacja jest jeszcze odległa. W rzeczywistości, nie mogła ona być podstawą kompatybilnych z dokumentami UE projekcji rozwoju Miasta po 2013 roku.

Strategia Rozwoju Nowego Sącza 2020+ w odróżnieniu od poprzedniej wersji, wpisuje się w najważniejsze uwarunkowania krajowe i europejskie, adekwatnie identyfikując kluczowe wyzwania rozwojowe stojące przed Miastem i sposób ich zaadresowania, dzięki czemu może stanowić podstawę dla planowania skutecznych działań o charakterze operacyjnym.

Zaktualizowana Strategia wypełnia przestrzeń uniwersalną, horyzontalną polityką wobec wszystkich miast sformułowaną w Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2010–2020 a polityką rozwoju wyrażoną w Strategii Rozwoju Województwa Małopolskiego „Małopolska 2020”. Stanowi odpowiedź na potrzebę zidentyfikowania dodatkowego, lokalnego poziomu potrzeb i celów rozwojowych w perspektywie do 2020 r., komplementarną z krajowymi i wojewódzkimi dokumentami strategicznymi. Selektywność celów i będąca jej konsekwencją tematyczna koncentracja działań zidentyfikowanych w Strategii pozwolą na osiągnięcie zdolności do skutecznego wzmacniania wewnętrznych potencjałów Nowego Sącza oraz przełamywania kluczowych barier dla rozwoju za pomocą zintegrowanych i skoordynowanych programów kluczowych. Mierzalność strategicznych celów umożliwi monitorowanie skuteczności prowadzonych działań i ich ewentualne korekty.

W konkluzji należy podkreślić, że podstawową intencją przeprowadzonego procesu aktualizacji było uwzględnienie w aktualizowanym dokumencie najistotniejszych nowych uwarunkowań europejskiej polityki spójności i krajowej polityki, odnosząc je do specyfiki wyzwań i szans rozwojowych, stojących przed Nowym Sączem i jego obszarem funkcjonalnym.

4. PARTNERSTWO W PROCESIE PLANOWANIA STRATEGICZNEGO

Źródło: Opracowanie własne

Kierując się dążeniem do skutecznego i trwałego zdynamizowania procesów rozwojowych w Nowym Sączu i w jego obszarze funkcjonalnym, Prezydent Miasta w partnerstwie z najbardziej opiniotwórczymi środowiskami i organizacjami w Nowym Sączu, w tym zwłaszcza we współpracy z Państwową Wyższą Szkołą Zawodową, podjął inicjatywę odnowienia Strategii Rozwoju Nowego Sącza 2020, czego wyrazem były przeprowadzone na przełomie 2013 i 2014 roku szerokie konsultacje społeczne.

Proces przygotowania zaktualizowanej Strategii od samego początku przebiegał w pełnym partnerstwie i w ścisłej współpracy Prezydenta Miasta ze wszystkimi kluczowymi środowiskami, w tym kadrą zarządzającą administracji samorządowej, spółek komunalnych i miejskich jednostek organizacyjnych, przedstawicielami środowisk senioralnych, radnymi, uczniami szkół ponadgimnazjalnych, studentami, przedstawicielami zarządów osiedli, spółdzielniami mieszkaniowymi i zarządcami nieruchomości, przedstawicielami sektora bezpieczeństwa publicznego i ochrony zdrowia, dyrektorami szkół i jednostek oświaty, przedstawicielami organizacji pozarządowych, dziennikarzami, wykładowcami wyższych uczelni, przedsiębiorcami, przedstawicielami rad parafialnych, architektami i urbanistami, przedstawicielami Powiatowej Rady Zatrudnienia dla Miasta Nowego Sącza. Ostateczny zakres i zawartość Strategii stanowi wynik wspólnej dyskusji i uzgodnień. Procesowi aktualizacji dokumentu towarzyszyły również bieżące działania informacyjne skierowane do opinii publicznej.

Prace nad aktualizacją Strategii rozwoju Nowego Sącza 2020 były wspierane głównie przez pracowników naukowych Instytutu Ekonomicznego Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Nowym Sączu, a także ekspertów Wyższej Szkoły Biznesu – NLU w Nowym Sączu.

5. METODOLOGIA PROCESU PLANOWANIA STRATEGICZNEGO

Proces planowania strategicznego zainicjował Prezydent Miasta Nowego Sącza, podejmując decyzję o przystąpieniu do aktualizacji i uzupełnienia Strategii Rozwoju Nowego Sącza 2020. Praca nad Strategią była realizowana metodą mieszaną: ekspercką i uspołecznioną (partycypacyjną) przez Zespół ds. aktualizacji i uzupełnienia Strategii Rozwoju Nowego Sącza 2020+ powołany przez Prezydenta Miasta. Zespół wypracowywał rezultaty przy zachowaniu komunikacji z głównymi interesariuszami (konsultacje społeczne), czyli mieszkańcami (badania ankietowe) oraz przedstawicielami poszczególnych środowisk sektora prywatnego i pozarządowego (środowiskowe spotkania konsultacyjne), oraz we współpracy eksperckiej z pracownikami naukowymi Instytutu Ekonomicznego Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Nowym Sączu i konsultantami/ekspertami jednostek sektora publicznego w Nowym Sączu.

6. DOKUMENTY DIAGNOSTYCZNE

Diagnoza szerokiego spektrum zagadnień odnoszących się do rozwoju Nowego Sącza znajduje oparcie merytoryczne w obszernie cytowanych opracowaniach i analizach GUS, Instytutu Geografii i Gospodarki Przestrzennej oraz Instytutu Spraw Publicznych Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie, Małopolskich Obserwatoriów Rozwoju Regionalnego (MORR) w Krakowie, Urzędu Marszałkowskiego w Krakowie i Urzędu Miasta Nowego Sącza.

Układ zależności i hierarchia europejskich, krajowych i regionalnych dokumentów strategicznych.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Rozwoju

Trzeba także podkreślić, że cele, kierunki działań, problemy i wyzwania, a także inne kwestie będące przedmiotem zapisów niniejszego dokumentu wynikają, m.in. z szeregu dokumentów strategicznych, przede wszystkim: Strategii Europa 2020, Długookresowej Strategii Rozwoju Kraju – Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności (DSRK), Strategii Rozwoju Kraju 2020 (SRK), Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2010-2020 (KSSR), Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030 (KPZK), Krajowej Polityki Miejskiej (KPM), Strategii Rozwoju Polski Południowej w obszarze województw małopolskiego i śląskiego do roku 2020 i Strategii Rozwoju Województwa Małopolskiego na lata 2011-2020. Małopolska 2020. Nieograniczone możliwości (SRWM), Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa małopolskiego na lata 2014 – 2020 (RPO).

7. NADRZĘDNE DOKUMENTY STRATEGICZNE

Fundamentalne wytyczne dotyczące polityki rozwoju płyną z nadrzędnych dokumentów europejskich, określających zasady Europejskiej Polityki Spójności. Ważna jest też sama filozofia redystrybucji środków europejskich, która w ostatnich latach uległa przeorientowaniu z funkcji wyrównawczej na wzmacnianie konkurencyjności obszarów silnych i lepsze wykorzystanie istniejących potencjałów rozwojowych. Będąca podstawą Europejskiej Polityki Spójności Strategia Europa 2020 oparta została na trzech priorytetach: (1) rozwoju gospodarki opartej na wiedzy i innowacjach, (2) promocji gospodarki oszczędzającej zasoby, zielonej i konkurencyjnej, (3) sprzyjaniu gospodarce o wysokim zatrudnieniu, sprzyjającej spójności społecznej i terytorialnej.

7.1. STRATEGIA ROZWOJU KRAJU 2020

Głównym dokumentem szczebla krajowego, wskazującym strategiczne zadania państwa w horyzoncie czasowym spójnym z dokumentami europejskimi, tym samym oddającym priorytety rozdziału funduszy europejskich na lata 2014-2020 jest średniookresowa **Strategia Rozwoju Kraju 2020. Aktywne społeczeństwo, konkurencyjna gospodarka, sprawne państwo (SRK)**. Dokument ten, przyjęty 25 września 2012 r. wpisuje się w nowy system strategicznego zarządzania rozwojem kraju poprzez uwzględnienie wytycznych odnośnie głównych kierunków rozwoju, płynących z długookresowej strategii rozwoju kraju **Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności**. Podstawowe priorytety SRK, koncentrujące główne działania i wyznaczające kierunki interwencji, mające na celu przyspieszenie procesów rozwojowych to (1) sprawne i efektywne państwo, (2) konkurencyjna gospodarka, (3) spójność społeczna i terytorialna. W kontekście programowania polityki rozwoju na szczeblach niższych ważne jest, że SRK stanowi odniesienie dla dokumentów przygotowywanych na potrzeby programowania środków Unii Europejskiej na lata 2014-2020 – umowy partnerstwa i programów operacyjnych.

7.2. KRAJOWA STRATEGIA ROZWOJU REGIONALNEGO 2010-2020

Dopełnieniem i swoistym narzędziem realizacji priorytetów określonych przez SRK jest 9 strategii zintegrowanych, których zadaniem jest rozwinięcie działań SRK i uszczegółowienie reform w niej określonych. Z punktu widzenia lokalnej polityki rozwoju kluczowe miejsce zajmuje dokument **Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2010-2020. Regiony, Miasta,**

Obszary wiejskie. Zgodnie z przedstawionym w nim, nowym paradygmatem rozwoju regionalnego, w proces planowania strategicznego należy włączyć następujące wytyczne:

- wykorzystywanie zasobów endogenicznych regionów (uniezależnianie się od transferów zewnętrznych),
- tworzenie polityk wieloletnich i zdecentralizowanych w przeciwieństwie do dotychczasowych dotacji jednorazowo przeznaczanych na działania krótkoterminowe,
- finansowanie inwestycji wyselekcjonowanych (jako tych działań, które w największym stopniu przyczyniają się do rozwoju społeczno-gospodarczego regionu i powodują jego dyfuzję),
- wieloszczeblowe zarządzanie polityką regionalną – zaangażowanie wielu partnerów przez władze regionalne,
- zróżnicowane podejście do różnych typów regionów – wykorzystywanie specjalizacji regionalnych i subregionalnych oraz reagowanie na specyficzne bariery rozwojowe.

Wytyczne te zostały sformułowane przede wszystkim w celu wzmocnienia procesu programowania polityki rozwoju na szczeblu wojewódzkim. Jednak myśl zawarta w powyższych uwagach może stanowić ważną wskazówkę podczas programowania polityki rozwoju na szczeblu powiatowym i gminnym. Ponadto zgodnie z rekomendacjami KSRR, w procesie zarządzania strategiami rozwoju postuluje się tworzenie i utrwalanie szerokich partnerstw między instytucjami publicznymi i społeczeństwem obywatelskiego tak, by zapewnić skuteczny i wielopoziomowy system zarządzania polityką rozwoju.

7.3. STRATEGIE ZINTEGROWANE

Spośród pozostałych strategii zintegrowanych szczególnie ważne dla lokalnej polityki rozwoju jest uwzględnienie wytycznych płynących z tych strategii, które w istotnym stopniu dotyczą obszarów związanych z zakresem zadań własnych j.s.t. Wśród najważniejszych strategii, z punktu widzenia możliwości rozwojowych i aspiracji wspólnoty samorządowej Nowego Sącza, należy wymienić następujące dokumenty:

Strategia Innowacyjności i Efektywności Gospodarki. „Dynamiczna Polska 2020” – dokument przygotowany przez Ministerstwo Gospodarki i uchwalony 15 stycznia 2013 r. – szczególnie w zakresie działań zmierzających do realizacji takich celów jak: dostosowanie otoczenia regulacyjnego i finansowego do potrzeb innowacyjnej gospodarki, stymulowania innowacyjności poprzez wzrost efektywności wiedzy i pracy oraz wspieranie napływu innowacyjnych i odpowiedzialnych inwestycji;

Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego 2020 – dokument przygotowany przez Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego i uchwalony 26 marca 2013 r. – szczególnie w działań zmierzających do wzmocnienia partycypacji obywatelskiej w procesie kreowania lokalnej polityki rozwoju, wzmacniania wzajemnego zaufania obywateli oraz zaufania obywateli do instytucji i organów państwa), a także wzmacniania gotowości mieszkańców do działania na rzecz społeczności lokalnej.

Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2020 – dokument przygotowany przez Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej i uchwalony 18 czerwca 2013 r. – szczególnie w zakresie działań na rzecz wzrostu poziomu zatrudnienia mieszkańców, wydłużenia aktywności zawodowej osób starszych, przeciwdziałaniu procesom wykluczenia społecznego oraz kreowania polityki edukacyjnej zmierzającej do podniesienia poziomu kompetencji i kwalifikacji obywateli.

7.4. STRATEGIA ROZWOJU WOJEWÓDZTWA MAŁOPOLSKIEGO

Najważniejszym dokumentem określającym zasady polityki rozwoju na szczeblu regionalnym jest **Strategia Rozwoju Województwa Małopolskiego na lata 2011-2020 (SRWM)**. Zapisy dokumentu postulują koncentrację środków na precyzyjnie zdefiniowanych priorytetach, operacjonalizację i parametryzację działań strategicznych, przejrzysty podział zadań i odpowiedzialności za poszczególne obszary polityki rozwoju, prowadzący jednak do mobilizacji zasobów wielu aktorów społecznych.

Struktura SRWM obejmuje 7 głównych obszarów polityki rozwoju województwa, a także kierunki i sposoby działania w tych obszarach. Dla każdego z obszarów interwencji sformułowano cel strategiczny, stanowiący opis pożądanego kierunku zmian w perspektywie do 2020 roku. Każdy z celów strategicznych w ramach obszarów realizowany jest poprzez wyodrębnione kierunki polityki rozwoju, złożone z katalogu działań priorytetowych. W odniesieniu do poszczególnych kierunków polityki sformułowana została strategia postępowania, określająca pożądaną stan docelowy, a także określająca czynniki sprzyjające i ograniczające możliwość osiągnięcia zmiany będącej pochodną realizacji celu strategicznego. Na poniższym schemacie zobrazowano strukturę dokumentu:

Źródło: Strategia Rozwoju Województwa Małopolskiego 2011-2020.

7.4.1. PROGRAMOWANIE LOKALNEJ POLITYKI ROZWOJU²

Rekomendacje dotyczące programowania lokalnej polityki rozwoju można odnaleźć w SRWM w ramach obszaru: Rozwój miast i terenów wiejskich. Wśród kierunków polityki rozwoju w tym obszarze zwrócono uwagę na potrzebę integracji przestrzennej na poziomie lokalnym i zapewnienie powiązań lokalnych w obrębie obszarów wiejskich, dla których centrami są małe i średnie miasta, docelowo zapewniające jednolity standard dostępności podstawowych usług i dóbr publicznych. Umocnienie pozycji małych i średnich ośrodków miejskich jako lokalnych centrów gospodarczych i ośrodków usług publicznych, wskazywane jest jako warunek rozwoju okalających je terenów wiejskich. Projektowane działania opierają się na założeniu, że ważnymi elementami decydującymi o atrakcyjności małych miast są zasoby społeczne i kulturowe oraz przestrzeń publiczna.

Wśród kluczowych działań w ramach wspomnianego kierunku przewidziano poprawę dostępności podstawowych usług publicznych w zakresie lokalnej infrastruktury społecznej, o charakterze: edukacyjnym, kulturalnym, rekreacyjnym i sportowym oraz zdrowotnym.

Kolejnym kierunkiem polityki jest rozwój gospodarczy małych i średnich miast oraz terenów wiejskich. Celem działań określonym w ramach tego kierunku jest przede wszystkim przeciwdziałanie narastającym wewnątrzregionalnym różnicowaniom o charakterze gospodarczym. Projektowane działania uwzględniają poniższe założenia:

- w ramach polityki rozwoju miast nie należy ograniczać się do wzmacniania infrastruktury społecznej i technicznej, lecz wysoki nacisk położyć także na tworzenie ofert zachęcających do lokowania nowych przedsięwzięć, wykorzystanie potencjału istniejących przedsiębiorstw oraz wzmacnianie relacji kapitałowych;
- zapleczem dla wielofunkcyjnego rozwoju obszarów wiejskich są małe i średnie miasta;
- aktywizacja terenów wiejskich warunkowana jest wdrożeniem bardziej efektywnych mechanizmów wsparcia funkcjonowania zarówno rolnictwa, jak i działalności okołorolniczej i pozarolniczej;
- aby zwiększyć partycypację obywatelską w programowaniu polityki rozwoju lokalnego należy określić trwałe ramy współpracy władz lokalnych i regionalnych.

W ramach kluczowych działań odnoszących się do poprawy kondycji gospodarczej małych i średnich miast główny nacisk położony został na rozwój oferty inwestycyjnej jednostek, połączony ze wspieraniem działań lokalnych instytucji rynku pracy na rzecz zwiększenia zatrudnienia i przeciwdziałania bezrobociu. Natomiast wśród priorytetów dla obszarów wiejskich wyróżniono wsparcie obszarów rolniczych poprzez wdrożenie instrumentów wsparcia dla rolnictwa ekologicznego oraz marketingu wysokiej jakości produktów lokalnych i regionalnych. Takie działanie wpisuje się w oczekiwanie wzmożonego wykorzystania miejscowych przewag konkurencyjnych. Innym priorytetem aktywizacji obszarów wiejskich jest wspieranie działalności pozarolniczej, szczególnie na terenach atrakcyjnych rezydencjonalnie i turystycznie.

² Strategia Rozwoju Województwa Małopolskiego 2011-2020, Urz.łł Marszałkowski Województwa Małopolskiego, Kraków 2011, s. 120-124

Ostatnim kierunkiem polityki rozwoju w obszarze miast i terenów wiejskich jest funkcjonalne zarządzanie przestrzenią na poziomie lokalnym. Zwraca się tutaj uwagę na podejmowanie działań z uwzględnieniem powiązań funkcjonalnych pomiędzy ośrodkami, ochrony tożsamości lokalnej, a także dbałości o otoczenie. Wśród kierunków interwencji wymienia się rewitalizację obszarów zdegradowanych, ochronę krajobrazu i ładu przestrzennego na obszarach wiejskich, planowanie przestrzenne prowadzone z uwzględnieniem realizacji koncepcji osadnictwa zwarteo, w oparciu o miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego.

7.4.2. SUBREGION SĄDECKI³

Ponadto w SRWM w ramach obszaru: „Krakowski Obszar Metropolitalny i inne subregiony” wyróżniono subregion sądecki, podkreślając szczególne znaczenie Nowego Sącza dla jego rozwoju. Nowy Sącz stanowi trzeci co do wielkości ośrodek rozwoju w regionie, który powinien zapewniać świadczenie usług publicznych wyższego rzędu w skali subregionalnej. Wzmacnianie funkcji tego miasta będzie zatem główną osią strategii postępowania ukierunkowanej na rozwój subregionu sądeckiego. W Małopolsce południowo-wschodniej tradycyjnie dominują powiaty o charakterze rolniczym.

Wzmocnienie funkcji Nowego Sącza zapewni lepszą dostępność usług publicznych wyższego rzędu dla mieszkańców południowo-wschodniej części regionu. Działania w tym zakresie przyczynią się do zwiększenia aktywności mieszkańców oraz wzmocnienia powiązań funkcjonalnych subregionu z Krakowem oraz ośrodkami granicznymi na Słowacji.

Pozycja rozwojowa subregionu będzie zatem wzmacniana poprzez poprawę kondycji rozwojowej Nowego Sącza, ale również otaczającego ten ośrodek obszaru funkcjonalnego. Dzięki lepszemu powiązaniu ośrodka sądeckiego z jego zapleczem nastąpi efektywne wykorzystanie potencjału gospodarczego subregionu. Natomiast w wyniku interwencji realizowanej w celu poprawy dostępności komunikacyjnej, uruchomione zostaną nowe możliwości rozwoju przedsiębiorczości i rynku pracy, bazujące na funkcji rekreacyjnej – szczególnie w oparciu o potencjał turystyczny Beskidów oraz Doliny Dunajca i Popradu. Wykorzystując wysokie walory naturalne, subregion sądecki powinien stać się jednym z dwóch głównych obszarów rozwoju sportów letnich i zimowych, w tym wyczynowych.

Działania realizowane w ramach kierunku polityki służyć będą rozwojowi subregionu sądeckiego, w tym wzmocnieniu jego funkcji rezydencjonalnej – poprzez lepsze wykorzystanie potencjałów decydujących o jego przewadze konkurencyjnej oraz niwelowanie barier rozwojowych.

8. POTENCJALNE ŹRÓDŁA FINANSOWANIA STRATEGII

Przy planowaniu zamierzeń inwestycyjnych wskazanych w Strategii Rozwoju Miasta Nowego Sącza 2020+ uwzględniono potencjalne zewnętrzne źródła dofinansowania. Przy określaniu poszczególnych celów należało uwzględnić wstępne założenia nowego okresu programowania funduszy Unii Europejskiej w województwie małopolskim. W opracowaniu uwzględniono zatem

³ tamŹ, s. 115-118

plany i zamierzenia w zakresie programowania funduszy Unii Europejskiej na lata 2014 – 2020, które w dużej mierze umożliwią zewnętrzne finansowanie kluczowych kierunków interwencji publicznej w Nowym Sączu. Określa je obecnie pakiet Programów Strategicznych do roku 2020, wśród których szczególne miejsce będzie zajmował Regionalny Program Operacyjny na lata 2014 -2020.

Wskazane w Strategii cele oraz zidentyfikowane w ich ramach zadania czynią Strategię Rozwoju Nowego Sącza 2020+ polem wielostronnej współpracy samorządu terytorialnego, jednostek administracji publicznej, podmiotów gospodarczych, instytucji oraz mieszkańców Nowego Sącza. Wskazane podejście wymaga dokonania przeglądu szerokiego spektrum potencjalnych źródeł finansowania realizacji Strategii.

Podstawowymi źródłami finansowania zadań zawartych w Strategii są:

- środki budżetu państwa
- środki jednostki samorządu terytorialnego
- fundusze celowe
- środki pochodzące z instrumentów finansowych UE, szczególnie fundusze europejskie.

Wśród wspólnotowych środków i instrumentów publicznych, które wspierają realizację zadań samorządów, znajdują się, m.in:

- Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego – finansujący działania zmierzające do zmniejszenia różnic w rozwoju gospodarczym pomiędzy regionami Unii Europejskiej
- Europejski Fundusz Społeczny – finansujący działania związane z polityką zatrudnienia i rozwoju zasobów ludzkich
- Fundusz Spójności – instrument polityki spójności gospodarczej i społecznej, współfinansujący projekty w dziedzinie środowiska naturalnego, oraz sieci transeuropejskich w zakresie infrastruktury transportu.

Osiąganiu zakładanych celów Strategii będą sprzyjały również krajowe fundusze celowe oraz resortowe.

8. MONITOROWANIE REALIZACJI STRATEGII

Organem odpowiedzialnym za wdrażanie Strategii jest Prezydent Miasta Nowego Sącza. Wykonuje on swoje zadania przy pomocy Urzędu Miasta Nowego Sącza. Ośrodkami koordynującymi współpracę w poszczególnych obszarach strategicznych są odpowiednie komórki organizacyjne Urzędu Miasta Nowego Sącza, miejskie jednostki organizacyjne, miejskie spółki prawa handlowego i inne podmioty instytucjonalne, realizujące zadania w ramach współpracy na rzecz realizacji Strategii Rozwoju Nowego Sącza 2020+.

Zasadniczym okresem monitorowania jest rok kalendarzowy. Monitorowanie realizacji Strategii Rozwoju odbywa się na czterech poziomach: celów strategicznych, celów operacyjnych, programów, działań.

Zadania związane z monitorowaniem dotyczą:

- gromadzenia informacji na temat osiągnięcia celów strategicznych i operacyjnych

- oceny osiągniętych rezultatów
- przygotowywania okresowych raportów z monitoringu
- zapewniania powszechnego dostępu do wyników z przeprowadzonego monitoringu.

Podstawowym dokumentem w procesie monitoringu jest raport okresowy. Wskazuje on każdorazowo stan realizacji Strategii. Raport okresowy powstaje w oparciu o dane zawarte w raportach częściowych oraz dane pochodzące ze statystyki ogólnej. Raporty częściowe, sporządzane przez poszczególne jednostki zaangażowane w realizację Strategii, są przekazywane po okresie monitorowania – na zasadach i w trybie określonym przez Prezydenta Miasta. Odpowiedzialnymi za raportowanie są wszystkie jednostki zaangażowane w realizację Strategii. Po zatwierdzeniu raportu okresowego Prezydent Miasta podaje go do publicznej wiadomości przy wykorzystaniu strony internetowej Miasta Nowego Sącza.

Raporty częściowe sporządzane są przy pomocy formularzy kart monitoringu realizacji Strategii z odpowiednio dobranymi kryteriami, dopuszczającymi jednak funkcjonalną elastyczność form przekazu w przekonaniu, że zbyt daleko posunięta standaryzacja w tym zakresie nie uwzględniająca bogactwa i różnorodności działań realizowanych przez poszczególne jednostki mogłaby doprowadzić do redukcji lub wypaczenia opisów aktywności, efektywności i skuteczności w realizowaniu celów strategicznych i operacyjnych. Taka forma prezentacji działań w obszarach poszczególnych celów strategicznych i operacyjnych jest metodologicznie użyteczna, bo prowadzi w efekcie do pełniejszego zaprezentowania osiąganych wyników na wszystkich polach rozwoju Miasta, często o nieporównywalnym nawzajem profilu, a współtworzących bogaty konglomerat funkcjonalny Miasta.

Monitorowanie Strategii odbywa się poprzez obserwację zmian wielkości wybranych mierników/wskaźników, w tym również spośród tych, które zostały zdefiniowane dla potrzeb monitoringu realizacji „Strategii Rozwoju Województwa Małopolskiego na lata 2011-2020. Małopolska 2020. Nieograniczone możliwości”, będących jednocześnie miarą osiągnięcia wyznaczonych celów strategicznych w Strategii Rozwoju Nowego Sącza 2020+. Taki mechanizm monitorowania realizacji Strategii podkreśla silne powiązanie obu dokumentów strategicznych, zorientowanych na osiąganie celów strategicznych wspólnych dla województwa małopolskiego i jego trzeciego pod względem wielkości i znaczenia subregionalnego ośrodka miejskiego, jakim jest Nowy Sącz.

Zidentyfikowane dla potrzeb monitoringu mierniki i wskaźniki wyliczone w załączniku do Strategii mają jedynie charakter pomocniczy, przykładowy, nie wyczerpują bowiem możliwości opisywania poszczególnych działań zorientowanych na realizację celów strategicznych i operacyjnych.

CZĘŚĆ II

ANALIZA ROLI, POTENCJAŁU I KIERUNKÓW ROZWOJOWYCH NOWEGO SĄCZA NA TLE KRAKOWA I TARNOWA

1. WSTĘP

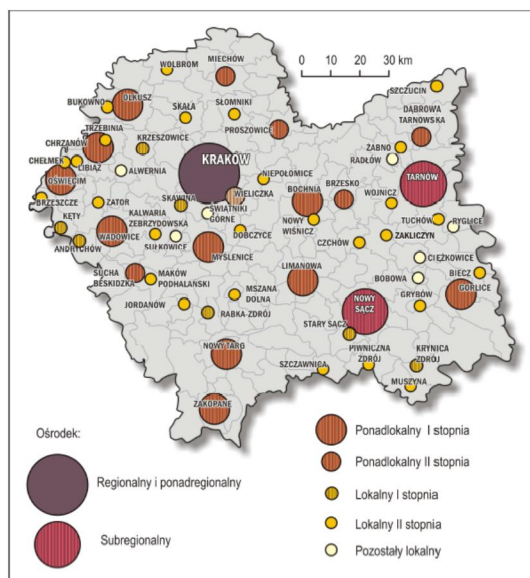
Analiza prezentowana dalej przytaczana jest obszernie z „Badania funkcji, potencjałów i trendów rozwojowych miast w województwie małopolskim”⁴ zrealizowanego na zlecenie Departamentu Polityki Regionalnej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Małopolskiego w ramach projektu systemowego Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki „Małopolskie Obserwatorium Polityki Rozwoju – etap I”, przeprowadzonego przez zespół Instytutu Geografii i Gospodarki Przestrzennej Uniwersytetu Jagiellońskiego pod kierunkiem **prof. dr hab. Bolesława Domańskiego** oraz Instytutu Spraw Publicznych Uniwersytetu Jagiellońskiego pod kierunkiem **dr hab. Aleksandra Noworóla, prof. UJ** we fragmentach i formie dostosowanej do przedmiotu Strategii Rozwoju Nowego Sącza 2020+, bez ingerencji merytorycznej, która mogłaby zniekształcić pierwotny przekaz. Przywoływane są również fragmenty Strategii Rozwoju Województwa Małopolskiego 2011-2020.

2. CELE I ZAKRES ANALIZY

Z analizy wyników przywoływanego „Badania funkcji, potencjałów i trendów rozwojowych miast w województwie małopolskim” wynika, że Nowy Sącz:

- jest jednym z trzech głównych ośrodków miejskich województwa małopolskiego
- odgrywa podstawową rolę w systemie gospodarczym i społecznym Małopolski
- stanowi największe miejsce koncentracji aktywności gospodarczej w Małopolsce Południowej
- pełni rolę ośrodka usługowego dla mieszkańców miasta i otaczających go obszarów.

Rys. 1 Hierarchia miast województwa małopolskiego

Źródło (rysunek i komentarz): Badanie funkcji, potencjałów i trendów rozwojowych miast w województwie małopolskim (wersja skrócona), Uniwersytet Jagielloński na zlecenie Urzędu Marszałkowskiego Województwa Małopolskiego, w ramach Małopolskiego Obserwatorium Polityki Rozwoju, Kraków 2010, wersja pełna: s. 38-39, wersja skrócona: s. 169

⁴ Badanie funkcji, potencjałów i trendów rozwojowych miast w województwie małopolskim, Uniwersytet Jagielloński na zlecenie Urzędu Marszałkowskiego Województwa Małopolskiego, w ramach Małopolskiego Obserwatorium Polityki Rozwoju, Kraków 2010.

Każda z tych funkcji Nowego Sącza generuje sieć powiązań społecznych i gospodarczych o zasięgu lokalnym, subregionalnym i regionalnym. Zrozumienie rozwoju Nowego Sącza i jego roli w rozwoju społeczno-gospodarczym Małopolski wymaga analizy wszystkich wzajemnie sprzężonych funkcji, relacji i powiązań między nim a otoczeniem, a w tym kontekście jego aktualnych funkcji, faktycznego potencjału i spodziewanych kierunków rozwoju.

W tej części dokumentu prezentowany jest również potencjał rozwojowy Nowego Sącza. Punkt wyjścia stanowi analiza uwarunkowań demograficznych, wielkości i struktury lokalnego rynku pracy, oraz kapitału ludzkiego i społecznego. Podstawowe znaczenie ma zidentyfikowanie funkcji, które stanowią bazę ekonomiczną miasta, określenie rangi miasta na podstawie jego wyposażenia w instytucje i usługi, oraz ocena poziomu rozwoju gospodarczego i dynamiki rozwoju miasta. Syntetycznym wynikiem tych analiz jest typologia rozwojowa miasta oraz identyfikacja Nowego Sącza jako ośrodka o cechach bieguna wzrostu.

3. MIEJSCE NOWEGO SĄCZA W HIERARCHII OSADNICZEJ⁵

Tarnów i Nowy Sącz zajmują drugi poziom w hierarchii osadniczej. Ośrodki te posiadają pojedyncze instytucje o zasięgu regionalnym. Analiza obecnej pozycji rozwojowej Tarnowa i Nowego Sącza wskazuje, że są to dość silne, polifunkcyjne, zdywersyfikowane ośrodki gospodarcze, które obecnie nie generują na tyle silnych impulsów rozwojowych, by dynamizować rozwój wschodniej oraz południowo-wschodniej części Małopolski. Tempo rozwoju tych miast jest zbyt słabe, aby zapewnić trwały rozwój w obrębie ich otoczenia subregionalnego.

Przestrzenny zasięg pozytywnego oddziaływania Tarnowa i Nowego Sącza, w tym zasięg procesu suburbanizacji, jest ograniczany słabością powiązań komunikacyjnych tych miast z ich zapleczem, ale również słabą dostępnością usług publicznych wyższego rzędu. Jednocześnie cechą pozytywną tych obszarów jest ich znaczący potencjał demograficzny.

Tarnów i Nowy Sącz pełnią funkcję głównych ośrodków usług publicznych i centrów gospodarczych dla wschodniej oraz południowo-wschodniej Małopolski. Ośrodki te mają charakter wielofunkcyjny o zróżnicowanej strukturze gospodarczej, na którą składają się różne działalności usługowe i przemysłowe, przy czym silniejsze funkcje w zakresie usług rynkowych wykazuje Nowy Sącz.

4. ANALIZA DEMOGRAFICZNA

W przytaczanej poniżej analizie skupiono się na przemianach struktur wieku mieszkańców i procesach starzenia się ludności, dokonano oceny procesów migracyjnych i przyrostu rzeczywistego ludności.

4.1. STRUKTURA WIEKU LUDNOŚCI

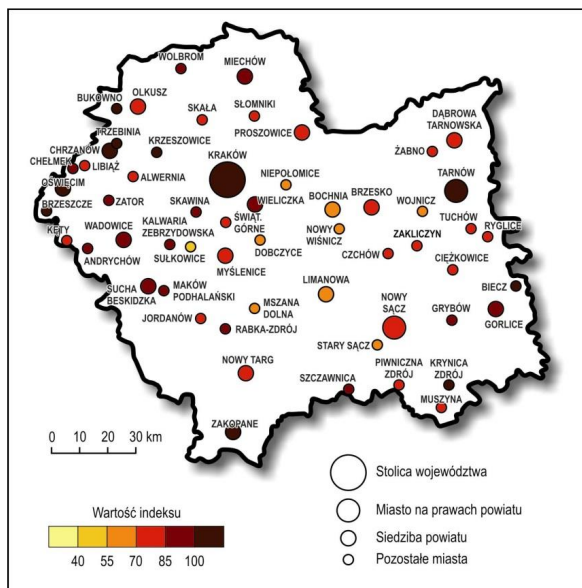
Zarówno Tarnów, jak i Nowy Sącz mimo ogólnego postarzenia się ludności znajdują się we wczesnej fazie ludności w stadium starzenia się. Świadczy to nie tylko o znacznym udziale ludności powyżej 65 roku życia (ponad 9%), ale szczególnie ludności dorosłej (powyżej 72%).

⁵ Strategia Rozwoju Województwa Małopolskiego..., op.cit., s. 55

Starzenie się ludności w mniejszym stopniu dotyczy Krakowa. Jego znaczenie jako ośrodka akademickiego i bezwzględna dominacja na rynku pracy w województwie pozwoliła na zachowanie struktury starej w fazie wczesnej.

Zmiany wartości indeksu starości demograficznej, opisującego relację między udziałem dzieci i młodzieży, a udziałem osób w wieku 65 lat i więcej, ilustruje mapka poniżej. Wartości indeksu przekraczające 100 świadczą o przewadze liczebnej osób starszych nad rocznikami dzieci i młodzieży.

Rys.2. Indeks starości w miastach województwa małopolskiego

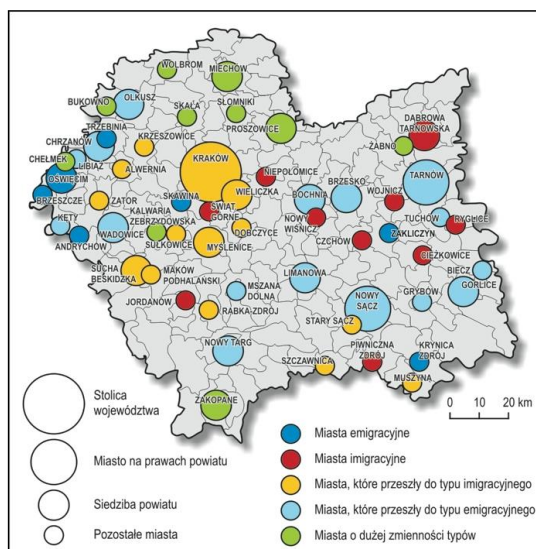

Źródło (rysunek i komentarz): *Badanie funkcji ... op. cit, wersja pełna: s. 38-39, wersja skrócona: s. 7-8.*

4.2. MIGRACJE

Miasta, które wyróżniają się stałymi tendencjami migracyjnymi lub przeszły z typu emigracyjnego do imigracyjnego, skupiają się głównie w obszarze oddziaływania Krakowa i na południe od niego.

Rys.3. Typy migracyjne miast według typografów Z. Długosza

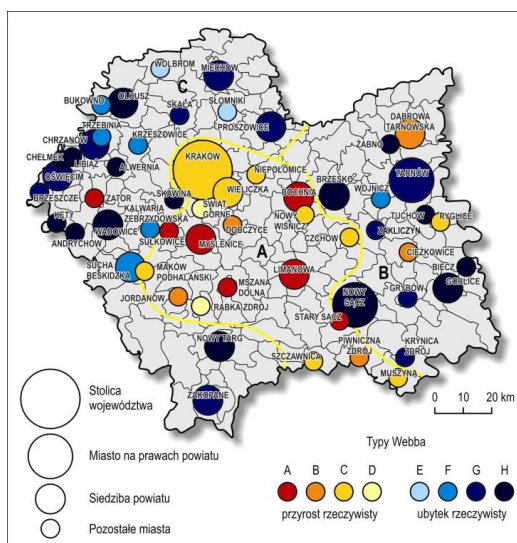
Źródło (rysunek i komentarz): *Badanie funkcji..., op.cit., s. 63*

W południowej i wschodniej części województwa przeważają miasta, które przeszły z typu imigracyjnego do emigracyjnego. Grupa ta obejmuje Tarnów i Nowy Sącz.

4.3. PRZYROST I UBYTEK RZECZYWISTY LUDNOŚCI

Przyrost ludności w Krakowie spowodowany jest przede wszystkim dodatnim saldem migracji. Tarnów wykazuje zarówno ujemne saldo migracji, jak i ubytek naturalny, przy dominacji pierwszego z tych składników. Nowy Sącz legitymuje się dodatnim przyrostem naturalnym, który nie jest jednak w stanie rekompensować ujemnego salda migracji.

Rys.4. Typologia Webba dla miast województwa małopolskiego

Źródło (rysunek i komentarz): *Badanie funkcji... op.cit, s. 81-82.*

Procesów demograficznych w Nowym Sączu nie można jednak rozpatrywać w oderwaniu od zmian zachodzących w jego otoczeniu. Ubytkowi ludności w Nowym Sączu z tytułu dalszych przemieszczeń lub migracji towarzyszy przyrost w jego obszarze funkcjonalnym, nie skutkuje to więc znaczącym zmniejszeniem potencjału demograficznego w całym funkcjonalnym regionie miejskim i ograniczeniem lokalnego rynku zbytu Nowego Sącza.

Prognoza demograficzna do 2030 roku⁶ wskazuje na dalsze zmniejszanie się liczby mieszkańców w powiatach północnej i zachodniej części województwa. Przewidywania wskazują, że spadek liczby mieszkańców dotknie w znacznym stopniu Kraków i Tarnów.

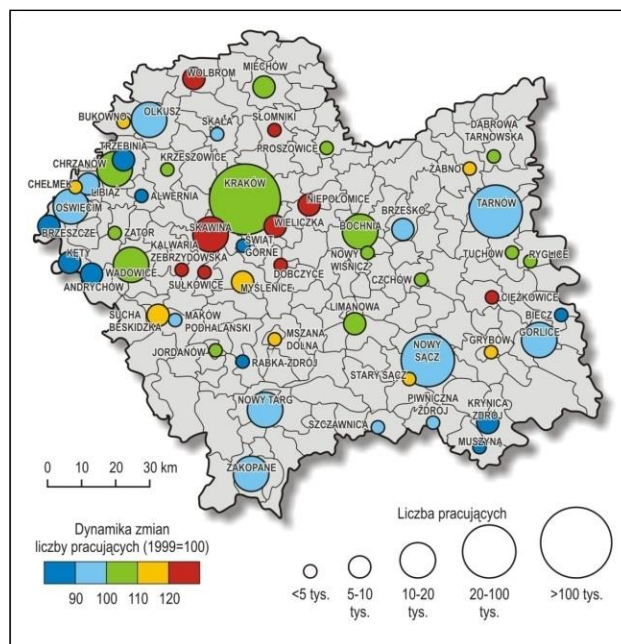
Prognozy demograficzne są również niekorzystne dla Nowego Sącza, gdzie liczba ludności ma w ciągu najbliższych 20 lat zmniejszyć się o 7-9%.

4.4. WIELKOŚĆ I STRUKTURA LOKALNYCH RYNKÓW PRACY

Największym ośrodkiem koncentracji zatrudnienia jest Kraków, gdzie skupia się ponad połowa wszystkich miejsc pracy w miastach regionu. Kolejne miejsca zajmują Tarnów i Nowy Sącz.

⁶ Kurkiewicz J., Soja E., Knapik, Prognoza ludności dla powiatów Małopolski na lata 2010 i 2020. Praca zbiorowa pod red. UMWM, Kraków 2010.

Rys.5 Dynamika zmian liczby pracujących w małopolskich miastach w latach 1999-2008

Źródło (rysunek i komentarz): Badanie funkcji ..., op.cit., s. 86.

Tab.1 Wielkość rynku pracy a dynamika zmian w latach 1999-2008

Zmienna		Liczba pracujących
		Powyżej 10 tys.
Zmiany liczby pracujących (1999-2008, 1999=100)	Stagnacja (95-105)	Kraków, Nowy Sącz
	Regres (poniżej 95)	Tarnów

Źródło (tabela i komentarz): Badanie funkcji ..., op.cit., s. 88.

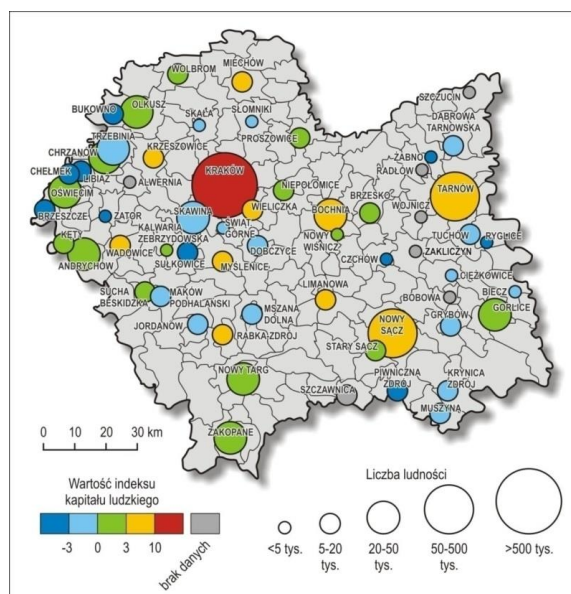
Największe ośrodki miejskie Małopolski – Kraków, Tarnów oraz Nowy Sącz cechuje względna równowaga udziału pracujących w sektorach – publicznym i prywatnym. Znaczna liczba miejsc pracy w sektorze prywatnym równoważona jest w ich przypadku miejscami pracy w licznych urzędach szczebla lokalnego i regionalnego, instytucjach oświatowo-kulturalnych i placówkach służby zdrowia, które zaspokajają potrzeby zarówno mieszkańców tych miast jak i mieszkańców całego regionu bądź jego części.

5. KAPITAŁ LUDZKI I KAPITAŁ SPOŁECZNY

5.1. KAPITAŁ LUDZKI

Na pierwszym miejscu jest Kraków, wyraźnie przewyższający pod względem wielkości, jak i jakości zasobów kapitału ludzkiego pozostałe ośrodki miejskie. Bardzo dobrze wypada Nowy Sącz, a nieco słabiej Tarnów.

Rys.6 Indeks zasobów kapitału ludzkiego w małopolskich miastach

Źródło (rysunek i komentarz): *Badanie funkcji ...*, op.cit., s. 110-111.

5.2. KAPITAŁ SPOŁECZNY

Nowy Sącz i Kraków przodują pod względem liczby stowarzyszeń i organizacji pozarządowych.

Tab.2 Klasyfikacja małopolskich miast pod względem aktywności społecznej i obywatelskiej

		Aktywność obywatelska		
		niska	średnia	wysoka
Aktywność społeczna	wysoka		Kraków	Nowy Sącz
	średnia	Tarnów		

Źródło (tabela i komentarz): *Badanie funkcji ...*, op.cit., s. 117

Nowy Sącz jest miastem o relatywnie największej aktywności obywatelskiej. Niższą aktywnością obywatelską wykazują się mieszkańcy dwóch największych małopolskich miast, zwłaszcza jeżeli chodzi o mobilizację wyborczą w wyborach samorządowych, która w Krakowie i Tarnowie należy do najniższych w regionie.

6. EKONOMICZNE PODSTAWY ROZWOJU GOSPODARKI

6.1. WIELKOŚĆ BAZY EKONOMICZNEJ

Pod względem wielkości bazy ekonomicznej przewaga Krakowa nad pozostałymi miastami jest bezdyskusyjna. Wielkość nadwyżki pracowników w Krakowie jest wartością blisko dziesięciokrotnie większą niż w przypadku drugiego pod tym względem Tarnowa i trzynastokrotnie większą niż w przypadku Nowego Sącza.

Zmniejszenie się wielkości bazy ekonomicznej w Tarnowie i Nowym Sączu, będące m.in. skutkiem bezwzględnego regresu liczby osób pracujących, wiązało się głównie ze zmniejszeniem zatrudnienia egzogenicznego w sektorze przemysłowym, ale także usługowym. O ile jednak spadki w przemyśle miały charakter absolutny, tzn. zmniejszyła się całkowita liczba pracujących

w tym sektorze, to w usługach miały one charakter względny w postaci przesunięć między sektorem egzogenicznym a endogenicznym.⁷

Tab.3 Zmiany wielkości bazy ekonomicznej na tle zmian całkowitej liczby pracujących w miastach w latach 1999-2008

		Dynamika całkowitej liczby pracujących w mieście w latach 1999-2008	
		Spadek (-5% i więcej)	Bez większych zmian (+/- 4,9%)
Dynamika sektora egzogenicznego w mieście w latach 1999-2008	Spadek (-5% i 20%)		Kraków
	Duży spadek (-20% i więcej)	Tarnów	Nowy Sącz

Źródło (tabela i komentarz): *Badanie funkcji ...op.cit*, s. 125 i 128.

6.2. FUNKCJE DOMINUJĄCE I SPECJALIZACJA

Nowy Sącz jest miastem polifunkcyjnym należącym, do grupy miast nieposiadających wyraźnej specjalizacji gałęziowej. Cechą jego bazy egzogenicznej są wyraźnie zarysowane funkcje handlowe oraz równie dobrze rozwinięte usługi nierynkowe, głównie w zakresie administracji oraz ochrony zdrowia. W przypadku Nowego Sącza stosunkowo duże znaczenie ma ponadto sektor transportowy, zauważalne jest nadwyżkowe zatrudnienie w budownictwie i przemyśle przetwórczym.

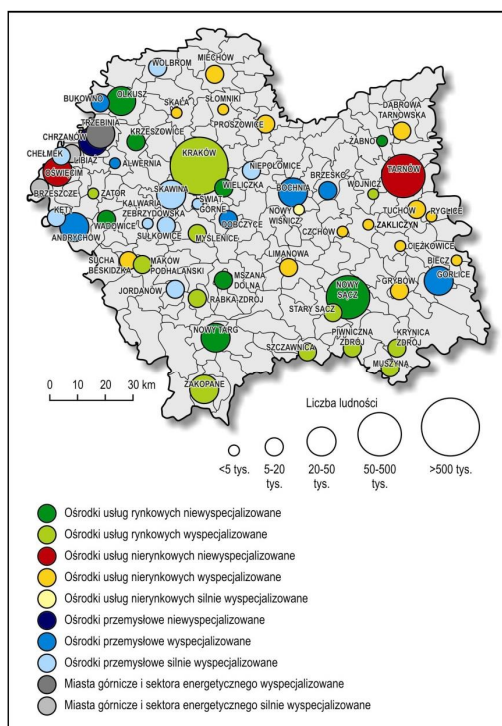
Dla porównania Kraków jako jedyne miasto regionu jest wyspecjalizowanym ośrodkiem usług dla biznesu. Drugą egzogeniczną gałęzią gospodarki Krakowa jest hotelarstwo i gastronomia, a trzecią szkolnictwo. Wyższy od przeciętnego dla miast Polski jest także udział pozostałych usług i budownictwa.

Tarnów zaliczyć można do ośrodków usług nierynkowych. Specjalizacja w usługach nierynkowych świadczyć może z jednej strony o roli miasta w stosunku do zaplecza (administracja, szkolnictwo, ochrona zdrowia), a z drugiej o względnej słabości gospodarczej ośrodka, czyli o niedoborze działalności przemysłowych i usług rynkowych. Tarnów charakteryzuje się zdywersyfikowaną bazą, aczkolwiek z przewagą usług nierynkowych. Siedem gałęzi charakteryzuje duże zatrudnienie nadwyżkowe w Tarnowie (przemysł przetwórczy, ochrona zdrowia, budownictwo, handel, administracja, transport, szkolnictwo i pozostałe usługi).

⁷ Według teorii bazy ekonomicznej wzrost miasta opiera się na założeniu, że ludność pracująca w mieście składa się z dwóch podstawowych grup:

- egzogeniczna (zewnętrzna), która poprzez swoją działalność ukierunkowana jest na zewnątrz miasta (eksportowa), np. ludzie pracujący w przemyśle; jest to ludność związana z funkcjami miastotwórczymi
- endogeniczna (wewnętrzna), której działalność ukierunkowana jest do wewnątrz miasta i ta grupa ludzi pełni funkcje uzupełniające, np. usługi.

Rys.7 Specjalizacja funkcjonalna miast województwa małopolskiego

Źródło (rysunek i komentarz): *Badanie funkcji ..., op.cit., s. 21-25.*

6.3. STOPIEŃ DYWERSYFIKACJI BAZY EKONOMICZNEJ

Struktura największych miast województwa małopolskiego pod względem stopnia dywersyfikacji bazy ekonomicznej przedstawia się generalnie korzystnie. Wynika to po pierwsze z faktu, że największe ośrodki gospodarcze regionu charakteryzują się wysokim stopniem dywersyfikacji (Kraków, Tarnów, Nowy Sącz), a po drugie, że nie ma w Małopolsce zbyt wielu miast monofunkcyjnych.⁸

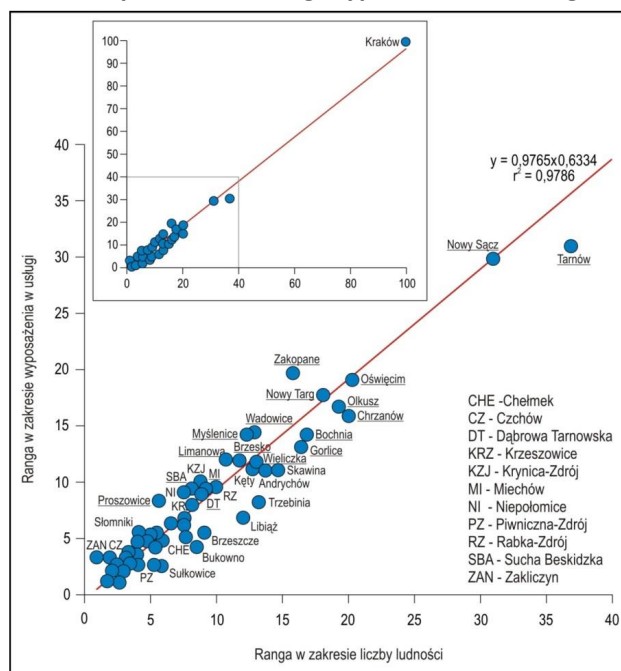
6.4. RANGA W ŚWIETLE WYPOSAŻENIA W INSTYTUCJE I USŁUGI⁹

W województwie małopolskim mamy do czynienia z ukształtowaną strukturą sieci osadniczej z dominującym Krakowem jako ośrodkiem regionalnym i dwoma ośrodkami subregionalnymi: Tarnowem i Nowym Sączem, które są głównymi miastami wschodniej i południowej Małopolski. Pod względem wyposażenia w usługi o charakterze nierynkowym, Tarnów i Nowy Sącz z funkcjonującymi w nich placówkami o charakterze regionalnym, pozostają w zdecydowanej czołówce za Krakowem. Trzy wymienione miasta pełnią przy tym ważną rolę, jeżeli chodzi o usługi wyższego rzędu.

⁸ Małopolskie miasta..., (wersja skrócona), op.cit, s. 138.

⁹ Ranga miasta pozwala na określenie jego pozycji jako ośrodka, gdzie świadczone są różnego rodzaju usługi dla mieszkańców i firm z miasta oraz obszaru jego zaplecza i od usług podstawowych i powszechnie występujących (tzw. usługi niskiego rzędu) po rzadkie, a tym samym posiadające rozległy zasięg przestrzenny, usługi wyższego rzędu. Ranga miasta świadczy o jego pozycji w hierarchii osadniczej regionu, kształtuje w znacznym stopniu bazy ekonomiczne miasta, wpływa także na poziom życia mieszkańców miasta i otaczających go terenów wiejskich.

Rys.8 Ranga miast małopolskich według wyposażenia w usługi, a liczba ludności.

Źródło (rysunek i komentarz): Badanie funkcji ...op.cit., s. 157-158.

W rankingu ośrodków miejskich pod względem wyposażenia w usługi rynkowe warto podkreślić większą niż w przypadku usług nierynkowych dominację Krakowa w stosunku do pozostałych miast. Również ranga Tarnowa i Nowego Sącza jest wyższa.

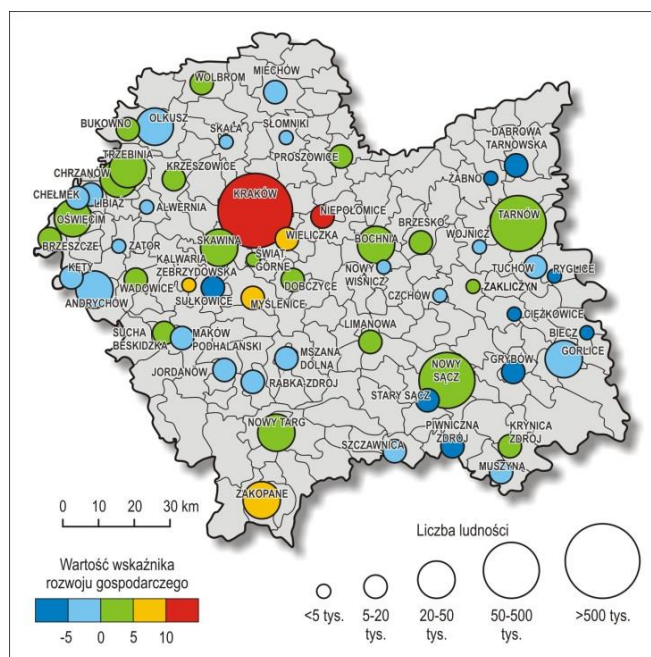
6.5. POZIOM I DYNAMIKA ROZWOJU GOSPODARCZEGO

Zdecydowanie najwyższym poziomem rozwoju gospodarczego charakteryzuje się Kraków. Dominację Krakowa odzwierciedla fakt, że stolica województwa odznacza się wysokimi i ponadprzeciętnymi wartościami takich cech jak przedsiębiorczość, aktywność kapitału zagranicznego, liczba pracujących, aktywności budowlanej i wysokich dochodów własnych.

Nowy Sącz i Tarnów są względnie silnymi gospodarczo miastami. Miasta te wyróżniają się dużą dywersyfikacją bazy ekonomicznej oraz znacznymi wpływami z podatku PIT i dochodami własnymi samorządów.

Warto jednak zauważyć, że szczególnie wysoką dynamiką rozwoju cechuje się większość miast Krakowskiego Obszaru Metropolitalnego (KOM), co może potwierdzać tezę, że dominującym mechanizmem rozwoju gospodarczego w województwie małopolskim są w chwili obecnej procesy metropolizacji.

Rys.9 Poziom rozwój gospodarczy miast Małopolski

Źródło (rysunek i komentarz): Badanie funkcji ..., op.cit., s. 174.

Tab.5. Typologia miast województwa małopolskiego pod względem poziomu rozwoju gospodarczego.

		Poziom rozwój gospodarczy			
		niski	poniżej przeciętnej	powyżej przeciętnej	wysoki
względna dynamika poziomu rozwoju gospodarczego	duży wzrost				Kraków
	wzrost				
	bez większych zmian			Tarnów, Nowy Sącz	
	spadek				
	znaczny spadek				

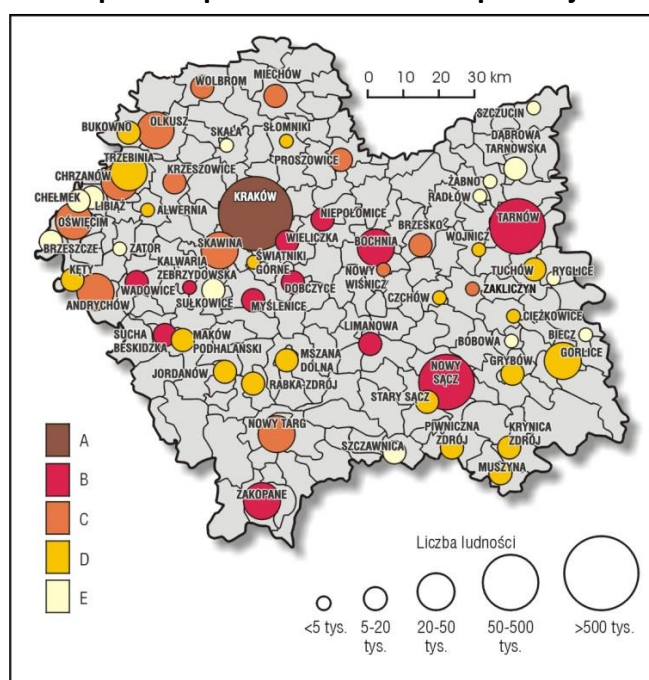
Źródło (tabela i komentarz): Badanie funkcji ..., op.cit., s. 179-180.

W zakresie dynamiki rozwoju gospodarczego nie stwierdzono generalnie zależności od wielkości miasta. Podstawową cechą różnicującą tę dynamikę jest położenie względem Krakowa. Procesy metropolizacji przestrzeni prowadzą do wzmocnienia pozycji Krakowa i większości miast strefy metropolitalnej. Efektem silnych procesów metropolizacji jest wzrost dystansu pomiędzy metropolią a największymi ośrodkami subregionalnymi, zwłaszcza - Nowym Sączem, w mniejszym stopniu z Tarnowem skomunikowanym z Krakowem autostradą A4. Peryferyjne położenie i słaba dostępność komunikacyjna jest główną barierą wzrostu poziomu rozwoju gospodarczego Nowego Sącza.

7. TYPOLOGIA ROZWOJOWA

Ośrodkiem o największym potencjale rozwojowym jest Kraków. Na wschodzie regionu duży potencjał rozwojowy cechuje Tarnów. Nowy Sącz jest ośrodkiem o najwyższym potencjale rozwojowym na południu województwa. Barierą rozwojową jest tu słabsza dostępność komunikacyjna niż ośrodków położonych bliżej głównej osi rozwojowej, ciągnącej się z zachodu na wschód Małopolski. Natomiast korzystnie będzie się tu kształtowała sytuacja demograficzna.

Rys.10 Typologia miast Małopolski z punktu widzenia ich potencjału rozwojowego do 2020 r.

Źródło (rysunek i komentarz): *Badanie funkcji ...op.cit., s. 220.*

8. BIEGUNY WZROSTU W PRZESTRZENI WOJEWÓDZTWA MAŁOPOLSKIEGO¹⁰

Według autorów „Badania funkcji, potencjałów i trendów rozwojowych miast w województwie małopolskim” zrealizowanego na zlecenie Departamentu Polityki Regionalnej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Małopolskiego w ramach projektu systemowego Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki „Małopolskie Obserwatorium Polityki Rozwoju – etap I, biegun wzrostu musi posiadać odpowiednio duży potencjał wewnętrzny (wielkość), charakteryzować się ponadprzeciętną, długofalową dynamiką rozwojową oraz pozytywnie wpływać na rozwój subregionu lub regionu.

Przeprowadzona przez ekspertów Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie analiza, przytaczana obszernie w tej części Strategii, prowadzi do wniosku, że biegunem wzrostu w Małopolsce, a szerzej rzecz ujmując w całej południowo-wschodniej Polsce, jest Krakowski Obszar Metropolitalny. Silna dynamika rozwojowa większości miast położonych w strefie metropolitalnej, niezależnie od ich wielkości oraz powiązania wewnątrz obszaru metropolitalnego, sprawiają, że obserwujemy postępującą integrację funkcjonalną w tym

¹⁰ *Badanie funkcji..., op.cit., s. 220-221.*

obszarze oraz rozszerzanie się oddziaływania krakowskiej metropolii i jej ośrodków satelitarnych na coraz większy obszar.

Poza zasięgiem bezpośredniego oddziaływania Krakowskiego Obszaru Metropolitalnego pozostają dwa największe ośrodki miejskie Małopolski – Tarnów i Nowy Sącz, które to miasta posiadają pewne cechy biegunów wzrostu. Oba miasta mają charakter ośrodków polifunkcyjnych o zdywersyfikowanej strukturze gospodarczej, na którą składają się różne działalności usługowe i przemysłowe, przy czym silniejsze funkcje w zakresie usług rynkowych wykazuje Nowy Sącz.

Jednak dzisiejsza dynamika rozwojowa i ograniczona siła oddziaływania Tarnowa i Nowego Sącza na rozwój ich obszarów funkcjonalnych zamieszkiwanych przez ok. 460 tys. Mieszkańców, nie pozwalają na uznanie ich za bieguny wzrostu wschodniej i południowo-wschodniej Małopolski. W obu przypadkach mamy do czynienia z historycznie ukształtowaną słabością infrastruktury obszaru zaplecza, która ogranicza możliwości szybszego rozwoju głównych miast, a zarazem zdolność do przyjmowania płynących z nich impulsów rozwojowych przez otoczenie. Tarnów wydaje się mieć potencjał do pełnienia roli bieguna wzrostu w najbliższej przyszłości ze względu na korzyści położenia przy głównej osi rozwojowej południowej Polski, zwłaszcza po przedłużeniu autostrady A4 w kierunku wschodnim.

Atutem Nowego Sącza jest endogeniczny ponadprzeciętny potencjał rozwoju, zwłaszcza w sektorze szeroko pojmowanych usług i handlu. Jednak słabsza niż w rejonie Tarnowa intensywność połączeń komunikacyjnych w obszarze funkcjonalnym Nowego Sącza, a przede wszystkim brak szybkiego połączenia drogowego, jak i kolejowego z Krakowskim Obszarem Metropolitalnym powoduje, że potencjał rozwojowy miasta i jego drugiego pod względem wielkości w Małopolsce obszaru funkcjonalnego na poziomie ponadlokalnym nie może być w pełni uwolniony.

9. DOSTĘPNOŚĆ KOMUNIKACYJNA

9.1 WSTĘP

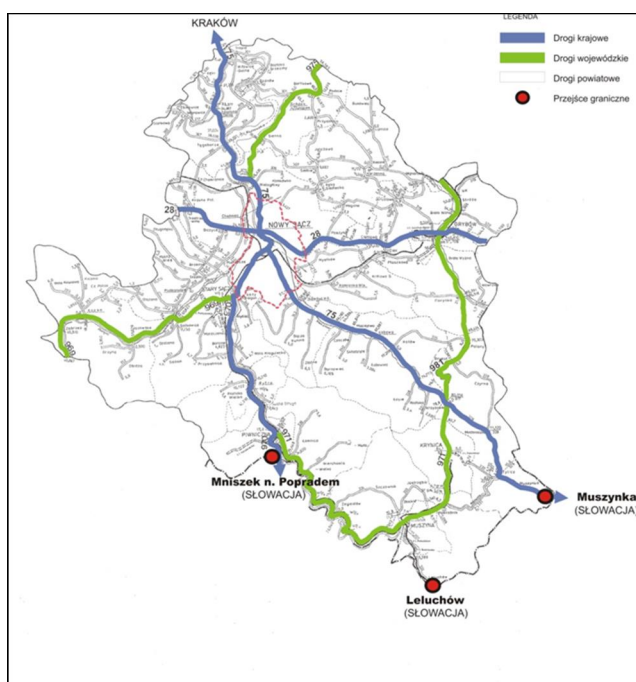
Analiza prezentowana dalej przytaczana jest generalnie z badania dostępności komunikacyjnej w 2014 roku wraz z prognozą dostępności w latach 2020 i 2023 pt. „Dostępność transportowa wybranych miast Małopolski 2014 - 2023”, opracowanego na zlecenie Małopolskiego Obserwatorium Rozwoju Regionalnego, Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego, Departament Polityki Regionalnej, przez **dr Roberta Guzika**, Zakład Rozwoju Regionalnego, Instytut Geografii i Gospodarki Przestrzennej Uniwersytetu Jagiellońskiego¹¹ we fragmentach i formie dostosowanej do przedmiotu Strategii Rozwoju Nowego Sącza 2020+ bez ingerencji, która mogłaby zniekształcić pierwotny przekaz.

¹¹Dostępność transportowa wybranych miast Małopolski 2014- 2023. Raport z badania dostępności w 2014 roku wraz z prognozą dostępności w latach 2020 i 2023, opracowany na zlecenie Małopolskiego Obserwatorium Rozwoju Regionalnego, Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego, Departament Polityki Regionalnej, a sporządzony przez dr Roberta Guzika, Zakład Rozwoju Regionalnego, Instytut Geografii i Gospodarki Przestrzennej Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 2014.

9.2. DOSTĘPNOŚĆ DROGOWA

Nowy Sącz odznacza się najłabszą dostępnością komunikacyjną spośród ośrodków subregionalnych w województwie małopolskim, co z jednej strony jest spowodowane położeniem na uboczu głównych dróg, a także peryferyjnym położeniem względem gęsto zaludnionych obszarów. Połączenie Sądecczyzny z „zewnętrznym” układem komunikacyjnym zapewniają: drogi krajowe nr 75, Nr 28 i Nr 87 oraz drogi wojewódzkie nr 969, 975, 971, 981.

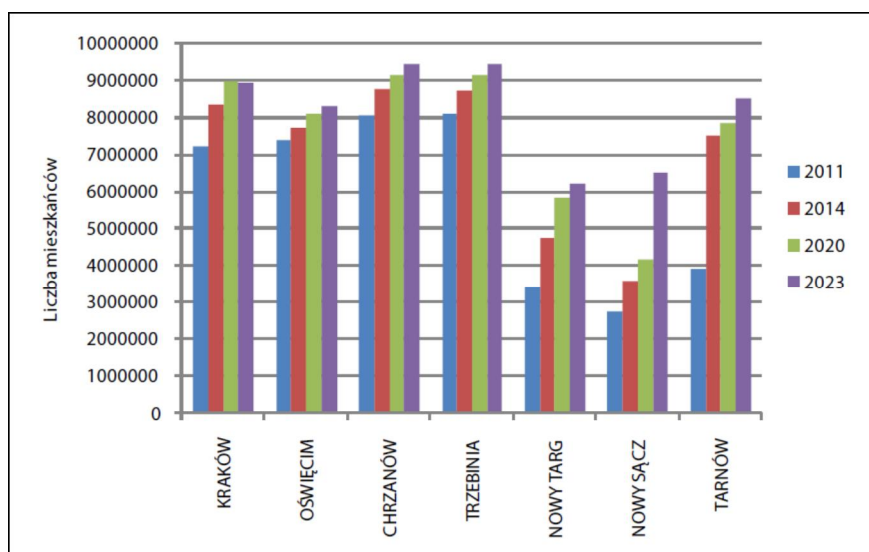
Rys. 11 Podstawowy układ komunikacyjny Sądecczyzny, w tym kluczowe przebiegi graniczne

Źródło: Z zasobów Powiatowego Zarządu Dróg w Nowym Sączu

Jego dostępność jest nieco lepsza, gdyby uwzględnić mieszkańców Słowacji, którzy zamieszkują w izochronie 120 minut od Nowego Sącza. Wartość wskaźnika dostępności wzrosłaby wówczas o co najmniej 300 tys. osób.

Rys.12 Dostępność drogowa małopolskich miast, w tym Nowego Sącza, w zakresie dojazdu 120 minut

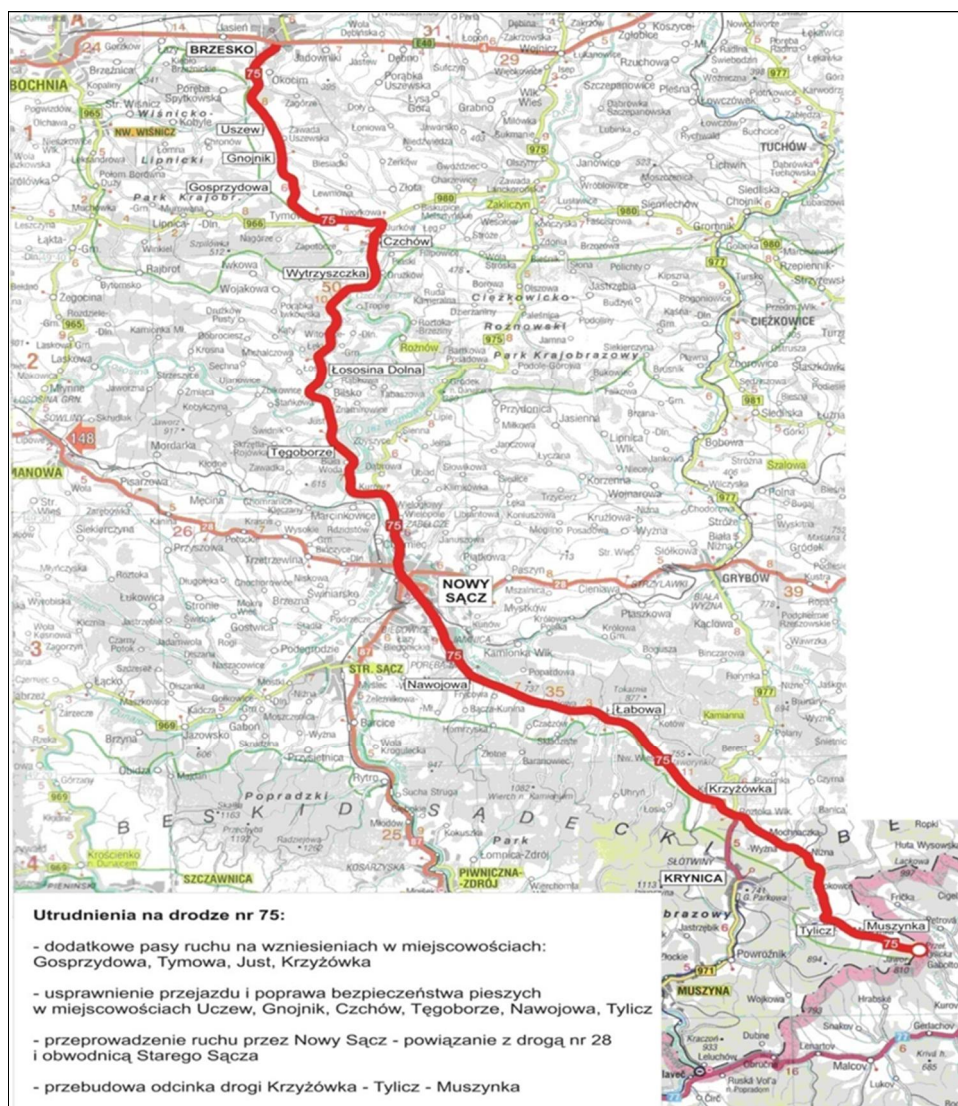
Źródło (rysunek i komentarz): Dostępność transportowa ..., op.cit., s. 14

Nowy Sącz jest słabo dostępny z obszaru województwa. Na poziomie subregionalnym dostępność drogowa wiąże się z wielkością subregionu i usytuowaniem w jego obrębie ośrodka subregionalnego. Większość (>95%) mieszkańców województwa mieszka w zasięgu izochrony 60 minut od swojego miasta subregionalnego. W zakresie izochrony 60 minut (realna granica dojazdów do pracy i usług) Nowy Sącz obejmuje 0,6 mln mieszkańców. W zasięgu izochrony 30 minut mieszka około 51,5 % mieszkańców subregionu sądeckiego, a w zasięgu izochrony 60 minut około 47 % mieszkańców subregionu sądeckiego.

Rozwój połączeń zewnętrznych jest szansą dla Nowego Sącza i subregionu sądeckiego. Chodzi m.in. o **usprawnienie warunków ruchu na drogach krajowych**:

nr 75 - na odcinku Brzesko – Nowy Sącz – Krzyżówka oraz przebudowa odcinka Krzyżówka – Tylicz – Muszynka – granica Państwa (przejście graniczne),

Rys. 12 Droga krajowa nr 75

Źródło: Z zasobów Powiatowego Zarządu Dróg w Nowym Sączu

nr 28 - wzniesienia (Wysokie, Gruszowiec, Cieniawa, Ropa) oraz przejścia przez Limanową i Grybów,

oraz wyprowadzenie z Nowego Sącza ruchu tranzytowego z dróg krajowych nr 28, 75, 87.

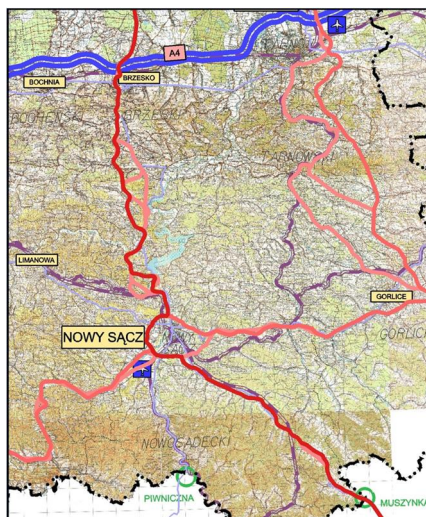
Rys. 13 Obwodnice Nowego Sącza (północna i zachodnia)

Źródło: Z zasobów Powiatowego Zarządu Dróg w Nowym Sączu

Jednak większa poprawa warunkowana jest ewentualną realizacją budowy drogi ekspresowej bądź drogi głównej ruchu przyspieszonego o przekroju poprzecznym 2x2 Brzesko - Nowy Sącz - Muszynka. Budowa tej drogi miałaby największe znaczenie dla podniesienia spójności terytorialnej regionu i wiązałaby się z największą zmianą dostępności w obrębie województwa. Dotychczas takim przedsięwzięciem była budowa autostrady A4, która znacząco podniosła dostępność gmin wschodniej części województwa.

Rys. 14 Koncepcja drogi Brzesko – Nowy Sącz - Muszynka

Źródło: PRACOWNIA PLANOWANIA I PROJEKTOWANIA SYSTEMÓW TRANSPORTU ALTRANS, Kraków 2012

Warto zwrócić uwagę, że dzięki drodze ekspresowej bądź drodze głównej ruchu przyspieszonego o przekroju poprzecznym 2x2 do A4 – Nowy Sącz miałby szansę być jedynym miastem w województwie, do którego dałoby się w przeciągu 2 godzin dojechać z każdej małopolskiej gminy, to również pokazuje jak bardzo ta inwestycja wpłynęłaby na poprawę dostępności tej części regionu.

Tab. 1 Ocena wariantów: BRZESKO – NOWY SĄCZ - MUSZYNKA

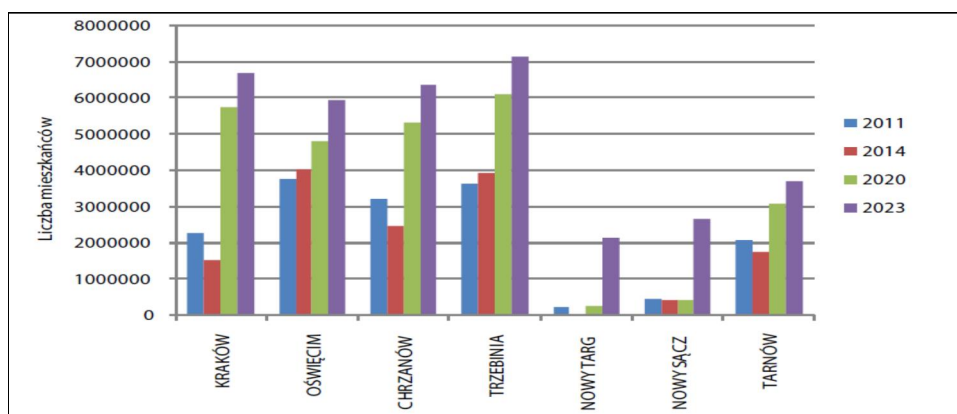
KRYTERIA OCENY	jednostka	waga kryterium	WARIANT 1 GP A			WARIANT 1 GP B			WARIANT 1 S A			WARIANT 1 S B			WZD RZEC	
długość drogi na terenie województwa małopolskiego	km		99,52			103,44			99,27			99,45				
			młota	punktów	asena kryterium	młota	punktów	asena kryterium	młota	punktów	asena kryterium	młota	punktów	asena kryterium	0 pkt	100 pkt
KRYTERIA FUNKCJONALNE																
		0,30														
Rozdział ruchu tranzytowego i lokalnego	%	0,15	97	97	14	99	93	14	97	97	14	97	97	14	0,00	100,00
Dostępność parkingów P&R i węzłów intermodalnych	km	0,15	11	100	15	11	100	15	11	100	15	11	100	15	0,00	10,90
Liczba mieszkańców w gminach	osób	0,15	237 561	100	15	222 237	94	14	217 404	92	14	223 186	94	14	0	237 561
Spodziewane konflikty społeczne - pow. terenów mieszkaniowych w promieniu 200 m	ha	0,25	428	14	4	455	9	2	448	10	3	499	0	0	499	0
Dostępność drogi - liczba węzłów i skrzyżowań	osł	0,30	32	100	30	26	81	24	17	53	16	17	53	16	0,00	32,00
odległość od wzorca			-	199	40	-	185	35	-	175	30	-	176	30		
KRYTERIA RUCHOWE																
		0,20														
Zgeneralizowany koszt pracy przewozowej	młd zł	0,40	1162	89	36	1162	89	36	1304	100	40	1304	100	40	0,00	1303,69
Zwiększenie dostępności komunikacyjnej południowo-wschodniego regionu	młn zł	0,60	1,20	71	43	1,20	71	43	1,69	100	60	1,69	100	60	0,00	1,69
odległość od wzorca			-	114	56	-	114	56	-	141	72	-	141	72		
KRYTERIA EKONOMICZNE																
		0,20														
Szacunkowe nakłady inwestycyjne	młn zł	0,65	4 140	48	31	4 036	49	32	5 377	33	21	7 968	0	0	7 967,93	0,00
Powierzchnia terenów inwestycyjnych w promieniu 5 km od węzła w trasie	ha	0,35	3 318	66	23	5 038	100	35	3 037	60	21	3 317	66	23	0,00	5 038,16
odległość od wzorca			-	82	39	-	112	47	-	68	30	-	66	23		
KRYTERIA PRZESZTRZENNE																
		0,10														
Kolizje z istniejącą zabudową	km	0,70	4,8	9	7	5,3	0	0	4,4	17	12	5,0	6	4	5,30	0,00
Kolizje z planowaną zabudową wynikającą z dokumentów planistycznych	km	0,30	2,6	28	8	3,6	0	0	2,1	42	13	3,1	14	4	3,60	0,00
odległość od wzorca			-	29	11	-	0	0	-	45	17	-	15	6		
KRYTERIA ŚRODOWISKOWO - SPOŁECZNE																
		0,20														
Kolizje środowiskowe – długość kolizji z obszarami prawnie chronionymi	km	0,25	28,5	6	1	29,7	2	0	28,6	5	1	30,2	0	0	30,20	0,00
Kolizje ze strefami ujęć wód	osł	0,20	4	0	0	4	0	0	4	0	0	4	0	0	4,00	0,00
Zmniejszenie zanieczyszczenia środowiska	młn zł	0,20	25,30	100	20	25,30	100	20	22,55	89	18	22,55	89	18	0,00	25,30
Zmniejszenie konfliktów społecznych – oszczędności kosztów wypadków w drogowych	młn zł	0,35	57,89	43	15	57,89	43	15	133,64	100	35	133,64	100	35	0,00	133,64
odległość od wzorca			-	109	25	-	109	25	-	134	39	-	134	39		
Sumaryczna odległość od wzorca bez wag dla grup			-	268	83	-	267	85	-	274	94	-	271	91		
Sumaryczna odległość od wzorca z uwzględnieniem wag dla grup			suma	5872	19	5705	19		6022	20		5384	19			
miejsce w ocenie				III			IV			I			II			

Źródło: PRACOWNIA PLANOWANIA I PROJEKTOWANIA SYSTEMÓW TRANSPORTU ALTRANS, Kraków 2012

Z perspektywy dostępności miast na poziomie Unii Europejskiej – w 2023 roku praktycznie nie będzie w całej Unii Europejskiej tak dużych miast jak Nowy Sącz, które nie byłyby podpięte do systemu autostrad lub dróg ekspresowych, o ile koncepcja drogi ekspresowej bądź drogi głównej ruchu przyspieszonego o przekroju poprzecznym 2x2 do A4 nie została by zrealizowana.

9.3. DOSTĘPNOŚĆ KOLEJOWA

W przypadku większości małopolskich miast, w tym Nowego Sącza widoczny jest regres czy wręcz upadek znaczenia połączeń kolejowych i bardzo słaba dostępność kolejowa. W zakresie dostępności w ruchu kolejowym ze swoich subregionów najlepiej dostępne są Tarnów i Kraków, do których ponad połowa mieszkańców subregionu jest w stanie dojechać w ciągu 60 minut. Ewentualna budowa połączenia przez Podłęże–Piekietko i związana z tym modernizacja linii Chabówka–Nowy Sącz sprawiłaby, że także Nowy Sącz dzięki dostępności z powiatu limanowskiego odznaczałby się taką dostępnością nieznacznie wyprzedzając Tarnów.

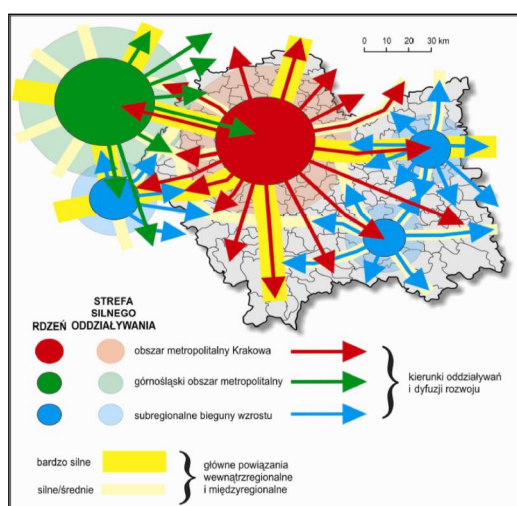
Rys.13 Dostępność kolejowa małopolskich miast, w tym Nowego Sącza, w zakresie dojazdu 120 minut

Źródło (rysunek i komentarz): Dostępność transportowa ...op.cit., s. 16

10. PODSUMOWANIE¹²

Rozwój Małopolski w perspektywie najbliższych 20 lat opierał się będzie w znacznej mierze na dyfuzji procesów rozwojowych z silnych biegunów wzrostu, jakie tworzą obszary metropolitalne Krakowa, aglomeracji górnośląskiej i ośrodka regionalnego Bielska Białej, uzupełnionych o subregionalne ośrodki wzrostu - Tarnowa i Nowego Sącza.

Nowy Sącz i Tarnów tworzą wraz z Krakowem główne węzły policentrycznego układu sieci osadniczej województwa małopolskiego, którego zachodnia część znajduje się w zasięgu oddziaływania górnośląskiego obszaru metropolitalnego oraz Bielska-Białej. Dyfuzja procesów rozwojowych z tych pięciu centrów stanowi najważniejszy mechanizm rozwoju społeczno-gospodarczego Małopolski.

Rys.13 Aktualne i potencjalne bieguny wzrostu oddziałujące na rozwój Małopolski

Źródło (rysunek i komentarz): Badanie funkcji ..., op.cit., s. 594-596.

Analiza procesów gospodarczych oraz ciąż i oddziaływań, jakie zachodzą w przestrzeni Małopolski pokazuje, że terenem największej koncentracji potencjału rozwojowego jest Krakowski Obszar Metropolitalny (KOM). Główną szansą rozwojową dla obszarów peryferyjnych

¹² Badanie funkcji..., op.cit., s. 594-596.

Małopolski, zwłaszcza jego części południowej i wschodniej, jest integracja funkcjonalna z Krakowskim Obszarem Metropolitalnym (KOM). Radykalna poprawa dostępności czasowej sprzyjała będzie przyjmowaniu impulsów rozwojowych, rozchodzących się z i za pośrednictwem metropolii Krakowa oraz umożliwi korzystanie z usytuowanych w nim specjalistycznych usług wysokiego rzędu mieszkańcom odległych miejscowości, w tym Nowego Sącza, bez zmiany miejsca zamieszkania.

Równoległym procesem, niezbędnym dla równoważenia sieci osadniczej i osiągnięcia spójności terytorialnej regionu, jest rozwój Nowego Sącza i Tarnowa jako subregionalnych ośrodków usługowych. Potencjał endogeniczny tych miast jest stosunkowo duży, tworzą one zdywersyfikowaną strukturę gospodarczą zdolną do szybkiego rozwoju i stopniowego przekształcania się w silne, dynamiczne ośrodki gospodarcze (bieguny wzrostu), zdolne do pobudzania rozwoju ich subregionalnego otoczenia.

Cechą pozytywną Nowego Sącza z jego subregionalnym obszarem funkcjonalnym jest znaczący potencjał demograficzny, który według prognoz, ulegnie dalszemu zwiększeniu. Wykorzystanie potencjału endogenicznego całego regionu wymaga, aby Nowy Sącz szybko osiągnął pełną zdolność do samodzielnego podtrzymywania rozwoju społeczno-gospodarczego, który promieniował będzie na jego obszar funkcjonalny nie tylko na poziomie ponadlokalnym, ale i na poziomie regionalnym. Rola, jaką to miasto pełni w Małopolsce, wymaga podniesienia jego wyposażenia w lepsze usługi publiczne dla umożliwienia mu należytej obsługi ciężącego ku niemu obszaru funkcjonalnemu. Wzmocnienie funkcji subregionalnych Nowego Sącza wymaga tworzenia warunków dla dyfuzji procesów rozwojowych z tego ośrodka, co będzie możliwe dzięki poprawie dostępności transportowej, a także kreowaniu warunków dla lokalizacji inwestycji.

Podstawowym warunkiem kształtowania zrównoważonej sieci osadniczej całego regionu, której głównymi węzłami są Kraków, Tarnów i Nowy Sącz, skupiające funkcje gospodarcze i usługi różnego rzędu, jest odpowiednio rozwinięta sieć drogowa oraz funkcjonujący w oparciu o nią oraz o sieć kolejową sprawny system komunikacji publicznej. Komunikacja publiczna i zapewniana przez nią dostępność jest niezwykle istotna z perspektywy wzrostu poziomu życia, rozwoju gospodarczego i wyrównywania szans, dla których istotna jest zwłaszcza dostępność do usług publicznych, w szczególności edukacyjnych i z zakresu ochrony zdrowia.

Ze względu na rolę, jaką odgrywać powinien Nowy Sącz w rozwoju tej części regionu, niezbędne jest doprowadzenie do jego pełnej dostępności komunikacyjnej. Elementarnym warunkiem zdynamizowania rozwoju Nowego Sącza jest włączenie tego miasta w krajowy system transportowy, zapewniające szybkie połączenia z ośrodkiem metropolitalnym Krakowa, poprzez rozbudowę systemu dróg różnych kategorii, w tym drogi ekspresowej, i linii kolejowej przez Podłęże-Piekietko, ale również systemu transportu publicznego. W przypadku Nowego Sącza potrzebne jest jego selektywne wsparcie dla wzmocnienia usług publicznych wyższego rzędu, między innymi z zakresu kultury, edukacji i ochrony zdrowia. Wzmocnienie roli Nowego Sącza jako ośrodka zapewniającego odpowiedni wachlarz i standard usług publicznych, wpływało będzie na generalne podniesienie poziomu życia mieszkańców południowo-wschodniej Małopolski, a pośrednio zdynamizowanie jej rozwoju gospodarczego.

Część III

DELIMITACJA OBSZARU FUNKCJONALNEGO NOWEGO SĄCZA

1. WSTĘP

Analiza prezentowana dalej, przytaczana jest obszernie z „Badania funkcji, potencjałów i trendów rozwojowych miast w województwie małopolskim” zrealizowanym na zlecenie Departamentu Polityki Regionalnej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Małopolskiego w ramach projektu systemowego Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki „Małopolskie Obserwatorium Polityki Rozwoju – etap I”,¹³ przeprowadzonym przez zespół Instytutu Geografii i Gospodarki Przestrzennej Uniwersytetu Jagiellońskiego pod kierunkiem prof. dr hab. Bolesława Domańskiego oraz Instytutu Spraw Publicznych Uniwersytetu Jagiellońskiego pod kierunkiem dr hab. Aleksandra Noworóla, prof. UJ we fragmentach i formie dostosowanej do przedmiotu Strategii Rozwoju Nowego Sącza 2020+ bez ingerencji, która mogłaby zniekształcić pierwotny przekaz.

2. CELE I ZAKRES ANALIZY

Nowy Sącz jako jeden z trzech węzłowych ośrodków monocentrycznych (Kraków, Tarnów, Nowy Sącz), sklasyfikowany w nadrzędnych (rządowych i regionalnych) dokumentach strategicznych jako subregionalny ośrodek miejski, ze swoim wielopoziomowym obszarem funkcjonalnym odgrywa podstawową rolę w systemie rozwoju gospodarczego, usługowego, społecznego i instytucjonalnego Małopolski. Stanowi on największe miejsce koncentracji wieloaspektowej aktywności w Małopolsce Południowej. Każda z tych aktywności generuje sieć ciążenia do Nowego Sącza i powiązań społeczno-gospodarczych o zasięgu lokalnym, ponadlokalnym i subregionalnym.

Tab. 1. Obszary funkcjonalne miast województwa małopolskiego według liczby mieszkańców.

Miasto	Liczba mieszkańców miasta	Wielkość obszaru funkcjonalnego (liczba mieszkańców) na poziomie			Współczynnik wielkości na poziomie	
		lokalnym	ponadlokalnym	subregionalnym	lokalnym	ponadlokalnym
	[a]	[b]	[c]	[d]	[b]/[a]	[c]/[a]
Kraków	735 918	897 230	1 046 693	2 241 722	1,22	1,42
Tarnów	114 691	187 393	208 777	468 078	1,63	1,82
Nowy Sącz	84 556	173 540	310 208	457 326	2,05	3,67

Źródło (tabela i komentarz): Badanie funkcji ..., op.cit., s. 547

3. DELIMITACJA OBSZARU FUNKcjONALNEGO

Zaprezentowane dalej mapki uwzględniają wszystkie wielokierunkowe ciążenia do Nowego Sącza.

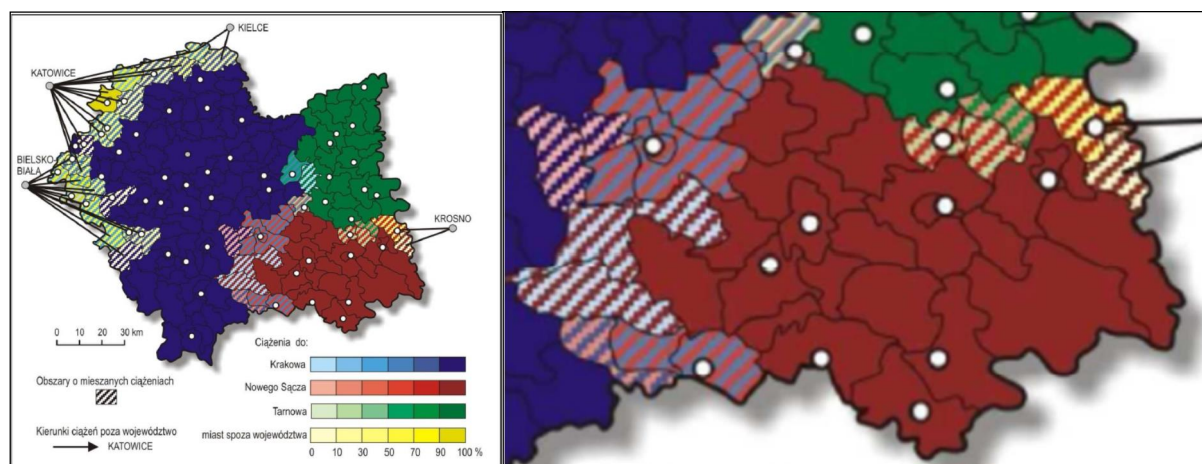
3.1. DELIMITACJA OBSZARU FUNKcjONALNEGO NA POZIOMIE SUBREGIONALNYM

Obszar funkcjonalny Nowego Sącza na poziomie subregionalnym zwany dalej subregionem sądeckim zlokalizowany jest w południowo-wschodniej części regionu i składa się z miasta na prawach powiatu Nowego Sącza oraz trzech powiatów ziemskich: gorlickiego, limanowskiego i nowosądeckiego. Nowy Sącz położony jest wewnątrz powiatu ziemskiego,

¹³ Badanie funkcji ..., op.cit.

pozostałe powiaty leżą odpowiednio na zachód i na wschód od nich, obejmując powierzchnię ponad 3,5 tys. km².

Rys. 1 Obszary funkcjonalne największych miast, w tym Nowego Sącza, na poziomie subregionalnym.

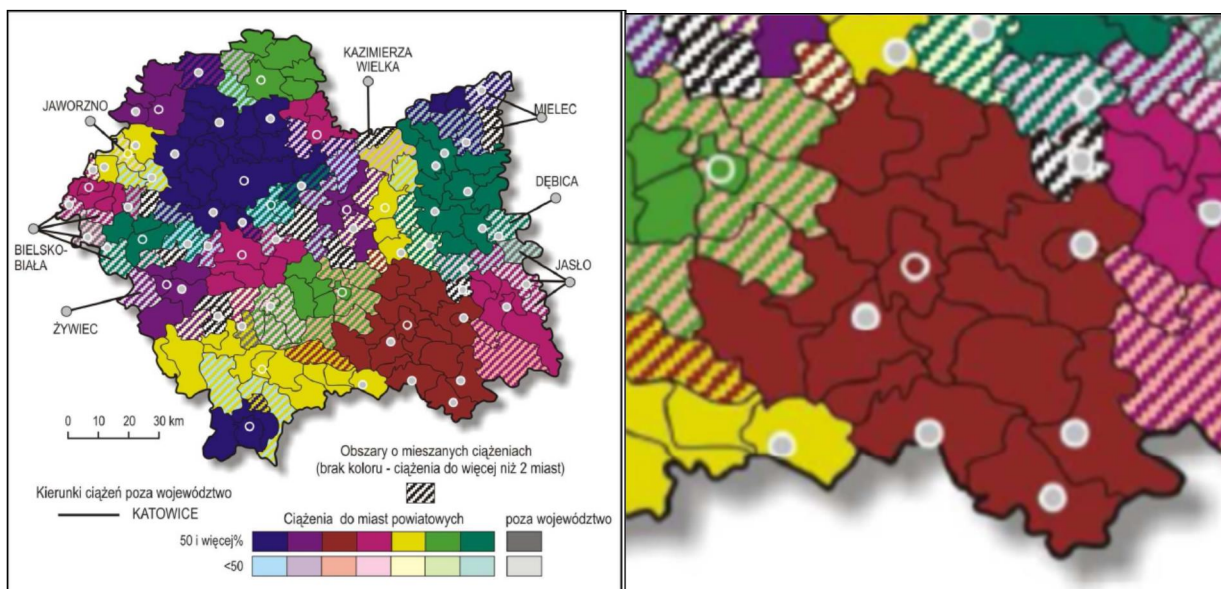

Źródło (rysunki i komentarz): Badanie funkcji ..., op.cit., s. 549

3.2. DELIMITACJA OBSZARU FUNKCYJALNEGO NA POZIOMIE PONADLOKALNYM

Obszar funkcjonalny **Nowego Sącza** na poziomie ponadlokalnym (ok. 310 tys. mieszkańców) jest największym ludnościowo obszarem po Krakowskim Obszarze Metropolitalnym (ok. 1 046 tys.), znacząco większym od obszaru funkcjonalnego Tarnobrzeg (ok. 210 tys.).

Rys. 2 Obszary funkcjonalne miast na poziomie ponadlokalnym, w tym Nowego Sącza.

Źródło (rysunki i komentarz): Badanie funkcji ...op.cit., s. 551.

Ponadlokalny obszar funkcjonalny Nowego Sącza tworzą gminy powiatu nowosądeckiego jak na mapce poniżej:

Rys. 3 Ponadlokalny obszar funkcjonalny Nowego Sącza.

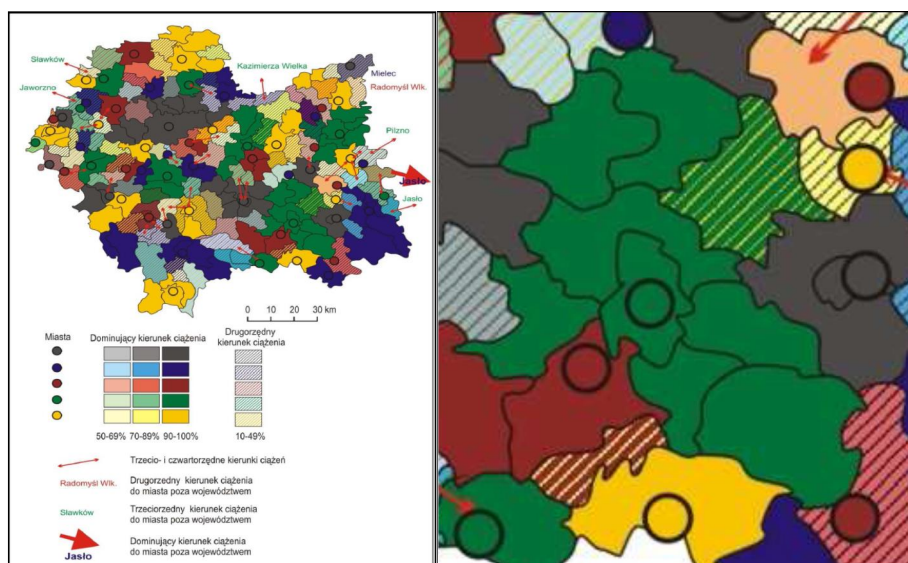

Źródło: www.powiat.nowy-sacz.pl

3.3. DELIMITACJA OBSZARU FUNKcjONALNEGO NA POZIOMIE LOKALNYM

W lokalnym obszarze funkcjonalnym **Nowego Sącza** znajdują się w pierwszym rzędzie następujące gminy - Chełmiec, Gródek nad Dunajcem, Kamionka Wielka, Korzenna, Łąbowa, Łososina Dolna, Nawojowa, Podegrodzie. Stary Sącz oddziałujący funkcjonalnie na Łącko, a w mniejszym na Rytro należy również identyfikować w lokalnym obszarze funkcjonalnym Nowego Sącza ze względu na wzajemnie skorelowane i ukierunkowane procesy rozwoju i dynamicznie przebiegającą suburbanizację w obu kierunkach. W przeciwieństwie do wcześniej analizowanych poziomów tutaj na ogół kierunkom ciążenia towarzyszą znacznie lepsze powiązania komunikacyjne świadczące o realnych powiązaniach, a nie tylko dominujących ciążeniach z niewielką skalą interakcji przestrzennych.

Rys. 4 Obszary funkcjonalne miast, w tym Nowego Sącza, na poziomie lokalnym.

Źródło (rysunek i komentarz): *Badanie funkcji ...*, op.cit., s. 553

CZĘŚĆ IV

SYNTEZA DIAGNOZY SPOŁECZNO- GOSPODARCZEJ

1. WSTĘP

Synteza opracowana została przy wykorzystaniu danych Głównego Urzędu Statystycznego, Urzędu Statystycznego w Krakowie, Urzędu Marszałkowskiego w Krakowie i Urzędu Miasta Nowego Sącza z lat. 2013-2014, ze szczególnym względniem obszernie przytaczanych dalej analiz statystycznych zawartych głównie w Informatorze Statystycznym Miasta Nowego Sącza 2015 oraz analiz zawartych w „Badaniu funkcji, potencjałów i trendów rozwojowych miast w województwie małopolskim” zrealizowanym na zlecenie Departamentu Polityki Regionalnej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Małopolskiego w ramach projektu systemowego Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki „Małopolskie Obserwatorium Polityki Rozwoju – etap I”¹⁴, przeprowadzonym przez zespół Instytutu Geografii i Gospodarki Przestrzennej Uniwersytetu Jagiellońskiego pod kierunkiem **prof. dr hab. Bolesława Domańskiego** oraz Instytutu Spraw Publicznych Uniwersytetu Jagiellońskiego pod kierunkiem **dr hab. Aleksandra Noworóla, prof. Uniwersytetu Jagiellońskiego**

2. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA

NOWY SĄCZ, położony w Kotlinie Sądeckiej, w paśmie Beskidu Sądeckiego to główny ośrodek miejski, administracyjny, kulturalny, edukacyjny i gospodarczy subregionu sądeckiego w południowo-wschodniej Małopolsce. Powierzchnia miasta, ok. 58 km², stanowi 0,4% powierzchni województwa małopolskiego. Dla mieszkańców powiatu nowosądeckiego, a także części powiatów limanowskiego i gorlickiego, jest centrum usług publicznych z zakresu administracji samorządowej, rządowej, sądowniczej, skarbowej, a także oświaty, ochrony zdrowia, kultury i sportu. Jest głównym ośrodkiem zatrudnienia oraz przedsiębiorczości, zwłaszcza w obszarze usług i handlu.

3. DIAGNOZA SYTUACJI DEMOGRAFICZNEJ

NOWY SĄCZ to trzecie pod względem liczby mieszkańców miasto w województwie małopolskim. Na obszarze miasta mieszka 83 853 mieszkańców (wg GUS), co stanowi około 2,5% ludności województwa. Gęstość zaludnienia wynosi 1456 osób/km².

Według danych bilansowych, liczba ludności Nowego Sącza w ostatnich latach wykazuje nieznaczną tendencję spadkową, głównie w wyniku występującego od kilku lat ujemnego salda migracji ludności na pobyt stały. Jednocześnie utrzymuje się dodatni przyrost naturalny. W odniesieniu do maksimum z 2005 r. (84,7 tys.) ubył 1,0% mieszkańców.

¹⁴ Badanie funkcji..., op.cit.

Rys. 1 Ludność Nowego Sącza w latach 2005 - 2014

Źródło (rysunek i komentarz): Informator statystyczny - miasto Nowy Sącz 2015, Urząd Statystyczny w Krakowie, 2015, s. 18

Pogarsza się struktura ludności miasta według ekonomicznych grup wieku. Przy malejącym udziale w całej zbiorowości ludności w wieku przedprodukcyjnym wzrasta udział osób w wieku poprodukcyjnym. Niezbyt wysoka liczba urodzeń nie gwarantuje prostej zastępowalności pokoleń.

Współczynnik dzietności ogólnej wyniósł 1,28, a powinien kształtować się na poziomie około 2,10 do 2,15, gdyż wówczas na statystyczną kobietę w wieku 15-49 lat przypada średnio dwoje dzieci w ciągu całego okresu rozrodczego i wielkość ta staje się korzystna dla stabilnego rozwoju demograficznego. W Krakowie i Tarnowie współczynnik ten wynosił odpowiednio: 1,11 i 1,10 (w województwie 1,30).

Ludność w wieku przedprodukcyjnym (0-17 lat) – stanowi 18,9% ogółu ludności. Udział ludności w wieku produkcyjnym (18-59/64) wynosi 62,6%, a udział populacji w wieku poprodukcyjnym (60/65 lat i więcej) - 18,05%. Współczynnik feminizacji (liczba kobiet na 100 mężczyzn) wynosi 110,16. Dla porównania w województwie małopolskim na 100 mężczyzn przypada 106 kobiet.

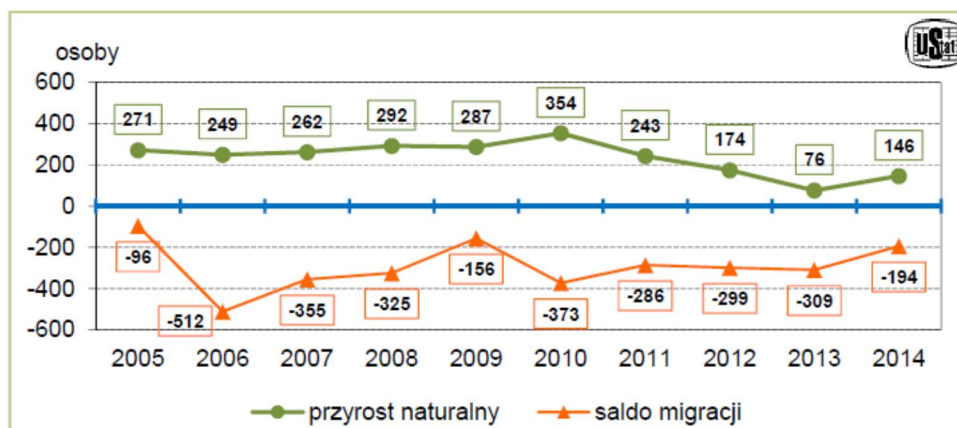
Współczynnik dynamiki demograficznej, określający liczbę urodzeń przypadającą na jeden zgon, wyniósł w 2014 r. w Nowym Sączu 1,2, co oznacza 6 urodzeń na każde 5 zgonów, a w Krakowie i Tarnowie ukształtował się odpowiednio na poziomie: 1,1 (8 urodzeń na 7 zgonów) i 0,9 (czyli na każde 8 urodzeń przypadało 9 zgonów), w województwie współczynnik ten wynosił również 1,2.

W Nowym Sączu od lat obserwuje się nieprzerwanie dodatni przyrost naturalny. Przyrost naturalny w przeliczeniu na 1000 ludności wyniósł 1,7, podczas gdy w Krakowie ukształtował się na poziomie 0,6, w Tarnowie minus 0,5, a w całym województwie 1,4.

Drugim, obok przyrostu naturalnego, czynnikiem mającym bezpośredni wpływ na liczbę ludności na danym obszarze są **migracje**, których wielkość i kierunki zależą w dużej mierze od sytuacji społeczno-gospodarczej miasta. Licząc saldo migracji na pobyt stały na 1000 ludności korzystną sytuację miał Kraków ze wskaźnikiem 2,0, podczas gdy w Tarnowie i Nowym Sączu omawiany wskaźnik był ujemny i wyniósł odpowiednio: minus 5,3 i minus 2,3 (w województwie

małopolskim 0,9). Saldo migracji stałej w Nowym Sączu wyniosło minus 194 osoby, czyli o tyle liczba wyjeżdżających na stałe przewyższała liczbę przybywających do miasta na pobyt stały.

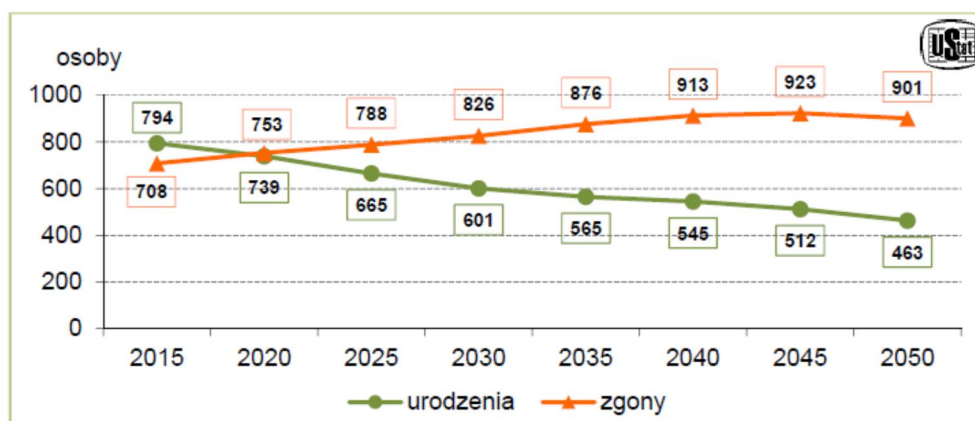
Rys. 2 Przyrost naturalny i saldo migracji stałej w Nowym Sączu

Źródło (rysunek i komentarz): Informator statystyczny ... op.cit., s. 31

Według prognozy GUS w 2050 r. liczba mieszkańców Nowego Sącza wyniesie 66,9 tys. osób. W porównaniu ze stanem ludności z końca 2014 r. (83,9 tys.) nastąpi spadek o 20,2%. Prognozuje się, że za 35 lat wskaźnik feminizacji spadnie - będzie przypuszczalnie 107 kobiet na 100 mężczyzn, (a nie tak jak obecnie 109). Jeśli obecnie obserwowane tendencje nie ulegną zmianie, to nadal będzie postępował proces starzenia się społeczeństwa. Według ekonomicznych grup wieku udział ludności w wieku: przedprodukcyjnym spadnie do 13,1%, produkcyjnym zmniejszy się do 54,4%, poprodukcyjnym zwiększy się do 32,5%.

Rys. 3 Prognoza ruchu naturalnego ludności Nowego Sącza

Źródło (rysunek i komentarz): Informator statystyczny ..., op.cit., s. 34

Zmiany w strukturze wieku niekorzystnie wpłyną na kształtowanie się współczynnika obciążenia demograficznego. W 2050 r. na 100 osób w wieku produkcyjnym będą przypadały 84 osoby w wieku nieprodukcyjnym, w 2014 r. było ich 60.

DIAGNOZA W OBSZARZE ROZWOJU GOSPODARCZEGO „EDUKACJA I PRACA”

EDUKACJA Osoby z wykształceniem wyższym stanowiły 21,3% (dla porównania w województwie małopolskim 17,2%), a z wykształceniem policealnym oraz średnim zawodowym 24,1%, wykształceniem średnim ogólnokształcącym legitymowało się 14,6%, odsetek osób z wykształceniem zasadniczym zawodowym wyniósł 18,1%, a z gimnazjalnym i niższym oraz bez wykształcenia - 15,0%. Dla blisko 7% badanej populacji poziomu wykształcenia nie ustalono.

Wychowaniem przedszkolnym objęto 3,3 tys. dzieci w 49 placówkach wychowania przedszkolnego (w tym 2,5 tys. dzieci w 31 przedszkolach). Z pierwszego etapu kształcenia w różnych formach edukacji przedszkolnej, która obejmuje dzieci w wieku 3-6 lat korzystało 87% dzieci (dla porównania w województwie małopolskim 69,8%).

W Nowym Sączu działało 20 szkół podstawowych (kształcących 5402 uczniów), 13 gimnazjów (2789 gimnazjalistów), 12 zasadniczych szkół zawodowych (1453 uczniów), 13 liceów ogólnokształcących (4061 licealistów), 14 techników (4024 uczniów), 17 szkół policealnych (1674 uczniów).

Uśredniony poziom uzyskanych wyników egzaminu gimnazjalnego z części matematyczno-przyrodniczej, humanistycznej i językowej - po przeliczeniu liczby zdobytych punktów na procenty - wyniósł 59,09% (dla porównania w województwie małopolskim 60,02%). Zdawalność egzaminu maturalnego wyniosła 83% (dla porównania w województwie małopolskim 84%).

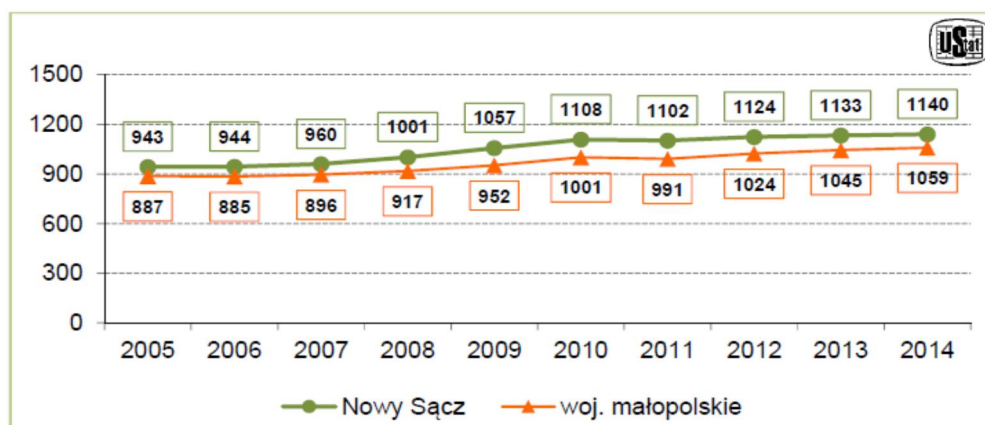
W mieście funkcjonują 2 uczelnie wyższe – Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Nowym Sączu oraz Wyższa Szkoła Biznesu – National Louis University w Nowym Sączu, a także filie i zamiejscowe podstawowe jednostki organizacyjne, zamiejscowe ośrodki dydaktyczne oraz punkty konsultacyjne, w których łącznie kształcą się około 5 592 studentów, łącznie z cudzoziemcami. Około 500 osób kształcą się na studiach podyplomowych. Sądeckie uczelnie zatrudniają łącznie 420 nauczycieli akademickich (w przeliczeniu na pełne etaty), pośród nich profesorowie tytularni stanowią 18,17 %, a doktorzy habilitowani i doktorzy 39,76%. Pozostałą grupę stanowią asystenci i inni pracownicy wspierający procesy dydaktyczne.

Obserwowalny jest relatywnie wysoki poziom uczestnictwa w kształceniu całożyciowym mieszkańców Nowego Sącza, który wynosi około 33%. Aktywność edukacyjna osób starszych, powyżej 65 roku życia, pozostaje na poziomie kilku procent.

PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ W strukturze firm obserwowana jest wyraźna dominacja mikroprzedsiębiorstw, tj. firm najmniejszych, zatrudniających mniej niż 10 pracowników. 94,5% spośród nowosądeckich firm stanowią mikroprzedsiębiorcy, podczas gdy udział firm o liczbie pracujących 10-49 osób wynosi 4,1%, a jednostek średnich i dużych (50 osób i więcej) - 1,4%.

Zarejestrowanych jest 9556 podmiotów gospodarki narodowej, dominują podmioty sektora prywatnego, skupia on 9339 podmiotów, tj. 97,7% ogólnej ich liczby, pozostałą część stanowią podmioty sektora publicznego - 212 podmiotów. Najwięcej firm (72,0%) stanowi własność osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą. Znaczną grupę wśród podmiotów gospodarczych stanowią również spółki cywilne (8,5%). Wśród 864 spółek handlowych, 75 to spółki z udziałem kapitału zagranicznego.

Rys. 4 Podmioty gospodarki narodowej na 10 tys. ludności

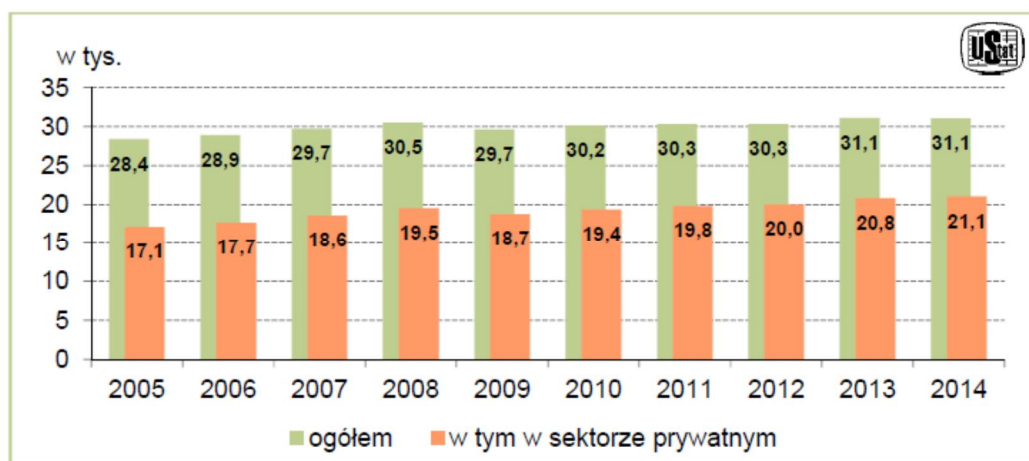
Źródło (rysunek i komentarz): Informator statystyczny ..., op.cit., s. 63

Zaznacza się bardzo duży stopień specjalizacji firm w działalności handlowej. Rozpatrując łączną liczbę zarejestrowanych podmiotów, dominują następujące sekcje PKD: handel hurtowy i detaliczny, naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle – 2483 podmiotów (26,1% ich ogółu), działalność profesjonalna, naukowa i techniczna – 1101 (11,6%), budownictwo – 967 (10,2%), przetwórstwo przemysłowe – 764 (8,0%), opieka zdrowotna i pomoc społeczna – 605 (6,4%), transport i gospodarka magazynowa – 568 (6,0%).

Miasto dysponuje potencjałem wsparcia przedsiębiorczości w postaci 15 instytucji otoczenia biznesu, funkcjonujących na stałe i wspierających wykorzystanie potencjału rozwojowego przedsiębiorstw, tj. inkubator przedsiębiorczości(1), park technologiczny (1), agencje rozwoju (2), izby i zrzeszenia gospodarcze (5), ośrodki konsultacyjne, doradcze i informacyjne (6). Tę listę uzupełnia 5 instytucji administracji samorządowej i rządowej, które świadczą różnego rodzaju usługi dla przedsiębiorców. Dodatkowo działają różnego rodzaju operatorzy, realizujący czasowo projekty kierowane do przedsiębiorców, a dofinansowywane przez UE.

PRACA W mieście pracowało ponad 31,1 tys. osób, tj. 4,2% ogółu pracujących w województwie małopolskim. W sektorze prywatnym pracowało ok. 21,1 tys. osób, tj. 67,8% ogółu, a w sektorze publicznym – ponad 10,0 tys. osób (32,2%).

Rys. 5 Pracujący w Nowym Sączu

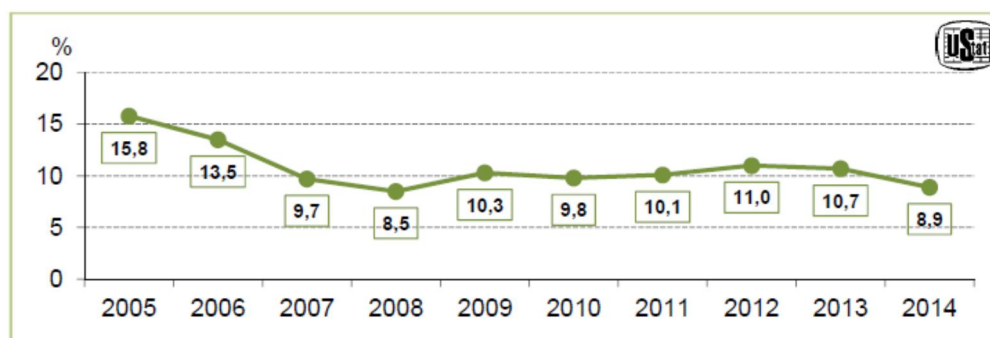
Źródło (rysunek i komentarz): Informator statystyczny ... op.cit., s. 35

Według sektorów ekonomicznych i sekcji PKD, w sektorze przemysłowym, obejmującym przemysł i budownictwo, pracowało łącznie 10,7 tys. osób (1/3 ogółu pracujących), w tym 8,5 tys. osób w przemyśle. W sekcjach handel; naprawa pojazdów samochodowych, transport i gospodarka magazynowa, zakwaterowanie i gastronomia, informacja i komunikacja pracowało 9,3 tys. osób (prawie 30% ogółu pracujących); w administracji publicznej i obronie narodowej; obowiązkowych zabezpieczeniach społecznych oraz w edukacji - łącznie 6,7 tys. osób (czyli 21,7% ogółu). W ochronie zdrowia pracowało 2,1 tys. osób, (tj. 6,9%), podczas gdy w sekcjach działalność finansowa i ubezpieczeniowa oraz obsługa rynku nieruchomości - łącznie 1,0 tys. osób, (tj. 3,2% ogółu pracujących).

Przeciętne miesięczne **wynagrodzenie brutto** w Nowym Sączu wyniosło 3193,43 zł. W sektorze publicznym odnotowano wyższe średnie wynagrodzenie (4195,97 zł) niż w sektorze prywatnym (2698,96 zł). Wynagrodzenia rosły szybciej w sektorze prywatnym (wzrost o 3,8%) niż w sektorze publicznym (wzrost o 3,3%). Dla porównania, przeciętne miesięczne wynagrodzenie w województwie małopolskim wyniosło 3700,06 zł, w Krakowie - 4152,52 zł, a w Tarnowie - 3513,75 zł. Różnica między przeciętnym wynagrodzeniem w województwie małopolskim, a tym w Nowym Sączu wyniosła zatem 506,63 zł, podczas gdy rok wcześniej wynosiła ona 476,03 zł.

Stopa bezrobocia rejestrowanego dla Miasta Nowego Sącza wyniosła 8,9% i była niższa od stopy odnotowanej w krajach Unii Europejskiej (10,9%), kraju (13,4%), województwie małopolskim (9,9%), w Tarnowie (9,6%) i w Krakowie (5,2%). Liczba bezrobotnych wynosiła 3 987 osób. 17,4% stanowiły osoby do 25 roku życia (dla porównania w województwie małopolskim 24%), a osoby powyżej 50 roku życia 21,6%. Długotrwale bezrobotni stanowili 50,4%.

Rys. 6 Stopa bezrobocia rejestrowanego

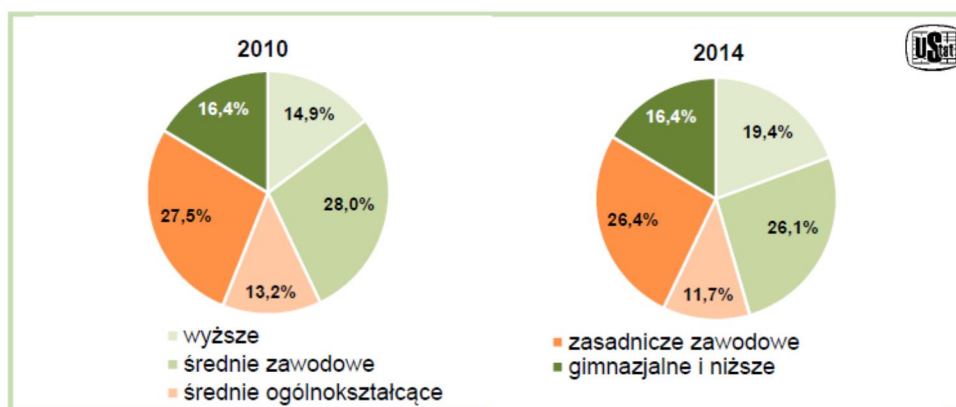

Źródło (rysunek i komentarz): Informator statystyczny ..., op.cit., s. 37

W porównaniu z 2010 r. według kryterium wieku najbardziej wzrosła liczba bezrobotnych powyżej 55 roku życia - o 70,7%. Jednocześnie ich udział w ogólnej liczbie bezrobotnych wzrósł w ciągu 4 lat o 5,9 p. proc. Jednak najwięcej osób poszukujących pracy znalazło się w przedziale wiekowym 25-34 lata - 31,0% ogółu. Natomiast ich udział w liczbie ogółem w relacji do roku 2010 spadł (o 1,8 p. proc.).

Rozpatrując strukturę bezrobotnych według poziomu wykształcenia widać, że najwięcej było osób, które ukończyły szkoły zasadnicze zawodowe - 26,4% (przed czterema laty 27,5%) oraz osób z wykształceniem średnim zawodowym (łącznie z policealnym) - 26,1% ogółu (w 2010 r. 28,0%). Najmniej bezrobotnych posiadało wykształcenie średnie ogólnokształcące oraz gimnazjalne lub niższe. Jednakże liczba bezrobotnych legitymujących się wyższym wykształceniem zwiększyła się w ciągu czterech lat o 4,5 p. proc.

Rys. 7 Struktura zarejestrowanych bezrobotnych według poziomu wykształcenia

Źródło (rysunek i komentarz): Informator statystyczny ..., op.cit., s. 39

4. DIAGNOZA W OBSZARZE ROZWOJU SPOŁECZNEGO „RODZINA I ŚRODOWISKO“

BEZPIECZEŃSTWO Poprawa wskaźników, obrazujących poziom bezpieczeństwa przekłada się bezpośrednio na wzrost poczucia bezpieczeństwa mieszkańców miasta, co potwierdzają wyniki konsultacji społecznych prezentowane dalej. Liczba przestępstw w mieście systematycznie maleje. Zjawisko przestępczości jest na bieżąco monitorowane, a do skali zagrożeń dostosowuje

się dyslokację służby patrolowej i obchodowej. Wskaźnik wykrywalności przestępstw ogółem (kryminalnych, gospodarczych, drogowych i innych) w 2013 r. wyniósł 79,5% (dla porównania w województwie małopolskim 63,58%). Policjanci ujawnili łącznie 26164 wykroczeń. Policjanci Wydziału Prewencji ujawnili 12549 wykroczeń, w tym 4595 wykroczeń drogowych. Mandatem karnym zakończyli 4833 wykroczeń, natomiast liczba wykroczeń zakończonych pouczeniem wyniosła 6376, przeprowadzili 1476 czynności wyjaśniających w sprawach o wykroczenia. Na poprawę bezpieczeństwa ma wpływ systematyczna rozbudowa systemu monitoringu wizyjnego, złożonego z kilkudziesięciu kamer.

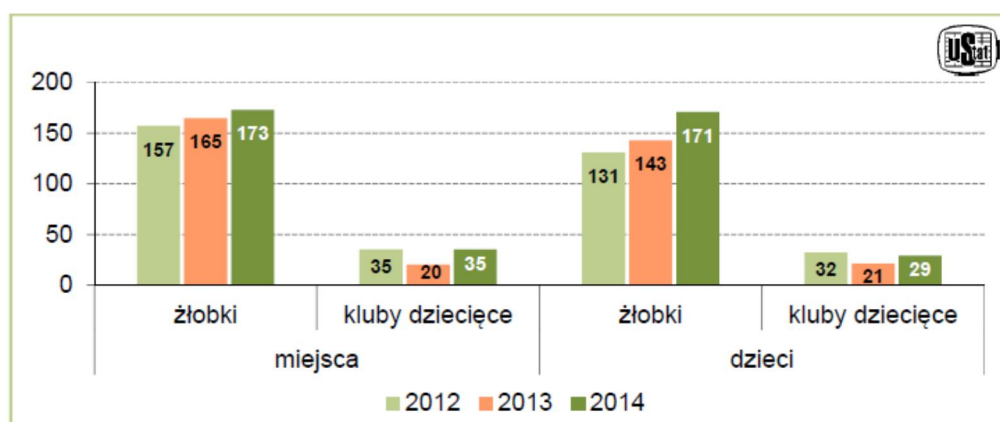
Na obszarze miasta w 2013 r. odnotowano 218 pożarów, przy czym nie zanotowano pożarów o rozmiarach pożaru bardzo dużego lub dużego. Na ogólną liczbę 650 miejscowych zagrożeń zdecydowana większość zdarzeń miała znamiona zagrożeń małych. Do najczęstszych przyczyn powodujących interwencje ratownicze należały: niezachowanie zasad bezpieczeństwa w ruchu środkami transportu, gwałtowne opady atmosferyczne, nietypowe zachowanie zwierząt i podpalenia umyślne.

ZDROWIE Podstawowym problemem dotyczącym opieki zdrowotnej jest utrudniony dostęp do lekarzy specjalistów i do części specjalistycznych świadczeń medycznych oraz niewydolny system finansowania usług medycznych.

Na terenie miasta funkcjonuje Szpital Specjalistyczny im. Jędrzeja Śniadeckiego z 19 oddziałami. W ramach ambulatoryjnej opieki zdrowotnej funkcjonowało 57 przychodni oraz 9 praktyk lekarskich. Działały 44 apteki. Stanowiły one 3,9% ogółu małopolskich aptek. Na jedną aptekę przypadało 1906 mieszkańców.

W mieście funkcjonowało 5 placówek opieki nad dziećmi do lat 3: 3 żłobki i 2 kluby dziecięce. W placówkach przebywało 335 dzieci, w tym 274 w żłobkach i 61 w klubach dziecięcych. W skali województwa stanowiło to 3,8% dzieci przebywających w tego typu placówkach. Na 100 dzieci w wieku 0-2 lata przypadało 8 miejsc w placówkach opieki nad dziećmi do lat 3.

Rys.8 Miejsca i dzieci w żłobkach i klubach dziecięcych

Źródło (rysunek i komentarz): Informator statystyczny ..., op.cit., s. 42

Istotnym wskaźnikiem w obszarze zdrowia jest liczba urodzeń żywych na 1000 ludności - wyniosła 10,4, podczas gdy w Krakowie 9,7, w Tarnowie 8,4, a dla porównania w całym województwie - 10,5.

Do głównych przyczyn zgonów dorosłych mieszkańców miasta należą choroby układu krążenia i choroby nowotworowe. Zgony z powodu chorób układu krążenia stanowią 41,3% ogółu zgonów, natomiast udział zgonów w wyniku nowotworów wynosi 27,8%.

OPIEKA SPOŁECZNA Z pomocy społecznej korzysta 2806 gospodarstw domowych, w których zamieszkuje 7044 osób, co stanowi ponad 3.0% gospodarstw w skali województwa małopolskiego. Przyznano 3 416 świadczeń w formie zasiłków stałych. Średnia kwota zasiłku stałego wynosi 363,87 zł. Przyznano 9952 zasiłków okresowych. Przeciętna kwota zasiłku okresowego wynosi 287,72 zł. W ramach zasiłków okresowych najwięcej, bo 955 osobom, przyznano zasiłek z powodu bezrobocia, co stanowi 78,7% wszystkich osób korzystających z zasiłków okresowych. Przyznano 4710 świadczeń w formie zasiłków celowych. 353 832 świadczeń (w tym dla dzieci 231 312) w formie dożywiania, 2282 świadczeń w formie schronienia. Usługami opiekuńczymi objętych zostało łącznie 241 osób.

Działają 5 zakładów stacjonarnych opieki społecznej. Dysponują one 462 miejscami, wszystkie miejsca są wykorzystywane przez pensjonariuszy. Oprócz 3 istniejących domów pomocy społecznej i 1 schroniska dla bezdomnych funkcjonuje 1 niewielka placówka zapewniająca całodobową opiekę osobom niepełnosprawnym, przewlekle chorym lub osobom w podeszłym wieku.

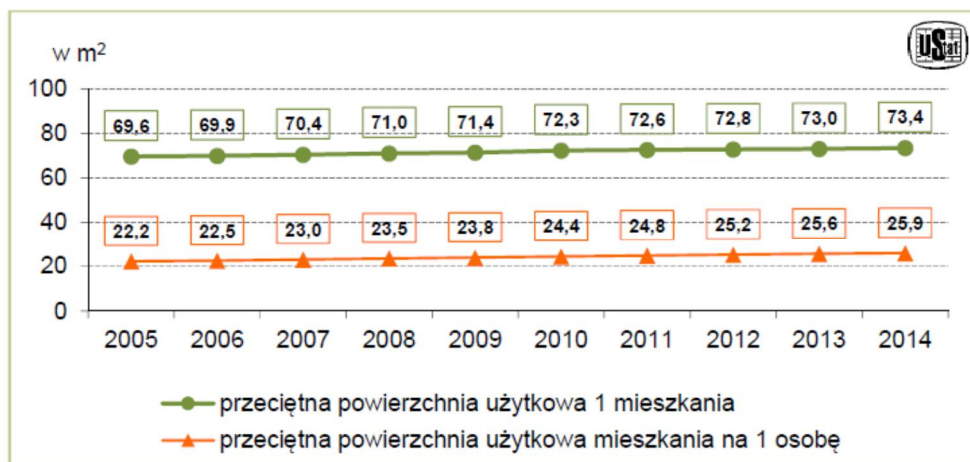
W ramach opieki nad dziećmi i młodzieżą, na terenie miasta działają 2 placówki socjalizacyjne, w których przebywa 39 wychowanków i 1 placówka interwencyjna, która objęła swoją opieką 56 wychowanków. Z 17 placówek wsparcia dziennego skorzystało 396 dzieci. W 76 rodzinach zastępczych przebywa 96 dzieci. Ponadto funkcjonują 3 rodzinne domy dziecka, opiekujące się 22 wychowankami.

MIESZKALNICTWO Na jakość życia mieszkańców znaczący wpływ mają także warunki mieszkaniowe. Istniejące w mieście zasoby mieszkaniowe nie gwarantują samodzielnego mieszkania każdej rodzinie. Sytuacja mieszkaniowa jest trudna dla wielu rodzin. Rosnąca liczba rodzin, których sytuacja życiowa, głównie materialna, uniemożliwia utrzymanie własnego mieszkania, powoduje duże zapotrzebowanie na lokale socjalne i komunalne. Urząd Miasta zarządza 987 lokalami mieszkalnym. Na mieszkania z zasobu miasta oczekuje 161 rodzin, w tym na lokal socjalny – 116 rodzin.

Zasoby mieszkaniowe Nowego Sącza wynoszą 29,6 tys. mieszkań, co stanowi 2,6% ogółu zasobów mieszkaniowych województwa małopolskiego. Dla porównania zasoby mieszkaniowe Krakowa stanowią 31,2% ogółu, a Tarnowa - 3,8%. Na przestrzeni kilku lat zaobserwowano niewielki, lecz stały wzrost liczby zasobów. W mieszkaniach w mieście znajduje się ogółem 115 tys. izb o łącznej powierzchni 2174 tys. m². Przeciętna powierzchnia 1 izby wynosi 18,9 m², a przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania - 73,4 m². W Krakowie i Tarnowie statystyczne mieszkanie było mniejsze, odpowiednio: 57,7 m² i 63,3 m², podczas gdy średnia

wojewódzka była wyższa - 77,6 m². Zarówno przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania, jak i przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę wykazywały w minionych latach w Nowym Sączu niewielką tendencję wzrostową.

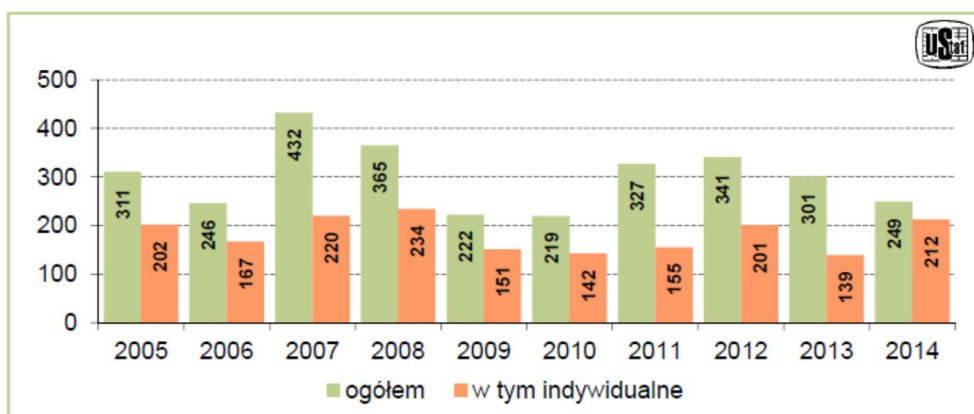
Rys. 9 Przeciętna pow. użytkowa 1 mieszkania i przeciętna pow. użytkowa mieszkania na 1 osobę

Źródło (rysunek i komentarz): Informator statystyczny ..., op.cit., s. 42

Na 1 mieszkanie w Nowym Sączu przypada średnio 2,8 osoby (3,0 - w województwie małopolskim), a przeciętna liczba izb w mieszkaniu wynosi 3,9 (podobnie jak w województwie). To nieco więcej niż w dwóch pozostałych miastach na prawach powiatu, gdyż w Krakowie na 1 mieszkanie przypada średnio 2,2 osoby i 3,2 izby, a w Tarnowie - 2,6 osoby i 3,6 izby. W ciągu ostatnich lat odnotowano wzrostową tendencję przeciętnej powierzchni użytkowej mieszkania na 1 osobę. Przeciętna powierzchnia mieszkania na 1 osobę w Nowym Sączu wynosi 25,9 m² i jest zbliżona do średniej wojewódzkiej (26,1 m²). W Krakowie przeciętna powierzchnia użytkowa na 1 osobę jest wyższa, a w Tarnowie niższa niż w województwie.

Rys. 10 Mieszkania oddane do użytkowania w Nowym Sączu

Źródło (rysunek i komentarz): Informator statystyczny ..., op.cit., s. 55

W Nowym Sączu notuje się wysoki poziom wyposażenia mieszkań w podstawowe instalacje sanitarno-techniczne: w wodociąg wyposażonych jest 99,0% ogółu mieszkań, w ustęp - 98,7%, w łazienkę - 97,7%, w gaz z sieci - 88,1%, a w centralne ogrzewanie - 90,3%. W Krakowie nieco lepiej przedstawia się wyposażenie mieszkań w wodociąg, ustęp i łazienkę, a gorzej w gaz z sieci i centralne ogrzewanie. W Tarnowie nieco niższe wskaźniki niż dla Nowego Sącza odnotowano w przypadku wyposażenia w ustęp, łazienkę i centralne ogrzewanie.

KULTURA Zaplecze aktywności kulturalnej stanowią liczne instytucje i placówki, m.in.: dwie marszałkowskie instytucje kultury - Małopolskie Centrum Kultury SOKÓŁ i Muzeum Okręgowe w Nowym Sączu, a obok nich Miejski Ośrodek Kultury. Dzięki znakomitej bazie oraz aktywnej działalności tych placówek, miasto urasta do rangi jednego z najważniejszych ośrodków kulturalnych w Województwie Małopolskim, a najważniejszego w subregionie sądeckim. Obok wymienionych instytucji kultury funkcjonują również: Nowosądecka Mała Galeria, Sądecka Biblioteka Publiczna im. J. Szujskiego z 7 filiami osiedlowymi, aspirująca do roli wielofunkcyjnego centrum kultury, Pałac Młodzieży, kinowe multipleksy, oddziały muzealne, galerie, salony sztuki i inne placówki kulturalne. Do najważniejszych imprez kulturalnych o formacie międzynarodowym, ogólnopolskim i regionalnym należą – Międzynarodowy Festiwal i Konkurs Sztuki Wokalnej im. Ady Sari, Międzynarodowy Festiwal Dziecięcych Zespołów Regionalnych Święto Dzieci Gór, Międzynarodowy Festiwal Wirtuozerii i Żartu Muzycznego FUN & CLASSIC, Sądecki Festiwal Muzyki Organowej L'ARTE ORGANICA, Cykl Prezentacji Teatralno-Operowych WIECZORY MAŁOPOLSKIE, Imieniny Miasta, Jesienny Festiwal Teatralny i Sądecki Festiwal Muzyczny lubilaei Cantus. Rozwijają się środowiska kultury alternatywnej. Działają liczne stowarzyszenia kulturalne, popularyzujące i upowszechniające określone dziedziny sztuki, promujące wartości kulturalne miasta i regionu oraz skupiające przedstawicieli lokalnych środowisk twórczych. Środowisko kulturowe miasta to również dobra materialne: zabytki architektury, układy urbanistyczne itp., które sukcesywnie są odnawiane i odpowiednio eksponowane.

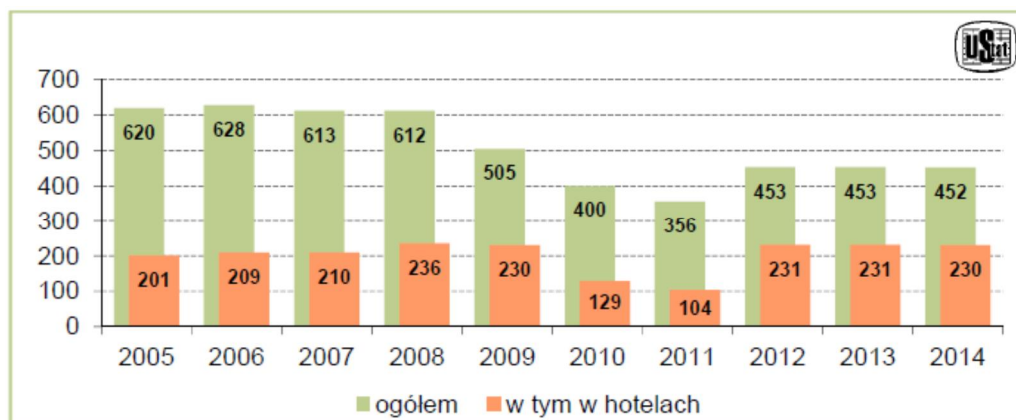
Biorąc pod uwagę tylko imprezy masowe, w Nowym Sączu uczestniczyło w nich 129,7 tys. osób, w tym 81,7 tys. w imprezach sportowych i 48,0 tys. w imprezach artystyczno-rozrywkowych. W ogólnej liczbie uczestników z prawa do wolnego wstępu skorzystało 57,6 tys. osób, czyli 44,4%.

TURYSTYKA I REKREACJA

W końcu lipca 2014 r. w Nowym Sączu funkcjonowało 7 **turystycznych obiektów noclegowych** (tyle samo co rok wcześniej), w tym 6 całorocznych. Bazę noclegową, podobnie jak poprzednio, tworzyły: 4 hotele, 1 inny obiekt hotelowy, 1 szkolne schronisko młodzieżowe, 1 kemping. Liczba miejsc noclegowych w obiektach zbiorowego zakwaterowania w Nowym Sączu w końcu lipca 2014 r. wyniosła 452, w tym prawie 3/4 to miejsca całoroczne. Przeciętnie jeden całoroczny obiekt dysponował 55 miejscami noclegowymi. Miejsc w hotelach było 230.

W 2014 r. miasto odwiedziło 18,6 tys. osób korzystających z noclegów, w tym 3,1 tys. turystów zagranicznych. Natomiast stopień wykorzystania miejsc noclegowych wyniósł 25,2% (36,0% w województwie małopolskim).

Rys. 11 Miejsca noclegowe w turystycznych obiektach noclegowych

Źródło (rysunek i komentarz): Informator statystyczny ..., op.cit., s. 49

Spośród turystów zagranicznych korzystających z noclegów najwięcej gości przybyło z krajów europejskich, takich jak: Niemcy (21,9% ogółu turystów zagranicznych), Włochy (7,7%), Stany Zjednoczone Ameryki (6,0%), Francja i Wielka Brytania (po 5,4%).

W ciągu 12 miesięcy udzielono 30,3 tys. noclegów, w tym turystom zagranicznym 5,8 tys. noclegów. Średni czas pobytu turysty w obiekcie turystycznym wyniósł 1,6 noclegu, podczas gdy przeciętny pobyt turysty zagranicznego 1,9 noclegu. W obiektach hotelarskich (hotelach, motelach, pensjonatach i innych obiektach hotelowych) położonych na terenie Nowego Sącza wynajęto 20,0 tys. pokoi, w tym 4,3 tys. pokoi turystom zagranicznym.

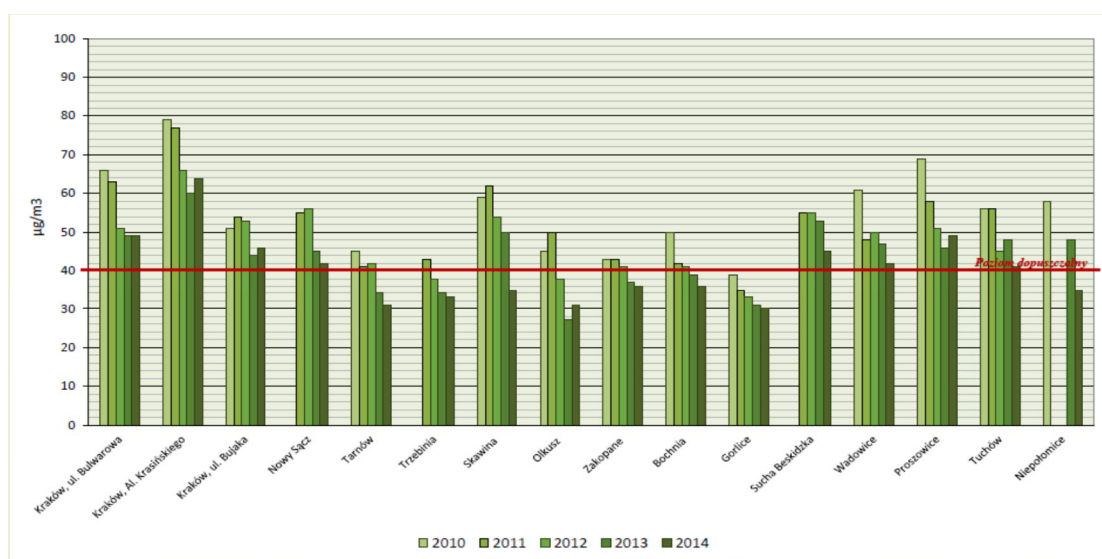
SPORT Istniejąca i wciąż unowocześniana baza daje szerokie możliwości uprawiania sportów, zarówno wyczynowo, jak i rekreacyjnie. W oparciu o obiekty sportowe prowadzone jest zarówno szkolenie sportowe, jak i zyskuje się bazę do upowszechniania masowej rekreacji. Działania z zakresu upowszechniania sportu i kultury fizycznej odbywały się na następujących obiektach: stadion z widownią do 10 tys. miejsc - 1, boiska do gier dużych (piłka nożna) - 12, boiska do siatkówki - 21, boiska do koszykówki - 19, korty tenisowe - 13 (w tym 4 zespoły kortów), boiska do piłki ręcznej - 24, hale sportowe (44 x 24) - 4, małe hale sportowe (36 x 18) - 2, sale gimnastyczne (24 x 12) - 9, sale pomocnicze i specjalistyczne - 30, kryte pływalnie - 2, baseny otwarte – sezonowe - 1, strzelnice sportowe - 1, tor do modelarstwa - 1. Stworzony system administrowania posiadanymi obiektami sportowymi powoduje, iż można planować i przeprowadzać w oparciu o nie imprezy o znaczeniu sportowym, rekreacyjnym, a także ze względu na uczestnictwo: osiedlowym i lokalnym. Ponadto stwarza się możliwość współuczestnictwa w programowaniu działań sportowych i rekreacyjnych, skierowanych do wszystkich mieszkańców miasta. Ważnym elementem rozwoju sportu i kultury fizycznej może stać się przekazany do eksploatacji zespół obiektów sportowych Instytutu Sportu Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Nowym Sączu.

OCHRONA ŚRODOWISKA Stale rozbudowywana infrastruktura komunalna i usługi komunalne w zakresie gospodarki wodociągowo-kanalizacyjnej, ciepłej, dystrybucji energii elektrycznej i gazu sieciowego oraz zbierania i unieszkodliwiania odpadów komunalnych przyczyniają się do poprawy stanu środowiska naturalnego.

Publiczna sieć wodociągowa zaopatruje w wodę do spożycia ponad 80 tys. osób z terenu Nowego Sącza i gmin sąsiednich (Stary Sącz, Chełmec, Korzenna), dostarczając 3,6 mln m³ wody na cele komunalno-bytowe i przemysłowe. W ramach gospodarki wodno-ściekowej do wód odprowadza się rocznie ok. 3,6 mln m³ w 100% oczyszczonych ścieków z terenu powyższych miejscowości oraz dodatkowo z obszaru Nawojowej i Kamionki Wielkiej. W przeliczeniu na 1 mieszkańca Nowego Sącza zużycie gazu dostarczonego przez sieć gazowniczą wyniosło 163,7 m³, a na 1 odbiorcę 552,5 m³ i było wyższe niż przeciętne zużycie w województwie małopolskim. Natomiast zużycie energii elektrycznej w gospodarstwach domowych w przeliczeniu na 1 mieszkańca wyniosło 715,7 kWh (w województwie małopolskim 810,2 kWh). Zakłady wytworzyły 39,9 tys. ton odpadów (z wyłączeniem odpadów komunalnych), co stanowiło 0,6% masy odpadów wytworzonych w województwie. Procesowi odzysku poddano 38,2 tys. ton odpadów. Ponadto zebrano 21,9 tys. ton odpadów komunalnych zmieszanych. 150,7 kg zebranych odpadów komunalnych zmieszanych przypadało na 1 mieszkańca (dla porównania w województwie małopolskim 212 kg).

Emisja przemysłowych pyłowych zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza w mieście wyniosła 106 ton (3,5% wielkości wojewódzkiej), a emisja zanieczyszczeń gazowych (bez dwutlenku węgla) 1626 ton (stanowiąc 1,5% emisji wojewódzkiej). W przeliczeniu na 1 km² powierzchni miasta wyemitowano w Nowym Sączu 1,8 tony pyłów - dla porównania w Krakowie 4,0 tony, a w Tarnowie 6,9 tony. Dominowały pyły ze spalania paliw, stanowiąc ponad 62% całej emisji pyłowej. Wśród zanieczyszczeń gazowych (bez CO₂) najwięcej było tlenku węgla (63,5%), a ponadto: dwutlenku siarki (18,0%), tlenków azotu (8,3%) oraz metanu (6,0%).

Rys. 12 Roczne stężenia pyłu zawieszonego PM10

Źródło: Jakość powietrza w województwie małopolskim w l. 2012-2014 (prezentacja), Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Krakowie, Kraków 2015, slajd 5

W urządzeniach do redukcji zanieczyszczeń powietrza w zakładach szczególnie uciążliwych dla Nowego Sącza zatrzymano i zneutralizowano 99,4% wytworzonych zanieczyszczeń pyłowych i 10,7% wytworzonych zanieczyszczeń gazowych (bez dwutlenku węgla).

Wytwarzane przez przemysł i gospodarkę komunalną ścieki, dzięki odpowiedniej gospodarce wodno-ściekowej nie doprowadzają do degradacji zasobów wodnych. Do wód lub do ziemi w 2014 r. odprowadzono w Nowym Sączu 3,5 hm³ ścieków przemysłowych i komunalnych wymagających oczyszczania. Stanowiło to 1,3% tego typu ścieków w województwie małopolskim. Podobnie jak w latach ubiegłych zostały one w 100% oczyszczone.

Odpady przemysłowe i komunalne powstające na terenie miasta dzięki odpowiedniej gospodarce stanowią znikome zagrożenie dla środowiska naturalnego. W Nowym Sączu wytworzono 27,0 tys. ton odpadów (z wyłączeniem odpadów komunalnych), co stanowiło tylko 0,4% masy odpadów wytworzonych w całym województwie. Procesowi odzysku poddano 12,3 tys. ton odpadów (we własnym zakresie przez wytwórcę).

Ponadto zebrano 19,4 tys. ton odpadów komunalnych zmieszanych. Z ogółu tych odpadów 75,8% zagospodarowano poprzez składowanie, a pozostałe 24,2% - poprzez termiczne przekształcenie z odzyskiem energii. Z gospodarstw domowych pochodziło 15,4 tys. ton (79,3% masy odpadów komunalnych), z handlu, małego biznesu, biur i instytucji - 3,9 tys. ton (19,9%), a z usług komunalnych - 0,2 tys. ton (0,8%).

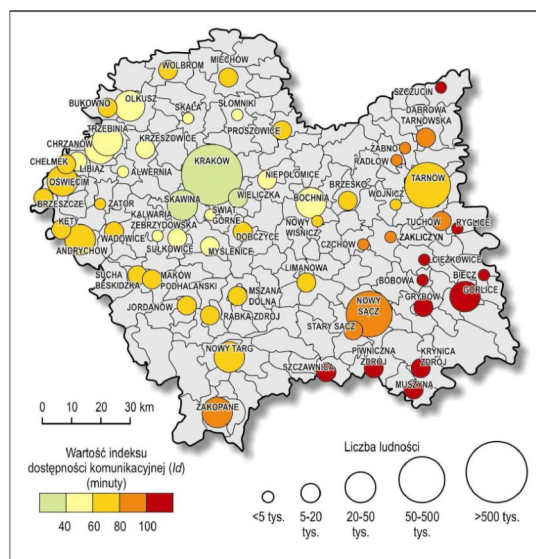
5. DIAGNOZA W OBSZARZE ROZWOJU FUNKcjONALNEGO „MIASTO I SUBREGION”

5.1 MIASTO I JEGO INFRASTRUKTURA

POZIOM WEWNĘTRZNEJ DOSTĘPNOŚCI KOMUNIKACYJNEJ MIASTA Sieć drogową w mieście cechuje duży stopień wyeksploatowania. Pomimo gigantycznego wysiłku inwestycyjnego w zakresie remontu i budowy dróg w ostatnich latach, wiele odcinków nie spełnia jeszcze najwyższych parametrów technicznych. Zróżnicowane standardy sieci drogowej mają swoje odzwierciedlenie w stanie bezpieczeństwa na ulicach oraz negatywnym oddziaływaniu na otoczenie (emisja hałasu i zanieczyszczenie powietrza). Jedną z wad układu drogowego jest deficyt tras umożliwiających sprawne przemieszczanie się między osiedlami oraz wciąż zbyt mała liczba przepraw mostowych. Środkami komunikacji miejskiej przewozi się rokrocznie coraz mniej pasażerów. Spadek przewozów transportem publicznym jest konsekwencją szybkiego rozwoju transportu indywidualnego, co jednocześnie ma wpływ na pogłębienie trudności komunikacyjnych i parkingowych.

POZIOM ZEWNĘTRZNEJ DOSTĘPNOŚCI KOMUNIKACYJNEJ MIASTA Kluczowym dla zewnętrznej dostępności komunikacyjnej Nowego Sącza i subregionu sądeckiego jest położenie miasta przy trzech drogach krajowych – nr 28, nr 75 oraz nr 87. Jednak wobec braku szybkiego połączenia drogowego z autostradą A4, szacowany czas potrzebny na dotarcie do Krakowa mieści się w przedziale 91-120 minut, co zdecydowanie ogranicza potencjał transferu i synergii rozwoju między Krakowskim Obszarem Metropolitalnym, a Nowym Sączem, w konsekwencji także całym jego obszarem funkcjonalnym na poziomie subregionalnym.

Rys. 13 Syntetyczny indeks dostępności komunikacyjnej miast Małopolski

Źródło (rysunek i komentarz): *Badanie funkcji ... (wersja skrócona), op.cit., s. 113*

Ogranicza go również brak szybkiego połączenia kolejowego Nowego Sącza z Krakowem przez Podłęże – Piekiełko. Przez teren miasta przebiegają co prawda linie kolejowe nr 96 (Tarnów-Leluchów) oraz nr 104 (Chabówka-Nowy Sącz), istnieją także bezpośrednie połączenia na trasie Nowy Sącz-Kraków, jednak szacowany czas dojazdu waha się w przedziale 220-240 minut. Międzynarodowy Port Lotniczy im. Jana Pawła II w Krakowie-Balicach znajduje się w przybliżeniu 120 km od Nowego Sącza.

POZIOM KONCENTRACJI INFRASTRUKTURY I DOSTĘPNOŚCI USŁUG PUBLICZNYCH W OBSZARZE OCHRONY ŚRODOWISKA W Nowym Sączu występuje jeden z najwyższych poziomów koncentracji infrastruktury publicznej w obszarze ochrony środowiska w województwie małopolskim. Miasto od kilku lat pełni rolę lidera pod względem stale rozbudowywanej infrastruktury wodno-kanalizacyjnej. Na podniesienie wartości wskaźnika w najbliższych latach będzie miał wpływ efekt ekologiczny uzyskany w wyniku zakończenia projektu pn. „Modernizacja i rozbudowa systemu gospodarki wodno-ściekowej Miasta Nowego Sącza z przyległymi terenami gmin sąsiednich”. Ważne będzie także przeznaczenie pozyskanych środków zewnętrznych na działania zorientowane na zmniejszenie zanieczyszczenia powietrza. Wsparcia wymaga kompleksowe rozwiązanie kwestii opalania węglowego na terenie Nowego Sącza i okolic. Zabezpieczenie środków finansowych na udzielenie dotacji mieszkańcom na wymianę źródeł energii w ramach projektu pn. "Poprawa jakości powietrza dla Nowego Sącza – Etap I" realizowanego w ramach programu "Likwidacja niskiej emisji wspierająca wzrost efektywności energetycznej i rozwój rozproszonych odnawialnych źródeł energii. Program pilotażowy KAWKA", przyczynić się powinno do rozwiązania problemu czystości powietrza i niskiej emisji.

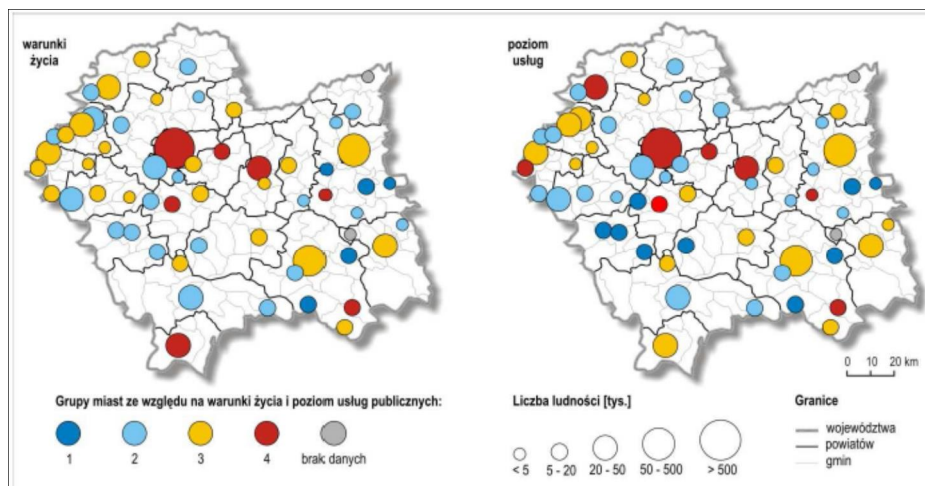
POZIOM KONCENTRACJI INFRASTRUKTURY I DOSTĘPNOŚCI USŁUG PUBLICZNYCH W OBSZARZE OCHRONY ZDROWIA Syntetyczny wskaźnik dostępności usług publicznych w obszarze ochrony zdrowia osiągnął w Nowym Sączu jedną z najwyższych wartości w województwie małopolskim. Lepsze wartości wskaźnika osiągnął Kraków. Za Nowym Sączem usytuował się Tarnów.

Najlepiej rozwinięta infrastruktura publiczna w obszarze ochrony zdrowia znajduje się kolejno w Krakowie, Nowym Sączu i Tarnowie. Największy problem w Nowym Sączu stanowi dostępność usług na poziomie specjalistycznym. Główną przeszkodą jest długi okres oczekiwania na wizytę u lekarza specjalisty, co jest wynikiem częstych zgłoszeń i niewystarczającej liczby dostępnych specjalistów.

POZIOM KONCENTRACJI INFRASTRUKTURY I DOSTĘPNOŚCI USŁUG PUBLICZNYCH W OBSZARZE Opieki Społecznej Nowy Sącz charakteryzuje się jednym z najwyższych poziomów koncentracji infrastruktury publicznej w obszarze opieki społecznej w województwie małopolskim. Wyprzedzają go Kraków i Tarnów. Opieka społeczna skierowana jest do różnego rodzaju grup społecznych – nie tylko do ubogich mieszkańców, ale także do osób starszych, z zaburzeniami psychicznymi, wykluczonych społecznie, do dzieci oraz rodzin, które dotyka przemoc. Zapewniany jest także szeroki zakres usług specjalistycznych, takich jak: pomoc terapeutów, doradztwo prawne i psychologiczne. Mimo szeroko rozbudowanej infrastruktury domów i ośrodków pomocy społecznej, a także kompleksowości pełnionych przez nie usług, są obszary, które wymagają wsparcia. Jest to głównie opieka oraz zapewnianie odpowiednich form aktywności dla osób starszych, a także działania mające na celu aktywizację osób wykluczonych społecznie i zawodowo. Niewystarczająca jest także ilość personelu opiekuńczego w istniejących ośrodkach pomocy społecznej.

POZIOM KONCENTRACJI INFRASTRUKTURY I DOSTĘPNOŚCI USŁUG PUBLICZNYCH W OBSZARZE Edukacji Nowy Sącz jest ośrodkiem miejskim wyróżniającym się w województwie małopolskim pod względem dostępności usług w zakresie edukacji przedszkolnej, szkolnictwa podstawowego, gimnazjalnego, ponadgimnazjalnego i wyższego. Nowy Sącz osiągnął jedną z najwyższych wartości wskaźnika koncentracji infrastruktury w obszarze edukacji, ustępując jednak Tarnowowi i Krakowowi. Pomimo pozytywnej oceny stanu dostępności i jakości usług publicznych w zakresie edukacji, wciąż aktualnym wyzwaniem jest konieczność dalszej rozbudowy infrastruktury związanej z zajęciami sportowymi w postaci wielofunkcyjnych boisk sportowych ze szczególnym uwzględnieniem nawierzchni i wyposażenia.

Rys. 14 Diagnoza poziomu życia i usług publicznych

Źródło (rysunek i komentarz): Badanie funkcji ..., (wersja skrócona), op.cit., s. 98

POZIOM KONCENTRACJI INFRASTRUKTURY I DOSTĘPNOŚCI USŁUG PUBLICZNYCH W OBSZARZE Kultury Nowy Sącz osiąga jedne z najlepszych wyników w zakresie dostępności usług publicznych w obszarze kultury w województwie małopolskim, ustępując Krakowowi i Tarnowowi. Miasto osiągnęło również jeden z najwyższych wskaźników koncentracji infrastruktury w obszarze kultury, ustępując jedynie Krakowowi, a wyprzedzając Tarnów. Nakłady na działalność kulturalną w Nowym Sączu są dostatecznie wysokie i dzięki temu możliwe jest rozbudowywanie i remontowanie dostępnej infrastruktury. Przygotowywana oferta kulturalna jest różnorodna, przystosowana do zainteresowań szerokiej grupy mieszkańców. Organizowane imprezy mają zasięg zarówno lokalny, krajowy, jak i międzynarodowy.

5.2. MIASTO W SUBREGIONIE SĄDECKIM

CHARAKTERYSTYKA SUBREGIONU SĄDECKIEGO Obszar funkcjonalny Nowego Sącza na poziomie subregionalnym, zwany dalej subregionem sądeckim, zlokalizowany jest w południowo-wschodniej części regionu i składa się z Nowego Sącza, jako miasta na prawach powiatu oraz trzech powiatów ziemskich: gorlickiego, limanowskiego i nowosądeckiego. Jego łączna liczba ludności wynosi ok. 457 tys. osób. Nowy Sącz otoczony jest terytorialnie przez obszar powiatu nowosądeckiego, pozostałe powiaty leżą odpowiednio na zachód i na wschód od nich, obejmując powierzchnię ponad 3,5 tys. km².

ROLA MIASTA W SUBREGIONIE Nowy Sącz jest subregionalnym ośrodkiem administracyjnym i edukacyjnym o polifunkcyjnej i zdywersyfikowanej strukturze gospodarczej, na którą składają się różne działalności usługowe i przemysłowe. Historycznie ukształtowana słabość obszaru zaplecza, jakim dla miasta jest subregion sądecki, ogranicza możliwości jego szybszego rozwoju, a zarazem zdolność do przyjmowania płynących z niego impulsów rozwojowych przez obszar otoczenia.

POTENCJAŁ DEMOGRAFICZNY Wyniki demograficzne Nowego Sącza oscylują wokół średniej dla województwa małopolskiego, natomiast cały subregion sądecki wykazuje wyraźną przewagę pod względem sytuacji demograficznej na tle województwa. Subregion ten w najmniejszym stopniu zagrożony jest skutkami starzenia się społeczeństwa. Wyniki demograficzne subregionu w dużej mierze generowane są przez powiat limanowski oraz nowosądecki. Prognozy demograficzne pogarszają się ze względu na obniżającą się dzietność i nasilające się procesy migracyjne.

CIĄŻENIA W ZAKRESIE SZKOLNICTWA ŚREDNIEGO¹⁵ Przestrzenny zasięg rekrutacji uczniów nawiązuje do wielkości miasta i jego pozycji w hierarchii osadniczej. Największy przestrzenny zasięg oddziaływania mają miasta na prawach powiatu, czyli Kraków, Tarnów i Nowy Sącz, a następnie siedziby pozostałych powiatów. Do Nowego Sącza dojeżdżają prawie wyłącznie uczniowie z powiatu nowosądeckiego oraz trzech gmin powiatów sąsiednich: Łukowicy, Ochotnicy Górnej i Uścia Gorlickiego. Oddziaływanie miasta najslabiej zaznacza się w kierunku południowym i wschodnim, co jest efektem bliskiego sąsiedztwa Starego Sącza i Grybowa. Układ ciężarów do ośrodka subregionalnego jest zaburzony przez wiele czynników, takich jak granice

¹⁵ Badanie funkcji ..., op.cit., s. 95.

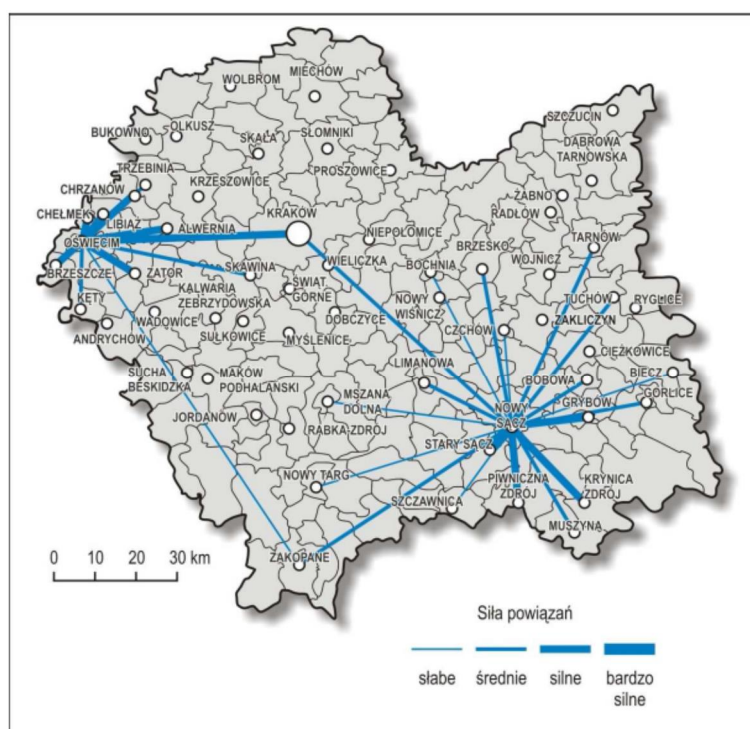
administracyjne, bariery przyrodnicze, przebieg linii komunikacyjnych, nierównomierne rozmieszczenie ludności i konkurencja innych ośrodków.

CIAŻENIA W ZAKRESIE SZKOLNICTWA WYŻSZEGO¹⁶ Przestrzenny zasięg oddziaływania Nowego Sącza ogranicza się do powiatów subregionu sądeckiego. Do sądeckich szkół wyższych uczęszcza ponad 3 tys. osób studiujących w trybie stacjonarnym, mieszkających w powiatach: nowosądeckim, limanowskim i gorlickim. Interesujący jest fakt, że więcej studentów tych uczelni mieszka na obszarach wiejskich niż w miastach.

Największą liczbę studentów sądeckich uczelni na 1000 mieszkańców w wieku 19-24 lat znajdujemy jednak w Starym Sączu, Grybowie i Piwnicznej-Zdroju. Bardzo nieliczni studenci tych uczelni pochodzą spoza województwa małopolskiego. Ogólnie rzecz biorąc, oddziaływanie Nowego Sącza w tym zakresie ocenić można jako ograniczone w ramach subregionu sądeckiego.

POWIĄZANIA KOMUNIKACYJNE Większość miejscowości subregionu ma połączenia z ośrodkiem subregionalnym, chociaż ich częstotliwość w przypadku bardziej odległych miejscowości nie jest duża. Nie bez znaczenia jest to, że na terenie subregionu znajdują się miasta niższego rzędu, wyręczające ośrodek subregionalny przynajmniej w zakresie podstawowych usług.

Rys. 15 Powiązania w systemie komunikacji publicznej

Źródło (rysunek i komentarz): *Badanie funkcji .., (wersja skrócona), op.cit., s. 120*

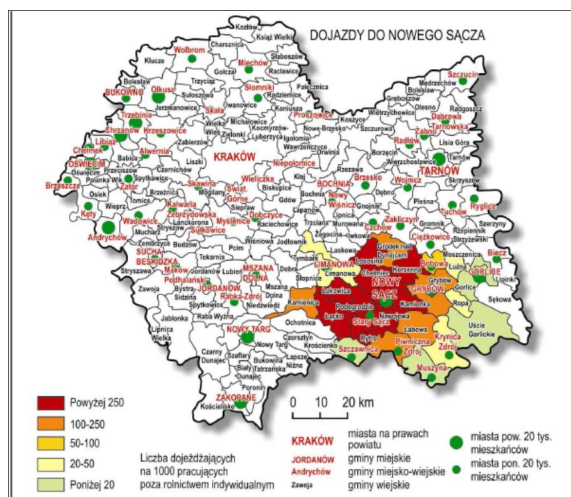
Nowy Sącz jest trzecim miastem pod względem wielkości obsługiwanego zaplecza i wartości indeksu powiązań komunikacyjnych po Krakowie i Tarnowie. Duża gęstość zaludnienia i duże

¹⁶ tamże, s. 95.

miejsowości w zapleczu Nowego Sącza wpływają na dużą liczbę kursów transportu pasażerskiego, a niewielkie dystanse oznaczają mały opór odległości.

DOJAZDY DO PRACY Nowy Sącz jest ośrodkiem dominującym w subregionie ze względu na charakter dojazdów do pracy. Odsetek pracowników lokalnych w mieście jest na poziomie 38%. Nowy Sącz oddziałuje przede wszystkim na swoje najbliższe otoczenie lokalne, czego wyrazem jest wysoki udział pracowników zamieszkujących w promieniu dojazdu do 30 minut. Do pracy w Nowym Sączu dojeżdża zdecydowana większość pracujących poza rolnictwem z gmin Rytró, Chełmiec, Kamionka, Podegrodzie, Łącko, Korzenna i Stary Sącz. Relatywnie duże dojazdy spoza terenu powiatu widoczne są w gminach powiatu limanowskiego (Łukowica, Kamienica), w mniejszym stopniu także w samej Limanowej, jak również w jednej gminie powiatu gorlickiego – Bobowej.

Rys. 16 Dojazdy do pracy do Nowego Sącza

Źródło (rysunek i komentarz): *Badanie funkcji .., (wersja skrócona), op.cit., s. 139*

Z całej opisywanej wcześniej strefy pochodzi blisko 3/5 ogółu dojeżdżających do pracy. Czas dojazdu pozostałych dojeżdżających wynosi między 30 a 60 minut. Warto zauważyć, że odnotowano dojazdy ze strefy powyżej 1 godziny dojazdu w przypadku ponad 6% ogółu dojeżdżających z terenu powiatów - tarnowskiego, nowotarskiego oraz tatrzańskiego. Natężenie dojazdów do pracy w Nowym Sączu skalą przestrzenną swojego oddziaływania ustępuje jedynie Krakowowi.

MIASTO JAKO GŁÓWNY OŚRODEK HANDLU W SUBREGIONIE Nowy Sącz oferuje największą podaż nowoczesnej powierzchni handlowej w subregionie sądeckim, o powierzchni całkowitej przekraczającej 100 000 m². W mieście jest ponad 30 dużych obiektów handlowych. Bogatą ofertą handlową dysponują sądecki kupcy zrzeszeni w licznych organizacjach branżowych. Oferta handlowa Nowego Sącza skierowana jest głównie do konsumentów z terenu miasta i trzech pozostałych powiatów wchodzących w skład subregionu sądeckiego, ale również do klientów z subregionu nowotarskiego i konsumentów na Słowacji, celując w obszar o promieniu 50 km, który zamieszkuje łącznie ok. 700 000 tys. osób.

KULTUROTWÓRCZA ROLA MIASTA W SUBREGIONIE Nowy Sącz pełni główną funkcję kulturotwórczą w subregionie sądeckim, a jego rola w tworzeniu i podtrzymywaniu tradycji kulturowych jest

niezastąpiona. Jest liderem w organizowaniu i prowadzeniu imprez kulturalnych, a także wpływa na urozmaicanie przedsięwzięć kulturalnych, zgodnie z potrzebami mieszkańców miasta oraz subregionu sądeckiego, zwłaszcza okolic. Poza Nowym Sączem dobrze wypadają w obszarze kultury miasta satelickie – Krynica, Gorlice i Limanowa. Ogółem jednak w 3 powiatach subregionu sądeckiego występuje najniższy poziom dostępności usług publicznych i koncentracji infrastruktury publicznej w obszarze kultury w województwie małopolskim.

KOMPLEMENTARNA ROLA MIASTA W SUBREGIONIE SĄDECKIM W ZAKRESIE OCHRONY ZDROWIA Nowy Sącz pełni główną rolę w dostarczaniu usług publicznych w zakresie ochrony zdrowia i zapewnieniu odpowiedniego poziomu podstawowych usług medycznych na terenie powiatu nowosądeckiego, a komplementarną rolę w stosunku do Gorlic i Limanowej w subregionie sądeckim. Gminy o najwyższych wskaźnikach koncentracji infrastruktury usług publicznych w województwie małopolskim to: Kraków, Tarnów, Oświęcim, Gorlice, Bochnia, Nowy Sącz i Limanowa.

MIASTO JAKO OŚRODEK KONCENTRACJI USŁUG W ZAKRESIE OPIEKI SPOŁECZNEJ Nowy Sącz pełni rolę głównego ośrodka koncentracji usług publicznych w zakresie opieki społecznej w subregionie sądeckim. Zajmuje on wiodącą pozycję w zapewnianiu pomocy zarówno mieszkańcom miasta, jak i powiatów wchodzących w skład subregionu sądeckiego.

PROCESY SUBURBANIZACJI¹⁷ W strefie podmiejskiej Nowego Sącza suburbanizacja przeszła z fazy inicjalnej do umiarkowanej, na razie można mówić jedynie o pewnych elementach suburbanizacji, występuje ona fragmentarycznie i w stosunkowo małej skali, najintensywniej w kierunku gmin – Chelmec i Nawojowa. Można prognozować dalszy rozwój i intensyfikację analizowanych procesów. Procesom suburbanizacji sprzyjały będą kurczące się zasoby gruntów przeznaczanych pod osadnictwo rezydencjonalne w Nowym Sączu oraz wzrost poziomu życia i aspiracji młodego pokolenia mieszkańców. Konsekwencją procesów suburbanizacji będzie wzrost pola codziennych dojazdów do pracy, szkół, handlu, kultury i rozrywki w Nowym Sączu. Tereny te będą jednocześnie pod silnym wpływem niekontrolowanego rozlewania się osadnictwa o charakterze miejskim, zawłaszczającego nierzadko cenne krajobrazowo i przyrodniczo, wolne jeszcze od zabudowy tereny.

6. WSPÓŁPRACA NOWEGO SĄCZA Z GMINAMI SUBREGIONU SĄDECKIEGO

Praktycznym przejawem współpracy Nowego Sącza z gminami subregionu sądeckiego jest realizacja projektu infrastrukturalnego o wartości 337 mln PLN pn. „Modernizacja i rozbudowa systemu gospodarki wodno-ściekowej Miasta Nowego Sącza z przyległymi terenami gmin sąsiednich”. W realizacji projektu współuczestniczą – Nowy Sącz i 3 gminy powiatu nowosądeckiego (Stary Sącz, Nawojowa i Kamionka Wielka). Perspektywa rozwoju współpracy Nowego Sącza z gminami Subregionu Sądeckiego uwidoczniła się toku prac w ramach tzw. Sądeckiego Forum Subregionalnego na okoliczność przygotowywania przez samorząd wojewódzki Subregionalnego Programu Rozwoju 2014-2020.

¹⁷ tamże, s. 484

7. SCENARIUSZE ROZWOJOWE DLA NOWEGO SĄCZA

Nowy Sącz oraz jego subregionalne otoczenie, co potwierdzają analizy w ujęciu historycznym, podlegało wielokierunkowym przemianom o zróżnicowanym natężeniu i skalach czasowych. Analizy scenariuszowe, dotyczące przewidywanych dalszych przemian społecznych, demograficznych, ekonomicznych i urbanistycznych, obarczone są ryzykiem błędu przewidywań, szczególnie w dobie silnie powiązanych procesów globalizacji, konkurencji i innowacji napędzanych niepowstrzymanym rozwojem technologii informacyjnych i telekomunikacyjnych, które rewolucjonizują ekonomię i życie społeczne. W dobie światowych przesileń i turbulencji finansowych i gospodarczych ryzyko prognoz rozwojowych obarczone jest jeszcze większym ryzykiem. Stąd Strategia Rozwoju Nowego Sącza 2020+ winna być otwarta i elastyczna – z wyprzedzeniem reagująca zarówno na realne zagrożenia, jak i szanse pojawiające się w otoczeniu. Na pierwsze reagując działaniami minimalizującymi ich skutki, na drugie – bezwzględny i skuteczny ich wykorzystaniem.

SCENARIUSZ OPTYMISTYCZNY

Scenariusz optymistyczny zakłada, że zaistnieją optymalne dla Nowego Sącza warunki rozwoju, zarówno wewnętrzne, jak i zewnętrzne. Miasto wykorzysta wszystkie istniejące i nadarzające się szanse rozwoju, osiągając sukces we wszystkich priorytetowych obszarach rozwoju.

W wyniku realizacji scenariusza optymistycznego Nowy Sącz ma szansę być:

- spójnym i uporządkowanym przestrzennie obszarem funkcjonalnym z gminami ościennymi
- silnym ośrodkiem subregionalnym
- miastem dostępnym komunikacyjnie
- miastem uwolnionym od ciężkiego ruchu tranzytowego
- miastem o wysokiej realnej atrakcyjności inwestycyjnej i osiedleńczej
- miastem kreowania innowacyjnych rozwiązań
- miastem o wysokim poziomie i jakości edukacji na wszystkich poziomach kształcenia
- miastem o niskim wskaźniku bezrobocia
- miastem oferującym dostępność usług użyteczności publicznej wysokiej jakości
- miastem z bogatą ofertą atrakcyjnej rozrywki i rekreacji
- miastem czystych zasobów środowiska naturalnego

Przez realizację wszystkich powyższych celów - miastem powstrzymującym proces depopulacji.

SCENARIUSZ PESYMISTYCZNY

Scenariusz pesymistyczny zakłada, że zaistnieją dla Nowego Sącza najgorsze z możliwych warunki rozwoju, zarówno w otoczeniu zewnętrznym, jak i wewnętrznym. Miasto stanąć może wobec ryzyka, że nie uda się wykorzystać szans, natomiast zrealizują się zagrożenia:

- brak nowych inwestycji
- rosnące ceny energii, destabilizujące gospodarkę i budżety gospodarstw domowych
- „kurczenie się” zasobów lokalnego rynku pracy
- silne obciążenie demograficzne pracujących (depopulacja i geriatyzacja)

- osłabienie bazy podatkowej/potencjału fiskalnego Miasta
- segregacja przestrzeni Miasta (gettoizacja i gentryfikacja)
- nasilenie zjawisk patologii społecznej
- radykalizacja nastrojów i eskalacja postaw roszczeniowych
- zahamowanie rozwoju miasta – stagnacja z zagrożeniem regresu gospodarczego
- syndrom i duszna atmosfera „kurczącego się” Miasta.

SCENARIUSZ UMIARKOWANY

Scenariusz umiarkowany stanowi swojego rodzaju kompromis pomiędzy scenariuszem optymistycznym i pesymistycznym, jest wypadkową tych dwóch możliwości i doprowadzi do utrzymania dotychczasowej pozycji Nowego Sącza:

- wzrost nakładów na rozbudowę i eksploatację systemów infrastruktury technicznej miasta
- rozwój nowoczesnej infrastruktury transportowej, przede wszystkim drogowej
- wyhamowanie i zatrzymanie procesu suburbanizacji
- sukcesy w zdobywaniu środków funduszy UE na realizację projektów infrastrukturalnych
- mobilizacja podmiotów zaangażowanych w rozwój Miasta wokół realizacji projektów, zwiększających jego atrakcyjność i konkurencyjność ekonomiczną
- wzmocnienie zdolności adaptacyjnych instytucji i organizacji sektora publicznego.

Zaprezentowane warianty scenariuszy rozwoju Nowego Sącza w perspektywie 2020 roku i lat następnych uzmysławiają skalę problemów, szans i zagrożeń, jakie stają przed samorządem miasta i jego społecznością. Scenariusz pesymistyczny mógłby być wynikiem zaistnienia splotu niekorzystnych procesów społecznych i ekonomicznych – niekorzystnego ukierunkowania zewnętrznych i wewnętrznych trendów rozwojowych przy jednoczesnym braku zdolności antycypacji i skuteczności w unikaniu zagrożeń i rozwiązywaniu problemów. Między przedstawionymi skrajnymi ścieżkami rozwoju miasta – pesymistyczną i optymistyczną – rozciąga się przestrzeń dla trajektorii stanów pośrednich, które można uznać za najbardziej prawdopodobne. Miałyby one charakter ewolucyjnych zmian o charakterze raczej jakościowym, bez radykalnych przełomów – usprawniających funkcjonowanie Miasta i czyniących życie jego mieszkańców łatwiejszym i lepszym.

CZĘŚĆ V

STRATEGICZNE KIERUNKI ROZWOJU NOWEGO SĄCZA

1. SERCE SUBREGIONU SĄDECKIEGO - WIZJA ROZWOJU I MISJA MIASTA 2020+

GŁÓWNY CEL STRATEGICZNY

Głównym celem Strategii Rozwoju Nowego Sącza 2020+ jest wzmocnienie roli Miasta jako Serca Subregionu Sądeckiego, jego zdolności do kreowania zrównoważonego rozwoju i tworzenia miejsc pracy, oraz poprawa jakości życia mieszkańców.

Istotą Strategii Rozwoju Nowego Sącza 2020+ jest to, aby Nowy Sącz do 2020 roku uczynił znaczący krok w kierunku realizacji poniższej, długofalowej Wizji swojego rozwoju:

Nowy Sącz – Serce Subregionu Sądeckiego, silny ośrodek rozwoju
ponadlokalnego, otwarte i dostępne miasto konkurencyjnej gospodarki
i edukacji, wspomagającej lokalny rynek pracy, rewitalizujące swoją spójność
społeczną, ekonomiczną i przestrzenną, rozwijające się w sposób zrównoważony
zwarty w poszanowaniu dla zasobów środowiska naturalnego, sprawnie
zarządzane, oferujące sądeckim rodzinom wysoką jakość życia i wszechstronny
rozwój w duchu społecznej partycypacji i poszanowania dla dziedzictwa
kulturowego. **2020+**

NOWY SĄCZ W WIZJI ROZWOJU 2020+ JAKO MIASTO	SILNE	Wzmacnianie funkcji Miasta w otoczeniu lokalnym i subregionalnym..
	KONKURENCYJNE	Poprawa konkurencyjności i zdolności Miasta do powiększania potencjału ekonomicznego.
	SPÓJNE	Budowa zdolności do rozwoju poprzez rewitalizację zdegradowanych społecznie, ekonomicznie i fizycznie obszarów miejskich.
	ZRÓWNOWAŻONE I ZWARTE	Wspieranie zrównoważonego rozwoju Miasta, w tym przeciwdziałanie negatywnym zjawiskom suburbanizacji.
	SPRAWNE	Stworzenie warunków dla skutecznego, efektywnego i partnerskiego zarządzania rozwojem Miasta.

Uwaga: zgodnie z priorytetami Krajowej Polityki Miejskiej.

Zgodnie z nakreśloną Wizją Nowy Sącz aspiruje do tego, by do roku 2020 i latach następnych być miastem:

- realizującym politykę zrównoważonego rozwoju przez integrowanie działań w sferze gospodarczej, społecznej i środowiskowej w interesie przyszłych pokoleń
- rozwijającym gospodarkę opartą na wiedzy i szerokim wykorzystaniu technologii informacyjnych i komunikacyjnych we wszystkich dziedzinach, w tym usługach społecznych, dostępnych dla każdego mieszkańca
- wykorzystującym procesy globalizacji do transferu technologii i wzrostu innowacyjności lokalnej gospodarki, podniesienia jakości kapitału ludzkiego i tworzenia nowych miejsc pracy
- nowoczesnej edukacji, wspomagającej aktywność i mobilność społeczno-zawodową mieszkańców
- silnym i konkurencyjnym na arenie regionalnej i ogólnopolskiej, charakteryzującym się wysokim i stabilnym wzrostem gospodarczym, wysoką innowacyjnością i rozwiniętymi usługami
- obfitującym w zróżnicowane formy aktywności obywatelskiej, opierającym się na dialogu i współpracy, promującym działalność organizacji pozarządowych i dążącym do jak najszerzego ich udziału w życiu społecznym
- uporządkowanym przestrzennie, udostępniającym i chroniącym zasoby środowiska naturalnego, dbającym o dobry stan środowiska i bogatą różnorodność biologiczną
- dysponującym funkcjonalną i efektywną oraz właściwie rozwiniętą infrastrukturą techniczną, społeczną i ekologiczną

- zapewniającym wysoki poziom życia mieszkańcom i ich rodzinom, dającym szanse pracy i rozwoju, gwarantującym odpowiedni poziom zabezpieczenia społecznego i opieki zdrowotnej, skutecznie ograniczającym zakres biedy i margines wykluczenia społecznego rodzin
- zapewniającym mieszkańcom bezpieczeństwo, skutecznie zapobiegającym przestępczości, przeciwdziałającym zagrożeniom naturalnym, technologicznym oraz spowodowanym działaniami człowieka
- dysponującym sprawnym, efektywnym i niedrogim systemem administracji publicznej, wykorzystującym technologie informacyjne i komunikacyjne, z pełnym dostępem mieszkańców do informacji
- wykorzystującym bogactwo swoich zasobów ludzkich, kulturowych i przyrodniczych, jak również czerpiącym korzyści z rozwoju turystyki, przyczyniającej się do wzrostu gospodarczego, tworzenia nowych miejsc pracy oraz promocji Miasta.

Misją Samorządu Nowego Sącza i jego partnerów społeczno-gospodarczych jest tworzenie warunków dla jak najpełniejszej realizacji Wizji Rozwoju Miasta 2020+ z wykorzystaniem szans, jakie stwarza jego potencjał, w celu poprawy jakości życia mieszkańców i ich rodzin oraz podniesienia konkurencyjności Miasta.

Realizacja Wizji Rozwoju Nowego Sącza jest wyzwaniem dla wszystkich mieszkańców i dla każdej z działających w mieście organizacji i instytucji. Misją władz samorządowych jest koordynowanie tego procesu, dbanie o jego spójność, utrzymywanie jego ciągłości.

Wskazaniem Misji jest postawienie na wykorzystanie naturalnego potencjału Nowego Sącza. Dotyczy to własnych możliwości Miasta, ale także roli, którą pełni lub może pełnić w Subregionie Sądeckim. Tak więc niezbędne jest systemowe rozwijanie subregionalnych funkcji Nowego Sącza jako naturalnej stolicy subregionu i trzeciego co do wielkości i potencjału ośrodka miejskiego w Małopolsce. Wiąże się to ze zdolnością Nowego Sącza do konkurencyjności z innymi miastami w województwie i kraju oraz relacji Nowego Sącza z otoczeniem, stanowiącym źródło potencjalnej siły, ale zarazem jej istotne uwarunkowanie.

Misja ukierunkowuje Samorząd Nowego Sącza na stymulowanie i integrowanie mieszkańców wokół realizacji wizji Miasta, w celu podnoszenia jakości życia wszystkich sądeczan z uwzględnieniem potrzeb i zadań rodziny.

Z Misji wynika zadanie wspierania trwałego i zrównoważonego rozwoju społeczno – gospodarczego. Celem misji jest umacnianie konkurencyjnej pozycji Miasta przy wykorzystaniu

walorów geograficznych oraz aktywnego społeczeństwa obywatelskiego, w oparciu o współpracę z gminami i powiatami subregionu sądeckiego. Wszystko po to, aby sądeczanie żyli w mieście na miarę ich ambicji i oczekiwań, by Miasto postrzegane było jako przyjazne każdemu, kreatywne, nowoczesne, dynamiczne, w którym rozwijają się talenty i gospodarka, Miasto zapewniające bogatą ofertę kulturalną dla mieszkańców i gości, w którym warto żyć, mieszkać, inwestować, a dzięki temu budować i umacniać jego pozycję w subregionie sądeckim, w województwie małopolskim, w kraju i poza jego granicami. Konsekwentna realizacja założeń, związanych z Misją Samorządu Nowego Sącza, jest warunkiem koniecznym dla urzeczywistniania wizji stałego rozwoju Nowego Sącza opisanej wcześniej.

Rozwinięciem Wizji i Misji Rozwoju Nowego Sącza 2020+ są cele strategiczne w poszczególnych obszarach rozwoju wskazywanych poniżej. Cele te zostały uszczegółowione w zapisach poszczególnych programów kluczowych prezentowanych dalej.

2. PRIORYTETOWE OBSZARY ROZWOJU I CELE STRATEGICZNE

OBSZAR ROZWOJU GOSPODARCZEGO „EDUKACJA I PRACA“

CEL STRATEGICZNY I

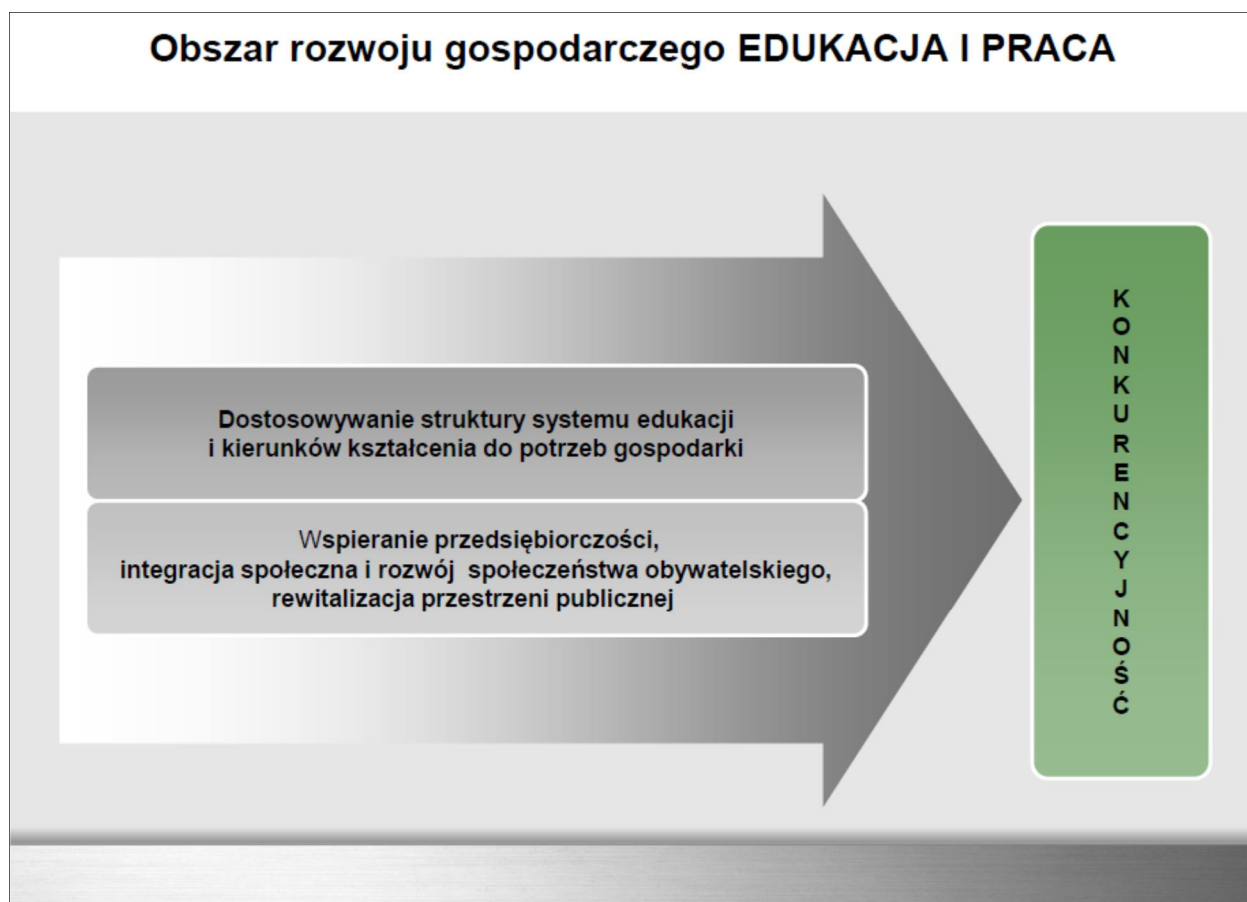
NOWY SĄCZ MIASTEM DBAJĄCYM O POPRAWĘ KONKURENCYJNOŚCI I ZDOLNOŚCI DO KREOWANIA ROZWOJU EDUKACJI, WIEDZY, AKTYWNOŚCI, PRZEDSIĘBIORCZOŚCI MIESZKAŃCÓW I ICH ZATRUDNIENIA, MIASTEM INTEGRACJI I SOLIDARNOŚCI WSPÓLNOTY SPOŁECZNEJ, REWITALIZUJĄCYM SWOJĄ PRZESTRZEŃ PUBLICZNĄ.

Słaba korelacja między strukturą kierunków kształcenia, a potrzebami rynku pracy, prowadzi do zagrożenia w postaci wzrostu bezrobocia, którego ograniczanie za pomocą aktywnej polityki rynku pracy przynosi jak dotąd niewielkie rezultaty. Jedną z podstawowych potrzeb lokalnej gospodarki i lokalnego rynku pracy jest konieczność dostosowania oferty edukacyjnej do struktury i poziomu kwalifikacji oraz umiejętności oczekiwanych przez przedsiębiorców na oferowanych i nowo tworzonych miejscach pracy.

Bardzo istotną potrzebą staje się również realizacja działań, aktywizujących mieszkańców w celu rozwoju nowoczesnego kapitału społecznego, w tym przede wszystkim poprawy kreatywności. Właściwe wykorzystanie i ukierunkowanie kreatywności na etapie kształcenia zwiększa szanse na wzrost innowacyjności społeczeństwa. Z uwagi na uwarunkowania prawno-organizacyjne i funkcjonalno-przestrzenne w sferach edukacji i gospodarki, koordynowanie działalności placówek edukacyjnych w powiązaniu z potrzebami rynku pracy możliwe jest nie tylko na poziomie Miasta, ale i jego obszaru funkcjonalnego, jako wykształconego lokalnego rynku pracy, który charakteryzuje się dużą mobilnością pracowników i uczniów w relacjach międzygminnych.

Wypracowanie modelu współpracy systemu edukacji z gospodarką zapewnić może korzyści trzem zasadniczym grupom: uczniom i studentom, przedsiębiorcom i samorządowi lokalnemu. Dla uczniów i studentów będzie oznaczać to nabycie umiejętności do działań kreatywnych

i zespołowych, lepszą preorientację zawodową w kontekście potrzeb rynku pracy, kształtowanie kwalifikacji i umiejętności praktycznych w powiązaniu z oczekiwaniami nowoczesnej gospodarki. Bezpośrednią korzyścią dla pracodawców mogłoby być lepsze przygotowanie przyszłych pracowników oraz możliwość wpływu na zmiany kierunków kształcenia na poziomie szkolnictwa zawodowego i wyższego, a także aktywny udział w procesie ewaluacji absolwentów. Samorząd otrzymałby możliwość bieżącego dostosowywania struktury systemu edukacji i kierunków kształcenia do potrzeb gospodarki. Lepsze dopasowanie popytu i podaży na pracę skutkować powinno niższym poziomem bezrobocia i doprowadzić do wzrostu poziomu i jakości życia.

Źródło: Opracowanie własne

Działania podejmowane na poszczególnych szczeblach kształcenia zwiększyć powinny kreatywność pracowników oraz podnieść poziom ich kwalifikacji i umiejętności w strukturze zgodnej z oczekiwaniami lokalnego rynku pracy. Organizowane powinny być zajęcia, rozwijające umiejętności praktycznego wykorzystania naturalnej kreatywności człowieka i pracy zespołowej oraz działania z zakresu poradnictwa zawodowego, pomagające w wyborze ścieżki kształcenia w powiązaniu z sytuacją rynku pracy. Na poziomie szkolnictwa zawodowego i wyższego zainicjowana powinna zostać sieć współpracy między szkołami a przedsiębiorcami, umożliwiającą zaangażowanie praktyków w proces edukacyjny, odbywanie staży i praktyk u pracodawców, profilowanie kształcenia zgodnie z potrzebami pracodawców, rozszerzenie działalności uczelnianych biur karier i ocenę efektów kształcenia w kontekście powiązania

z potrzebami gospodarki. Efektywnie funkcjonująca współpraca systemu edukacji z gospodarką zapewniłaby harmonizację podaży i popytu na pracę i ułatwiłaby mieszkańcom znalezienie zatrudnienia odpowiadającego ich kwalifikacjom i aspiracjom.

Aktywność Miasta w tworzeniu i realizacji miejskiej polityki gospodarczej, zorientowanej na pobudzenie lokalnego rynku pracy, winna ulec znaczącemu zwiększeniu. Wzmocniona powinna zostać reprezentacja przedsiębiorców jako strony w dialogu społecznym wobec władz samorządowych. Należy regularnie analizować klimat dla przedsiębiorczości w Mieście z szerokim uwzględnieniem opinii środowisk biznesowych o działaniach na rzecz wspierania gospodarki i warunków inwestowania. Umocniłby się w ten sposób wizerunek sukcesu ekonomicznego Nowego Sącza w otwartej gospodarce na konkurencyjnym rynku. Dotychczasowe działania na rzecz wzmocnienia potencjału gospodarczego Miasta poddane powinny zostać większej harmonizacji.

W zakresie wspierania przedsiębiorczości, samorząd lokalny skupiać będzie aktywność na tworzeniu korzystnego klimatu inwestycyjnego. Jak dotąd, działania na rzecz rozwoju przedsiębiorczości przybierać będą postać ułatwień w sprawach urzędowych, szybszego załatwiania formalności i usprawniania obsługi petentów oraz udzielania ulg w podatku od nieruchomości. Rozwinięty zostanie system tworzenia zbiorczej i pełnej oferty inwestycyjnej dla całego Miasta i jego obszaru funkcjonalnego. Prowadzone będą cykliczne badania na temat potrzeb przedsiębiorców i ich oczekiwań.

Istnieje potrzeba podjęcia działań, budujących innowacyjny klimat dla rozwoju społeczno-gospodarczego Miasta. Konieczne jest umiejętne łączenie potencjału rozwojowego poszczególnych gmin obszaru funkcjonalnego Miasta oraz wspólne wykorzystywanie przewag konkurencyjnych dla trwałego i równomiernego wzrostu gospodarczego Miasta i wszystkich jednostek terytorialnych, współtworzących obszar funkcjonalny Nowego Sącza.

OBSZAR ROZWOJU SPOŁECZNEGO „RODZINA I ŚRODOWISKO”

CEL STRATEGICZNY II

**NOWY SĄCZ MIASTEM ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU DLA RODZINY,
AKTYWNYM W OBSZARZE PRZEMYSŁÓW CZASU WOLNEGO, WYKORZYSTUJĄCYM POTENCJAŁ KULTURY
I DZIEDICTWA KULTUROWEGO, TWORZĄCYM WARUNKI DLA ROZWOJU SPORTU I REKREACJI, A PRZY TYM
DBAJĄCYM O WYSOKI POZIOM BEZPIECZEŃSTWA, SZCZEGÓLNIEM W WYMIARZE PROFILAKTYKI ZDROWOTNEJ,
Z INFRASTRUKTURĄ TECHNICZNĄ CHRONIĄCĄ ZASOBY ŚRODOWISKA NATURALNEGO
ORAZ UMACNIAJĄCĄ SPÓJNOŚĆ I ZWARTOŚĆ MIASTA.**

Największym potencjałem rozwojowym Nowego Sącza jest sądecka rodzina, silna przywiązaniem do tradycyjnych wartości, o utrwalonej tożsamości lokalnej. Silna tożsamość lokalna i przywiązanie do Miasta przekłada się na duże zaangażowanie w przedsięwzięcia społeczne i aktywność gospodarczą. Przyszły Nowy Sącz powinien być miastem nowoczesnej infrastruktury społecznej, aktywnie wspierającym rodziny i różne pokolenia sądeczan, organizującym centra wsparcia dla ludzi starszych i niepełnosprawnych, tworzącym tereny rekreacyjne dla wszystkich mieszkańców, wzbogacającym infrastrukturę różnych dyscyplin

sportu dla młodszych pokoleń. Nowy Sącz, poprzez samorząd terytorialny, powinien starać się wspierać tworzące tę infrastrukturę społeczną organizacje pozarządowe, w rękach samych mieszkańców zostawiając wiele decyzji i dalszych działań.

Podobnie jak w przypadku mieszkańców innych miast, sądeckie rodziny nie są wolne od zagrożeń zdrowotnych. Ze względu na starzenie się społeczeństwa oraz wysokie tempo życia z roku na rok narasta także zagrożenie licznymi chorobami cywilizacyjno-społecznymi, w tym zwłaszcza chorobami nowotworowymi i chorobami krążenia. Problemy finansowe polskiego systemu ochrony zdrowia oraz tendencje do niezdrowego trybu życia, rozpowszechnione wśród wielu mieszkańców, znajdują odzwierciedlenie w niekorzystnych wskaźnikach poziomu zdrowotności mieszkańców. Należy więc rozwijać nowoczesny system ochrony zdrowia, polegający w dużej mierze na zapobieganiu zagrożeniom zdrowotnym poprzez szeroko rozumianą profilaktykę, zwłaszcza w obszarze zapobiegania chorobom nowotworowym i chorobom krążenia, bądź wczesnego rozpoznania tych chorób i promocję zachowań prozdrowotnych.

Nasila się zjawisko stratyfikacji społecznej na podłożu zróżnicowania dochodowego. Poszerza się strefa ubóstwa, a w związku z tym wzrastają potrzeby z zakresu pomocy socjalnej, w tym mieszkaniowej. Poważne zagrożenie dla rozwoju Nowego Sącza stanowi problem wykluczenia społecznego. W najbliższej dekadzie w wiek emerytalny wejdą roczniki wyżu demograficznego lat 50. XX w. Z roku na rok wzrastać będzie zapotrzebowanie ludzi starszych na usługi medyczne i opiekuńcze, a także edukacyjne, kulturalne, rekreacyjne i turystyczne.

Alienacja zachowań, zanik więzi rodzinnych zwiększa potrzebę interwencji ręki publicznej (opieki socjalnej, zdrowotnej) w stosunku do osób samotnych, starszych, jak też osób niepełnosprawnych. Koniecznością staje się włączanie takich osób do życia społecznego. W obliczu postępującej informatyzacji i elektronizacji codziennego życia niezbędna staje się edukacja informatyczna i uczenie ludzi starszych korzystania z usług świadczonych drogą elektroniczną (e-administracja, e-lekarz, e-handel itp.). Istotne znaczenie mają działania związane z rozwojem infrastruktury informatycznej, która upowszechnia dostęp do Internetu, a w konsekwencji wspiera rozwój cyfryzacji.

Niekwestionowanym bogactwem Nowego Sącza, przekazany przez przodków, pozostaje otaczane ochroną dziedzictwo historyczne i kulturowe, które stanowi o atrakcyjności Nowego Sącza i daje podstawy do jego szerszego wykorzystania w zakresie promocji turystycznej Miasta. Jednak dbałość o wartości dziedzictwa nie powinna być traktowana jako wyłącznie obowiązek moralny, ale również powinna przysparzać wymiernych korzyści gospodarczych. Nie chodzi przy tym o skomercjalizowanie wartości historycznych, kultury i sztuki, lecz o umiejętne wkomponowanie ich w rozwój gospodarczy Nowego Sącza. Bogate tradycje kupieckie, liczne zabytki kultury i architektury, tętniące życiem ośrodki kulturalne, lokalni twórcy działający na terenie Miasta, mogą być jedną z podstaw budowania nowoczesnej gospodarki.

Dzięki dziedzictwu historycznemu i kulturalnemu Nowy Sącz może stać się magnesem dla turystów, inwestorów, twórców i pracowników naukowych uczelni wyższych. Nowy Sącz potrzebuje umocnienia dotychczasowej kulturalnej osi programowej, wyznaczonej przez

poszczególne ośrodki kultury, wokół której tworzony być powinien zarówno program kultury masowej, jak i elitarnej. W nieodległej przyszłości Nowy Sącz stać się powinien regionalnym centrum przemysłu opartego na kulturze: ośrodkiem przemysłu medialnego, kulturalnego, rozrywkowego. Dodatkowo trzeba uwzględnić olbrzymią rolę sportu amatorskiego i wyczynowego dla wizerunku Miasta, ale także dla więzi jego mieszkańców.

Analizując możliwości rozwoju Nowego Sącza, tradycyjnie podkreśla się jego walory estetyczne. Atrakcyjność Miasta mogłaby być elementem przewagi konkurencyjnej nad innymi ośrodkami. W tej dziedzinie jednak potencjał infrastrukturalny Miasta jest ograniczony. Funkcjonujące tu hotele zapewniają skromną bazę noclegową, w rezultacie, także wobec skromnej oferty turystycznej i rekreacyjnej, turyści chętniej korzystają z bazy noclegowej innych gmin Sądeckizny. Miasto, pozyskując nowych inwestorów, powinno wspierać działania na rzecz poszerzenia oferty turystycznej w postaci nowych hoteli i zaplecza rekreacyjnego.

Miasto generalnie uchodzi za bezpieczne, jednak na poczucie bezpieczeństwa mieszkańców niekorzystnie wpływają zagrożenia pospolitymi przestępstwami, zagrożenia katastrofami naturalnymi, w tym zwłaszcza powodzią i ich skutkami w postaci osuwisk, wreszcie zagrożenia wynikające z zanieczyszczeń środowiska naturalnego, zwłaszcza powietrza.

Źródło: Opracowanie własne

Za stan bezpieczeństwa na terenie Miasta i jego obszaru funkcjonalnego odpowiadają służby podległe różnym organom rządowym i samorządowym, jak i innym instytucjom (policja, straż

pożarna, straż miejska, pogotowie ratunkowe i pogotowia techniczne). Do podstawowych zagrożeń bezpieczeństwa osobistego w Mieście zalicza się kradzieże mienia (w tym kradzieże samochodowe), demoralizację i przestępczość nieletnich, rozboje, narkomanię oraz przestępczość i wykroczenia na drogach. Za najpoważniejsze zagrożenia Miasta uznaje się zagrożenie pożarowe oraz w komunikacji drogowej. Dyżurne siły ratownicze zorganizowane są w ramach głównych systemów polskiego ratownictwa, czyli Państwowego Systemu Ratownictwa Medycznego oraz Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego. Budowa sprawnego, powszechnie dostępnego i opartego na najwyższych standardach systemu ratownictwa medycznego wymaga nie tylko działań podmiotu zobligowanego ustawowo (województwo), ale również znacznego zaangażowania i szerokiej współpracy samorządu terytorialnego Nowego Sącza. Większość problemów, z którymi borykają się służby ratownicze Miasta, związanych jest z koniecznością integrowania wszelkich służb i instytucji, odpowiedzialnych za szeroko rozumiane ratownictwo. Z uwagi na charakter zagrożeń występujących w Mieście, działania służb związanych z bezpieczeństwem powinny poza ratownictwem zostać nakierowane na przeciwdziałanie i zapobieganie głównym zagrożeniom. Jednym z najważniejszych działań jest popularyzacja wiedzy z zakresu ratownictwa i bezpieczeństwa wśród samych mieszkańców oraz podmiotów gospodarujących w aglomeracji.

O wysokiej jakości życia decyduje w największym stopniu czyste środowisko. Do ważnych problemów wymagających stałej troski zaliczają się kwestie związane z zanieczyszczeniem środowiska, w tym wód, gruntów, a zwłaszcza powietrza atmosferycznego oraz rosnąca z roku na rok emisja hałasu. Jednym z zasadniczych kierunków polityki ekologicznej i energetycznej powinno być ciągłe zmniejszanie zużycia energii pierwotnej dla celów komunalnych i mieszkaniowych oraz zastępowanie jej energią odpadową i odnawialną. Na terenie Miasta istnieją w tym zakresie takie możliwości, jak m.in. wykorzystanie energetyczne zasobów biogazu i ciepła ze ścieków z oczyszczalni ścieków, odpadów komunalnych, promieniowania słonecznego, biomasy i biogazu. Dla zoptymalizowania realizacji polityki energetycznej i ekologicznej niezbędne jest w tych dziedzinach zintegrowane planowanie. Konieczne jest opracowanie założeń do planu zaopatrzenia w ciepło, paliwa gazowe i energię elektryczną dla Miasta celem ochrony powietrza atmosferycznego i innych zasobów środowiska naturalnego przed zanieczyszczeniami oraz wykorzystania istniejącej infrastruktury technicznej (transportowa, drogowa, ciepłna, elektryczna, gazowa i wodno-ściekowa), której kompleksowy rozwój, zorientowany na poszanowanie zasobów środowiska naturalnego, powinien wpłynąć na dalsze podnoszenie poziomu i jakości życia, zgodnie z oczekiwaniami mieszkańców, bowiem jakość środowiska naturalnego zależy w dużej mierze od działań w zakresie gospodarki komunalnej (ścieki, odpady) oraz tych, związanych z ochroną wód powierzchniowych, powietrza i ograniczających hałas.

Istotnym elementem troski o stan środowiska naturalnego jest kształtowanie ładu przestrzennego, a co za tym idzie rosnąca jakość przestrzeni miejskiej i terenów zielonych, która docelowo powinna wzrosnąć m.in. poprzez rewitalizację zdegradowanych społecznie, ekonomicznie i fizycznie obszarów Miasta.

OBSZAR ROZWOJU FUNKcjONALNEGO „MIASTO I SUBREGION“**CEL STRATEGICZNY III**

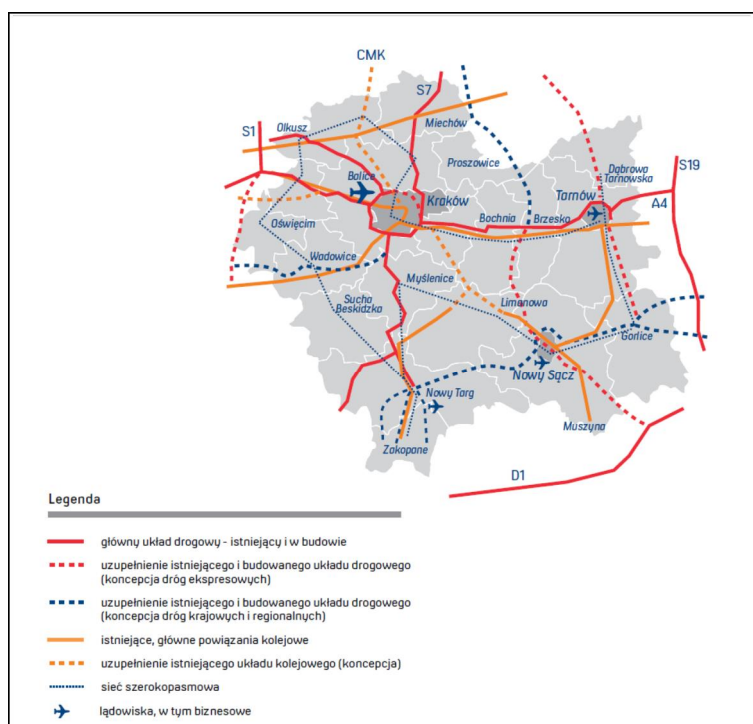
**NOWY SĄCZ – MIASTEM SPRAWNEGO I INTELIGENTNEGO ZARZĄDZANIA
OPARTEGO NA WSPÓŁPRACY I MOBILIZOWANIU ZASOBÓW W OBSZARZE USŁUG PUBLICZNYCH,
ROZWIJAJĄCYM SWOJĄ DOSTĘPNOŚĆ KOMUNIKACYJNĄ,
MIASTEM SILNEJ MARKI, SAMORZĄDNOŚCI I POTENCJAŁU INSTYTUCJONALNEGO,
LIDEREM WSPÓŁPRACY UMACNIAJĄCEJ SPÓJNOŚĆ GOSPODARCZĄ, SPOŁECZNĄ I TERYTORIALNĄ
NAJBLIŻSZEGO OBSZARU FUNKcjONALNEGO, JAK I CAŁEGO SUBREGIONU SĄDECKIEGO.**

Stan miejskiego węzła transportowego decyduje o ograniczonej roli Nowego Sącza i subregionu sądeckiego w regionalnym i krajowym systemie wymiany dóbr, towarów, informacji, idei i usług. Odpowiednie ukształtowanie miejskiego wielofunkcyjnego węzła transportowego mogłoby mieć istotne znaczenie dla podniesienia konkurencyjności Miasta i spójności wewnętrznej subregionu i województwa małopolskiego, a także mogłoby przyczynić się do zwiększenia dostępności rynku pracy i usług oraz osiągnięcia jego bardziej korzystnej struktury. Aktualnie najważniejszymi ograniczeniami rozwoju miejskiego węzła transportowego są:

- słabe powiązania transportowe na osi północ-południe – drogowe i kolejowe (brak szybkiego połączenia drogowego z autostradą A4 i autostradą D1 na Słowacji i brak szybkiego połączenia kolejowego z Krakowem przez Podłęże-Piekielko)
- rosnący poziom zatłoczenia motoryzacyjnego w obszarze węzłowym Miasta
- dominacja transportu samochodowego i niewielka rola kolei w przewozach osób i ładunków
- słabe powiązania z portami lotniczymi (najbliższy port lotniczy Balice w Krakowie).

Tylko rozwój połączeń kolejowych i kołowych w strukturze powiązań krajowych i regionalnych, skutkujący poprawą dostępności Nowego Sącza i jego obszaru funkcjonalnego oraz jego powiązań komunikacyjnych z krakowskim węzłem transportowym, może przynieść zasadniczy efekt w postaci zwiększenia konkurencyjności Miasta i subregionu. Samorząd Nowego Sącza będzie wspierał wszelkie działania, które mogłyby zaowocować oczekiwanymi decyzjami na poziomie regionalnym i krajowym co do poprawy połączeń drogowych i kolejowych Miasta.

Schemat koncepcji docelowego układu transportowego w Małopolsce w perspektywie do 2030 r.

Źródło: Strategia Rozwoju Województwa Małopolskiego 2011 – 2020, op. cit., s. 53

W obliczu rosnących problemów transportowych Miasta i subregionu konieczne jest doprowadzenie do zwiększenia udziału transportu zbiorowego w realizacji codziennych podróży mieszkańców Nowego Sącza i jego obszaru funkcjonalnego. W chwili obecnej jest on szczególnie niski, samochód jest podstawowym środkiem dojazdów do pracy dla wyraźnej większości pracujących. Wysoki stopień dezintegracji jest dotychczas najślabszą stroną transportu zbiorowego w obszarze funkcjonalnym Nowego Sącza. Występuje wielu przewoźników, kilka typów taryf przewozowych oraz duża różnorodność biletów i ich cen, a także regulaminów świadczenia usług przewozowych. Brakuje harmonizacji rozkładów jazdy, a oferta przewozowa poszczególnych przewoźników na niektórych odcinkach dróg niepotrzebnie się nakłada. Zróżnicowane są także systemy informacji pasażerskiej. Dlatego niezbędne jest stworzenie spójnego, zharmonizowanego i kompleksowego systemu publicznego transportu zbiorowego wysokiej jakości, oferującego podróżnym dogodną i wartościową ofertę przewozową w zakresie form i sposobów podróżowania w Mieście i jego obszarze funkcjonalnym.

Źródło: Opracowanie własne

Narastające problemy zatłoczenia komunikacyjnego, koszty rozwoju i utrzymania infrastruktury drogowej oraz ochrona czystości powietrza zmuszają do wzbogacenia dotychczasowej promotoryzacyjnej koncepcji rozwoju systemu transportowego w Mieście o znaczniejszy niż dotąd rozwój transportu publicznego oraz ruchu rowerowego i pieszego. Miasto posiada dobre potencjalne warunki do rozwoju transportu rowerowego, tereny zielone wzdłuż sądeckich rzek umożliwiają rozwój szlaków prowadzących z centrum Miasta do jego odleglejszych osiedli. Ruch rowerowy nie jest alternatywą dla samochodu we wszystkich relacjach, jednak w istotny sposób może obniżyć natłoczenie ruchu samochodowego na terenie Miasta. Wzrost ruchu rowerowego, dzięki rozbudowie infrastruktury ścieżek rowerowych, wpłynąć może na poprawę zdrowia mieszkańców, przyczynić się do kształtowania więzi społecznych, stworzyć wizerunek Nowego Sącza, jako przyjaznego dla mieszkańców i turystów.

Wyzwania komunikacyjne wymagają zacieśnienia współpracy w ramach obszaru funkcjonalnego Nowego Sącza. Modyfikacja mechanizmów zarządzania publicznego w skali przynajmniej obszaru funkcjonalnego Miasta jest warunkiem koniecznym dla uzyskania efektu zwiększenia konkurencyjności tego obszaru i jego dostępności komunikacyjnej. Integracja zarządzania powinna opierać się przede wszystkim na zintensyfikowaniu oddolnej i dobrowolnej współpracy samorządów obszaru funkcjonalnego Nowego Sącza. Dla usprawnienia koordynacji zarządzania niezbędna jest jednak większa instytucjonalizacja takiej współpracy. Na tym etapie integracji zarządzania najwłaściwszym rozwiązaniem byłoby powołanie stowarzyszenia miast, gmin

i powiatu. Powinno ono zapewnić skuteczne wdrażanie rozwiązań korzystnych dla całego obszaru funkcjonalnego, wykorzystując odpowiedzialność i zaangażowanie wszystkich liderów samorządowych. Polityczna wola współpracy powinna zostać wzmocniona przez realne zaplecze organizacyjne i techniczne.

Miasto, jako lider subregionu sądeckiego, powinno nadal otwierać się na stosowanie najwyższych standardów w wielu dziedzinach szeroko rozumianego rozwoju instytucjonalnego - w dziedzinie zarządzania terytorialnego, gospodarki komunalnej i usług społecznych. Ciągłe rozwijane standardy organizacji i świadczenia usług publicznych, funkcjonowania administracji, zarządzania strategicznego, kooperacji z organizacjami gospodarczymi i pozarządowymi, winny zapewniać mieszkańcom i wszystkim odbiorcom działań samorządu bardzo wysoki poziom dostępu do usług publicznych, a efektywność i skuteczność stosowanych rozwiązań organizacyjnych prowadzonej działalności winna być mierzona przy użyciu wskaźników ułatwiających i obiektywizujących ich ocenę.

Wszystkie instytucje publiczne ważne dla rozwoju Miasta powinny zostać połączone spójnym systemem wymiany danych, przez co wyraźnie zwiększyłaby się efektywność procesów decyzyjnych. Zdecydowana większość mieszkańców, dzięki rozwojowi sieci szerokopasmowych i łączności bezprzewodowej, korzystał będzie z elektronicznych narzędzi dostępu do usług publicznych i obsługi administracyjnej. Zarządzanie przestrzenią Miasta stanie się bardziej skuteczne dzięki kompleksowemu systemowi informacji o terenie, sprzężonemu z dokumentami planistycznymi. Debaty publiczne na temat polityk i przedsięwzięć o charakterze ponadmiejskim uzyskają szeroki wymiar poprzez rozbudowaną internetową platformę komunikacji społecznej. Funkcjonować będzie zintegrowany bank danych, dzięki któremu pozyskiwanie informacji społeczno-gospodarczych i środowiskowych stanie się znacznie łatwiejsze.

Zdynamizowanie rozwoju Miasta wymaga współpracy z gminami subregionu sądeckiego również w dziedzinie marketingu terytorialnego. W długim czasie przyniesie to wymierne korzyści wszystkim jednostkom terytorialnym subregionu. Wspólne działania marketingowe umożliwiłyby lepsze wykorzystanie zasobów i potencjału oraz pozytywnie wpłynęłyby na pozycję konkurencyjną Nowego Sącza i subregionu sądeckiego. Jak wynika z diagnozy orientacji marketingowej jednostek terytorialnych subregionu, w większości gmin dominuje podejście narzędziowe, skoncentrowane przede wszystkim na działaniach promocyjnych ukierunkowanych do wewnątrz, odpowiadających potrzebom mieszkańców. Większości gmin brakuje środków, a często także i wiedzy, aby podjąć zmasowane i skuteczne działania w danym obszarze strategicznym marketingu. Tym samym nie wykorzystuje się w pełni potencjału konkurencyjnego całego subregionu. Wspólne przedsięwzięcia marketingowe umożliwiłyby lepsze wykorzystanie potencjału i zasobów jednostek terytorialnych. Miasto Nowy Sącz jako kluczowy podmiot subregionu i pozostałe gminy mają potencjał i możliwości, by zbudować markę subregionu sądeckiego. Marka powinna czerpać z wartości i osobowości marki Nowy Sącz, ale jej siła polegać powinna na jedności i współpracy całego obszaru subregionu.

3. WNIOSKI STRATEGICZNE

Realizacja Strategii Rozwoju Nowego Sącza 2020+ pozwoli na zmniejszenie dystansu rozwojowego do najlepiej rozwiniętych miast subregionalnych w Polsce. Strategia winna wykorzystywać te cechy sądeckiej gospodarki i sądeckiego społeczeństwa, które stanowią źródło szans Miasta. Strategia rozwoju ma na celu doprowadzić do wzrostu zatrudnienia, obniżenia stopy bezrobocia i wzmocnienia sądeckich rodzin, stanowiących o sile lokalnego kapitału społecznego poprzez budowę gospodarki opartej na wiedzy, otwarcie Miasta dla inwestycji, wspieranie przedsiębiorczości, rewitalizację i rozwój infrastruktury technicznej.

Wysiłek modernizacyjny, jaki podejmuje Nowy Sącz, jest wyzwaniem nie tylko dla samorządu terytorialnego, ale również dla wszystkich mieszkańców, organizacji pozarządowych, przedsiębiorstw, placówek oświatowych i uczelni wyższych. Tylko społeczeństwo zdeterminowane aby sprostać wyzwaniom wynikającym z konieczności dokonywania stałej restrukturyzacji może osiągnąć sukces. Skuteczna realizacja Strategii wymaga ciągłej modernizacji zarządzania w jednostkach samorządu terytorialnego, dostosowującej je do uwarunkowań zewnętrznych. Podstawowe znaczenie będzie miało stworzenie odpowiednich warunków rozwoju, a przede wszystkim sprawnego systemu organizacji i zarządzania w poszczególnych obszarach rozwoju strategicznego.

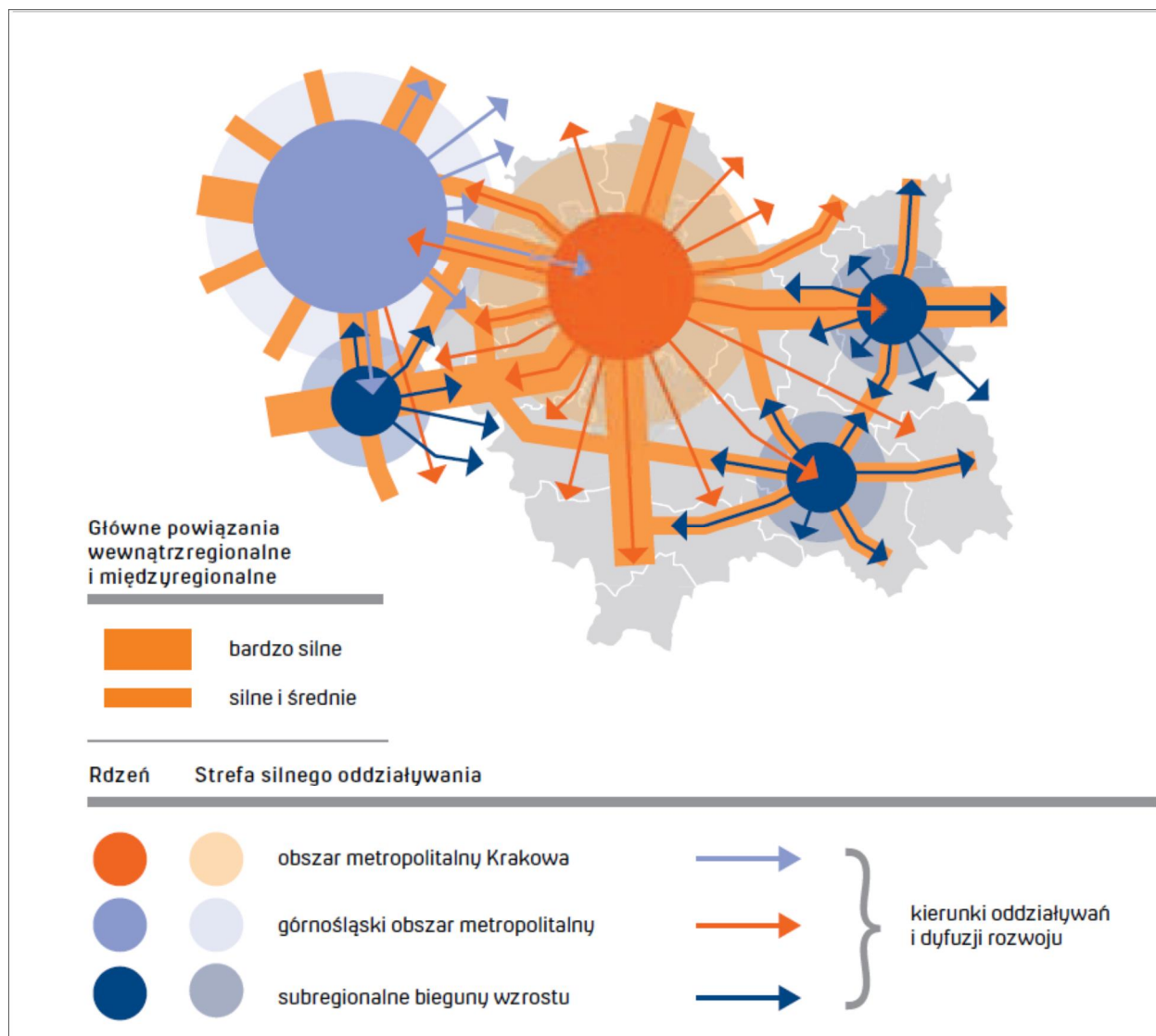
4. NAJWAŻNIEJSZE WYZWANIA STRATEGICZNE

Najważniejsze wyzwania, przed którymi stoi Nowy Sącz, wynikające między innymi z wielkości Miasta, jego peryferyjnego położenia, pełnionych funkcji ponadlokalnych i subregionalnych, i innych specyficznych uwarunkowań charakterystycznych dla Nowego Sącza i jego obszaru funkcjonalnego, zostały zidentyfikowane przede wszystkim na podstawie syntezy diagnozy społeczno-gospodarczej. Niezależnie od tego zostały one również zidentyfikowane na podstawie diagnoz zawartych w Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2010-2020, Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030, Krajowej Polityce Miejskiej i Strategii Rozwoju Województwa Małopolskiego 2020. Wyzwania te zostały uwzględnione podczas formułowania Strategii Rozwoju Nowego Sącza 2020+, a szczególnie Wizji, Misji i Celów oraz propozycji programów kluczowych. Wskazane w Strategii wyzwania nie odnoszą się jedynie do perspektywy roku 2020. Nowy Sącz będzie musiał się z nimi mierzyć w znacznie dłuższej perspektywie. Już dziś jednak te kwestie mają zasadniczy wpływ na możliwości rozwojowe Miasta w najbliższych latach.

Nowy Sącz, którego ponadlokalna oferta jest uzupełniana przez sąsiedzkie ośrodki konkurencyjne – Limanową i Gorlice, a także Krynice, jest główną siłą sprawczą rozwoju gospodarki i tworzenia nowych miejsc pracy w subregionie sądeckim, dlatego też jego rozwój leży w interesie całej Sądecczyny, Limanowszczyzny i Ziemi Gorlickiej. Niestety, Nowy Sącz jako główny ośrodek miejski w subregionie sądeckim cechuje słabe zaawansowanie rozwoju funkcji ponadlokalnych, w tym niedostatek ośrodków decyzyjnych w sferze biznesowej i finansowej oraz instytucji regionalnych, a także niewystarczające wykształcenie funkcji badawczo-

rozwojowych, transportowo-komunikacyjnych, a w pewnym stopniu także symbolicznych, potwierdzających faktyczną rolę Miasta w subregionie sądeckim i województwie małopolskim.

Kierunki oddziaływań i dyfuzji rozwoju w Małopolsce

Źródło: Strategia Rozwoju Województwa Małopolskiego 2011 – 2020, s. 53 [Za:] Małopolskie miasta – funkcje, potencjał i trendy rozwojowe, Uniwersytet Jagielloński na zlecenie Urzędu Marszałkowskiego Województwa Małopolskiego, w ramach Małopolskiego Obserwatorium Polityki Rozwoju, Kraków 2010, s.594.

Wyższy niż przeciętnie, choć wciąż niesatysfakcjonujący, jest poziom innowacyjności oraz udział gospodarki opartej na wiedzy, zwłaszcza na zaawansowanych technologiach. Niski poziom powiązań funkcjonalnych z innymi miastami, zwłaszcza z Krakowskim Obszarem Metropolitalnym (KOM), nie sprzyja wykształceniu się zintegrowanego rynku pracy, wspólnego rynku inwestycyjnego, a także hamuje rozwój komplementarnych funkcji zlokalizowanych w kilku ośrodkach. Słabą stroną jest też niski poziom współpracy sieciowej pomiędzy ośrodkami miejskimi subregionu sądeckiego, a niesatysfakcjonująca, choć większa niż przeciętnie, jest koordynacja zarządzania obszarem funkcjonalnym Nowego Sącza na poziomie lokalnym.

Źródło: Opracowanie własne

Negatywne zjawiska wewnętrzne, osłabiające tempo rozwoju gospodarczego i społecznego Nowego Sącza to:

- stosunkowo niewielka, ale jednak postępująca **depopulacja** w Mieście
- relatywnie niższe niż przeciętnie **bezrobocie** w Mieście, któremu towarzyszy wysoki wskaźnik bezrobocia w naturalnym zapleczu Miasta, jakim jest Powiat Nowosądecki
- relatywnie **niski poziom aktywności gospodarczej i inwestycyjnej**.

Na obszarach podmiejskich obserwować można nasilające się zjawisko **suburbanizacji**. Ten proces niekontrolowanego rozpraszania się zabudowy przyczynia się – z jednej strony – do degradacji środowiska przyrodniczego, zwiększenia zanieczyszczenia powietrza w Mieście, niewydolności układów komunikacyjnych, utraty atrakcyjności miejsc rekreacyjnych i inwestycyjnych oraz wzrostu kosztów usług świadczonych przez Miasto, z drugiej strony natomiast, do zmniejszenia się dochodów Miasta.

Obszar funkcjonalny Nowego Sącza składa się z pięciu jednostek administracyjnych, za które odpowiadają poszczególne samorządy lokalne, zarówno Nowego Sącza, jak i gmin podmiejskich, leżących w jego strefie oddziaływania. Samorząd każdej gminy realizuje swoje zadania samodzielnie. Dotyczy to także planowania i prowadzenia polityki rozwoju odbywającego się często bez współpracy, czy konsultacji z samorządami gmin sąsiednich. Uniemożliwia to skuteczne **planowanie przestrzenne** i społeczno-gospodarcze w obrębie miejskiego obszaru funkcjonalnego. Istniejące regulacje dotyczące współpracy między jednostkami samorządu terytorialnego, pozwalające tworzyć związki, stowarzyszenia czy porozumienia, są niewystarczające. Dodatkowo coraz wyraźniej obserwuje się **postępujący niedobór środków finansowych**, niezbędnych dla realizacji celów rozwojowych Miasta.

W najbliższych dziesięcioleciach obszary zurbanizowane, w tym obszar Nowego Sącza, dotkną skutki zwiększonego zapotrzebowania na energię elektryczną. W związku z tym stoi przed

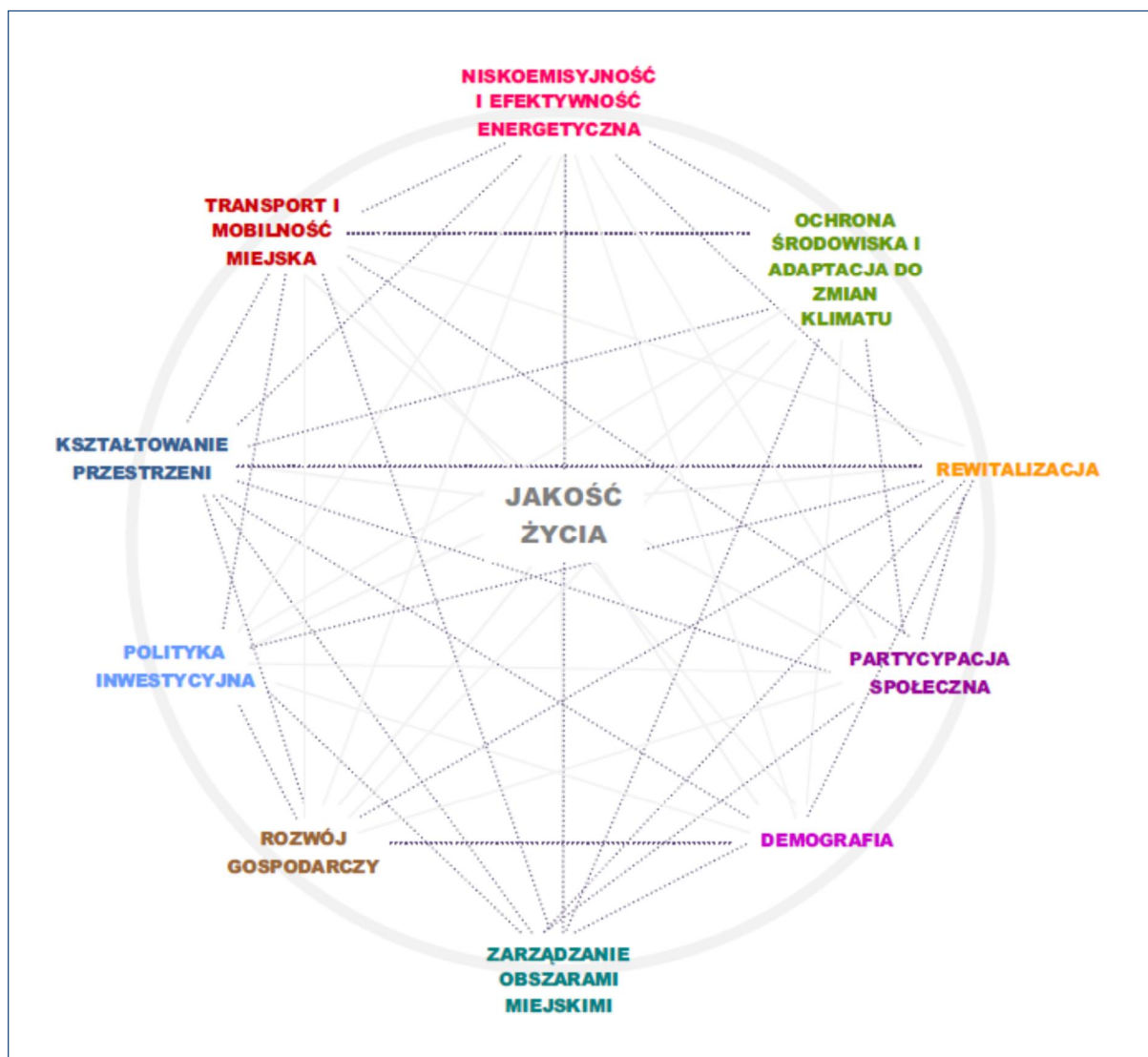
Miastem szereg dodatkowych wyzwań, także wpływających na jakość życia mieszkańców. Dotyczą one różnych aspektów, zwłaszcza zaś optymalizacji zarządzania zasobami, w tym **wody**. Kolejnym aspektem jest ograniczenie **emisji zanieczyszczeń do powietrza** z przemysłu i gospodarstw domowych niepodłączonych do miejskiego systemu ciepłego, transportu, oraz zapewnieniem zielonej infrastruktury produkującej tlen i oczyszczającej powietrze. Równie ważna jest poprawa efektywności energetycznej, wymagająca działań w zakresie termomodernizacji budynków, źródeł energii odnawialnej, modernizacji obecnie funkcjonujących miejskich jednostek wytwarzania i przesyłu energii oraz wdrażanie inteligentnych systemów pomiarowych.

W kontekście ciągłego zwiększania się skali i stopnia skomplikowania zagrożeń katastrofami naturalnymi, zwłaszcza gwałtownymi w przebiegu powodzi, osuwiskami i suszami, zasadnicze znaczenie dla jakości życia ma umiejętne i skuteczne dostosowanie sposobu funkcjonowania Miasta do zmian wynikających z tej nowej sytuacji. Z jednej strony dotyczy to kwestii infrastrukturalnych, z drugiej zapewnienia jak najwyższego poziomu **bezpieczeństwa** obywateli, mienia i środowiska.

Nowy Sącz charakteryzuje żywiołowy wzrost **motoryzacji** i zwiększający się udział transportu drogowego w przemieszczaniu osób i ładunków, rosnące natężenie ruchu i zwiększające się obciążenie infrastruktury transportowej, co wiąże się z nakładaniem się ruchu tranzytowego na ruch wewnętrzny. Stanowi to źródło poważnych problemów transportowych Miasta, które cierpi na deficyt rozwiązań komunikacyjnych, wyprowadzających ruch tranzytowy. Konieczna jest znaczna poprawa systemu transportu publicznego w obszarze funkcjonalnym Nowego Sącza. Obecnie standard przewozu osób nie zachęca większości mieszkańców do korzystania z transportu zbiorowego. Co więcej, brak odpowiedniej, czy nieprzyjazna przestrzeń miejska nie skłania mieszkańców do alternatywnych sposobów przemieszczania się.

Opisane wcześniej najważniejsze wyzwania strategiczne następnych lat, skutkujące wzrastającym ryzykiem obniżenia jakości życia mieszkańców, wymagają podjęcia usystematyzowanych działań zorientowanych na stałe podnoszenie jakości życia mieszkańców. Wokół tych wyzwań rozwojowych uszczegółowionych w poniższym diagramie, zorganizowana jest Strategia Rozwoju Nowego Sącza 2020+ i współtworzące ją kluczowe programy strategiczne opisane dalej.

Wyzwania rozwojowe Polski

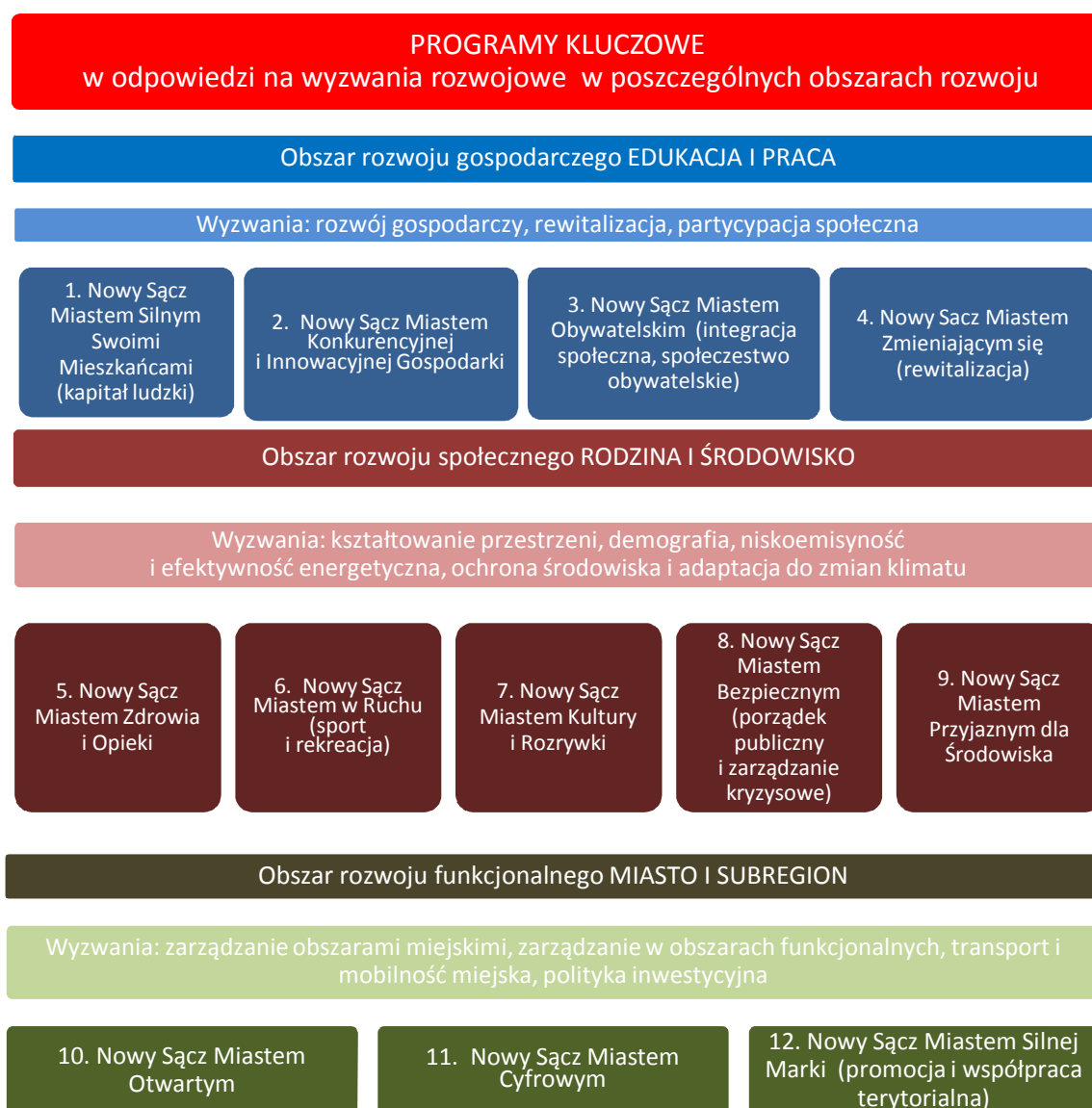
Źródło: Krajowa Polityka Miejska

CZĘŚĆ VI

PROGRAMY KLUCZOWE

WPROWADZENIE

Odpowiedzią na opisane wcześniej wyzwania w poszczególnych obszarach rozwoju strategicznego są Programy Kluczowe, obejmujące najważniejsze dla rozwoju Nowego Sącza zadania. Wybór zadań wynika ze zdiagnozowanych potrzeb, nie jest katalogiem zamkniętym, może być weryfikowany i uzupełniany. Programy Kluczowe skupiają się na zadaniach, których realizacja ma strategiczne znaczenie dla osiągnięcia założonych celów rozwojowych. Nie oznacza to jednak, że aktywność władz Miasta winna być ograniczona jedynie do dbałości o te przedsięwzięcia – inne działania winny być realizowane zgodnie z odpowiednimi przepisami i przy zachowaniu najwyższej dbałości i staranności. Analiza najważniejszych przedsięwzięć dla osiągnięcia przyjętych celów strategicznych pozwoliła na wyselekcjonowanie 12 Programów Kluczowych stanowiących odpowiedź na zdiagnozowane wcześniej wyzwania strategiczne:

Źródło: Opracowanie własne

Programy Kluczowe właściwe dla poszczególnych obszarów rozwoju, a będące integralną częścią Strategii, stanowią podstawę dla przygotowania planów operacyjnych (programów wdrożeniowych) niezbędnych działań. Dalsze prace nad wdrożeniem Strategii oraz poszczególnymi Programami Kluczowymi i zadaniami oparte zostaną o wydane przez Prezydenta Miasta Nowego Sącza zarządzenie operacjonalizujące tryb, metody oraz system zarządzania i monitorowania. Strategia, po jej formalnym przyjęciu stanowić będzie kluczowy element planowania budżetowego na kolejne lata.

KARTA PROGRAMU KLUCZOWEGO NR 1

1. NAZWA

NOWY SĄCZ SILNY SWYMI MIESZKAŃCAMI - program rozwoju kapitału ludzkiego

2. CELE

a. GŁÓWNY

Przygotowanie do samodzielnego, aktywnego i obywatelskiego funkcjonowania w społeczeństwie oraz propagowanie idei kształcenia przez całe życie.

b. SZCZEGÓŁOWE

- i. wykorzystanie potencjału edukacyjnego instytucji i zasobów kadrowych,
- ii. upowszechnienie otwartego, elastycznego i innowacyjnego modelu edukacji,
- iii. zapewnienie możliwości wszechstronnej edukacji dla wszystkich grup mieszkańców,
- iv. poprawa bazy edukacyjnej, ze szczególnym uwzględnieniem dostępu do nowoczesnych i innowacyjnych metod kształcenia i rozwoju zasobów ludzkich,
- v. wzmocnienie roli szkolnictwa wyższego, ze szczególnym uwzględnieniem jego dostosowania do potrzeb rynku pracy,
- vi. upowszechnienie programów współpracy szkół i uczelni wyższych,
- vii. upowszechnienie i poprawa dostępności do kształcenia przez całe życie dla wszystkich mieszkańców,
- viii. inicjowanie współpracy pomiędzy podmiotami zajmującymi się oświatą dzieci, młodzieży i dorosłych na rzecz kształcenia przez całe życie,
- ix. wspomaganie innowacyjnych, opartych na nowoczesnych technologiach informacyjno-komunikacyjnych form kształcenia przez całe życie, np. programów i projektów edukacyjnych, szkoleń, warsztatów, e-learningu, wirtualnych uniwersytetów, szkoleń interdyscyplinarnych w postaci akademii twórczości i umiejętności,
- x. działania na rzecz zmiany podejścia mieszkańców do kształcenia przez całe życie,
- xi. poprawa zdolności do zatrudnienia osób poprzez integrację działań na rzecz kształcenia ustawicznego i organizację szkoleń dostosowanych do potrzeb lokalnego rynku pracy,
- xii. umożliwienie pracownikom uzyskania nowych kwalifikacji i utrzymania miejsc pracy oraz umożliwienie pracodawcom zmiany struktury kwalifikacji pracowników.

3. OPIS

Realizacja celu poszerzania zakresu i dostępności kształcenia wysokiej jakości ukierunkowana będzie na zwiększenie efektywności i skuteczności systemu edukacji (oświaty i szkolnictwa wyższego) w Nowym Sączu, a służyć temu powinno stałe unowocześnianie metod nauczania, innowacyjne programy kształcenia, dobrze rozwinięta sieć szkół, placówek publicznych i niepublicznych oraz uczelni wyższych – posiadających bogatą ofertę edukacyjną. Dla zapewnienia dobrej jakości edukacji konieczna jest kompetentna kadra, skuteczne

zarządzanie, system ewaluacji oraz odpowiednia baza materialna na wszystkich poziomach kształcenia, zarówno w odniesieniu do podmiotów publicznych, jak i niepublicznych placówek edukacyjnych.

Niezbędne kierunki działań, obliczonych na zwiększenie dostępności oferty edukacyjnej na poziomach przedszkolnym, podstawowym, gimnazjalnym i ponadgimnazjalnym, uwzględniać muszą czynniki związane z:

- czynnikami demograficznymi, wymuszającymi konieczność przemodelowania sieci szkolnej z uwzględnieniem zainteresowań uczniów i ich rodziców oraz proponowaną ofertą kształcenia na każdym etapie edukacji,
- stopniowym obniżeniem wieku przedszkolnego, powodującym stopniowy wzrost liczby dzieci uczęszczających do przedszkoli i wymuszającym modernizację stosownej infrastruktury,
- reformą programową oraz związanym z nią zewnętrznym systemem egzaminacyjnym, wymagającym gruntownej poprawy standardu wyposażenia placówek edukacyjnych.

Stan wyjściowy systemu oświaty w Nowym Sączu wskazuje na to, że w szkołach podstawowych i gimnazjach warunki bazowe i wyposażenie jest dobre, należy jednak na bieżąco analizować zarówno sieć przedszkoli i szkół oraz ilość oddziałów w poszczególnych szkołach, jak również inwestować w poprawę bazy oświatowej.

Będą kontynuowane remonty i inwestycje przedszkolnych oraz szkolnych obiektów dydaktycznych, w tym z zakresu termomodernizacji, bazy socjalnej, pracowni przedmiotowych, sal do praktycznej nauki zawodu w szkołach ponadgimnazjalnych, przyszkolnych obiektów sportowych wykorzystywanych w systemie edukacyjnym, centrów kształcenia praktycznego, bibliotek, wyposażenia wspomnianych obiektów w niezbędny sprzęt. Istotne znaczenie będzie miało wyposażenie obiektów edukacyjnych w nowoczesny sprzęt komputerowy i odpowiednie oprogramowanie oraz pomoce dydaktyczne.

Ważnym elementem jest również tworzenie właściwych warunków i zaspokajanie potrzeb uczniów niepełnosprawnych, w tym szczególnie integrowanie ich ze społecznością szkolną poprzez udział w zajęciach w szkole oraz korzystanie z dóbr Internetu. Docelowo należy objąć wszystkie dzieci realizujące obowiązkowe przygotowanie przedszkolne oraz uczniów w wieku szkolnym, w tym uczniów niepełnosprawnych, różnymi możliwymi formami edukacji, eliminując na bieżąco bariery architektoniczne w placówkach oświatowych. Wspierane będą także projekty realizowane przez jednostki prowadzące działalność skierowaną do dzieci i młodzieży o specjalnych potrzebach edukacyjnych (np. przeciwdziałających wykluczeniu społecznemu, zwalczających patologie wśród dzieci i młodzieży, prowadzących warsztaty terapii zajęciowej, itp.).

System edukacyjny ma szczególne znaczenie dla transformacji społeczności Nowego Sącza do globalnego społeczeństwa informacyjnego. Głównym celem edukacji w Nowym Sączu powinno być zatem wykształcenie mieszkańców informujących się, komunikujących się, uczących się i tworzących – w warunkach coraz bardziej powszechnego dostępu do technik informacyjno-komunikacyjnych. Wsparcie w obszarze edukacji w omawianym zakresie poprawi efektywność

i jakość edukacji, stanowiącej kluczowy warunek rozwoju Nowego Sącza i Sądeckiej. Tylko taka edukacja może być czynnikiem stymulującym wzrost gospodarczy, badania i innowacje, konkurencyjność, utrzymanie poziomu zatrudnienia, spójność społeczną i aktywne postawy obywatelskie.

Podjęmowane zatem będą działania zmierzające do tego, by szkoły i uczelnie wyższe lepiej przygotowywały do pracy we współczesnej gospodarce poprzez naukę języków obcych, uczenie przedsiębiorczości i innowacyjności, upowszechnianie umiejętności informatycznych, naukę zarządzania własną karierą. Większy nacisk położony będzie na wzrost umiejętności z obszaru przedmiotów ścisłych; wykorzystanie technologii we współczesnym świecie i przetwarzanie informacji wymaga bowiem odpowiednich kwalifikacji. Specjalną uwagę zostaną objęte dzieci uzdolnione – system szkolnictwa na wszystkich poziomach sprzyjać będzie rozwojowi młodych talentów.

Przywrócić należy rangę i jakość edukacji zawodowej, w tym szkołom zawodowym, technikom, szkołom policealnym. Stwarzane zatem będą warunki do rozwoju szkół i placówek niepublicznych w tym obszarze, będących alternatywą kształcenia dla uczniów. Unowocześniane będzie kształcenie zawodowe, modernizowana jego baza dydaktyczna oraz tworzone warunki do ściślejszej współpracy szkół zawodowych z organizacjami pracodawców. Takie podejście do kształcenia zawodowego zwiększy szanse absolwentów na rynku pracy i pozwoli na dostosowanie kwalifikacji do potrzeb konkretnego stanowiska pracy.

Istotnym elementem systemu edukacyjnego na Sądeckiej są działające w Nowym Sączu uczelnie wyższe. Mają one kluczowe znaczenie dla lokalnego i regionalnego rynku pracy, a ich rozwój jest niezwykle istotny dla powodzenia sądeczan na rynku pracy. Dotychczasowe osiągnięcia sądeckich uczelni wyższych zobowiązują je do dalszych działań umacniających i poprawiających ich funkcjonowanie. Sądeckie wyższe uczelnie mogą to osiągać, m.in. poprzez zwiększanie swoich możliwości prowadzenia badań naukowych, organizowanie konferencji i sympozjów naukowych (wymiana specjalistycznej wiedzy i doświadczeń).

Konieczna jest integracja środowiska naukowego Miasta. Na wsparcie zasługują inicjatywy międzyuczelnianych programów naukowych i tworzenia nowych struktur badawczych wzmacniających pozycję Nowego Sącza jako konkurencyjnego ośrodka akademickiego. Znaczenie rozwiniętej, dobrze wyposażonej bazy akademickiej i naukowo-badawczej jest oczywiste dla stworzenia konkurencyjnej gospodarki.

4. PLANOWANE DZIAŁANIA I SZCZEGÓŁOWE ZADANIA

a. Rozwój Biblioteki Miejskiej jako wielofunkcyjnego ośrodka informacji, wiedzy i kompetencji.

Współczesne biblioteki zmieniają swoje funkcje – rozwój technologii, zmiana przyzwyczajeń, zmieniające się potrzeby użytkowników powodują konieczność również zmiany istoty działania instytucji takich jak biblioteki publiczne. Nowa Biblioteka Miejska pełnić będzie funkcję edukacyjną i informacyjną dla mieszkańców regionu z wykorzystaniem nowoczesnych technologii. W Bibliotece, oprócz tradycyjnych zbiorów bibliotecznych, zlokalizowane będą nowoczesne laboratoria, sale pokazowe oraz sale

wystawowe, przybliżające zainteresowanym dzieciom, młodzieży, studentom oraz osobom dorosłym różne dziedziny nauki w sposób ciekawy i innowacyjny. Odbywać się tam będą również warsztaty z różnej tematyki dla nauczycieli, a także dla rodziców, dzieci, młodzieży oraz dorosłych. W ramach Biblioteki planowana jest ścisła współpraca z wyższymi uczelniami Nowego Sącza. Zaplanowano działania wprowadzające dzieci w świat nauki, m.in. poprzez organizację szkolnych wycieczek naukowych, międzyszkolne projekty naukowe, organizację konkursów. Biblioteka pełnić będzie również rolę ważnego centrum informacji dla mieszkańców i turystów. Pracownicy Bibliotek służyć będą radą, pomocą i informacją w zakresie wykorzystania nowych technologii, poruszania się w świecie cyfrowym, poszukiwania informacji dostępnej w Internecie, wiedzy o Nowym Sączu i regionie.

b. Wdrożenie szerokiego programu zajęć rozwijających zainteresowania i uzdolnienia uczniów szkół sądeckich.

Jednym z najważniejszych wyzwań dla szkolnictwa w Polsce jest obecnie maksymalne wykorzystanie talentów i potencjału drzemącego w dzieciach i młodzieży. Dlatego też w kolejnych latach nowosądeckie szkoły objęte zostaną programem zajęć ukierunkowanych na rozwój zainteresowań i uzdolnień uczniów szkół. Dla realizacji programu konieczne jest nawiązanie współpracy w tym zakresie z sądeckimi i krakowskimi uczelniami i jednostkami odpowiedzialnymi za doskonalenie nauczycieli.

c. Wdrożenie programu dydaktyki cyfrowej na wszystkich poziomach kształcenia.

Działania w tym zakresie skupiać się będą na wdrożeniu do klasycznego systemu edukacji (w odniesieniu do instytucji, jak i jego uczestników: uczniów, nauczycieli, rodziców) realiów cyfrowych. Cyfryzacja dotyczyć będzie działań o charakterze programowym (metody i treści nauczania), jak i organizacyjnym (powiązania sieciowe, sprzęt, system komunikacji).

d. Modernizacja systemu szkolnictwa zawodowego.

Dotychczasowe doświadczenia reformowania systemu szkolnictwa zawodowego w Nowym Sączu wskazują na właściwy kierunek podjętych działań. Kolejne lata będą miały kluczowe znaczenie dla reorientacji systemu szkolnictwa zawodowego dla rzeczywistego wzrostu kompetencji zawodowych przyszłych pracowników, realnego przeciwdziałania bezrobociu, stąd też konieczne jest wdrożenie II etapu zmian w szkolnictwie zawodowym, przy jednoczesnym tworzeniu form instytucjonalnych w tym zakresie.

e. Organizacja wspomagania nauczycieli.

Kluczowym zadaniem dla powodzenia zmian w sądeckich szkołach jest zapewnienie wsparcia dla wszystkich nauczycieli. Reforma programowa, nowe formy i metody pracy, wyzwania związane z wprowadzaniem elementów dydaktyki cyfrowej wymagają odpowiedniego doradztwa, szkoleń i promowania dobrych praktyk. Program wspomagania nauczycieli zostanie skoordynowany z Małopolskim Centrum

Doskonalenia Nauczycieli, Ośrodkiem Doskonalenia Nauczycieli w Nowym Sączu, Poradnią Psychologiczno-Pedagogiczną, Biblioteką Publiczną i innymi.

f. Upowszechnienie idei kształcenia przez całe życie.

Idea kształcenia przez całe życie, choć obecna w życiu społecznym od wielu lat, stale wydaje się mieć charakter jedynie hasła – ciągle większość osób dorosłych pozostaje poza nurtem kształcenia ustawicznego, co w obliczu zmian o charakterze gospodarczym może stanowić istotną przeszkodę dla aktywnego przeciwdziałania bezrobociu, aktywizacji społecznej i rozwoju intelektualnego mieszkańców. Działania w tym zakresie winny dotyczyć m.in. nawiązania długoterminowej współpracy z uczelniami wyższymi na terenie Miasta, wprowadzenia bonu edukacyjnego dla osób w wieku 40+, wsparcia wszelkich inicjatyw społecznych w tym obszarze aktywności, np. inicjatyw w rodzaju uniwersytetu II i III wieku.

g. Wspieranie inicjatyw lokalnych w zakresie realizacji pozaszkolnych form wspierania rozwoju dzieci i młodzieży.

Działania o charakterze edukacyjnym to nie tylko domena podmiotów systemu szkolnictwa, ale także aktywność instytucji społecznych i okołoszkolnych. Zajęcia prowadzone przez takie podmioty w sposób bardzo istotny wspierają rozwój dzieci i młodzieży, a więc winny być wspierane przez działania samorządu.

h. Kontynuacja prac modernizacyjnych obiektów edukacyjnych i zapewniających opiekę nad dziećmi.

Projekt ten przewiduje kontynuację działań w zakresie remontów i unowocześnienia obiektów oświatowych. Pracami objęte zostaną przede wszystkim budynki do tej pory niepoddawane kompleksowym renowacjom. Ważnym elementem będzie także zakończenie modernizacji Pałacu Młodzieży.

5. POWIĄZANIA Z INNYMI PROGRAMAMI

- a. „Nowy Sącz miastem konkurencyjnej i innowacyjnej gospodarki” – program rozwoju przedsiębiorczości.
- b. „Nowy Sącz miastem przyjaznym dla środowiska” – program ochrony środowiska naturalnego.
- c. „Nowy Sącz miastem zdrowia i opieki” – program rozwoju profilaktyki zdrowotnej.
- d. „Nowy Sącz miastem w ruchu” – program rozwoju rekreacji i sportu masowego.
- e. „Nowy Sącz miastem bezpiecznym” – program poprawy bezpieczeństwa publicznego.
- f. „Nowy Sącz miastem kultury i rozrywki” – program rozwoju usług kulturalnych.
- g. „Nowy Sącz miastem obywatelskim” – program na rzecz rozwoju integracji społecznej i społeczeństwa obywatelskiego.
- h. „Nowy Sącz miastem silnej marki” – program promocji i współpracy terytorialnej.
- i. „Nowy Sącz miastem cyfrowym” – program wdrożenia elementów "miasta inteligentnego" (SMART CITY).

6. ZGODNOŚĆ Z DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI WOJEWÓDZTWA MAŁOPOLSKIEGO I KRAJU

- a. Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju. Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności – Uchwała Nr 16 Rady Ministrów z dnia 5 lutego 2013 r.
- b. Strategia Rozwoju Kraju 2020 – Uchwała Nr 157 Rady Ministrów z dnia 25 września 2012 r.
- c. Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2020 – Uchwała Nr 104 Rady Ministrów z dnia 18 czerwca 2013 r.
- d. Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego – Uchwała Nr 61 Rady Ministrów z dnia 26 marca 2013 r.
- e. Strategia rozwoju województwa małopolskiego na lata 2011-2020 – Uchwała Nr XII/183/11 Sejmiku Województwa Małopolskiego z dnia 26 września 2011 roku

7. EFEKTY REALIZACJI

- a. osiągnięcie wysokiej jakości kształcenia skorelowanego z wymogami sprawdzianów i egzaminów zewnętrznych
- b. wzbogacona baza materialna i dydaktyczna szkół i placówek oświatowych
- c. racjonalne zagospodarowanie wolnego czasu dzieciom i młodzieży
- d. zwiększona liczba uczniów w szkołach o profilu zawodowym
- e. osiągnięcie wysokich kwalifikacji zawodowych przez uczniów nowosądeckich szkół zawodowych
- f. zapewnienie bezpieczeństwa dzieciom i młodzieży
- g. uzyskanie, uzupełnienie lub doskonalenie umiejętności i kwalifikacji zawodowych lub ogólnych, potrzebnych do wykonywania pracy

8. POTENCJALNE ŹRÓDŁA FINANSOWANIA

- a. budżet miasta
- b. dotacje budżetu państwa
- c. dotacje województwa małopolskiego
- d. fundusze unijne
- e. PFRON
- f. inwestorzy prywatni
- g. Fundusz Pracy

9. CZYNNIKI RYZYKA

- a. brak środków finansowych w budżecie miasta
- b. brak możliwości pozyskania środków zewnętrznych, w tym dotacji z budżetu państwa i Unii Europejskiej

10. BENEFICJENCI

- a. dzieci, młodzież, osoby dorosłe, w tym osoby bezrobotne
- b. kadra pedagogiczna i naukowo-dydaktyczna szkół wyższych
- c. mieszkańcy miasta i obszaru funkcjonalnego Nowego Sącza

11. PODMIOTY WSPÓŁPRACUJĄCE PRZY REALIZACJI PROGRAMU

- a. Wydziały UM w Nowym Sączu wg właściwości
- b. Sądecka Biblioteka Publiczna im. Józefa Szujskiego w Nowym Sączu
- c. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Nowym Sączu
- d. Sądecki Urząd Pracy w Nowym Sączu

12. PARTNERZY ZEWNĘTRZNI

- a. resorty centralne odpowiedzialne za sprawy szkolnictwa
- b. Małopolski Kurator Oświaty
- c. Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych
- d. Małopolskie Centrum Doskonalenia Nauczycieli
- e. Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Nowym Sączu
- f. Wyższa Szkoła Biznesu – National-Louis University w Nowym Sączu
- g. inne uczelnie wyższe, szczególnie krakowskie
- h. nowosądeckie niepubliczne placówki edukacyjne
- i. fundacje i stowarzyszenia działające na rzecz edukacji, kultury i wychowania
- j. lokalne organizacje pracodawców i przedsiębiorców
- k. instytucje szkoleniowe
- l. Centrum Edukacji i Pracy Młodzieży w Nowym Sączu
- m. jednostki samorządu terytorialnego obszaru funkcjonalnego Nowego Sącza
- n. miasta partnerskie Nowego Sącza
- o. inne podmioty wg właściwości

KARTA PROGRAMU KLUCZOWEGO nr 2

1. NAZWA

NOWY SĄCZ MIASTEM KONKURENCYJNEJ I INNOWACYJNEJ GOSPODARKI – program rozwoju przedsiębiorczości

2. CELE

a. GŁÓWNY

Nowy Sącz miastem ludzi przedsiębiorczych i konkurencyjnej gospodarki.

b. SZCZEGÓŁOWE

- i. wzrost konkurencyjności i innowacyjności gospodarki sądeckiej,
- ii. zwiększenie przedsiębiorczości mieszkańców,
- iii. wzmocnienie współpracy podmiotów gospodarczych i instytucji otoczenia biznesu, szczególnie w zakresie nowych technologii,
- iv. wzrost atrakcyjności inwestycyjnej Nowego Sącza,
- v. wypromowanie Nowego Sącza jako miasta przedsiębiorczego i otwartego na rozwój gospodarczy.

3. OPIS

Najistotniejszym zasobem decydującym o przewadze konkurencyjnej w gospodarce staje się kapitał intelektualny – poziom wykształcenia obywateli oraz ich zdolność do uczestnictwa w życiu ekonomicznym i społecznym. Potencjał tkwiący w obywatelach nie jest jednak prostą wykładnią jakości edukacji szkolnej, czy wyższej, a konsekwencją szeregu czynników wpływających na jego kondycję – wysokiej jakości życia, silnego społeczeństwa obywatelskiego, przedsiębiorczości, uczestnictwa obywateli w życiu społecznym, gospodarczym i kulturalnym. Istotnym aspektem skutecznego budowania gospodarki opartej na wiedzy jest także postępująca rewolucja o charakterze technologicznym.

Kluczowymi czynnikami wzrostu i konkurencyjności w społeczeństwie i gospodarce opartej na wiedzy jest przetwarzanie informacji, jej jakość i szybkość przekazywania. Zapewnienie powszechnego dostępu do usług elektronicznych oraz nowoczesnych technologii informacyjnych i komunikacyjnych stworzy nowe szanse dla gospodarki lokalnej i miejscowego rozwoju społecznego. Szczególne znaczenie dla potencjalnego wzrostu gospodarczego i tworzenia nowych usług będą miały działania na rzecz rozwoju: elektronicznego biznesu (*e-business*), elektronicznej administracji (*e-government*), nauczania na odległość (*e-learning*) oraz elektronicznych usług medycznych (*e-health*). Administracja publiczna - w tym samorządowa – w swych kontaktach z mieszkańcami i podmiotami gospodarczymi będzie zwiększać ofertę usług za pośrednictwem elektronicznych nośników informacji.

Istotne dla przyspieszania rozwoju i wzrostu konkurencyjności gospodarki lokalnej są dostępność i stan infrastruktury. Infrastruktura techniczna Nowego Sącza wymaga modernizacji i rozbudowy. Ukierunkowane wspieranie procesów inwestycyjnych, uwzględniające obecny i przyszły stan środowiska, pozwoli na realizację idei trwałego i zrównoważonego rozwoju społeczeństwa opartego na wiedzy, a także przyczyni się do podniesienia standardu życia

mieszkańców, w tym obniżenia poziomu bezrobocia. Umożliwi to również podniesienie atrakcyjności Nowego Sącza dla inwestorów. Dlatego też przewiduje się kształtowanie warunków dla rozwoju inwestycji w infrastrukturę transportową, energetyczną, teleinformatyczną, ochronę środowiska, a także w mieszkalnictwo.

Efektywność i profesjonalizm systemu wsparcia atrakcyjności Nowego Sącza dla inwestorów należy podnieść, doskonaląc system obsługi inwestora. Podmiot zainteresowany lokalizacją inwestycji na Sądecczyźnie powinien mieć dostęp do aktualnej, pełnej i przejrzystej informacji o dostępnych terenach inwestycyjnych, instrumentach wsparcia, procedurach oraz instytucjach współpracujących.

Wobec ograniczeń miejscowego rynku pracy, a w związku z tym relatywnie wysokiego poziomu bezrobocia, niezbędnym jest tworzenie korzystnych warunków dla rozwoju przedsiębiorczości, zwłaszcza dla małych i średnich przedsiębiorstw, które stanowią zdecydowaną większość podmiotów gospodarczych działających na rynku lokalnym. Instytucje publiczne, mające jakikolwiek wpływ na rozwój przedsiębiorczości, powinny dążyć do kreowania jak najkorzystniejszych warunków dla rozwoju gospodarczego i kształtowania postaw przedsiębiorczych wśród społeczeństwa. Służyć temu powinna współpraca pomiędzy przedsiębiorcami, organizacjami pozarządowymi, środowiskiem naukowym uczelni wyższych, administracją samorządową i samorządem gospodarczym na rzecz budowy konkurencyjnego rynku pracy oferującego korzystne warunki zarówno dla pracodawców, jak i pracowników.

Miasto sprzyja rozwojowi i dobrej współpracy wszystkich stowarzyszeń pracodawców, związków zawodowych i innych zrzeszeń, działających w obszarze przedsiębiorczości i gospodarki. Przedsiębiorczości sprzyja likwidacja wszelkich barier organizacyjno-administracyjnych prowadzenia działalności gospodarczej oraz wprowadzenie ułatwień dla osób ją rozpoczynających. Dla podejmowania decyzji o prowadzeniu działalności gospodarczej oraz o zwiększaniu zatrudnienia niezbędne jest zapewnienie stabilności otoczenia. Ważnym rozwiązaniem, usprawniającym kontakty „przedsiębiorca-urząd”, jest wdrażanie interaktywnych usług administracji elektronicznej (e-administracja). Podejmowane działania ukierunkowane będą na uproszczenie procedur oraz doradztwo, zwłaszcza dla osób po raz pierwszy ją rozpoczynających.

Przedsiębiorstwa istniejące, jak również potencjalni przedsiębiorcy napotykają na wiele barier, utrudniających podejmowanie i prowadzenie działalności gospodarczej. Związane jest to przede wszystkim z brakiem lub wysokim kosztem dostępu do odpowiedniej infrastruktury dla prowadzenia działalności gospodarczej oraz brakiem informacji o możliwościach pozyskiwania środków finansowych. Dlatego, w celu wspierania ich rozwoju, wskazana jest pomoc polegająca na udostępnianiu bazy lokalowej dla nowych firm, organizowaniu szkoleń dotyczących funkcjonowania podmiotów gospodarczych, doradztwie, prowadzeniu obsługi finansowo-księgowej, czy też promocji firm. Nie bez znaczenia jest również funkcjonowanie funduszu poręczeń kredytowych. Niezbędne jest tworzenie szerokiej oferty lokalnego inkubatora przedsiębiorczości, wspierającego małe i średnie przedsiębiorstwa, usprawnianie bezpośredniej obsługi przedsiębiorców przez instytucje administracji publicznej oraz rozwijanie specjalnej strefy ekonomicznej.

Pobudzaniu przedsiębiorczości będzie także służyć łatwiejszy dostęp do wysokiej jakości usług świadczonych przez instytucje otoczenia biznesu, w tym zwłaszcza przez administrację samorządową, działania na rzecz rozbudowy nowoczesnej infrastruktury technicznej, koniecznej dla prowadzenia konkurencyjnej działalności gospodarczej oraz pomoc w dostępie do wiedzy i doradztwo.

Konieczna jest stała aktualizacja Nowosądeckiego Programu Rozwoju Przedsiębiorczości, przyjętego Uchwałą Nr XXVII/263/2012 Rady Miasta Nowego Sącza z 24 kwietnia 2012 r. Program ten zapewnia realizację określonych działań przez Miasto Nowy Sącz we współpracy ze środowiskiem przedsiębiorców, edukacji oraz instytucji otoczenia biznesu w zakresie wspierania przedsiębiorczości. Wśród przedsiębiorców i innych podmiotów popularyzowane być powinny również inne istniejące programy tworzenia warunków rozwoju przedsiębiorczości.

Koniecznym warunkiem rozwoju gospodarczego są inwestycje, w tym produkcyjne i nowych technologii. Dla tego, żeby mogły one zaistnieć, muszą być spełnione odpowiednie warunki. W związku z tym konieczne jest przygotowanie oferty terenów inwestycyjnych, zachęt inwestycyjnych oraz aktywna promocja gospodarcza.

Ustalenie polityki dotyczącej miejscowego planowania przestrzennego jest konieczne dla właściwego rozdysponowania przestrzeni na cele związane z inwestowaniem. Brak regulacji przestrzennych dotyczących zasad zagospodarowania terenów jest zagrożeniem dla kształtowania porządku przestrzennego i ochrony wartości kulturowych oraz walorów przyrodniczych. Brak regulacji oznacza rozwój przestrzenny realizowany w sposób przypadkowy, jako wynik wolnej gry o przestrzeń, który może być przyczyną poważnej degradacji wartości i porządku urbanistycznego. Zatem konieczne jest zaprojektowanie takiego procesu sporządzania planów miejscowych, aby były one autentycznym instrumentem realizacji wizji przyjętej w Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta Nowego Sącza, a równocześnie zapewniły możliwie skuteczne warunki do realizacji procesów inwestycyjnych. Na wybór kierunków rozwoju gospodarczego i przestrzennego, jak również określenie docelowego charakteru Miasta decydujący wpływ ma również wartość środowiska kulturowego i tradycje Nowego Sącza oraz jego położenie w bezpośrednim sąsiedztwie terenów atrakcyjnych (pod względem turystycznym, lecznictwa uzdrowiskowego, przyrodniczym, kulturowym itp.) i terenów przygranicznych. Rozwój Miasta winien bazować na wykorzystaniu tych atutów.

4. PLANOWANE DZIAŁANIA I SZCZEGÓŁOWE ZADANIA

a. Udostępnienie terenów inwestycyjnych.

Dzięki realizacji strategicznych inwestycji drogowych wyprowadzających ruch tranzytowy poza miasto, udostępnione zostaną nowe tereny inwestycyjne. Tereny te poszerzą kluczowy obszar aktywności gospodarczej na terenie Nowego Sącza. Dla przygotowania terenu wykonane zostanie także niezbędne uzbrojenie – drogi dojazdowe, zaopatrzenie w energię, gaz, kanalizacja sanitarna, opadowa i sieć wodociągowa. Lokalizacja terenów wraz z nową infrastrukturą drogową pozwoli na

współpracę w zakresie rozwoju obszaru aktywności gospodarczej z innymi gminami subregionu sądeckiego.

b. Rozbudowa systemu zachęt podatkowych.

Rozszerzenie systemu ulg w podatkach i opłatach lokalnych dla nowych inwestycji, w tym tworzących nowe miejsca pracy, szczególnie dla przedsiębiorstw produkcyjnych i nowych technologii.

c. Utworzenie Biura Obsługi Inwestora dla obszaru funkcjonalnego Nowego Sącza.

Utworzenie wspólnie z gminami obszaru funkcjonalnego miasta Nowego Sącza platformy współpracy gospodarczej w zakresie pozyskiwania i obsługi inwestorów oraz promocji zewnętrznej, warunkowane jest jednak zainteresowaniem wspomnianych gmin realizacją takiego projektu. Dla podniesienia atrakcyjności Nowego Sącza dla inwestorów oraz zapewnienia odpowiedniego systemu obsługi inwestora uzasadnione jest utworzenie Biura Obsługi Inwestora. Biuro powinno zapewniać kompleksową i profesjonalną obsługę podmiotu zainteresowanego realizacją inwestycji na terenie obszaru funkcjonalnego miasta Nowego Sącza oraz promocję jej walorów gospodarczych.

d. Realizacja programów doradczych i szkoleniowych dla przedsiębiorców.

Perspektywa finansowa 2014-2020 pozwalać będzie na sięganie po środki na wspieranie rozwoju przedsiębiorczości w postaci programów ukierunkowanych na rozwój kompetencji działających i przyszłych przedsiębiorców oraz pracowników firm. Miasto wspierać będzie organizacyjnie, merytorycznie i kadrowo realizację projektów szkoleniowych i doradczych dla nowych i istniejących przedsiębiorstw przez instytucje typu Sądecki Urząd Pracy, Sądecka Agencja Rozwoju Regionalnego S.A., Nowosądecki Inkubator Przedsiębiorczości, organizacje pozarządowe itd. Współpraca ta dotyczyć będzie również opracowania i udostępnienia poradnika dla osób rozpoczynających działalność gospodarczą oraz w zakresie prowadzenia szkoleń i doradztwa – Biuro Obsługi Przedsiębiorcy Wydziału Przedsiębiorczości i Funduszy Zewnętrznych Urzędu Miasta Nowego Sącza.

e. Wzmocnienie współpracy z uczelniami wyższymi na rzecz firm w branży nowych technologii.

Innowacyjne szkolnictwo wyższe staje się jednym z podstawowych elementów skutecznego rozwoju gospodarczego i społecznego postępu. Funkcjonujące na terenie Nowego Sącza szkoły wyższe są potencjalnie dobrym partnerem dla wspólnego projektu ukierunkowanego na rozwój firm działających w sektorze nowych technologii. Projekt skupiać się będzie na pozyskaniu środków dla inkubowania firm, doradztwie, badaniach, działaniach o charakterze marketingowym, budowaniu sieci o charakterze klastrowym, itp. Efektem projektu ma być wzrost udziału firm nowych technologii w gospodarce Nowego Sącza.

f. Budowa sieci współpracy na rzecz wzmacniania pozycji firm sądeckich.

Kluczową rolę we wzmacnianiu sądeckich firm ma również ich odpowiednie pozycjonowanie na różnych rynkach – lokalnym, regionalnym, krajowym i międzynarodowym. Konieczne jest uzyskanie efektu synergii działań w zakresie promocji sądeckiej przedsiębiorczości w oparciu o wspólny program działań, otwarty dla wszystkich chętnych firm i wspierany przez miejskie struktury. Zakres działań obejmować będzie m.in. wspólną ofertę biznesową, wydawnictwa, działania w Internecie, promocję na targach i wystawach, współpracę z miastami partnerskimi, promocję „wewnętrzną” (na obszarze subregionu).

g. Rozwijanie programów ukierunkowanych na rozwój przedsiębiorczości, promocji zatrudnienia i aktywizacji rynku pracy.

Programy w zakresie promocji przedsiębiorczości, zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia i aktywizacji zawodowej to ważne elementy aktywności Miasta w zakresie planowego realizowania działań ukierunkowanych na rozwój przedsiębiorczości, rynku pracy, w tym tworzenie korzystnych warunków do powstawania nowych miejsc pracy w nowozakładanych firmach, jak i rozwoju istniejących przedsiębiorstw. Realizacja programów winna kontynuować działania dotychczas podejmowane. W przygotowaniu działań powinny zostać wykorzystane możliwości wynikające z dostępnych programów zewnętrznych, jak również maksymalizować potencjał wszystkich instytucji i organizacji otoczenia biznesu i rynku pracy.

5. POWIĄZANIA Z INNYMI PROGRAMAMI

- a. „Nowy Sącz silny swymi mieszkańcami” – program rozwoju kapitału ludzkiego.
- b. „Nowy Sącz miastem zdrowia i opieki” – program rozwoju profilaktyki zdrowotnej.
- c. „Nowy Sącz miastem w ruchu” – program rozwoju rekreacji i sportu masowego.
- d. „Nowy Sącz miastem bezpiecznym” – program poprawy bezpieczeństwa publicznego.
- e. „Nowy Sącz miastem otwartym” – program zwiększenia dostępności terytorialnej Miasta i rozwoju wewnętrznego systemu komunikacyjnego.
- f. „Nowy Sącz miastem obywatelskim” – program na rzecz rozwoju integracji społecznej i społeczeństwa obywatelskiego.
- g. „Nowy Sącz miastem silnej marki” – program promocji i współpracy terytorialnej.
- h. „Nowy Sącz miastem cyfrowym” – program wdrożenia elementów "miasta inteligentnego" (SMART CITY).
- i. „Nowy Sącz miastem zmieniającym się” – program rewitalizacji przestrzeni publicznej.

6. ZGODNOŚĆ Z DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI WOJEWÓDZTWA MAŁOPOLSKIEGO I KRAJU

- a. Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju. Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności – Uchwała Nr 16 Rady Ministrów z dnia 5 lutego 2013 r.
- b. Strategia Rozwoju Kraju 2020 – Uchwała Nr 157 Rady Ministrów z dnia 25 września 2012r.

- c. Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2020 – Uchwała Nr 104 Rady Ministrów z dnia 18 czerwca 2013 r.
- d. Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego – Uchwała Nr 61 Rady Ministrów z dnia 26 marca 2013 r.
- e. Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030 – Uchwała nr 239 Rady Ministrów z dnia 13 grudnia 2011 r.
- f. Program rozwoju przedsiębiorstw do 2020 r. – Uchwała Rady Ministrów z dnia 8 kwietnia 2014 r.
- g. Strategia rozwoju województwa małopolskiego na lata 2011-2020 – Uchwała Nr XII/183/11 Sejmiku Województwa Małopolskiego z dnia 26 września 2011 roku

7. EFEKTY REALIZACJI

- a. wzrost konkurencyjności lokalnej gospodarki
- b. stworzenie nowych miejsc pracy
- c. powstanie nowych podmiotów gospodarczych
- d. podniesienie aktywności społeczno-gospodarczej mieszkańców
- e. przygotowanie nowych terenów pod działalność gospodarczą

8. POTENCJALNE ŹRÓDŁA FINANSOWANIA

- a. budżet miasta
- b. dotacje budżetu państwa
- c. dotacje województwa małopolskiego
- d. fundusze unijne
- e. PFRON
- f. Fundusz Pracy
- g. inwestorzy prywatni

9. CZYNNIKI RYZYKA

- a. brak środków finansowych w budżecie miasta
- b. brak możliwości pozyskania środków zewnętrznych, w tym dotacji z budżetu państwa i Unii Europejskiej
- c. brak zainteresowania ze strony firm i szkół wyższych
- d. niskie zaangażowanie mieszkańców Miasta

10. BENEFICJENCI

- a. przedsiębiorcy prowadzący działalność gospodarczą na terenie Miasta
- b. mieszkańcy miasta i obszaru funkcjonalnego Nowego Sącza
- c. uczniowie, studenci, nauczyciele i kadra szkół wyższych

11. PODMIOTY WSPÓŁPRACUJĄCE PRZY REALIZACJI PROGRAMU

- a. Wydziały UM w Nowym Sączu wg właściwości
- b. Sądecki Urząd Pracy w Nowym Sączu
- c. Miejski Zarząd Dróg w Nowym Sączu
- d. Nowosądecki Inkubator Przedsiębiorczości w Nowym Sączu

- e. szkoły zlokalizowane w Nowym Sączu

12. PARTNERZY ZEWNĘTRZNI

- a. resorty centralne odpowiedzialne za obszary edukacji, gospodarki i rozwoju
- b. Małopolski Kurator Oświaty
- c. Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych
- d. Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Nowym Sączu
- e. Wyższa Szkoła Biznesu – National-Louis University w Nowym Sączu
- f. inne uczelnie wyższe, szczególnie krakowskie
- g. nowosądeckie niepubliczne placówki edukacyjne
- h. fundacje i stowarzyszenia działające na rzecz przedsiębiorczości
- i. lokalne organizacje pracodawców i przedsiębiorców
- j. jednostki samorządu terytorialnego obszaru funkcjonalnego Nowego Sącza
- k. miasta partnerskie Nowego Sącza
- l. Sądecka Agencja Rozwoju Regionalnego S.A.
- m. Małopolska Agencja Rozwoju Regionalnego S.A.
- n. Krakowski Park Technologiczny Sp. z o.o. w Krakowie
- o. inne podmioty wg właściwości

KARTA PROGRAMU KLUCZOWEGO nr 3

1. NAZWA

NOWY SĄCZ MIASTEM OBYWATELSKIM **– program na rzecz rozwoju integracji społecznej i rozwoju społeczeństwa obywatelskiego**

2. CELE

a. GŁÓWNY

Wzmocnienie integracji społecznej, świadomości obywatelskiej i aktywności mieszkańców.

b. SZCZEGÓŁOWE

- i. stworzenie warunków do wszechstronnego rozwoju i aktywności mieszkańców Nowego Sącza,
- ii. wzrost poczucia tożsamości lokalnej i świadomości obywatelskiej,
- iii. zapewnienie wsparcia dla rozwoju przedsiębiorczości społecznej,
- iv. rozwój zakresu i sposobów komunikacji z mieszkańcami,
- v. wsparcie dla rodzin mieszkających w Nowym Sączu,
- vi. przeciwdziałanie zjawiskom wykluczenia społecznego i dyskryminacji osób zagrożonych społeczną nieakceptacją.

3. OPIS

Istotnym celem Samorządu Nowego Sącza jest umacnianie kapitału społecznego oraz wspieranie społeczeństwa obywatelskiego – możliwości artykulacji interesów i potrzeb mieszkańców oraz działania na rzecz ich realizacji, m.in. poprzez społeczną samoorganizację. Od dawna znane są zależności pomiędzy umiejętnością samoorganizowania się osób i grup dla realizacji nawet drobnych i konkretnych celów, a ich późniejszą zaradnością i przedsiębiorczością, przynoszącą trwały rozwój – także gospodarczy. Stwarzanie warunków dla inicjowania oraz wspierania różnorodnych form i instytucji sprzyjających partycypacji jest wyznacznikiem długofalowego, strategicznego rozwoju Nowego Sącza w perspektywie najbliższych lat. Chodzi o świadomy proces budowania infrastruktury obywatelskiej Miasta, która stałaby się stabilnym oparciem dla organizacji społecznych, współdziałających z Samorządem Nowego Sącza w rozwiązywaniu konkretnych problemów, jak i dla tworzenia wspólnot sąsiedzkich, jako miejsca mającego stwarzać poczucie bezpieczeństwa społecznego.

Poszukiwane będą zatem możliwości rozwijania współpracy z zarządami osiedli. Uzupełnieniem tych działań będzie inicjowanie i wspieranie programów edukacji społecznej, służących budowaniu spójności społecznej, promowaniu postaw prośrodowiskowych i tożsamości kulturowej. Tworzone będą warunki do rozwoju mechanizmów, włączających obywateli do współdecydowania o swojej wspólnocie, takich jak konsultacje społeczne. Ponadto rozwijane będą lokalne sieci komunikacji społecznej (prasa lokalna, lokalne strony internetowe i in.).

Szczególne znaczenie strategiczne będzie miało kształtowanie umiejętności wspólnego działania na poziomie organizacji pozarządowych. Miasto współpracuje z organizacjami pozarządowymi na zasadach określonych w przepisach dotyczących działalności pożytku publicznego i wolontariatu w formach i zakresie określanych corocznie w programie współpracy Miasta z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami, prowadzącymi działalność pożytku publicznego.

Dla zapewnienia rozwoju sektora pozarządowego, jego integracji, a także wykorzystania jego potencjału do realizacji zadań publicznych dla dobra ogółu sądeczan, właściwym jest podjęcie realizacji następujących działań z zakresu budowy infrastruktury społecznej:

- wsparcie merytoryczne, techniczne, szkoleniowe i finansowe organizacji pozarządowych, w tym: utworzenie i prowadzenie centrum organizacji pozarządowych, inkubujące nowopowstające lub słabo rozwinięte organizacje pozarządowe w celu wyrównywania ich szans w konkurencji z innymi podmiotami sektora; wzmocnienie procesów integracji sektora pozarządowego – promowanie projektów realizowanych wspólnie przez kilka podmiotów sektora pozarządowego; wsparcie finansowe i powierzanie podmiotom sektora pozarządowego realizacji zadań publicznych,
- wsparcie systemu poradnictwa obywatelskiego i informacji,
- pobudzanie wzrostu aktywności obywatelskiej, w tym: promocja postaw społecznego zaangażowania w środowisku ludzi młodych: uczniów szkół gimnazjalnych, ponadgimnazjalnych oraz studentów; realizacja programów edukacyjnych związanych z rozwojem wolontariatu.

Pierwszoplanowym zadaniem polityki społecznej, w tym socjalnej, będzie systemowe wsparcie rodzin, obejmujące działania w obszarze zdrowia, bytu, edukacji i wychowania. Wymaga to kompleksowych inicjatyw zarówno na poziomie centralnym, regionalnym, jak i lokalnym, administracji publicznej, w tym samorządowej, ale także organizacji pozarządowych, pracodawców i środowisk lokalnych, w tym lokalnego wolontariatu. W efekcie tych działań powinien nastąpić wzrost stabilności rodzin, a także ograniczenie zjawisk niepożądanych, takich jak dziedziczenie biedy i wykluczenia społecznego.

Promowana i wspierana będzie integracja i aktywizacja społeczna, w szczególności rozwój instytucji zatrudnienia socjalnego, spółdzielczości socjalnej, budownictwa socjalnego, placówek wsparcia dziennego, rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych, jak też rozwój kontraktów socjalnych i innych instrumentów aktywizujących, stosowanych przez służby społeczne. Prowadzone będą działania na rzecz wspierania integracyjnego rynku pracy dla osób znajdujących się w trudnej sytuacji lub osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Realizowane będą także działania na rzecz aktywizacji zawodowej tych osób poprzez promocję zatrudnienia, skierowanie do nich odpowiednich usług, instrumentów rynku pracy oraz pozostałych form wsparcia – zgodnie z ustawą o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy. Pozyskiwane będą także dodatkowe środki na zapewnienie dostępu do tych działań jak największej grupie osób. Niezbędne są też inwestycje w obiekty służące świadczeniu usług społecznych dla osób starszych, niepełnosprawnych i dzieci oraz osób dotkniętych zagrożeniem

wykluczenia społecznego. Równolegle konieczne są działania na rzecz wzmocnienia zasobów kadrowych tych placówek. Pozwoli to podnieść dostępność usług społecznych i ich jakość oraz zmniejszyć skalę występującego w kraju zjawiska wykluczenia społecznego. Wiąże się z tym zadanie ograniczenia problemu bezdomności. Stwarzane być powinny warunki (włączając w to bazę materialną) dla osób wykluczonych do powrotu do samodzielności i aktywności zawodowej, a także pełnego dostępu do usług edukacyjnych. Readaptacja społeczna, polegająca na kompleksowym wsparciu osób bezdomnych i zagrożonych wykluczeniem społecznym, powinna być poprzedzona diagnozą specyficznych czynników wpływających na aktualną sytuację jednostki, włączając również możliwość tworzenia grup wsparcia i indywidualnego poradnictwa.

Ok. 6,5% mieszkańców Nowego Sącza korzysta z pomocy społecznej. Głównymi przyczynami udzielania pomocy jest: ubóstwo, bezrobocie, długotrwała choroba i niepełnosprawność. Podopieczni nie stanowią grupy jednorodnej, wymagają dostosowania różnych metod pracy socjalnej w zależności od ich zaangażowania w zmianę aktualnej sytuacji. Celem strategicznym jest aktywizacja środowiskowa i docelowa tych osób.

W Nowym Sączu funkcjonuje wiele rodzin zastępczych. Miasto stało się miejscem inicjującym Pogotowie Rodzinne dla dzieci w wieku 0-3 lat. Posiada stosunkowo wysoki wskaźnik rozwiniętej opieki form rodzinnych nad instytucjonalną w stosunku do innych miast Polski. Celem strategicznym jest w tym wypadku zwiększanie form rodzinnej opieki zastępczej w stosunku do instytucjonalnej, wspieranie rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych i poprawa standardu usług opiekuńczych i opiekuńczo-wychowawczych.

Istotnym czynnikiem prorozwojowym dla Nowego Sącza winien stać się również program zachęcania do osiedlenia w Nowym Sączu nowych mieszkańców – z Polski i zagranicy.

4. PLANOWANE DZIAŁANIA I SZCZEGÓŁOWE ZADANIA

a. Wzmocnienie oferty Zespołu Świetlic Środowiskowych w Nowym Sączu.

Celem Zespołu Świetlic Środowiskowych, jako placówki wsparcia dziennego prowadzonej w formie opiekuńczej, jest zapewnienie dziecku opieki i wychowania, pomocy w nauce, organizacja czasu wolnego, zabawy i zajęć pozwalających na rozwój zainteresowań. Świetlice środowiskowe jako placówki wspierające funkcje opiekuńczo-wychowawcze rodziny, mają na celu udzielanie pomocy rodzinie w wypełnianiu jej funkcji w tym obszarze. Konieczny jest zatem dalszy rozwój i wspieranie opieki nad dziećmi i młodzieżą z uwzględnieniem priorytetowych potrzeb i oczekiwań grup docelowych oraz jej najbliższego otoczenia, w szczególności w obszarach dotyczących:

- pomocy w nauce i edukacji wyrównawczej przygotowującej do samodzielnych działań w zakresie nauki szkolnej, wspierania w rozwiązywaniu problemów szkolnych, rodzinnych i rówieśniczych,
- współdziałania z innymi instytucjami w celu zapewnienia wsparcia materialnego i psychologiczno-pedagogicznego.

b. Wzmocnienie funkcjonowania Biura Obsługi Organizacji Pozarządowych.

Projekt zakłada rozwój centrum wspierania organizacji pozarządowych poprzez stworzenie punktu doradczo-szkoleniowego, z usług którego będą mogły korzystać podmioty ekonomii i przedsiębiorczości społecznej, stowarzyszenia, fundacje, spółdzielnie socjalne oraz inne podmioty sektora ekonomii społecznej. W ramach zadania planuje się także stworzenie Biura Porad Obywatelskich, którego celem będzie zapewnienie mieszkańcom, w szczególności osobom w trudnej sytuacji życiowej, dostępu do informacji, bezpłatnej i bezstronnej pomocy oraz informowanie o przysługujących im prawach. Przewiduje się ponadto otwarcie klubu młodzieżowego oraz świetlicy środowiskowej, jako lokalnych ośrodków wsparcia w procesie wychowania dzieci i młodzieży, jak również utworzenie Centrum Aktywności Seniora, które będzie spełniać funkcje centrum koordynacji działań, podejmowanych na rzecz szeroko pojętej aktywizacji ludzi starszych. Przedsięwzięcie będzie ponadto obejmować stworzenie punktu informacyjno-konsultacyjnego, mającego na celu zapewnienie pomocy i wsparcia osobom uzależnionym i współuzależnionym.

c. Wzmocnienie systemu konsultacji społecznych – ogólnodostępnych i środowiskowych (poprzez stronę internetową oraz spotkania z różnymi grupami środowiskowymi).

Projekt zakłada włączenie w możliwie najszerszy sposób grup mieszkańców i organizacji społecznych do procesu decyzyjnego w sprawach ważnych dla Miasta jako całości, ale także w odniesieniu do spraw poszczególnych osiedli, czy grup środowiskowych. Konsultacje odbywać się będą z wykorzystaniem narzędzi internetowych (ankieta on-line) oraz w sposób bezpośredni w czasie spotkań osiedlowych i środowiskowych. Konsultacje będą prowadzone w sposób cykliczny, w oparciu o przygotowywany corocznie harmonogram oraz spotkania *ad hoc*, wynikające z potrzeb bieżących. Ważnym elementem procesu konsultacji będzie zwiększanie partycypacji obywatelskiej w zakresie planowania budżetowego.

d. Kontynuacja likwidacji barier dla osób niepełnosprawnych.

Projekt zakłada kontynuację działań Miasta w zakresie likwidacji barier dla osób niepełnosprawnych, które przeszkadzają im w życiu w Nowym Sączu. Przez pojęcie „bariery” rozumie się tutaj nie tylko bariery o charakterze architektonicznym, ale również szerszym – jako przeszkody we wszystkich elementach codzienności. Projekt zakłada identyfikację tych barier w ścisłej współpracy ze środowiskiem osób niepełnosprawnych i ich opiekunów, a następnie przygotowanie wieloletniego planu ich eliminacji. Priorytetem jest także pozyskiwanie środków finansowych na prowadzenie kampanii społecznych, uwrażliwiających mieszkańców Miasta Nowego Sącza na potrzeby osób niepełnosprawnych i ich środowisk. Z dotychczasowego doświadczenia wynika, że Urząd Miasta Nowego Sącza jest w stanie zorganizować i koordynować cztery rozbudowane kampanie społeczne. Planuje się także pozyskiwanie środków finansowych

na wydawanie informatora miejskiego dla osób niepełnosprawnych, w wersji drukowanej i cyfrowej – internetowej.

e. Wzmocnienie działań Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej ukierunkowanych na pomoc rodzinie i budowę społeczeństwa obywatelskiego.

Działania Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej mają olbrzymie znaczenie dla wspierania rodzin sądeckich, zwłaszcza tych, które przechodzą przez różne problemy, czy mają charakter dysfunkcyjny. Szczególną uwagę należy zatem objąć takie projekty, jak m.in. Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie. Ważnym jest także wspieranie aktywności społecznej i projektów na rzecz przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu. Wspierane i rozwijane będą projekty, które już zostały zapoczątkowane i przyniosły dobre efekty: „Sądecka Pomocna Dłoń” (reintegracja społeczna osób długotrwale bezrobotnych i ich rodzin), Punkt Informacji Obywatelskiej w Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej, projekt Wolontariat, Organizowanie Społeczności Lokalnej.

f. Wzmocnienie funkcjonowania Sądeckiego Urzędu Pracy.

W obliczu trudnej sytuacji na rynku pracy, istotnym zadaniem stojącym przed samorządem jest wspieranie działań podejmowanych przez instytucje odpowiedzialne ustawowo za pomoc osobom bezrobotnym lub zagrożonym bezrobociem i/lub wykluczeniem społecznym. Wspierane będą projekty realizowane przez Sądecki Urząd Pracy ukierunkowane na:

- **pośrednictwo pracy** (gromadzenie informacji o możliwościach zatrudnienia, pozyskiwanie wolnych miejsc pracy, prowadzenie bazy pracodawców, kierowanie do pracy, organizowanie targów, giełd i spotkań z pracodawcami, świadczenie usług w ramach EURES, współpraca z podmiotami zewnętrznymi i komórkami wewnątrz urzędu, prowadzenie niezbędnych analiz rynku pracy, współpraca z agencjami zatrudnienia, inne),
- **poradnictwo zawodowe** i informację zawodową (udzielanie informacji o zawodach, rynku pracy, udzielanie porad zawodowych – w tym dla osób niepełnosprawnych, określanie predyspozycji zawodowych, pomoc w rozwiązywaniu problemów zawodowych i podejmowaniu decyzji zawodowej, pomoc pracodawcy w doborze kandydatów do pracy, pomoc we wspieraniu rozwoju zawodowego pracodawcy i jego pracowników przez udzielanie porad zawodowych),
- **szkolenia** (zajęcia mające na celu uzyskanie, uzupełnienie lub udoskonalenie umiejętności i kwalifikacji zawodowych lub ogólnych, potrzebnych do wykonywania pracy, w tym umiejętności poszukiwania zatrudnienia),
- **staże** (nabywanie przez bezrobotnego umiejętności praktycznych do wykonywania pracy przez wykonywanie zadań w miejscu pracy bez nawiązania stosunku pracy z pracodawcą).

g. Upowszechnienie programu Karty Rodzinnej.

Nowosądecka Karta Rodzinna to program skierowany do rodzin wychowujących dzieci (min. troje) i zamieszkujących na terenie Nowego Sącza. Projekt zakłada wprowadzenie

systemu wsparcia dla posiadaczy kart w postaci możliwości skorzystania z systemu ulg i rabatów w jednostkach podległych Miastu oraz współpracujących punktów handlowych i usługowych. Celem projektu jest umacnianie i promowanie rodziny wielodzietnej oraz realne wsparcie wielodzietnych rodzin sądeckich. Program ten będzie stale rozwijany poprzez włączanie do niego nowych elementów i upowszechnianie samej idei i użycia kart.

h. Kontynuacja realizacji programu Karty Seniora.

Program Nowosądeckiej Karty Seniora adresowany jest do osób powyżej 65 roku życia, zamieszkujących Nowy Sącz. Główną ideą Programu jest wsparcie i promocja aktywnego trybu życia osób w wieku dojrzałym. Jego celem jest podniesienie poziomu aktywności i sprawności grupy mieszkańców 65+ poprzez zwiększenie dostępności do dóbr kultury, zachęcanie do uczestnictwa w wydarzeniach kulturalnych i sportowych, a także kształtowanie pozytywnego wizerunku nowosądeckich seniorów. Program jest rozwiązaniem, które umożliwi seniorom rozwój swoich pasji i zainteresowań, ale także da możliwość aktywnego spędzania czasu wolnego. Integralną częścią Programu jest wprowadzenie zniżek na bilety komunikacji miejskiej dla osób, które ukończyły 70 rok życia, tzw. „Bilet seniora – roczny” oraz „Bilet seniora – półroczny”, co ma na celu zachęcenie beneficjentów Programu do korzystania z miejskiego transportu zbiorowego. Potwierdzeniem uprawnień do korzystania z oferty dla seniorów będą specjalnie opracowane na tę okoliczność karty - imienne dokumenty wydawane przez Urząd Miasta Nowego Sącza dla wszystkich zainteresowanych mieszkańców w wieku 65+.

5. POWIĄZANIA Z INNYMI PROGRAMAMI

- a. „Nowy Sącz silny swymi mieszkańcami” – program rozwoju kapitału ludzkiego.
- b. „Nowy Sącz miastem konkurencyjnej i innowacyjnej gospodarki” – program rozwoju przedsiębiorczości.
- c. „Nowy Sącz miastem zdrowia i opieki” – program rozwoju profilaktyki zdrowotnej.
- d. „Nowy Sącz miastem w ruchu” – program rozwoju rekreacji i sportu masowego.
- e. „Nowy Sącz miastem bezpiecznym” – program poprawy bezpieczeństwa publicznego.
- f. „Nowy Sącz miastem kultury i rozrywki” – program rozwoju usług kulturalnych.
- g. „Nowy Sącz miastem otwartym” – program zwiększenia dostępności terytorialnej Miasta i rozwoju wewnętrznego systemu komunikacyjnego.
- h. „Nowy Sącz miastem silnej marki” – program promocji i współpracy terytorialnej.
- i. „Nowy Sącz miastem cyfrowym” – program wdrożenia elementów „miasta inteligentnego” (SMART CITY).
- j. „Nowy Sącz miastem zmieniającym się” – program rewitalizacji przestrzeni publicznej.

6. ZGODNOŚĆ Z DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI WOJEWÓDZTWA MAŁOPOLSKIEGO I KRAJU

- a. Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju. Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności – Uchwała Nr 16 Rady Ministrów z dnia 5 lutego 2013 r.
- b. Strategia Rozwoju Kraju 2020 – Uchwała Nr 157 Rady Ministrów z dnia 25 września 2012 r.
- c. Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2020 – Uchwała Nr 104 Rady Ministrów z dnia 18 czerwca 2013 r.
- d. Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego – Uchwała Nr 61 Rady Ministrów z dnia 26 marca 2013 r.
- e. Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030 – Uchwała nr 239 Rady Ministrów z dnia 13 grudnia 2011 r.
- f. Strategia rozwoju województwa małopolskiego na lata 2011-2020 – Uchwała Nr XII/183/11 Sejmiku Województwa Małopolskiego z dnia 26 września 2011 roku

7. EFEKTY REALIZACJI

- a. wzrost ilości i jakości inicjatyw obywatelskich
- b. poprawa wymiany informacji na linii samorząd-obywatele
- c. wzrost zaangażowania różnych środowisk na rzecz działań wspólnych
- d. wzrost poziomu integracji społecznej
- e. wzrost zadowolenia mieszkańców z życia w Nowym Sączu
- f. wzrost świadomości mieszkańców o możliwościach działań na rzecz Nowego Sącza
- g. poprawa warunków lokalowych w świetlicach
- h. zwiększenie jakości, ilości i różnorodności podejmowanych działań
- i. kształtowanie aktywnych postaw w życiu społecznym i zawodowym
- j. ograniczanie i łagodzenie skutków bezrobocia
- k. utrzymanie i wzrost zatrudnienia

8. POTENCJALNE ŹRÓDŁA FINANSOWANIA

- a. budżet miasta
- b. dotacje budżetu państwa
- c. dotacje województwa małopolskiego
- d. fundusze unijne
- e. PFRON
- f. sponsorzy i darczyńcy
- g. Fundusz Pracy

9. CZYNNIKI RYZYKA

- a. niechęć mieszkańców do angażowania się w działania o charakterze społecznym
- b. brak środków finansowych w budżecie miasta

- c. brak możliwości pozyskania środków zewnętrznych, w tym dotacji z budżetu państwa i Unii Europejskiej
- d. bariery w komunikacji na linii samorząd-obywatele
- e. ograniczone środki finansowe Funduszu Pracy

10. BENEFICJENCI

Mieszkańcy miasta i obszaru funkcjonalnego Nowego Sącza.

11. PODMIOTY WSPÓŁPRACUJĄCE PRZY REALIZACJI PROGRAMU

- a. Wydziały UM w Nowym Sączu wg właściwości
- b. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Nowym Sączu
- c. Sądecki Urząd Pracy
- d. Zespół Świetlic Środowiskowych w Nowym Sączu
- e. Ośrodek Wsparcia i Terapii Rodzin w Nowym Sączu

12. PARTNERZY ZEWNĘTRZNI

- a. Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych
- b. Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego
- c. Wojewoda Małopolski
- d. organizacje pozarządowe
- e. rady osiedli, wspólnoty mieszkaniowe
- f. jednostki samorządu terytorialnego obszaru funkcjonalnego Nowego Sącza
- g. szkoły, uczelnie
- h. Wojewódzki Urząd Pracy w Krakowie
- i. instytucje organizujące konkursy, nabory projektów i programów
- j. inne podmioty wg właściwości

KARTA PROGRAMU KLUCZOWEGO nr 4

1. NAZWA

NOWY SĄCZ MIASTEM ZMIENIAJĄCYM SIĘ - program rewitalizacji przestrzeni publicznej

2. CELE

a. GŁÓWNY

Podniesienie jakości życia mieszkańców Nowego Sącza.

b. SZCZEGÓŁOWE

- i. kontynuacja procesu rewitalizacji Starówki w Nowym Sączu,
- ii. utworzenie partnerstwa instytucjonalnego na rzecz odbudowy Zamku Jagiellońskiego,
- iii. zapewnienie rozwoju funkcji handlowych, wystawienniczych i komunikacyjnych w obszarze Starówki na bazie tzw. Rynku Maślanego,
- iv. uzyskanie jakościowej poprawy zadowolenia mieszkańców osiedli mieszkaniowych w wyniku przeprowadzonych działań rewitalizacyjnych,
- v. wdrożenie programu Zielone Miasto,
- vi. zbudowanie szerokiej koalicji społecznej na rzecz aktywizacji społecznej i ożywienia obszarów mieszkalnych.

3. OPIS

Rewitalizacja stanowi proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, prowadzony w sposób kompleksowy, poprzez zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki, skoncentrowane terytorialnie, prowadzone przez interesariuszy rewitalizacji. Polega także na ponownym zdefiniowaniu atrakcyjności miejsca poprzez funkcjonalne, społeczne i estetyczne korekty, które zaowocują zwiększeniem witalności przestrzeni. W takim rozumieniu definicji rewitalizacji, regeneracja przestrzeni publicznych – ulic, budynków, placów – jest jednym z narzędzi dających nadzieję, lecz nie gwarantującym faktycznego ożywienia obszaru. Kolejne elementy rewitalizacji to aktywizacja kulturowa, ekonomiczna, społeczna m.in. podczas prowadzenia procesu rewitalizacji trwałemu odnowieniu powinien ulec też wizerunek miejsca w świadomości mieszkańców i stałych użytkowników, jako miejsca wartościowego. Przez rewitalizację rozumie się zatem zespół działań z zakresu budownictwa, planowania przestrzennego, ekonomii i polityki społecznej, których celem jest doprowadzenie do ożywienia i uporządkowania przestrzeni publicznej, poprawy funkcjonalności, zwłaszcza estetyki, wygody użytkowania i jakości życia. W związku z powyższym realizowany będzie Lokalny Program Rewitalizacji.

Nie wyklucza się prowadzenia innych działań, polegających na rewaloryzacji obiektów architektonicznych i urbanistycznych, które wpłyną na poprawę jakości przestrzeni społecznej.

Specjalnym zadaniem w tym zakresie będzie podjęcie wysiłków na rzecz zagospodarowania terenu Zamku Jagiellonów – począwszy od prac remontowych i zabezpieczających,

poprzedzonych systemowymi badaniami archeologicznymi na terenie Zamku – uzupełniających badania prowadzone wcześniej, poprzez zgromadzenie kompletnych materiałów ikonograficznych i historycznych, po stworzenie odpowiedniego programu i koncepcji ewentualnej odbudowy bądź zagospodarowania. W tym zakresie, z uwagi na przewidywane wysokie koszty przedsięwzięcia, pożądane jest partnerstwo publiczno-prawne.

Rewitalizacji, poprzez odpowiednie urządzenie i pielęgnację, wymagają również historyczne tereny zielone, w tym wszystkie parki i cmentarze, oraz przedpola Starego Miasta. Wskazana jest również odnowa terenów i obiektów związanych tradycją kolejarską Miasta: Starej i Nowej Kolonii, budynków użyteczności publicznej przy Starej Kolonii oraz ewentualnie wybranych zabytków przemysłu kolejowego.

Istotnym elementem jest uporządkowanie przestrzenne całego terenu Al. Wolności i Al. Batorego – reprezentacyjnej osi urbanistycznej, która w znacznej mierze obecnie nie jest zagospodarowana. Wskazane jest zagospodarowanie terenu dworca autobusowego, terenu wokół dworca kolejowego wraz z węzłem komunikacyjnym oraz dworcem komunikacji miejskiej, terenu „Starej Sandecji”, czy też terenów znajdujących się w okolicy Domu Pierackiego.

W ramach rewitalizacji mieszczą się także wszelkie działania zmierzające do właściwego zagospodarowania obiektów zabytkowych, a zwłaszcza przeznaczenie najcenniejszych zabytków na cele kultury, a także promocja wewnętrzna i zewnętrzna kultury oraz dziedzictwa kulturowego. Na równi z działaniami rewitalizującymi substancję materialną i kulturową zabytkowych zespołów urbanistycznych Nowego Sącza, wskazane jest też prowadzenie działalności edukacyjnej i informacyjnej poprzez wydawnictwa naukowe, popularnonaukowe, turystyczne i albumowe, dotyczące historii Miasta oraz jego zabytków.

Bezpośrednia dostępność do obiektów kultury powinna iść w parze z tworzeniem przestrzeni wirtualnego dostępu do polskich zasobów kulturowych. Możliwe to będzie dzięki propagowaniu w sieci internetowej informacji o ofercie i edukacji kulturalnej.

Konieczna jest dalsza poprawa walorów technicznych, funkcjonalnych, przestrzennych i estetycznych osiedli mieszkaniowych. W osiągnięciu tego pomóc może kontynuowanie remontów zasobów Miasta, wspólnot mieszkaniowych i właścicieli budynków prywatnych. Bardzo ważnym zagadnieniem jest zagospodarowanie nieruchomości nabytych przez Miasto w związku z ich opuszczeniem przez dotychczasowych użytkowników, m.in. teren uprzednio zajmowany przez Państwową Straż Pożarną zostaną adaptowane na przestrzeń handlowo-wystawienniczą z częścią edukacyjną, a pod poziomem terenu zlokalizowany będzie parking podziemny.

4. PLANOWANE DZIAŁANIA I SZCZEGÓŁOWE ZADANIA

a. Kontynuacja odnowy Starówki.

Celem projektu jest ożywienie społeczne i gospodarcze tego obszaru, w tym nadanie nadanie nowego oblicza zespołowi architektonicznemu Starego Miasta. Kontynuowane będą prace związane z odnowieniem walorów estetycznych i funkcjonalnych wybranych

budynków i ulic z Ratuszem jako punktem centralnym oraz realizowane projekty rozbudowy funkcji społecznych Starówki i miejscowego potencjału przedsiębiorczości.

Samorząd Miasta podejmie działania ukierunkowane na przygotowanie i wdrożenie projektu zagospodarowania terenu Zamku Jagiellońskiego w Nowym Sączu. Działania zakładają m.in. budowę partnerstwa na rzecz zagospodarowania terenu Zamku, promocję projektu, jego przygotowanie merytoryczne, montaż finansowy, wdrożenie.

Ważnym elementem jest zagospodarowanie przestrzeni publicznych na Starym Mieście, przyjazne mieszkańcom rozwiązania projektowe skwerów i placów, jak również przestrzeni znajdujących się wewnątrz osiedli mieszkaniowych, czyli podwórek, których uporządkowanie wpłynie na integrację mieszkańców, a także zachęci do migracji funkcji mieszkaniowej do Starego Miasta.

b. Modernizacja Rynku Maślanego wraz z przyległościami, z zachowaniem jego charakteru funkcjonalnego.

Projekt ten zakłada kompleksową rewitalizację Placu Słowackiego, tzw. Rynku Maślanego wraz z terenami przyległymi, poprzez nadanie nowej funkcji przestrzeni z wykorzystaniem i promocją kultury regionu z podkreśleniem roli miasta Nowego Sącza jako stolicy tegoż regionu – zagospodarowanie terenu, poprawa ładu przestrzennego i estetyki, adaptacja przestrzeni po Państwowej Straży Pożarnej, powrót do historycznego przebiegu ulicy Sobieskiego. Projekt zakłada utrzymanie charakteru funkcjonalnego Rynku Maślanego i wzbogacenie go o rozwiązania porządkujące, ułatwiające korzystanie przez sprzedawców i klientów ale także wzbogacenie oferty rynku o naturalne produkty wytwarzane w regionie, o charakterze ekologicznym, zdrową żywność czy rękodzieło. Zwiększona będzie także ilość miejsc parkingowych poprzez budowę parkingu podziemnego.

c. Wsparcie procesów stopniowej odnowy osiedli mieszkaniowych, inicjowanych przez spółdzielnie mieszkaniowe i wspólnoty mieszkaniowe.

Duża część mieszkańców Nowego Sącza zamieszkuje osiedla mieszkaniowe, które borykają się z różnymi problemami związanymi z wiekiem samych osiedli, zmianami kulturowymi i demograficznymi, jakie zaszły w tych miejscach w ostatnich latach. Nieuchronnym wyzwaniem, przed jakim stoją spółdzielnie mieszkaniowe czy wspólnoty mieszkaniowe są działania ukierunkowane na kompleksową rewitalizację „blokowisk”. Dla sprostania temu wyzwaniu konieczna jest bliska współpraca wszystkich podmiotów mających wpływ na rozwój tych obszarów, w tym przede wszystkim samych zainteresowanych, a więc spółdzielni mieszkaniowych, wspólnot mieszkaniowych, zarządców budynków, zarządów osiedli, organizacji pozarządowych.

d. Kształtowanie przyjaznej i bezpiecznej przestrzeni poprzez wspieranie realizacji budownictwa mieszkaniowego, w tym tzw. budownictwa społecznego i modernizacja zasobów mieszkaniowych.

Zadanie to polegać będzie na poprawie standardu i jakości technicznej wyposażenia istniejących komunalnych zasobów mieszkaniowych, w tym:

- modernizacja i remonty budynków,
- podniesienie standardów zasobu substandardowego i technicznie zdegradowanego,
- zagospodarowanie pustostanów

Ważnym elementem tego projektu będzie intensyfikacja funkcji mieszkaniowych na Starym Mieście, poprzez wykorzystanie istniejącej substancji budowlanej dla celów mieszkaniowych prowadząca w efekcie do poprawy stanu technicznego lokali i budynków oraz ożywienia Starówki, jak również zagospodarowywanie przestrzeni publicznych oraz modernizacja infrastruktury, poprawiająca jakość zamieszkania. Wprowadzenie funkcji mieszkaniowych o wyższym standardzie będzie stanowić element ożywienia Starówki również poza godzinami prowadzenia handlu i usług oraz w dni wolne.

e. Rewitalizacja terenów rekreacyjnych poprzez zagospodarowanie terenów zielonych, w tym brzegów rzek, zwłaszcza rzeki Kamienica jako terenu rekreacyjnego – Program „Zielone Miasto” (we współpracy z administratorami cieków wodnych).

Obszary zielone są naturalnym sprzymierzeńcem starań o poprawę jakości życia mieszkańców. Masją duży wpływ na samopoczucie mieszkańców i stanowią zwyczajowy teren rekreacji, dlatego też konieczne jest podjęcie działań ukierunkowanych na ich zagospodarowanie. Ważnym jest również, aby inne działania podejmowane w Nowym Sączu do roku 2020 były komplementarne z tym projektem. Szczególną uwagę w tym zakresie należy objąć odpowiednie urządzenie i pielęgnację terenów parkowych, m.in. Plant Miejskich, Parku Strzeleckiego, brzegów rzek, zwłaszcza Kamienicy, zieleńców na osiedlach mieszkaniowych. Szczególną uwagę należy zwrócić na zagospodarowanie brzegów rzeki Kamienicy jako rzeki płynącej przez środek miasta i tworzącej naturalne miejsce rekreacji sądeczan. Zagospodarowanie Parku Strzeleckiego będzie elementem inwestycji, polegającej na zagospodarowaniu brzegów Dunajca, tzw. Sądeckiej Wenecji, co w sposób znaczący przyczyni się do poprawy warunków życia mieszkańców i podniesie atrakcyjność turystyczną miasta.

5. POWIĄZANIA Z INNYMI PROGRAMAMI

- a. „Nowy Sącz silny swymi mieszkańcami” – program rozwoju kapitału ludzkiego.
- b. „Nowy Sącz miastem konkurencyjnej i innowacyjnej gospodarki” – program rozwoju przedsiębiorczości.
- c. „Nowy Sącz miastem przyjaznym dla środowiska” – program ochrony środowiska naturalnego.
- d. „Nowy Sącz miastem zdrowia i opieki” – program rozwoju profilaktyki zdrowotnej.

- e. „Nowy Sącz miastem w ruchu” – program rozwoju rekreacji i sportu masowego.
- f. „Nowy Sącz miastem bezpiecznym” – program poprawy bezpieczeństwa publicznego.
- g. „Nowy Sącz miastem kultury i rozrywki” – program rozwoju usług kulturalnych.
- h. „Nowy Sącz miastem otwartym” – program zwiększenia dostępności terytorialnej Miasta i rozwoju wewnętrznego systemu komunikacyjnego.
- i. „Nowy Sącz miastem obywatelskim” – program na rzecz rozwoju integracji społecznej i społeczeństwa obywatelskiego
- j. „Nowy Sącz miastem silnej marki” – program promocji i współpracy terytorialnej.
- k. „Nowy Sącz miastem cyfrowym” – program wdrożenia elementów „miasta inteligentnego” (smart city).

6. ZGODNOŚĆ Z DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI WOJEWÓDZTWA MAŁOPOLSKIEGO I KRAJU

- a. Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju. Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności – Uchwała Nr 16 Rady Ministrów z dnia 5 lutego 2013 r.
- b. Strategia Rozwoju Kraju 2020 – Uchwała Nr 157 Rady Ministrów z dnia 25 września 2012r.
- c. Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2020 – Uchwała Nr 104 Rady Ministrów z dnia 18 czerwca 2013 r.
- d. Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego – Uchwała Nr 61 Rady Ministrów z dnia 26 marca 2013 r.
- e. Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030 – Uchwała nr 239 Rady Ministrów z dnia 13 grudnia 2011 r.
- f. Strategia rozwoju województwa małopolskiego na lata 2011-2020 – Uchwała Nr XII/183/11 Sejmiku Województwa Małopolskiego z dnia 26 września 2011 roku

7. EFEKTY REALIZACJI

- a. poprawa jakości życia mieszkańców
- b. zatrzymanie niekorzystnych trendów migracyjnych
- c. poprawa standardu i stanu technicznego istniejących zasobów mieszkaniowych
- d. zatrzymanie degradacji technicznej i społecznej rewitalizowanych obszarów
- e. poprawa jakości oraz ożywienie przestrzeni publicznych
- f. nowe miejsca pracy

8. POTENCJALNE ŹRÓDŁA FINANSOWANIA

- a. budżet miasta
- b. dotacje budżetu państwa
- c. dotacje województwa małopolskiego
- d. fundusze unijne
- e. inwestorzy prywatni

9. CZYNNIKI RYZYKA

- a. brak środków finansowych w budżecie miasta

- b. brak możliwości pozyskania środków zewnętrznych, w tym dotacji z budżetu państwa i Unii Europejskiej
- c. uwarunkowania prawne
- d. konkurencja ze strony gmin ościennych i innych aglomeracji

10. BENEFICJENCI

- a. mieszkańcy miasta i obszaru funkcjonalnego Nowego Sącza
- b. przedsiębiorcy
- c. inwestorzy
- d. właściciele i administratorzy budynków

11. PODMIOTY WSPÓŁPRACUJĄCE PRZY REALIZACJI PROGRAMU

- a. Wydziały UM w Nowym Sączu wg właściwości
- b. Miejski Zarząd Dróg w Nowym Sączu
- c. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Nowym Sączu

12. PARTNERZY ZEWNĘTRZNI

- a. Sądeckie Towarzystwo Budownictwa Społecznego Sp. z o.o. w Nowym Sączu
- b. inwestorzy prywatni
- c. spółdzielnie mieszkaniowe
- d. wspólnoty mieszkaniowe i zarządcy nieruchomości
- e. zarządy osiedli
- f. fundacje i stowarzyszenia działające na rzecz aktywizacji społecznej
- g. inne podmioty wg właściwości

KARTA PROGRAMU KLUCZOWEGO nr 5

1. NAZWA

NOWY SĄCZ MIASTEM ZDROWIA I OPIEKI – program rozwoju profilaktyki zdrowotnej

2. CELE

k. GŁÓWNY

Polepszenie zdrowia fizycznego i psychicznego oraz podniesienie jakości życia mieszkańców.

I. SZCZEGÓŁOWE

- i. wspieranie rozwoju opieki zdrowotnej i profilaktyki chorób, szczególnie w zakresie kardiologii i onkologii,
- ii. ułatwianie włączenia społecznego oraz przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu,
- iii. podniesienie poziomu dostępności do leczenia specjalistycznego, ze szczególnym uwzględnieniem kardiologii i onkologii,
- iv. wsparcie rozwoju ratownictwa medycznego oraz pomoc w zakupie specjalistycznego sprzętu bazy leczenia specjalistycznego,
- v. rozwój bazy leczenia specjalistycznego,
- vi. wzrost świadomości zdrowotnej mieszkańców Nowego Sącza,
- vii. wzrost poczucia bezpieczeństwa zdrowotnego osób starszych.

3. OPIS

Wzrastająca populacja osób starszych w Nowym Sączu jest odbiciem tendencji krajowej i europejskiej – starzenia się społeczeństwa. Wzrost liczby osób w wieku poprodukcyjnym wpływa na zapotrzebowanie na określone świadczenia zdrowotne i pielęgnacyjne. Prognozy wskazują, że odsetek osób w wieku powyżej 64 lat wzrośnie z 11% obecnie do 17,3 % w roku 2030. W grupie osób starszych wzrasta zachorowalność na choroby wieńcowe, nowotworowe, reumatyczne i okulistyczne.

W związku z ruchami migracyjnymi osób w wieku produkcyjnym, zwiększa się liczba mieszkańców pozbawionych wsparcia rodziny – w tym ludzi starszych, chorych somatycznie, niesamodzielnych życiowo. Ważnym wskaźnikiem zdrowia populacji jest odsetek osób niepełnosprawnych. Wskaźnik ten dla Nowego Sącza wynosi 19,24 % i jest znacząco wyższy zarówno od wskaźnika dla województwa małopolskiego, jak i dla Polski. Dotyczy to zwłaszcza narządów ruchu.

Na podstawie przeprowadzonej diagnozy potrzeb zdrowotnych mieszkańców Miasta Nowego Sącza można postawić tezę, że z wyłączeniem opisanych powyżej trendów, stan zdrowia populacji Nowego Sącza oceniany za pomocą wskaźników długości życia oraz umieralności i zapadalności na niektóre choroby zakaźne, jest dobry w stosunku do danych wojewódzkich,

a bardzo dobry w stosunku do danych ogólnopolskich. Pozytywnym wskaźnikiem jest wyższy od ogólnopolskiego przyrost naturalny.

Właściwe funkcjonowanie systemu ochrony zdrowia na terenie Miasta jest jednym z najistotniejszych wyzwań, przed jakim staje Miasto. Szczególnie ważna wydaje się konieczność poprawy warunków dostępności do świadczeń zdrowotnych i zwiększenie zdolności szybkiego reagowania w stanach kryzysowych, ze szczególnym uwzględnieniem nagłych stanów zagrożenia życia i zdrowia mieszkańców. Wzmocnienia wymaga profilaktyka i promocja zdrowia oraz upowszechnianie zachowań prozdrowotnych przez działania edukacyjne, poczynając od najmłodszych grup wiekowych w ramach tzw. medycyny szkolnej. Niebagatelne znaczenie ma ciągle usprawnianie przepływu informacji medycznej, jako strategicznego elementu działań samorządu na rzecz ochrony zdrowia mieszkańców.

Oczekiwane kierunki działań warunkowane wynikami diagnozy sytuacji zdrowotnej mieszkańców Nowego Sącza:

- wysoki poziom umieralności związanej z chorobami układu krążenia, w szczególności z chorobą niedokrwienną serca (głównie zawałem serca) wymaga skupienia na sposobie leczenia oraz na zwiększeniu świadomości społecznej; wymagane jest tu podejmowanie akcji profilaktycznych, związanych z czynnikami ryzyka,
- wysokie wskaźniki umieralności z powodu nowotworów złośliwych powodują konieczność wnikliwej analizy w celu ustalenia możliwych przyczyn oraz dostępności do programów wczesnego wykrywania,
- wzrost liczby osób starszych pozbawionych opieki wskazuje na potrzebę zwiększenia świadczeń z zakresu geriatry i usług opiekuńczo-leczniczych oraz hospicyjnych,
- w związku ze znacznym odsetkiem osób niepełnosprawnych należy zwrócić szczególną uwagę na poprawę jakości ich życia i pełną integrację,
- konieczny jest nieustanny rozwój służb pomocy społecznej poprzez powołanie m.in. zawodu opiekuna osoby starszej,
- utworzenie DPS dla osób przewlekle somatycznie chorych na działce miejskiej w obrębie istniejących już DPS-ów w Zawadzie.

4. PLANOWANE DZIAŁANIA I SZCZEGÓŁOWE ZADANIA

a. Program profilaktyki kardiologicznej „Miej serce dla Nowego Sącza” i profilaktyki onkologicznej „Wygoń raka z miasta”.

Projekt ten skupiać się będzie na wdrożeniu kompleksowego programu wsparcia profilaktyki i leczenia kardiologicznego dla mieszkańców Miasta. W ramach projektu konieczne będzie zbudowanie partnerstwa pomiędzy Miastem a zakładami leczenia, instytucjami rządowymi, organizacjami pozarządowymi i grupami mieszkańców, którego efektem będzie wieloletni program działań. Zakres projektu obejmować może m.in. systematycznie prowadzone badania przesiewowe, promocję zdrowego trybu życia skierowaną do wszystkich grup mieszkańców, cyklicznie organizowane imprezy promocji zdrowia, wsparcie finansowe ze środków Miasta, jako uzupełnienie finansowania przedsięwzięć w zakresie kardiologii i onkologii. Wymienione programy nie powinny

jednocześnie ograniczać wspierania działań profilaktycznych także w innych obszarach, szczególnie związanych z rozwojem cywilizacyjnym, np. w dziedzinie okulistyki, przeciwdziałaniu otyłości, itp.

b. Rozwój opieki nad osobami przewlekle chorymi.

W ramach rozwoju systemu opieki na osobami przewlekle chorymi należy w sposób systematyczny i planowy rozwijać różnorodne elementy wsparcia osób chorych. Osoby „nieporadne życiowo” (schorowane, starsze) powinny zostać objęte **domową opieką** przez tzw. opiekuna osoby starszej, czyli osobę, która na podstawie odpłatnej umowy sprawować będzie opiekę nad osobą, która takiej opieki wymaga. Ważnym zadaniem winno być także **stworzenie warunków dla wzrostu liczby miejsc w zakładach opiekuńczo-leczniczych** – w tym zakresie planowana jest dalsza rozbudowa budynku przy ul. Nawojowskiej 155A, w którym zostanie utworzony zakład opiekuńczo-leczniczy dla 20 chorych.

Dużą uwagę należy również zwrócić na **rozwój opieki hospicyjnej**. W Nowym Sączu działa Sądeckie Hospicjum, które dysponuje 21 miejscami dla chorych z udokumentowaną, aktywną, zaawansowaną i postępującą chorobą przewlekłą lub nowotworową w jej terminalnym stadium oraz nowym zakładem opiekuńczo-leczniczym (dla osób przewlekle chorych) oczekującym obecnie na kontrakt NFZ. Plany rozwoju obejmują również powstanie pawilonu opieki zastępczej. Obok stacjonarnego hospicjum funkcjonuje także hospicjum domowe wymagające, w miarę możliwości finansowych, wsparcia, ze względu na ograniczone finansowanie przez NFZ.

Współcześnie rola domów pomocy społecznej odgrywa coraz większą rolę, stąd też konieczne jest **utworzenie DPS-u dla osób przewlekle somatycznie chorych**. W mieście funkcjonuje DPS dla osób starszych, jednak zmieniające się przepisy odnośnie wymogów w zakresie standardów DPS oraz likwidacji barier architektonicznych sprawiają, że konieczne staje się wybudowanie nowej siedziby na potrzeby funkcjonowania domu pomocy społecznej dla osób przewlekle somatycznie chorych, który spełniałby wszelkie wymogi wynikające z przepisów prawa.

Wielu spośród mieszkańców w podeszłym wieku pozostaje pod opieką rodziny, jednak ze względu na ich aktywność zawodową, zasadne jest tworzenie miejsc dziennego pobytu i opieki nad osobami starszymi, które wymagają stałej opieki jednak nie w trybie całodobowym, a jedynie w godzinach pracy zawodowej opiekunów.

c. Realizacja Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Gminnego Programu Przeciwdziałania Narkomanii.

Działania, związane z profilaktyką uzależnień, skierowane są przede wszystkim do dzieci i młodzieży, rodzin z problemem uzależnienia oraz osób, które ze względu na uzależnienie zostały wykluczone społecznie. Podstawowym założeniem obu programów jest zapobieganie powstawaniu nowych problemów uzależnień wśród mieszkańców

Nowego Sącza, oraz ograniczenie rozmiarów negatywnych skutków o charakterze rodzinnym, społecznym i zdrowotnym.

d. Wspieranie inicjatyw organizacji pozarządowych w zakresie działań na rzecz ochrony i promocji zdrowia, opieki i rehabilitacji.

Ważnym zadaniem w okresie do 2020 r. będzie wspieranie organizacji pozarządowych realizujących zadania w obszarze profilaktyki i ochrony zdrowia. Szczególnie wspierane będą projekty ukierunkowane na:

- rehabilitację dzieci i młodzieży niepełnosprawnej,
- rehabilitację osób w podeszłym wieku,
- udzielanie świadczeń opieki paliatywnej oraz pomoc medyczna dla osób potrzebujących wsparcia,
- podniesienie świadomości osób w zakresie chorób nowotworowych i innych jednostek chorobowych,
- rehabilitację osób niepełnosprawnych z dysfunkcją wzroku i słuchu,
- promowanie idei honorowego krwiodawstwa,
- organizację wypoczynku dla osób niepełnosprawnych,
- dofinansowanie działalności edukacyjnej, kształtującej właściwe postawy prozdrowotne.

5. POWIĄZANIA Z INNYMI PROGRAMAMI

- a. „Nowy Sącz silny swymi mieszkańcami” – program rozwoju kapitału ludzkiego.
- b. „Nowy Sącz miastem konkurencyjnej i innowacyjnej gospodarki” – program rozwoju przedsiębiorczości.
- c. „Nowy Sącz miastem przyjaznym dla środowiska” – program ochrony środowiska naturalnego.
- d. „Nowy Sącz miastem w ruchu” – program rozwoju rekreacji i sportu masowego.
- e. „Nowy Sącz miastem bezpiecznym” – program poprawy bezpieczeństwa publicznego.
- f. „Nowy Sącz miastem otwartym” – program zwiększenia dostępności terytorialnej Miasta i rozwoju wewnętrznego systemu komunikacyjnego.
- g. „Nowy Sącz miastem obywatelskim” – program na rzecz rozwoju integracji społecznej i społeczeństwa obywatelskiego.
- h. „Nowy Sącz miastem silnej marki” – program promocji i współpracy terytorialnej.
- i. „Nowy Sącz miastem cyfrowym” – program wdrożenia elementów „miasta inteligentnego” (smart city).

6. ZGODNOŚĆ Z DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI WOJEWÓDZTWA MAŁOPOLSKIEGO I KRAJU

- a. Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju. Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności – Uchwała Nr 16 Rady Ministrów z dnia 5 lutego 2013 r.
- b. Strategia Rozwoju Kraju 2020 – Uchwała Nr 157 Rady Ministrów z dnia 25 września 2012 r.

- c. Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2020 – Uchwała Nr 104 Rady Ministrów z dnia 18 czerwca 2013 r.
- d. Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego – Uchwała Nr 61 Rady Ministrów z dnia 26 marca 2013 r.
- e. Strategia rozwoju województwa małopolskiego na lata 2011-2020 – Uchwała Nr XII/183/11 Sejmiku Województwa Małopolskiego z dnia 26 września 2011 roku

7. EFEKTY REALIZACJI

- a. poprawa poziomu świadczonych usług medycznych i socjalnych
- b. wzrost dostępności usług medycznych, ze szczególnym uwzględnieniem onkologii i kardiologii
- c. poprawa stanu zdrowia fizycznego i psychicznego mieszkańców Miasta
- d. zmniejszenie wykluczenia społecznego oraz wzmocnienie integracji społecznej

8. POTENCJALNE ŹRÓDŁA FINANSOWANIA

- a. budżet miasta
- b. dotacje budżetu państwa
- c. dotacje województwa małopolskiego
- d. fundusze unijne
- e. środki Narodowego Funduszu Zdrowia
- f. inwestorzy prywatni

9. CZYNNIKI RYZYKA

- a. brak wystarczających środków finansowych w budżecie miasta
- b. brak możliwości pozyskania środków zewnętrznych, w tym dotacji z budżetu państwa i Unii Europejskiej ze względu na brak nadzoru Miasta na jednostkami służby zdrowia
- c. brak środków w NFZ na leczenie specjalistyczne
- d. brak zainteresowania ze strony potencjalnych partnerów i odbiorców świadczeń
- e. brak rozwiązań prawnych

10. BENEFICJENCI

- a. mieszkańcy miasta i obszaru funkcjonalnego Nowego Sącza
- b. lekarze z terenu miasta i obszaru funkcjonalnego Nowego Sącza
- c. jednostki lecznictwa podstawowego i specjalistycznego

11. PODMIOTY WSPÓŁPRACUJĄCE PRZY REALIZACJI PROGRAMU

- a. Wydziały UM w Nowym Sączu wg właściwości
- b. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Nowym Sączu

12. PARTNERZY ZEWNĘTRZNI

- a. resorty centralne odpowiedzialne za sprawy zdrowia
- b. Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych
- c. Narodowy Fundusz Zdrowia
- d. Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego

- e. Małopolski Urząd Wojewódzki
- f. instytucje ochrony zdrowia
- g. fundacje i stowarzyszenia działające na rzecz ochrony zdrowia
- h. lokalne organizacje pracodawców i przedsiębiorców
- i. jednostki samorządu terytorialnego obszaru funkcjonalnego Nowego Sącza
- j. miasta partnerskie Nowego Sącza
- k. inne podmioty wg właściwości

KARTA PROGRAMU KLUCZOWEGO nr 6**1. NAZWA****NOWY SĄCZ MIASTEM W RUCHU
- program rozwoju rekreacji i sportu masowego****2. CELE****a. GŁÓWNY**

Wzrost satysfakcji mieszkańców Nowego Sącza w zakresie możliwości korzystania z szerokiej oferty rekreacyjnej i sportowej.

b. SZCZEGÓŁOWE

- i. wzbogacenie oferty rekreacyjnej i sportowej dla mieszkańców Nowego Sącza,
- ii. poprawa zdrowia mieszkańców Miasta,
- iii. wzrost zachowań prozdrowotnych wśród mieszkańców Miasta,
- iv. wzrost liczby miejsc pracy w firmach i instytucjach obsługi sportu i rekreacji,
- v. zwiększenie znaczenia Nowego Sącza jako ośrodka organizacji rekreacji oraz imprez sportowych.

3. OPIS

Wspomagane będzie upowszechnianie sportu, jako istotnego czynnika podnoszenia poziomu kondycji fizycznej oraz przeciwdziałania negatywnym zjawiskom i patologiom społecznym. Tworzenie nowych oraz modernizacja istniejących obiektów sportowych i rekreacyjnych dostępnych dla obywateli będzie poszerzać możliwości aktywnego spędzenia wolnego czasu i promocji zdrowego trybu życia. Zwiększany będzie również dostęp osób niepełnosprawnych do różnych form aktywności sportowej i rekreacyjnej. W sferze sportu wyczynowego tworzone będą warunki organizacyjne i finansowe do wspomagania działalności istniejących klubów sportowych. Ponieważ za naturalny kierunek sportu wyczynowego uznaje się jego profesjonalizację, doskonalone będą przyjęte rozwiązania organizacyjne i finansowe odnoszące się do rozwoju sportu profesjonalnego. Dopełnieniem tego typu przedsięwzięć będzie budowa kolejnych nowoczesnych obiektów sportowych. Znaczącą rolę w rozwoju sportu w Mieście mogą odegrać inicjatywy działających w tym obszarze organizacji społecznych.

Pierwszym z działań strategicznych w obszarze sportu i rekreacji jest budowa i adaptacja infrastruktury służącej upowszechnianiu sportu i rekreacji wśród szerokich rzesz mieszkańców Nowego Sącza. Konieczne jest przygotowanie programu budowy, adaptacji, rozbudowy, remontów i modernizacji obiektów sportowych wykorzystywanych do rekreacji i sportu masowego, organizacji imprez sportowych i masowych, w celu maksymalnego wykorzystania istniejącego potencjału.

Niezwykle istotnym jest otoczenie szczególną opieką zadań z zakresu sportu szkolnego. Działania te powinny być ukierunkowane na maksymalne wykorzystanie istniejącej bazy, przy jednoczesnym stopniowym rozwoju zasobów materialnych, służących docelowo pełnemu

zabezpieczeniu dostępu do oferty dla wszystkich uczniów szkół sądeckich. Ważnym jest, aby działania organizowane przez samorząd Miasta oparte były o szerokie zaangażowanie wszystkich zainteresowanych podmiotów, włączając w to organizacje pozarządowe i rodziców dzieci.

Istotnym działaniem strategicznym jest podejmowanie działań, zmierzających do uzyskania prawa organizacji imprez o znaczeniu co najmniej ogólnopolskim – szczególnie transmitowanych przez media elektroniczne, zwłaszcza telewizyjne – jako formy promocji Miasta, kultury fizycznej i sportu oraz aktywnych form wypoczynku. Zakłada się stwarzanie warunków zachęcających Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji, jak i stowarzyszenia sportowe do ubiegania się o organizację zawodów najwyższej rangi oraz masowych imprez, propagowanych w środkach masowego przekazu.

4. PLANOWANE DZIAŁANIA I SZCZEGÓŁOWE ZADANIA

a. Upowszechnianie sportu i rekreacji wśród dzieci i młodzieży szkolnej.

Szczególne znaczenia w działalności związanej z upowszechnianiem sportu i rekreacji oraz kształtowaniem nawyku aktywnego spędzania wolnego czasu nabiorą zadania skierowane do dzieci i młodzieży szkolnej. Działania te dotyczyć będą zarówno regularnych zajęć szkolnych z wychowania fizycznego, jak również zajęć dodatkowych – pozalekcyjnych i pozaszkolnych. Wspierane będą zawody i konkursy międzyszkolne, jak również udział uczniów szkół sądeckich w zawodach regionalnych i krajowych. Całość działań związanych z upowszechnianiem sportu, szkoleniem początkowym oraz rywalizacją sportową dzieci zostanie powierzona szkołom, natomiast funkcje koordynujące w tym zakresie prowadzić będzie Zespół Placówek Oświatowo-Wychowawczych.

b. Budowa tras biegowych, spacerowych i rowerowych.

Analizy społeczne i ekonomiczne wskazują, że okres do roku 2020 będzie w Polsce czasem dynamicznego wzrostu aktywności sportowej osób dorosłych, szczególnie w zakresie popularności biegów i jazdy na rowerze. Proponowany projekt przewiduje stopniowe pokrycie Nowego Sącza trasami do uprawiania rekreacji masowej w postaci tras biegowych, spacerowych i rowerowych – w tym celu wykorzystane zostaną tereny wzdłuż brzegów rzek sądeckich oraz obszary zalesione. Elementem tego projektu będzie także stopniowe umożliwianie komunikacji rowerowej w samym mieście.

c. Budowa terenowych placów zabaw, przystosowanych w sposób szczególny do rekreacji rowerowej, tzw. „sportów miejskich”, jak i kształtowanie u dzieci i młodzieży właściwych nawyków prawidłowego poruszania się po drogach.

Popularność tzw. „sportów miejskich”, czyli sportów rowerowych, deskorolek, łyżworolek wśród dzieci, młodzieży i dorosłych systematycznie rośnie. Co więcej, rośnie też poziom zaawansowania osób uprawiających tę formę rekreacji w Nowym Sączu. Przykładem i wzorem dla kolejnych działań winna być zrealizowana budowa

specjalnego placu terenowego, umożliwiającego uprawianie sportów rowerowych i rekreacji ruchowej, tzw. „pumptrack”.

O ile jednak w przypadku wspomnianej inwestycji jest rozwijanie umiejętności sprawnościowych u młodzieży, o tyle np. w przypadku oczekiwanego podjęcia budowy **miasteczka komunikacyjnego** celem byłaby, m.in. poprawa bezpieczeństwa ruchu drogowego poprzez kształtowanie u dzieci i młodzieży właściwych nawyków prawidłowego poruszania się po drogach. Miasteczko komunikacyjne to teren zabudowany w mikroskali na wzór ulic ze skrzyżowaniami, rondami i znakami drogowymi, na którym najmłodszy mogą zapoznać się z zasadami ruchu drogowego oraz ćwiczyć umiejętność jazdy rowerem.

Kolejnym zadaniem do ewentualnej realizacji jest budowa **toru dla modeli samochodowych** na poziomie umożliwiającym organizowanie zawodów o charakterze krajowym i międzynarodowym.

d. Utworzenie mini – boisk na osiedlach wraz z placami zabaw i siłowniami zewnętrznymi.

Jednym z niezwykle istotnych aspektów upowszechnienia sportu i rekreacji jest łatwy dostęp do infrastruktury. Celem projektu jest zapewnienie dostępu do nowoczesnych i przyjaznych dla użytkowników mini – boisk na osiedlach mieszkaniowych. Te mini – centra sportowe zawierać będą również place zabaw dla mniejszych dzieci oraz siłownie zewnętrzne dla uprawiania ćwiczeń dla dorosłych. Realizacja zadania opierać się będzie o współfinansowanie realizacji przez zarządy osiedli, spółdzielczość mieszkaniową, zespoły administracji budynków. Dotyczyć to musi przede wszystkim zakresu administrowania powierzonym przez miasto mieniem.

e. Rewitalizacja Parku Strzeleckiego i zagospodarowanie terenów nad Dunajcem na cele rekreacyjno-sportowe.

Obszar Parku Strzeleckiego to tradycyjne miejsce rekreacji i rozrywki dla mieszkańców Nowego Sącza – w ramach projektu rewitalizacji Parku odnowione zostaną jego funkcje, poszerzone o dodatkowe elementy w oparciu o tereny pomiędzy Parkiem Strzeleckim a Dunajcem. Zakres zadań obejmuje, m.in. odnowienie amfiteatru, budowę alejek parkowych, obiektów handlowo-gastronomicznych i zaplecza parkingowego, odtworzenie zieleni parkowej wraz elementami infrastruktury rekreacyjnej. Tor kajakowy, plaża i molo, oraz ścieżki piesze i rowerowe mogą sprawić, że nadbrzeże Dunajca zacznie tętnić życiem. Atrakcje mają przyciągać turystów oraz organizatorów imprez kajakowych światowego formatu.

f. Rozwój Miejskiego Ośrodka Sportu i Rekreacji poprzez zagospodarowanie obiektów sportowych w osiedlach Zawada i Piątkowa na cele rekreacyjno-sportowo-turystyczne.

Obiekty sportowe na Osiedlu Zawada zostaną odnowione i wzbogacone o rozwiązania umożliwiające uprawianie masowej rekreacji i sportu. Projekt zakłada

także możliwość lokalizacji na tym obszarze nowych rozwiązań dla rozwoju turystyki. W przypadku obiektów na Osiedlu Piątkowa przewidywane jest przygotowanie profesjonalnych i rekreacyjnych tras, wykorzystywanych zamiennie w ciągu roku jako trasy narciarskie i trasy rowerowe, umożliwiające uprawianie narciarstwa klasycznego i kolarstwa górskiego na różnych poziomach zaawansowania. Ze względu na położenie, tereny obiektów sportowych na Osiedlu Piątkowa wydają się najlepszą lokalizacją dla tej inwestycji z opracowaniem planu połączeń komunikacyjnych utworzonych tras z istniejącymi ciągami komunikacyjnymi, osiedlami miasta, terenami nad rzekami przepływającymi przez miasto, z perspektywami wyjścia poza teren miasta i połączenia z istniejącymi i planowanymi szlakami turystycznymi regionu.

g. Poszerzenie oferty Miejskiego Ośrodka Sportu i Rekreacji o centrum wspinaczkowe (profesjonalna ściana wspinaczkowa umożliwiająca przeprowadzanie międzynarodowych zawodów).

Celem projektu jest utworzenie na terenie Nowego Sącza profesjonalnego centrum wspinaczkowego (zewnętrznego i wewnętrznego). Centrum to pozwoli na uprawianie amatorskiej wspinaczki dla różnych grup wiekowych i poziomów zaawansowania. Miejsce to również umożliwi organizację oficjalnych zawodów, także o randze międzynarodowej.

5. POWIĄZANIA Z INNYMI PROGRAMAMI

- a. „Nowy Sącz silny swymi mieszkańcami” – program rozwoju kapitału ludzkiego.
- b. „Nowy Sącz miastem konkurencyjnej gospodarki” – program rozwoju przedsiębiorczości i innowacyjnej i konkurencyjnej gospodarki.
- c. „Nowy Sącz miastem przyjaznym dla środowiska” – program ochrony środowiska naturalnego.
- d. „Nowy Sącz miastem zdrowia i opieki” – program rozwoju profilaktyki zdrowotnej.
- e. „Nowy Sącz miastem otwartym” – program zwiększenia dostępności terytorialnej Miasta i rozwoju wewnętrznego systemu komunikacyjnego.
- f. „Nowy Sącz miastem obywatelskim” – program na rzecz rozwoju integracji społecznej i społeczeństwa obywatelskiego
- g. „Nowy Sącz miastem silnej marki” – program promocji i współpracy terytorialnej.
- h. „Nowy Sącz miastem cyfrowym” – program wdrożenia elementów „miasta inteligentnego” (smart city).
- i. „Nowy Sącz miastem zmieniającym się” – program rewitalizacji przestrzeni publicznej.

6. ZGODNOŚĆ Z DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI WOJEWÓDZTWA MAŁOPOLSKIEGO I KRAJU

- a. Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju. Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności – Uchwała Nr 16 Rady Ministrów z dnia 5 lutego 2013 r.
- b. Strategia Rozwoju Kraju 2020 – Uchwała Nr 157 Rady Ministrów z dnia 25 września 2012 r.

- c. Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2020 – Uchwała Nr 104 Rady Ministrów z dnia 18 czerwca 2013 r.
- d. Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego – Uchwała Nr 61 Rady Ministrów z dnia 26 marca 2013 r.
- e. Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030 – Uchwała nr 239 Rady Ministrów z dnia 13 grudnia 2011 r.
- f. Strategia rozwoju województwa małopolskiego na lata 2011-2020 – Uchwała Nr XII/183/11 Sejmiku Województwa Małopolskiego z dnia 26 września 2011 roku

7. EFEKTY REALIZACJI

- a. poprawa kondycji fizycznej sądeczan poprzez sport
- b. podniesienie standardu obiektów rekreacyjno-sportowych Miasta
- c. zwiększenie oferty sportowo-rekreacyjnej dla mieszkańców i gości Miasta
- d. rozwój sportowych inicjatyw obywatelskich
- e. uatrakcyjnienie oferty sportowej dla dzieci i młodzieży

8. POTENCJALNE ŹRÓDŁA FINANSOWANIA

- a. budżet miasta
- b. dotacje budżetu państwa
- c. dotacje województwa małopolskiego
- d. fundusze unijne
- e. inwestorzy prywatni

9. CZYNNIKI RYZYKA

- a. brak środków finansowych w budżecie miasta
- b. brak możliwości pozyskania środków zewnętrznych, w tym dotacji z budżetu państwa i Unii Europejskiej
- c. brak zainteresowania ze strony mieszkańców

10. BENEFICJENCI

- a. mieszkańcy miasta i obszaru funkcjonalnego Nowego Sącza
- b. dzieci, młodzież, studenci
- c. turyści, goście Miasta

11. PODMIOTY WSPÓŁPRACUJĄCE PRZY REALIZACJI PROGRAMU

- a. Wydziały UM w Nowym Sączu odpowiedzialne za obszary: inwestycje, edukacja, fundusze zewnętrzne, sprawy społeczne
- b. Zespół Placówek Oświatowych

12. PARTNERZY ZEWNĘTRZNI

- a. resorty centralne odpowiadające za obszar sportu, turystyki i oświaty
- b. Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego
- c. Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Nowym Sączu
- d. Wyższa Szkoła Biznesu – National-Louis University w Nowym Sączu
- e. fundacje i stowarzyszenia działające na rzecz sportu
- f. jednostki samorządu terytorialnego obszaru funkcjonalnego Nowego Sącza
- g. miasta partnerskie Nowego Sącza
- h. spółdzielnie mieszkaniowe i zarządy administracji budynków
- i. inne podmioty wg właściwości

KARTA PROGRAMU KLUCZOWEGO nr 7

1. NAZWA

NOWY SĄCZ MIASTEM KULTURY I ROZRYWKI – program rozwoju usług kulturalnych

2. CELE

a. GŁÓWNY

Wzmocnienie i rozwój kapitału kulturowego Nowego Sącza.

b. SZCZEGÓŁOWE

- i. stworzenie warunków dla rozwoju kultury oraz ochrony dziedzictwa kulturowego,
- ii. zapewnienie powszechnego dostępu do kultury oraz korzystania z jej walorów i dóbr przez mieszkańców,
- iii. wzrost poczucia tożsamości lokalnej i świadomości obywatelskiej oraz mobilizacja wysokiej aktywności społecznej mieszkańców.

3. OPIS

Nowy Sącz jest miastem o stosunkowo bogatym życiu kulturalnym, o czym świadczy liczba ośrodków kultury i różnorodnych wydarzeń kulturalnych. Wzmacnianie pozycji Nowego Sącza, jako centrum kulturalnego Sądeckizny i jednego z głównych centrów kultury w Małopolsce, wymaga zaangażowania Miasta w:

- tworzenie warunków finansowych dla realizacji zadań z zakresu kultury i ochrony dziedzictwa kulturowego,
- wspieranie działalności instytucji i placówek kultury,
- tworzenie warunków dla wzrostu uczestnictwa i wyrównywania szans w dostępie do dóbr i usług kultury, przy jednoczesnym realizowaniu kompleksowego systemu edukacji kulturalnej,
- realizację projektów artystycznych,
- wspieranie działalności środowisk twórczych,
- wprowadzenie innowacyjnych rozwiązań w systemie organizacji działalności kulturalnej i upowszechniania kultury,
- modernizację i rozbudowę infrastruktury kultury, w tym widowiskowo-koncertowej, w celu organizowania większej liczby imprez kulturalnych o wysokiej randze i masowym charakterze.

Nowy Sącz posiada bogatą ofertę kulturalną – przedsięwzięcia kulturalne realizowane są przez miejskie i wojewódzkie instytucje kultury, placówki, stowarzyszenia i inne jednostki upowszechniania kultury. Tradycją w Nowym Sączu stało się organizowanie imprez o charakterze cyklicznym. Miasto współuczestniczy finansowo i organizacyjnie w tych powszechnie rozpoznawalnych imprezach o zasięgu regionalnym i ponadregionalnym, trwale wpisanych w pejzaż kulturalny Miasta i cechujących się wysokimi walorami artystycznymi.

Dziedzictwo kulturowe Nowego Sącza stanowi kolejny ważny atut w tym obszarze. Zespoły zabytkowe, stanowiące istotną część tego dziedzictwa, determinują wizerunek Miasta, nadają mu specyficzny klimat i stanowią znak rozpoznawczy. Dlatego też konieczne jest podejmowanie działań zmierzających do ochrony dziedzictwa kulturowego. Przyczyni się to do podniesienia rangi turystycznej Miasta oraz do wzmocnienia świadomości kulturowej u mieszkańców.

Istotnym elementem działań zmierzających do realizacji tego celu jest rewitalizacja obszaru Starego Miasta i Plant. Przez rewitalizację rozumie się zespół działań z zakresu budownictwa, planowania przestrzennego, ekonomii i polityki społecznej. Ich celem jest doprowadzenie do ożywienia i uporządkowania przestrzeni publicznej, poprawy funkcjonalności, estetyki, wygody użytkowania i jakości życia w ożywianym zespole zabytkowym, poszczególnych obiektach oraz całym historycznym układzie urbanistycznym Starego Miasta (w rozumieniu układu lokacyjnego wraz z przedmieściami) oraz Plant. Ważnym elementem rewitalizacji jest renowacja obejmująca prace restauratorskie, konserwatorskie i roboty budowlane w obiektach zabytkowych, zarówno wpisanych, jak i nie wpisanych do rejestru zabytków. W ramach rewitalizacji podejmowane są również działania w obrębie przestrzeni miejskiej dotyczące: małej architektury, nawierzchni, zieleni komponowanej, elementów symbolicznych, kompozycji miejskich, komponowanego oświetlenia, wydobywającego walory architektoniczne i zabytkowe.

W ramach rewitalizacji mieszczą się także wszelkie działania zmierzające do właściwego zagospodarowania obiektów zabytkowych, a zwłaszcza przeznaczenie najcenniejszych zabytków na cele kultury, a także promocja wewnętrzna i zewnętrzna kultury oraz dziedzictwa kulturowego. Na równi z działaniami rewitalizującymi substancję materialną i kulturową zabytkowych zespołów urbanistycznych Nowego Sącza, wskazane jest też prowadzenie działalności edukacyjnej i informacyjnej poprzez wydawnictwa naukowe, popularnonaukowe, turystyczne i albumowe dotyczące historii Miasta i regionu oraz jego zabytków.

Równolegle rozwijane być powinno wdrażanie systemu monitoringu i zabezpieczeń obiektów stanowiących materialne dziedzictwo kulturowe Miasta. Działania te powinny dotyczyć również obiektów kultu religijnego. Bezpośrednia dostępność do obiektów kultury winna iść w parze z tworzeniem przestrzeni wirtualnego dostępu do polskich zasobów kulturowych. Możliwe to będzie dzięki propagowaniu w sieci internetowej informacji o ofercie i edukacji kulturalnej.

4. PLANOWANE DZIAŁANIA I SZCZEGÓŁOWE ZADANIA

a. Zwiększenie oferty wydarzeń kulturalnych.

Nowy Sącz zawsze szczycił się poziomem swojego życia kulturalnego. Celem projektu jest stały rozwój oferty kulturalnej – zarówno z zakresu tzw. „kultury wysokiej”, jak i kultury masowej. Rozwijane będą wszystkie dziedziny – od koncertów i spektakli teatralnych, po wystawy i wydarzenia multimedialne. Dla powodzenia projektu konieczna jest bliska współpraca z innymi podmiotami lokalnymi i regionalnymi – efekt synergii działań będzie kluczowy dla powodzenia projektu.

b. Zapewnienie możliwości rozwoju środowisk artystycznych Nowego Sącza.

Celem projektu jest rozwój lokalnych środowisk twórczych w Nowym Sączu w oparciu o wypracowany wspólnie plan działań. Miasto wspierać będzie rozwój twórczości poprzez pomoc organizacyjną, logistyczną, promocyjną i finansową.

c. Działalność aktywnego centrum kulturalno-turystycznego Sądeckiego Parku Etnograficznego, jako historycznego przewodnika po mieście i regionie.

Sądecki Park Etnograficzny jest jednym z najważniejszych zasobów turystycznych i historycznych Nowego Sącza. Projekt skupiać się będzie na maksymalnym wykorzystaniu jego zasobów i przygotowania długoterminowego planu rozwoju jego potencjału. Do roku 2020 sądecki skansen winien stać się przykładem nowoczesnego podejścia do wykorzystywania historii, kultury i etnografii dla wzmacniania tożsamości kulturowej i rozwoju świadomości regionalnej.

d. Kontynuacja programu rewitalizacji zabytków miejskich.

Nowy Sącz posiada wiele obiektów zabytkowych, które stanowią ważny element dziedzictwa kulturowego. Zabytki te wymagają stałej opieki i prowadzenia działań rewitalizacyjnych. W związku z tym ważnym zadaniem Miasta będzie podejmowanie wysiłków w celu pozyskiwania środków na cele rewitalizacyjne, także we współpracy z innymi podmiotami zaangażowanymi w te działania.

5. POWIĄZANIA Z INNYMI PROGRAMAMI

- a. „Nowy Sącz silny swymi mieszkańcami” – program rozwoju kapitału ludzkiego.
- b. „Nowy Sącz miastem konkurencyjnej i innowacyjnej gospodarki” – program rozwoju przedsiębiorczości.
- c. „Nowy Sącz miastem otwartym” – program zwiększenia dostępności terytorialnej Miasta i rozwoju wewnętrznego systemu komunikacyjnego.
- d. „Nowy Sącz miastem obywatelskim” – program na rzecz rozwoju integracji społecznej i społeczeństwa obywatelskiego.
- e. „Nowy Sącz miastem silnej marki” – program promocji i współpracy terytorialnej.
- f. „Nowy Sącz miastem cyfrowym” – program wdrożenia elementów "miasta inteligentnego" (smart city).
- g. „Nowy Sącz miastem zmieniającym się” – program rewitalizacji przestrzeni publicznej.

6. ZGODNOŚĆ Z DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI WOJEWÓDZTWA MAŁOPOLSKIEGO I KRAJU

- a. Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju. Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności – Uchwała Nr 16 Rady Ministrów z dnia 5 lutego 2013 r.
- b. Strategia Rozwoju Kraju 2020 – Uchwała Nr 157 Rady Ministrów z dnia 25 września 2012 r.
- c. Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2020 – Uchwała Nr 104 Rady Ministrów z dnia 18 czerwca 2013 r.
- d. Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego – Uchwała Nr 61 Rady Ministrów z dnia 26 marca 2013 r.

- e. Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030 – Uchwała nr 239 Rady Ministrów z dnia 13 grudnia 2011 r.
- f. Strategia rozwoju województwa małopolskiego na lata 2011-2020 – Uchwała Nr XII/183/11 Sejmiku Województwa Małopolskiego z dnia 26 września 2011 roku

7. EFEKTY REALIZACJI

- a. wzrost uczestnictwa w kulturze
- b. unowocześnienie infrastruktury kulturalnej
- c. wzrost ilości i jakości oferty kulturalnej
- d. wdrożenie nowych metod i form animowania inicjatyw społecznych w zakresie kultury
- e. wzrost rozpoznawalności Miasta jako regionalnego i ogólnopolskiego ośrodka kultury

8. POTENCJALNE ŹRÓDŁA FINANSOWANIA

- a. budżet miasta
- b. dotacje budżetu państwa
- c. dotacje województwa małopolskiego
- d. fundusze unijne
- e. mecenasi prywatni, sponsorzy i partnerzy biznesowi

9. CZYNNIKI RYZYKA

- a. brak środków finansowych w budżecie miasta
- b. brak możliwości pozyskania środków zewnętrznych, w tym dotacji z budżetu państwa i Unii Europejskiej
- c. brak zainteresowania odbiorców ofertą kulturalną

10. BENEFICJENCI

- a. mieszkańcy miasta i obszaru funkcjonalnego Nowego Sącza
- b. nowosądeckie środowiska twórcze
- c. mieszkańcy regionu Małopolski
- d. turyści

11. PODMIOTY WSPÓŁPRACUJĄCE PRZY REALIZACJI PROGRAMU

- a. Wydziały UM w Nowym Sączu wg właściwości
- b. Miejski Ośrodek Kultury
- c. Nowosądecka Mała Galeria
- d. Pałac Młodzieży
- e. Sądecka Biblioteka Publiczna

12. PARTNERZY ZEWNĘTRZNI

- a. resorty centralne odpowiedzialne za sprawy kultury i dziedzictwa narodowego
- b. Marszałek Województwa Małopolskiego
- c. Muzeum Okręgowe w Nowym Sączu
- d. Małopolskie Centrum Kultury SOKÓŁ

- e. Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Nowym Sączu
- f. Wyższa Szkoła Biznesu – National-Louis University w Nowym Sączu
- g. fundacje i stowarzyszenia działające na rzecz edukacji i kultury
- h. partnerzy społeczni i prywatni – mecenasi kultury
- i. jednostki samorządu terytorialnego obszaru funkcjonalnego Nowego Sącza
- j. miasta partnerskie Nowego Sącza
- k. inne podmioty wg właściwości

KARTA PROGRAMU KLUCZOWEGO nr 8

1. NAZWA

NOWY SĄCZ MIASTEM BEZPIECZNYM – program poprawy stanu bezpieczeństwa publicznego

2. CELE

a. GŁÓWNY

Poprawa stanu bezpieczeństwa i porządku publicznego w Nowym Sączu.

b. SZCZEGÓŁOWE

- i. ograniczenie przestępczości i patologii społecznych,
- ii. zwiększenie poczucia bezpieczeństwa mieszkańców,
- iii. zapobieganie zagrożeniom i katastrofom oraz ich skutkom.

3. OPIS

Jednym z kryteriów oceny jakości życia w Mieście jest poczucie bezpieczeństwa mieszkańców – osobistego oraz majątkowego, dotyczącego bliskich i otoczenia. Jednym z najważniejszych zatem celów strategicznych jest dążenie do stanu, w którym to poczucie jest obecne i znajduje pokrycie w rzeczywistości. Stałe podnoszenie poziomu bezpieczeństwa mieszkańców, w tym przez zapobieganie przestępczości, a także poprzez zapewnienie warunków przetrwania w czasie zdarzeń i sytuacji kryzysowych oraz stanów nadzwyczajnych, w tym także na wypadek ataku terrorystycznego bądź konfliktu zbrojnego przy optymalnym wykorzystaniu możliwości, sił i środków wszystkich służb, inspekcji i straży – jest zawsze aktualnym wyzwaniem dla Miasta.

Przy współpracy z lokalną społecznością należy dążyć do tworzenia efektywnego lokalnego systemu bezpieczeństwa oraz wspierać działania na rzecz poprawy tego systemu we wszystkich sferach: restrykcyjno-represyjnej, komunikacyjnej, porządkowej, technicznej, zagrożeń i zdarzeń kryzysowych, prewencyjno-wychowawczej, edukacyjnej oraz promocyjno-informacyjnej. Działania te powinny obejmować ochronę przed drobną przestępczością, podniesienie poziomu bezpieczeństwa w ruchu drogowym, ochronę przeciwpowodziową, ochronę przeciwpożarową oraz szeroko rozumianą ochronę ludności. Stała i skuteczna ich realizacja będzie obiektywną podstawą do budowania poczucia bezpieczeństwa publicznego, w tym osobistego, w szczególności bezpieczeństwa w miejscu zamieszkania.

Szczególnie ważnym zadaniem strategicznym ze względu na skalę zagrożeń, wynikających z przyczyn naturalnych lub w efekcie działalności człowieka, jest doskonalenie systemu reagowania kryzysowego, skoordynowanego ze wszystkimi służbami ratowniczymi i opartego na zasadzie współudziału mieszkańców w działaniach związanych z opanowywaniem sytuacji kryzysowych. Z uwagi na położenie geograficzne Nowego Sącza w widłach rzek Dunajca i Kamienicy wraz z innymi ciekami wodnymi, istnieje stałe zagrożenie powodziowe, wymagające systemu kompleksowej ochrony i pełnej gotowości wszystkich służb na wypadek zaistnienia kryzysu w postaci powodzi. Świadomość poważnej roli, jaką odgrywa w systemie ratowniczym i zarządzania kryzysowego Państwowa i Ochotnicza Straż Pożarna

pozwała Miastu aktywnie wspierać jej działalność w różnych dozwolonych prawnie obszarach. Istotnym zadaniem jest też podejmowanie różnych inicjatyw upowszechniających i edukacyjnych w zakresie przygotowania społeczeństwa do właściwego postępowania i zachowania się w sytuacjach zagrożeń cywilizacyjnych i militarnych.

4. PLANOWANE DZIAŁANIA I SZCZEGÓŁOWE ZADANIA

a. Realizacja programów prewencyjno – profilaktycznych, służących ograniczaniu przestępczości, upowszechnianiu właściwych zachowań wobec zagrożeń i przeciwdziałaniu patologiom:

- **Bezpieczne osiedle** – zespół działań, mających na celu ochronę spokoju i porządku oraz wzrost poczucia bezpieczeństwa mieszkańców w poszczególnych rejonach miasta
- **Bezpieczna szkoła** – zespół działań, mających na celu poprawę bezpieczeństwa uczniów, m.in. poprzez objęcie szkół systematycznymi patrolami specjalistycznymi i patrolami interwencyjnymi oraz akcjami edukacyjnymi o tematyce ogólnospołecznej
- **Bezpieczna droga** – zespół działań, mających na celu poprawę bezpieczeństwa w ruchu drogowym
- **Bezpieczny dom** – zespół działań mających na celu poprawę bezpieczeństwa mieszkańców w zakresie związanym z ochroną przeciwpożarową:
 - wdrożenie programu edukacyjnego z zakresu bezpiecznego zachowania się w sytuacjach zagrożenia, w tym w szczególności z zakresu bezpieczeństwa przeciwpożarowego – skierowane przede wszystkim do dzieci szkolnych, dla których praktyczne zajęcia edukacyjne realizowane będą w strażnicy PSP w oparciu o salę edukacji pn. „Ognik”
 - promowanie zasad bezpiecznego zachowania użytkowników budynków i lokali mieszkalnych oraz obiektów użyteczności publicznej, w tym zasady stosowania bezpiecznych urządzeń i systemów technicznych w budynkach mieszkalnych,
- **STOP Spalaniu Odpadów** – zespół działań, mających na celu poprawę jakości powietrza w mieście, akcja skierowana do uczniów szkół oraz mieszkańców Nowego Sącza
- realizacja akcji i programów skierowanych do różnych grup społecznych (np. osób starszych, kobiet, bezdomnych)
- wspieranie instytucjonalne i środowiskowe osób zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz pomoc rodzinom i osobom zagrożonym i dotkniętym patologią
- realizacja procesu aktualizacji treści dokumentów planistycznych, mających wpływ na poziom bezpieczeństwa, pod względem zmian uwarunkowań wpływających na zawartą w nich ocenę zagrożenia
- upowszechnianie – poprzez drukowane, wizyjne, radiowe i elektroniczne środki masowego przekazu oraz wydawane broszury informacyjne – zasad i sposobów zachowania się mieszkańców miasta w przypadkach zaistnienia różnych zagrożeń

- realizacja elementu procesu resocjalizacji osadzonych w Zakładzie Karnym w Nowym Sączu poprzez angażowanie tych osób do różnych prac na rzecz poprawy bezpieczeństwa oraz utrzymania porządku i czystości w Nowym Sączu.

b. Kontynuacja budowy zintegrowanego systemu zarządzania bezpieczeństwem:

- tworzenie warunków do integracji wszystkich służb, działających w systemie ratowniczym i zarządzania kryzysowego, w ramach organizowanych ćwiczeń, mających na celu sprawdzenie poziomu ich wyszkolenia i gotowości do podejmowania działań operacyjnych, w tym zapobiegawczych i ratowniczych,
- rozbudowa systemu monitoringu wizyjnego na terenie miasta wraz z Centrum Dozoru Wizyjnego zlokalizowanym w siedzibie Komendy Straży Miejskiej
- stworzenie centrum dowodzenia w sytuacjach kryzysowych, a przy tym zorganizowanie sali operacyjnej wyposażonej w odpowiedni sprzęt do monitorowania i łączności dla potrzeb służb zarządzania kryzysowego
- doskonalenie systemu wymiany i obiegu informacji między służbami ratowniczymi,
- doskonalenie systemu ostrzegania i alarmowania o zagrożeniach oraz wprowadzanie różnych nowych rozwiązań technologicznych i form modernizacyjnych dotyczących skuteczności jego działania
- wskazywanie konieczności prowadzenia przez właściwe organy kontroli zabezpieczenia środków toksycznych i materiałów niebezpiecznych, wykorzystywanych przez zakłady przemysłowe w procesach technologicznych
- doposażanie – w miarę posiadanych możliwości – służb ratowniczych i porządkowych w sprzęt i środki poprawiające skuteczność ich działania
- wytyczanie kierunków i sposobów doskonalenia problematyki ochrony ludności w zakładach pracy (funkcjonujących w różnych formach organizacyjnych na terenie miasta) oraz prowadzenie kontroli w tym zakresie
- wspieranie rozwoju ratownictwa specjalistycznego.

c. Ciągłe monitorowanie stanu wałów przeciwpowodziowych oraz urządzeń hydrotechnicznych, służących zabezpieczeniu i ochronie przeciwpowodziowej:

- współudział z zainteresowanymi jednostkami w pracach związanych dokonywaniem oceny stanu technicznego wałów przeciwpowodziowych i urządzeń hydrotechnicznych,
- wnioskowanie do właściwych administratorów w zakresie potrzeby prowadzenia wymaganej konserwacji oraz dokonywania modernizacji oraz badań szczelności wałów przeciwpowodziowych
- wnioskowanie do właściwych administratorów w zakresie potrzeby prowadzenia wymaganej konserwacji koryt cieków wodnych oraz dokonywania modernizacji lub budowy nowych grobli – umocnień brzegowych
- rozwijanie współpracy z IMiGW w zakresie dotyczącym rozbudowy systemu ostrzegania przed zagrożeniem powodziowym poprzez stosowanie różnych nowych form i metod dystrybucji ostrzeżeń meteorologiczno – hydrologicznych

- kreowanie potrzeby podnoszenia ogólnego poziomu bezpieczeństwa w obszarze ograniczania źródeł i przyczyn powodzi wśród wszystkich właściwych środowisk decyzyjnych.
- d. Prowadzenie działań organizacyjnych i technicznych, zwiększających bezpieczeństwo mieszkańców oraz infrastruktury technicznej na wypadek różnych zagrożeń:**
- doskonalenie procesu tworzenia i aktualizacji bazy danych „ARCUS – 2005”, dotyczącej posiadanego przez przedsiębiorców i inne jednostki organizacyjne wyposażenia technicznego oraz sił i środków możliwych do zaangażowania w sytuacjach kryzysowych
 - rozwijanie bazy materiałowo – sprzętowej, dotyczącej sukcesywnej poprawy wyposażenia Miejskiego Magazynu Przeciwpowodziowego
 - dążenie do poprawy stanu zapewnienia zbiorowej ochrony ludności w budowlach ochronnych
 - rozwijanie floty samochodowej Straży Miejskiej dla zapewnienia lepszej sprawności i skuteczności działania w terenie, w tym zakup pojazdów z atestem, przystosowanych do przewozu osób konwojowanych oraz zwierząt
 - dążenie do systematycznego powiększania liczby strażników miejskich do pożądanego współczynnika 1/ 2000, (strażnik/mieszk.).

5. POWIĄZANIA Z INNYMI PROGRAMAMI

- a. „Nowy Sącz silny swymi mieszkańcami” – program rozwoju kapitału ludzkiego.
- b. „Nowy Sącz miastem konkurencyjnej i innowacyjnej gospodarki” – program rozwoju przedsiębiorczości.
- c. „Nowy Sącz miastem zdrowia i opieki” – program rozwoju profilaktyki zdrowotnej.
- d. „Nowy Sącz miastem w ruchu” – program rozwoju rekreacji i sportu masowego.
- e. „Nowy Sącz miastem bezpiecznym” – program poprawy bezpieczeństwa publicznego.
- f. „Nowy Sącz miastem kultury i rozrywki” – program rozwoju usług kulturalnych
- g. Nowy Sącz miastem obywatelskim” – program na rzecz rozwoju integracji społecznej i społeczeństwa obywatelskiego
- h. „Nowy Sącz miastem silnej marki” – program promocji i współpracy terytorialnej.
- i. „Nowy Sącz miastem cyfrowym” – program wdrożenia elementów "miasta inteligentnego" (smart city).
- j. „Nowy Sącz miastem zmieniającym się” – program rewitalizacji przestrzeni publicznej

6. ZGODNOŚĆ Z DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI WOJEWÓDZTWA MAŁOPOLSKIEGO I KRAJU

- a. Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju. Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności – Uchwała Nr 16 Rady Ministrów z dnia 5 lutego 2013 r.
- b. Strategia Rozwoju Kraju 2020 – Uchwała Nr 157 Rady Ministrów z dnia 25 września 2012 r.
- c. Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2020 – Uchwała Nr 104 Rady Ministrów z dnia 18 czerwca 2013 r.

- d. Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego – Uchwała Nr 61 Rady Ministrów z dnia 26 marca 2013 r.
- e. Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030 – Uchwała nr 239 Rady Ministrów z dnia 13 grudnia 2011 r.
- f. Strategia rozwoju Województwa małopolskiego na lata 2011-2020 – Uchwała Nr XII/183/11 Sejmiku Województwa Małopolskiego z dnia 26 września 2011 roku
- g. Wytyczne Wojewody Małopolskiego na dany rok kalendarzowy w zakresie bezpieczeństwa, zarządzania kryzysowego, ochrony ludności i spraw obronnych
- h. Wytyczne Prezydenta Miasta Nowego Sącza na dany rok kalendarzowy w zakresie bezpieczeństwa, zarządzania kryzysowego, ochrony ludności i spraw obronnych
- i. Powiatowy program zapobiegania przestępczości oraz ochrony bezpieczeństwa obywateli i porządku publicznego dla miasta Nowego Sącza oraz powiatu nowosądeckiego na przyjmowany przez właściwe Rady (Miasta i Powiatu) na kolejne lata

7. EFEKTY REALIZACJI

- a. spadek przestępczości
- b. wzrost bezpieczeństwa na drogach
- c. zapobieganie zagrożeniom i katastrofom
- d. ograniczenie zjawiska patologii społecznej
- e. dążenie do zmniejszania wymiaru strat powodziowych
- f. zwiększenie skuteczności oraz sprawności prowadzenia działań zapobiegawczych i akcji ratowniczych w czasie różnych sytuacji i zdarzeń kryzysowych
- g. podniesienie sprawności i skuteczności funkcjonowania służb miejskich
- h. zwiększenie poczucia ogólnego poziomu bezpieczeństwa mieszkańców
- i. podniesienie świadomości mieszkańców, dotyczącej różnych zagrożeń, w tym skali i wymiaru górskiego rodzaju zagrożenia powodziowego

8. POTENCJALNE ŹRÓDŁA FINANSOWANIA

- a. budżet miasta
- b. budżet Państwa
- c. dotacje Budżetu Państwa
- d. dotacje województwa małopolskiego
- e. fundusze unijne
- f. środki finansowe organizacji i stowarzyszeń
- g. środki finansowe przedsiębiorców - zakładów pracy

9. CZYNNIKI RYZYKA

- a. brak środków finansowych w budżecie miasta
- b. brak możliwości pozyskania środków zewnętrznych, w tym dotacji z budżetu państwa i Unii Europejskiej
- c. uwarunkowania prawne

10. BENEFICJENCI

- a. mieszkańcy Miasta i obszaru funkcjonalnego Nowego Sącza
- b. przedsiębiorcy oraz instytucje publiczne i społeczne
- c. właściciele i administratorzy budynków i obiektów użyteczności publicznej

11. PODMIOTY WSPÓŁPRACUJĄCE PRZY REALIZACJI PROGRAMU

- a. Komenda Straży Miejskiej Urzędu Miasta Nowego Sącza
- b. Komenda Miejska Państwowej Straży Pożarnej w Nowym Sączu
- c. Komenda Miejska Policji w Nowym Sączu
- d. Ochotnicza Straż Pożarna „BIEGONICE” w Nowym Sączu
- e. Ochotnicza Straż Pożarna „GRS” w Nowym Sączu
- f. Wydziały UM w Nowym Sączu wg właściwości
- g. Miejski Zarząd Dróg w Nowym Sączu
- h. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Nowym Sączu
- i. Miejskie Przedsiębiorstwo Komunikacyjne Sp. z o.o. w Nowym Sączu
- j. Sądeckie Wodociągi Sp. z o.o. w Nowym Sączu
- k. Nova Spółka z o.o. w Nowym Sączu
- l. Sądecki Ośrodek Interwencji Kryzysowej
- m. Miejskie Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej Sp. z o.o. w Nowym Sączu
- n. Powiatowa Stacja Sanitarno – Epidemiologiczna w Nowym Sączu

12. PARTNERZY ZEWNĘTRZNI

- a. organizacje pozarządowe
- b. spółdzielnie mieszkaniowe
- c. wspólnoty mieszkaniowe i zarządcy nieruchomości
- d. zarządy osiedli
- e. fundacje i stowarzyszenia działające na rzecz aktywizacji społecznej
- f. lokalne środki masowego przekazu
- g. handlowcy różnych branż
- h. usługobiorcy różnych branż
- i. Małopolski Urząd Wojewódzki w Krakowie
- j. Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego
- k. Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Krakowie
- l. Małopolski Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych w Krakowie
- m. Zakład Karny w Nowym Sączu
- n. Karpacki Oddział Straży Granicznej w Nowym Sączu
- o. Wojskowa Komenda Uzupełnień w Nowym Sączu
- p. Powiatowy Inspektorat Weterynarii w Nowym Sączu
- q. Starostwo Powiatowe w Nowym Sączu
- r. jednostki samorządu terytorialnego obszaru funkcjonalnego Nowego Sącza
- S.** inne podmioty wg właściwości

KARTA PROGRAMU KLUCZOWEGO nr 9**1. NAZWA****NOWY SĄCZ MIASTEM PRZYJAZNYM DLA ŚRODOWISKA
– program ochrony środowiska****2. CELE****a. GŁÓWNY**

Ukształtowanie ładu przestrzennego i rozwój infrastruktury technicznej, służącej ochronie środowiska naturalnego.

b. SZCZEGÓŁOWE

- i. ograniczenie niskiej emisji na terenie Miasta,
- ii. wdrożenie systemu motywacji dla realizacji Odnawialnych Źródeł Energii (OZE) np. baterie słoneczne, pompy ciepła,
- iii. ograniczenie emisji substancji szkodliwych przez komunikację miejską,
- iv. zapewnienie możliwości pozyskiwania zielonej energii elektrycznej, np. poprzez wykorzystanie małych elektrowni fotowoltaicznych,
- v. ograniczenie emisji substancji szkodliwych poprzez modernizację urządzeń grzewczych dla zbiorowego dostarczania energii cieplnej,
- vi. zapewnienie poprawy stanu środowiska naturalnego poprzez zwiększenie efektywności systemu zagospodarowania odpadów i oczyszczania ścieków,
- vii. wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców, sprzyjający kształtowaniu nowych postaw i nawyków w zakresie ochrony powietrza.

3. OPIS

Rozwój gospodarczy Nowego Sącza nie pozostaje bez wpływu na jakość otaczającego nas środowiska. Dlatego też zadaniem samorządu, przy współpracy ze wszystkimi partnerami społecznymi, a zwłaszcza mieszkańcami i przedsiębiorcami, jest podejmowanie inicjatyw na rzecz ochrony środowiska. Najważniejsze dla realizacji tego celu jest stosowanie najnowocześniejszych technologii mało- i bezodpadowych, powodujących zminimalizowanie emisji do środowiska. Jednocześnie niezbędna jest poprawa stanu środowiska i niedopuszczenie do jego dalszej degradacji poprzez ograniczanie wytwarzanych odpadów, redukcję zanieczyszczeń wprowadzanych do powietrza, w tym poprzez promocję i upowszechnianie odnawialnych źródeł energii, poprawę jakości odprowadzanych ścieków, obniżenie poziomu hałasu, czy też promieniowania niejonizującego. Realizacja tych zadań pomoże w podniesieniu komfortu życia mieszkańców i w wywiązywaniu się z obowiązków w zakresie ochrony środowiska, nałożonych na samorząd, przedsiębiorców i mieszkańców wymogami przepisów prawnych, jak również pozwoli zahamować proces jego degradacji. Wpłynie również na podniesienie świadomości ekologicznej mieszkańców poprzez prowadzone działania edukacyjne w tym zakresie.

Kluczowe znaczenie dla funkcjonowania i rozwoju Miasta ma wdrożenie działań ukierunkowanych na ochronę powietrza, którego zanieczyszczenie wynika przede wszystkim ze

specyficznego położenia Miasta w kotlinie, ale także przestarzałej infrastruktury grzewczej, nieekologicznych przyzwyczajeń części mieszkańców. Co również istotne, na stan powietrza w Nowym Sączu mają także wpływ działania poza terenem Miasta – ze względu na układ geograficzny, Nowy Sącz jest w tym zakresie uzależniony od sytuacji na terenie praktycznie całej Sądeckizyny.

W zakresie ochrony powietrza wspierane będą zatem przedsięwzięcia, związane z działaniami na rzecz zmniejszenia emisji CO₂, SO₂, NO_x i pyłów pochodzących z sektora komunalno-bytowego oraz przemysłu, zwłaszcza energetyki, jak również przedsięwzięcia termomodernizacyjne oraz intensyfikacja działań na rzecz ograniczenia emisji w ramach partnerskiej współpracy z samorządami Kotliny Sądeckiej.

Wieloaspektowy rozwój Nowego Sącza sprawia, że zasoby różnorodności biologicznej i walory krajobrazowe, składające się na dziedzictwo przyrodnicze Miasta, są narażone na postępującą degradację. Środowisko przyrodnicze ma bezpośredni wpływ na zdrowie mieszkańców. Dlatego należy ograniczać degradację środowiska naturalnego oraz straty zasobów różnorodności biologicznej również poprzez zwiększanie świadomości ekologicznej mieszkańców, czyli tzw. edukację ekologiczną.

Ze wsparciem publicznym realizowane będą przedsięwzięcia z dziedziny ochrony przyrody i różnorodności biologicznej, ochrony i kształtowania krajobrazu, a ponadto rozwój terenów zielonych i krajobrazowych, jako wyraz dbałości o zachowanie środowiska przyrodniczego.

W celu przyspieszenia rozwoju Miasta oraz podniesienia poziomu i jakości życia mieszkańców, Nowy Sącz musi wykonać ogromny wysiłek zbudowania, bądź zmodernizowania niezbędnej infrastruktury technicznej, warunkującej prowadzenie konkurencyjnej działalności przez przedsiębiorców oraz osiągnięcie przez mieszkańców wysokiego poziomu cywilizacyjnego w poszanowaniu dla zasobów środowiska.

Realizacja tego celu powinna zmierzać do osiągnięcia sprawnego i efektywnego systemu zaopatrzenia w wodę, gaz, ciepło i energię elektryczną, odbioru, odprowadzenia i oczyszczania ścieków, gospodarki odpadami, rozwoju infrastruktury teleinformatycznej, drogowej, transportowej, mieszkaniowej i ochrony środowiska na terenie całego Miasta. Działania te wymagają zarówno wdrażania innowacji – powstawania systemów opartych na nowych technologiach, jak i tradycyjnych inwestycji technicznych – budowy nowych i rozbudowy, modernizacji i remontów istniejących sieci i obiektów. W wielu przypadkach sukces uwarunkowany będzie nie tylko nowoczesną technologią, ale także wzrostem świadomości ekologicznej mieszkańców. Postrzegany w taki sposób rozwój infrastruktury technicznej może być jednym z podstawowych warunków rozwoju przedsiębiorczości, konkurencyjności Miasta oraz poprawy warunków życia mieszkańców.

Istniejąca sieć wodociągowa (magistrala i sieć rozdzielcza) determinuje liczbę użytkowników (88% mieszkańców Miasta), którzy mogą korzystać z wody dostarczanej przez Sądeckie Wodociągi. Dla zwiększenia liczby odbiorców konieczne jest zakończenie działań inwestycyjnych, pozwalających na powiększenie liczby objętych dostępem do sieci. Docelowo powinno to być ok. 95% mieszkańców Miasta w przypadku wodociągów i 98%

w odniesieniu do sieci kanalizacji sanitarnej. Konieczne jest także opracowanie dokumentacji projektowej rozdziału ścieków sanitarnych od wód opadowych w obszarach istniejących sieci kanalizacji ogólnospławnej.

4. PLANOWANE DZIAŁANIA I SZCZEGÓŁOWE ZADANIA

a. Wdrożenie kompleksowego programu ograniczenia niskiej emisji we współpracy z innymi gminami Kotliny Sądeckiej.

Kwestia zanieczyszczenia powietrza w Nowym Sączu jest jednym z najważniejszych wyzwań w zakresie ochrony środowiska, stojących przed Miastem w nadchodzących latach. Nowy Sącz otrzymał zapewnienie finansowania w ramach pilotażowego programu ochrony powietrza KAWKA na lata 2014-2016. W ramach tego programu przewidywana jest dopłata do likwidacji starych i małoefektywnych kotłów węglowych, jak również działania o charakterze edukacyjnym oraz inwentaryzacja danych o źródłach emisji na terenie Nowego Sącza.

Konieczne jest jednak zaplanowanie kontynuacji i poszerzenie działań w kolejnych latach tak, aby w roku 2020 Nowy Sącz nie borykał się z problemem zanieczyszczenia powietrza. Uzupełnieniem programu może być udział w projektach zorientowanych na upowszechnienie stosowania odnawialnych źródeł energii (OZE) różnego rodzaju, w tym także budowa elektrowni fotowoltaicznych, uwarunkowana jednak pozyskaniem dofinansowania zewnętrznego, podnoszącego opłacalność ekonomiczną tego typu przedsięwzięć.

Kolejnym uzupełnieniem programu może być wdrożenie i intensyfikacja działań na rzecz ograniczenia emisji w ramach partnerskiej współpracy z okolicznymi samorządami wyrażona zawarciem porozumienia miast i gmin Kotliny Sądeckiej w tym utrzymanie i tworzenie kanałów przewietrzania Kotliny Sądeckiej w procesie planowania przestrzennego – założenia, formy realizacji.

Miasto Nowy będzie rozwijać współpracę z uczelniami wyższymi w zakresie dotyczącym pomiarów jakości powietrza, modelowania zanieczyszczeń powietrza oraz badań naukowych nad zanieczyszczeniami powietrza oraz budowaniem wizerunku miasta jako działającego na rzecz ochrony środowiska naturalnego.

b. Kontynuacja zakupu nowego ekologicznego taboru autobusowego dla MPK.

Istotnym źródłem zanieczyszczenia powietrza jest emisja spalin samochodowych. W związku z tym konieczne jest, aby w ciągu 10 lat Miejskie Przedsiębiorstwo Komunikacji w Nowym Sączu zostało wyposażone w autobusy spełniające rygorystyczne normy emisji spalin, a jednocześnie zapewniły efektywny i przyjazny transport dla mieszkańców Miasta. Docelowo, przy wykorzystaniu środków unijnych, konieczny jest zakup min. 20 nowych autobusów z nowoczesnymi rozwiązaniami dotyczącymi spalin, które zastąpią przestarzały tabor.

c. Realizacja programu modernizacji infrastruktury grzewczej – MPEC.

Wykorzystanie zbiorczych systemów ogrzewania jest jedną z metod ograniczenia niskiej emisji w Nowym Sączu. W związku z tym konieczne jest zapewnienie maksymalnego stopnia efektywności ekologicznej dla stosowanych w tym zakresie rozwiązań technologicznych. W ramach tego projektu przewiduje się realizację następujących działań współfinansowanych ze środków krajowych i europejskich:

- modernizacja instalacji oczyszczania spalin z pyłu w kotłowniach opalanych miałem węglowym w ciepłowniach Millenium i Sikorskiego,
- dalsza modernizacja kotłów celem zwiększenia ich sprawności,
- dalsza sukcesywna modernizacja systemów zasilanych z grupowych węzłów ciepłych poprzez przebudowę tych systemów na węzły indywidualne. W ramach tych przedsięwzięć wbudowywane będą wysokosprawne kompaktowe węzły ciepłownicze, wyposażone w system automatyki pogodowej z możliwością ich zdalnego sterowania. W pierwszej kolejności działania prowadzone będą na Oś. Wojska Polskiego i Oś. Westerplatte,
- rozwój sieci ciepłowniczej na terenie miasta.

d. Zwiększenie efektywności miejskiego Systemu Gospodarowania Odpadami Komunalnymi.

System gospodarowania odpadami komunalnymi wymaga stałej uwagi i rozwoju. Zebrane doświadczenia posłużyć winny wprowadzeniu korekt, tak aby system pozwalał na stałą poprawę czystości w mieście przy zachowaniu jego efektywności finansowej i organizacyjnej. Działania te winny również dotyczyć poszukiwania nowych rozwiązań związanych z efektywnością funkcjonowania Zakładu Zagospodarowania Odpadów w Nowym Sączu.

e. Poprawa efektywności systemu oczyszczania ścieków komunalnych.

O jakości środowiska naturalnego decyduje w dużym stopniu efektywność funkcjonowania systemu oczyszczania ścieków komunalnych. Przeprowadzone w ostatnich latach i kontynuowane w okresie 2014-2015 inwestycje Sądeckich Wodociągów Sp. z o.o. w Nowym Sączu w zakresie rozbudowy sieci kanalizacji sanitarnej wspierane będą poprzez program dopłat dla mieszkańców do budowy podłączeń do kanalizacji sanitarnej. Konieczne jest także stworzenie jednolitego systemu odbioru ścieków gromadzonych w zbiornikach wybieralnych i wdrożenie działań, wspierających realizację zapisów przewidzianych w zakresie oczyszczania ścieków komunalnych w Regulaminie Utrzymania Porządku i Czystości w Nowym Sączu. W związku ze zwiększającą się liczbą osób podłączonych do kanalizacji sanitarnej, jak również zaostreniem wymagań, co do jakości oczyszczania ścieków, należy rozważyć również modernizację Miejskiej Oczyszczalni Ścieków w Nowym Sączu.

f. Kompleksowy program edukacji ekologicznej ukierunkowany na wzrost świadomości wszystkich grup społecznych.

Jakość środowiska naturalnego wynika w dużej mierze z konkretnych zachowań ludzkich. Konieczne zatem jest podjęcie działań, które będą ukierunkowane na wzrost świadomości mieszkańców Nowego Sącza i zmianę postaw w tym zakresie. Program winien być skierowany do wszystkich grup mieszkańców i przewidywać działania aktywizujące, zaprezentowane w sposób przystępny i zachęcający. Dla realizacji tego projektu konieczne jest zaangażowanie wielu partnerów, np. spółek komunalnych, organizacji pozarządowych, instytucji rządowych itd.

g. Działania na rzecz zwiększenia dostępu do sieci wodociągowej i kanalizacyjnej na terenie Miasta.

Po zakończeniu inwestycji wodociągowo-kanalizacyjnych, prowadzonych w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2007-2013, blisko 98% mieszkańców Miasta będzie miało dostęp do kanalizacji sanitarnej i ok. 88% do sieci wodociągowej. Infrastruktura wodociągowo-kanalizacyjna na terenach, które nie zostały w nią dotąd wyposażone, znajdzie się w Wieloletnim Planie Inwestycyjnym Sąddeckich Wodociągów Sp. z o.o. w Nowym Sączu, a przedmiotowe tereny zostaną stopniowo dołączone do sieci.

5. POWIĄZANIA Z INNYMI PROGRAMAMI

- a. „Nowy Sącz silny swymi mieszkańcami” – program rozwoju kapitału ludzkiego.
- b. „Nowy Sącz miastem konkurencyjnej i innowacyjnej gospodarki” – program rozwoju przedsiębiorczości.
- c. „Nowy Sącz miastem zdrowia i opieki” – program rozwoju profilaktyki zdrowotnej.
- d. „Nowy Sącz miastem w ruchu” – program rozwoju rekreacji i sportu masowego.
- e. „Nowy Sącz miastem bezpiecznym” – program poprawy bezpieczeństwa publicznego.
- f. „Nowy Sącz miastem otwartym” – program zwiększenia dostępności terytorialnej Miasta i rozwoju wewnętrznego systemu komunikacyjnego.
- g. „Nowy Sącz miastem obywatelskim” – program na rzecz rozwoju integracji społecznej i społeczeństwa obywatelskiego.
- h. „Nowy Sącz miastem silnej marki” – program promocji i współpracy terytorialnej.
- i. „Nowy Sącz miastem cyfrowym” – program wdrożenia elementów "miasta inteligentnego" (smart city)
- j. „Nowy Sącz miastem zmieniającym się” – program rewitalizacji przestrzeni publicznej.
- k. Program gospodarki niskoemisyjnej dla Miasta Nowego Sącza.

6. ZGODNOŚĆ Z DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI WOJEWÓDZTWA MAŁOPOLSKIEGO I KRAJU

- a. Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju. Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności – Uchwała Nr 16 Rady Ministrów z dnia 5 lutego 2013 r.

- b. Strategia Rozwoju Kraju 2020 – Uchwała Nr 157 Rady Ministrów z dnia 25 września 2012 r.
- c. Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2020 – Uchwała Nr 104 Rady Ministrów z dnia 18 czerwca 2013 r.
- d. Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego – Uchwała Nr 61 Rady Ministrów z dnia 26 marca 2013 r.
- e. Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030 – Uchwała nr 239 Rady Ministrów z dnia 13 grudnia 2011 r.
- f. Strategia rozwoju województwa małopolskiego na lata 2011-2020 – Uchwała Nr XII/183/11 Sejmiku Województwa Małopolskiego z dnia 26 września 2011 roku

7. EFEKTY REALIZACJI

- a. poprawa jakości powietrza
- b. wzrost udziału energii odnawialnej w życiu Miasta
- c. zmniejszenie zużycia energii cieplnej i elektrycznej w budynkach mieszkalnych i użyteczności publicznej
- d. zwiększenie odzysku surowców i ich ponowne wykorzystanie
- e. zwiększenie ilości zbieranych selektywnie odpadów niebezpiecznych, występujących w odpadach komunalnych
- f. wzrost świadomości społecznej, dotyczącej zachowań proekologicznych
- g. podłączenie do sieci mieszkańców terenów, na których realizowane były lub będą inwestycje wodociągowo-kanalizacyjne oraz systemowe rozwiązania w zakresie ścieków dowożonych z terenów nieuzbrojonych w sieć kanalizacyjną

8. POTENCJALNE ŹRÓDŁA FINANSOWANIA

- a. budżet miasta
- b. dotacje z budżetu państwa
- c. dotacje z budżetu województwa małopolskiego
- d. fundusze unijne
- e. fundusz norweski
- f. fundusz szwajcarski
- g. inwestorzy prywatni

9. CZYNNIKI RYZYKA

- a. brak środków finansowych w budżecie miasta
- b. brak możliwości pozyskania środków zewnętrznych, w tym dotacji z budżetu państwa i Unii Europejskiej
- c. zwiększone koszty energii w okresie wdrażania działań o charakterze ekologicznym
- d. niepodejmowanie działań proekologicznych w gminach ościennych
- e. brak zainteresowania mieszkańców podłączeniem do sieci wodociągowej i kanalizacyjnej

10. BENEFICJENCI

- a. mieszkańcy miasta i obszaru funkcjonalnego Nowego Sącza
- b. uczniowie szkół sądeckich
- c. przedsiębiorcy z terenu Nowego Sącza

11. PODMIOTY WSPÓŁPRACUJĄCE PRZY REALIZACJI PROGRAMU

- a. Wydziały UM w Nowym Sączu wg właściwości
- b. Miejskie Przedsiębiorstwo Komunikacji Sp. z o.o. w Nowym Sączu
- c. Miejskie Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej Sp. z o.o. w Nowym Sączu
- d. NOVA Spółka z o.o. w Nowym Sączu
- e. Sąddeckie Wodociągi Spółka z o.o. w Nowym Sączu

12. PARTNERZY ZEWNĘTRZNI

- a. resorty centralne odpowiedzialne za sprawy środowiska i rozwoju
- a. Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
- b. Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
- c. Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego
- d. fundacje i stowarzyszenia działające na rzecz ochrony środowiska
- e. lokalne organizacje pracodawców i przedsiębiorców
- f. przedsiębiorcy prowadzący działalność w obszarze ochrony środowiska
- g. samorządy obszaru funkcjonalnego Nowego Sącza
- h. miasta partnerskie Nowego Sącza
- i. inne podmioty wg właściwości

KARTA PROGRAMU KLUCZOWEGO nr 10

1. NAZWA

NOWY SĄCZ MIASTEM OTWARTYM

– program zwiększenia dostępności terytorialnej Miasta i rozwoju
wewnętrznego systemu komunikacyjnego

2. CELE

a. GŁÓWNY

Zapewnienie możliwości rozwojowych dla Nowego Sącza poprzez jakościową zmianę poziomu dostępności terytorialnej, sprawności komunikacyjnej i wzmocnienia jakości życia mieszkańców Miasta i subregionu.

b. SZCZEGÓŁOWE

- i. wykorzystanie wszelkich dostępnych możliwości w zakresie przygotowania i realizacji kluczowych projektów, zapewniających skomunikowanie Nowego Sącza ze światem zewnętrznym: łącznika drogowego do autostrady A4 i połączenia kolejowego do Krakowa,
- ii. zwiększenie wewnętrznej przepustowości komunikacyjnej w Mieście,
- iii. usprawnienie systemu komunikacji w subregionie sądeckim,
- iv. zwiększenie poziomu obsługi mieszkańców i gości Miasta w zakresie transportu i komunikacji.

3. OPIS

Jako podstawowy cel polityki transportowej przyjmuje się zdecydowaną poprawę jakości systemu transportowego i jego rozbudowę zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju.

Jakość systemu transportowego jest jednym z kluczowych czynników, warunkujących jakość życia mieszkańców i rozwój gospodarczy regionu. Stosowanie zasady zrównoważonego rozwoju transportu będzie zapewniało równowagę między aspektami społecznymi, gospodarczymi, przestrzennymi oraz ochrony środowiska w warunkach rozwijającej się gospodarki rynkowej.

Równoważenie powyższych czynników często jest bardzo trudne w związku z ograniczeniami determinowanymi przez zagospodarowanie przestrzenne miasta.

Drogi krajowe stanowią podstawową funkcję w układzie komunikacyjnym miasta. Prowadzą one ruch tranzytowy (ponadlokalny) oraz zapewniają najważniejsze powiązania między dzielnicami miasta.

Przez teren miasta Nowy Sącz przebiegają 3 drogi krajowe:

- nr 28 relacji Zator – Nowy Sącz – Medyka – Granica Państwa,
- nr 75 relacji Branice – Nowy Sącz – Krzyżówka – Muszynka,
- nr 87 relacji Nowy Sącz - Piwniczna – Granica Państwa.

Łączna długość dróg krajowych na terenie miasta to 25 km.

Uzupełnienie układu podstawowego dróg stanowią ulice powiatowe. Zapewniają powiązania międz dzielnicowe, a ponadto spełniają funkcję ulic zbiorczych obsługujących osiedla, jak również zapewniają powiązania miasta z sąsiednimi gminami. Łączna długość ulic powiatowych wynosi 40 km.

Bezpośrednią obsługę komunikacji w Mieście zapewniają miejskie ulice lokalne o łącznej długości 217 km, w tym ulic o nawierzchni twardej jest 170 km, a ulic o nawierzchni ulepszonej – 141 km.

Układ ulic zapewnia powiązania między dzielnicami miasta, przy czym występują trudności w powiązaniach komunikacyjnych niektórych dzielnic. Dotyczy to głównie dzielnicy Wólki oraz powiązania części miasta położonych po obu stronach Dunajca.

Nowy Sącz ma niską dostępność i przepustowość komunikacyjną. W mieście, które leży na skrzyżowaniu szlaków komunikacyjnych o znaczeniu krajowym i międzynarodowym, należy powiązać system drogowy Miasta z układem regionalnym i krajowym. Wiązać się to musi z budową obwodnic, w tym połączenia pomiędzy obwodnicą północną z obwodnicą zachodnią w Biczycach, a w dalszej kolejności – udrożnieniem kierunku południowego oraz dostosowaniem dróg do standardów europejskich. Niezwykle istotna jest realizacja zadań inwestycyjnych, zapewniających właściwe skomunikowanie stref aktywności gospodarczej, poszczególnych dzielnic Nowego Sącza, a tym samym wzrost aktywizacji gospodarczej Miasta. Wieloletni Program Inwestycyjny precyzuje główne założenia inwestycyjne w tym zakresie i może ujmować alternatywne możliwości, co do głównych inwestycji drogowych.

Jednym z najważniejszych problemów wpływających istotnie na możliwości wzrostu konkurencyjności Nowego Sącza jest brak dostępu do sieci autostrad, dróg szybkiego ruchu oraz brak szybkiego połączenia kolejowego z Krakowem. Brak powiązań w tych relacjach skutkuje zmniejszeniem możliwości lokalizacji inwestycji w Nowym Sączu, jest też istotną barierą dla pełnego wykorzystania potencjału rozwojowego Miasta, dla wzrostu gospodarczego i tworzenia miejsc pracy. Władze samorządowe Nowego Sącza nie mają bezpośredniego wpływu na taki stan rzeczy. Będą jednak prowadziły intensywne działania lobbingowe na rzecz włączenia Miasta do wymienionych wyżej sieci komunikacyjnych, w szczególności trasy Brzesko – Nowy Sącz do granicy polsko-słowackiej oraz linii kolejowej Kraków-Piekiełko-Nowy Sącz-granica państwa.

Celem strategicznym jest wsparcie dla projektów, polegających na budowie sieci obwodnic miejskich wraz z przeprawami przez rzekę Dunajec, w zakresie niezbędnym do obsługi przyległych terenów w celu odseparowania ruchu lokalnego od ruchu tranzytowego i jego wyprowadzenia poza obszary budownictwa mieszkaniowego. Realizacja tego celu pozwoli zmniejszyć trudności komunikacyjne Miasta, powstające w godzinach szczytu „korki” uliczne, odciążyć obszar Starego Miasta od ruchu ulicznego i zredukuje ruch samochodów ciężarowych na terenie Miasta.

Strategia rozwoju ukierunkowana jest na przyszłą realizację przedsięwzięć, usprawniających i rozprowadzających ruch w Mieście i wokół niego. W związku z tym realizowane będą projekty dotyczące budowy i przebudowy ulic, budowy kanalizacji opadowej, wiaduktów, chodników, ścieżek rowerowych i innych drogowych obiektów inżynierskich – przy uwzględnieniu kryterium znaczenia dla prawidłowego funkcjonowania gospodarczego Nowego Sącza, prognozowanych natężeń ruchu, wzrostu poziomu bezpieczeństwa na drogach i likwidacji barier komunikacyjnych dotyczących osób niepełnosprawnych.

4. PLANOWANE DZIAŁANIA I SZCZEGÓŁOWE ZADANIA

Dla potrzeb usprawnienia ruchu tranzytowego istnieje konieczność wyeliminowania ruchu komunikacyjnego z obszaru miasta poprzez planowane obwodnice, zwiększenie dostępności do miasta oraz poprawę układu komunikacyjnego wewnątrz miasta, zmierzającego do ograniczenia utrudnień w ruchu.

Zadania te mogą być realizowane poprzez:

a. Wspieranie działań na rzecz usprawnienia połączenia drogowego Brzesko-Nowy Sącz-granica państwa.

Aby usprawnić system transportowy Małopolski, należy zgodnie z programem doprowadzić do zapewnienia szybkiego połączenia drogowego między Krakowem a Nowym Sączem w postaci drogi ekspresowej Brzesko – (zachodnia obwodnica Brzeska) – Nowy Sącz – granica państwa. Ponadto, należy poprawić przepustowość połączeń drogowych między Krakowskim Obszarem Metropolitalnym a Sądecczyzną poprzez budowę i modernizację dróg dojazdowych.

b. Wspieranie działań na rzecz budowy linii kolejowej Kraków-Piekietko-Nowy Sącz-granica państwa.

Obydwa projekty są kluczowe dla rozwoju społeczno-gospodarczego subregionu sądeckiego, jednak nie są możliwe do zrealizowania samodzielnie przez Miasto – jedynym rozwiązaniem jest włączenie tych inwestycji do pakietu kluczowych projektów na poziomie rządowym (droga Nowy Sącz-Brzesko) i unijnym (linia kolejowa Kraków-Piekietko-Nowy Sącz-granica państwa). Samorząd Miasta winien zatem uczynić wszystko, co możliwe i konieczne, aby wspierać oba projekty inwestycyjne, podejmując szereg działań o charakterze promocyjnym i lobbingsowym.

c. Przebudowa węzła komunikacyjnego na linii skrzyżowanie ul. Tarnowskiej – most przez rzekę Dunajec w ciągu ul. Legionów – ul. Krakowska.

Zadanie ma polegać na wykonaniu przebudowy skrzyżowania ul. Tarnowskiej – Bulwar Narwiku – Legionów na skrzyżowanie typu rondo, przebudowie mostu w ciągu ul. Legionów wraz z jego poszerzeniem oraz przebudową skrzyżowania Legionów – Krakowska – Dunajcowa.

d. Usprawnienie komunikacji w kierunku południowym – tzw. Węgierska Bis.

Projekt przewiduje budowę alternatywnej w stosunku do ul. Węgierskiej drogi o całkowitej długości ok. 6 km, łączącej Stary Sącz z Nowym Sączem. Projekt przyczyni się do udrożnienia układu komunikacyjnego w stolicy subregionu sądeckiego oraz okolicznych gmin. Pozwoli na odciążenie/przełożenie drogi DK 87 (Nowy Sącz – Granica Państwa). Droga jest istotna dla funkcjonowania układu komunikacyjnego gmin Sądecki i Nowy Sącz.

Budowa trasy wylotowej umożliwi wyprowadzenie nadmiernego ruchu tranzytowego z miasta o nieprzystosowanej do tego infrastruktury drogowej, zwiększy przepustowość w ruchu drogowym, wpłynie na bezpieczeństwo ruchu oraz otworzy dostęp do terenów inwestycyjnych, niezbędnych do zintensyfikowania dynamicznego rozwoju całego subregionu, zlokalizowanych w sąsiedztwie ciągu komunikacyjnego.

e. Rozbudowa infrastruktury drogowej w Nowym Sączu.

Działania te odnoszą się do wewnętrznego układu komunikacyjnego, mającego wpływ na zmniejszenie utrudnień w ruchu drogowym na terenie miasta Nowego Sącza. Do najważniejszych zadań można zaliczyć poprawę geometrii istniejących skrzyżowań, budowę nowych połączeń międzydzielnicowych oraz kontynuację modernizacji istniejących ciągów ulic o znaczeniu lokalnym, a stanowiących podstawowy układ komunikacyjny miasta.

f. Rozbudowa infrastruktury dla komunikacji rowerowej w Nowym Sączu.

Wzrost znaczenia komunikacji rowerowej może być alternatywną dla używania samochodów osobowych, na linii dom-praca-dom lub dom-zakupy-dom i mieć znaczenie nie tylko rekreacyjne. Warunkiem tego jest zmniejszenie zagrożenia możliwością powstania wypadku z udziałem rowerzysty. Promowanie roweru jako środka transportu może mieć znaczący wpływ na poprawę warunków komunikacyjnych w mieście, oraz wpływ na zmniejszenie emisji szkodliwych substancji do środowiska. Dlatego miasto zaangażowane będzie w stworzenie możliwości dla bezpiecznego poruszania się rowerzysty w systemie komunikacyjnym miasta zarówno w celach rekreacyjnych, jak też w celu dojazdu do pracy, szkoły, czy do centrów handlowych. Doświadczenia wielu europejskich miast wskazują, że niezależnie od warunków klimatycznych i terenowych, rozwój infrastruktury rowerowej korzystnie wpływa na zmiany zachowań transportowych mieszkańców. W Nowym Sączu możliwe jest istotne zwiększenie roli roweru w systemie transportowym miasta i zwiększenie jego udziału w podróżach w ciągu najbliższych 5-10 lat. W okresie tym powstanie sieć tras rowerowych służąca mieszkańcom i gościom Miasta.

g. Modernizacja dworca komunikacji miejskiej wraz z przebudową punktu obsługi klientów, obejmująca:

- przebudowę obecnego punktu obsługi klienta i wzbogacenie go o dodatkowe funkcje; planuje się, że funkcja obsługowa będzie mieściła się wewnątrz rozbudowanego budynku, który dodatkowo będzie pełnił funkcję poczekalni,
- przebudowa peronów i płyty odpraw autobusów.

h. Modernizacja systemu parkingowego.

Działania te skupiać się będą na wyznaczeniu nowych obszarów, przeznaczonych na lokalizację miejsc parkingowych poza ścisłym centrum miasta, umożliwiających ograniczenie dostępu samochodów osobowych do ścisłego centrum poprzez połączenie transportu indywidualnego z komunikacją publiczną. Zakłada się dostosowanie powierzchni parkingowej do wielkości nie przekraczającej przepustowości układu drogowego oraz zastąpienie parkowania przyulicznego parkowaniem na wydzielonych parkingach kubaturowych.

5. POWIĄZANIA Z INNYMI PROGRAMAMI

- „Nowy Sącz miastem konkurencyjnej i innowacyjnej gospodarki” – program rozwoju przedsiębiorczości.
- „Nowy Sącz miastem przyjaznym dla środowiska” – program ochrony środowiska naturalnego.
- „Nowy Sącz miastem zdrowia i opieki” – program rozwoju profilaktyki zdrowotnej.
- „Nowy Sącz miastem w ruchu” – program rozwoju rekreacji i sportu masowego.
- „Nowy Sącz miastem bezpiecznym” – program poprawy bezpieczeństwa publicznego.
- „Nowy Sącz miastem obywatelskim” – program na rzecz rozwoju integracji społecznej i rozwoju społeczeństwa obywatelskiego.
- „Nowy Sącz miastem silnej marki” – program promocji i współpracy terytorialnej.
- „Nowy Sącz miastem cyfrowym” – program wdrożenia elementów "miasta inteligentnego" (smart city).
- „Nowy Sącz miastem zmieniającym się” – program rewitalizacji przestrzeni publicznej.

6. ZGODNOŚĆ Z DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI WOJEWÓDZTWA MAŁOPOLSKIEGO I KRAJU

- Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju. Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności – Uchwała Nr 16 Rady Ministrów z dnia 5 lutego 2013 r.
- Strategia Rozwoju Kraju 2020 – Uchwała Nr 157 Rady Ministrów z dnia 25 września 2012 r.
- Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2020 – Uchwała Nr 104 Rady Ministrów z dnia 18 czerwca 2013 r.
- Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego – Uchwała Nr 61 Rady Ministrów z dnia 26 marca 2013 r.

- e. Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030 – Uchwała nr 239 Rady Ministrów z dnia 13 grudnia 2011 r.
- f. Strategia rozwoju województwa małopolskiego na lata 2011-2020 – Uchwała Nr XII/183/11 Sejmiku Województwa Małopolskiego z dnia 26 września 2011 roku

7. EFEKTY REALIZACJI

- a. postęp w zakresie realizacji projektu połączenia drogowego do autostrady A4
- b. postęp w zakresie realizacji projektu budowy linii kolejowej Kraków-Piekietko-Nowy Sącz-granica państwa
- c. systematyczna poprawa wewnętrznej przepustowości komunikacyjnej w Mieście
- d. poprawa warunków dla ruchu pieszego i rowerowego
- e. usprawnienie zarządzania drogami i ruchem
- f. poprawa dostępności komunikacyjnej obszarów działalności gospodarczej
- g. poprawa dostępności zewnętrznej i wewnętrznej obszaru funkcjonalnego Nowego Sącza
- h. stworzenie spójnego systemu zarządzania przestrzenią parkingową

8. POTENCJALNE ŹRÓDŁA FINANSOWANIA

- a. budżet miasta
- b. dotacje budżetu państwa
- c. dotacje województwa małopolskiego
- d. fundusze unijne
- e. inwestorzy prywatni

9. CZYNNIKI RYZYKA

- a. brak środków finansowych w budżecie miasta
- b. brak możliwości pozyskania środków zewnętrznych, w tym dotacji z budżetu państwa i Unii Europejskiej
- c. problemy prawne

10. BENEFICJENCI

- a. mieszkańcy miasta i obszaru funkcjonalnego Nowego Sącza
- b. przedsiębiorcy
- c. turyści

11. PODMIOTY WSPÓŁPRACUJĄCE PRZY REALIZACJI PROGRAMU

- a. Miejski Zarząd Dróg
- b. mieszkańcy miasta i obszaru funkcjonalnego Nowego Sącza
- c. Wydziały UM w Nowym Sączu wg właściwości
- d. Miejskie Przedsiębiorstwo Komunikacji Sp. z o.o. w Nowym Sączu
- e. Sądeckie Wodociągi Sp. z o.o. w Nowym Sączu

12. PARTNERZY ZEWNĘTRZNI

- a. resorty centralne odpowiedzialne za obszary rozwoju, infrastruktury i transportu
- b. Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad
- c. PKP S.A.
- d. Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego
- e. Wojewoda Małopolski
- f. lokalne organizacje pracodawców i przedsiębiorców
- g. jednostki samorządu terytorialnego obszaru funkcjonalnego Nowego Sącza
- h.** inne podmioty wg właściwości

KARTA PROGRAMU KLUCZOWEGO nr 11

1. NAZWA

NOWY SĄCZ MIASTEM CYFROWYM

- program wdrożenia elementów "miasta inteligentnego" (smart city)

2. CELE

a. GŁÓWNY

Rozwój miasta opartego o kompetencje cyfrowe mieszkańców oraz nowoczesne rozwiązania technologiczne.

b. SZCZEGÓŁOWE

- i. podniesienie kompetencji cyfrowych społeczeństwa,
- ii. upowszechnienie i zwiększenie dostępu do technologii cyfrowych,
- iii. wykorzystanie rozwiązań technologicznych dla rozwoju inteligentnego miasta,
- iv. integracja podmiotów wdrażających rozwiązania cyfrowe na terenie Miasta wokół wspólnych projektów na rzecz budowy społeczeństwa cyfrowego.

3. OPIS

Inteligentne miasto (smart city) to nowatorska idea nastawiona na to, by Nowy Sącz był zarządzany w sposób zrównoważony (ekologiczny), nowoczesny, oszczędny i efektywny. Rozwój innowacyjnych technologii, przede wszystkim informatycznych i komunikacyjnych, pozwoli znacznie podnieść funkcjonalność Miasta. By wykorzystać ich potencjał, konieczna jest symbioza nowoczesnych rozwiązań technicznych z istniejącą już i modernizowaną infrastrukturą. Aby Nowy Sącz mógł działać w sposób inteligentny, niezbędne są wysiłki wielu podmiotów. Koncepcja Smart City przewiduje, że zarówno władze administracyjne, mieszkańcy, jak i przedsiębiorcy, którzy będą wdrażali nowoczesne technologie dołożą starań, by Miasto mogło rozwijać się w sposób inteligentny.

Ponieważ potencjał technologii cyfrowych jest obecnie w niedostatecznym stopniu wykorzystywany, a wywierają one coraz większy wpływ na postęp w każdej dziedzinie życia, program zawiera propozycje zadań nakierowanych na stałe i umiejętne wykorzystywanie aktualnie dostępnych i przyszłych rozwiązań technologicznych w sześciu obszarach: INTELIGENTNI LUDZIE (SMART PEOPLE), INTELIGENTNE ŻYCIE (SMART LIVING), INTELIGENTNE ŚRODOWISKO (SMART ENVIRONMENT), INTELIGENTNA GOSPODARKA (SMART ECONOMY), INTELIGENTNY TRANSPORT (SMART MOBILITY) oraz INTELIGENTNE ZARZĄDZANIE (SMART GOVERNANCE). Budowa społeczeństwa informacyjnego jest zadaniem dotyczącym niemal wszystkich dziedzin życia społeczno-gospodarczego. Rozwój technologii cyfrowych, informatycznych i telekomunikacyjnych na przestrzeni ostatnich lat stał się głównym motorem przeobrażeń społecznych, gospodarczych i instytucjonalnych. Obok rozwoju infrastruktury, warunkiem rozwoju społeczeństwa informacyjnego jest wypracowanie potrzeb, postaw i umiejętności, pozwalających w pełni korzystać z nowych technologii.

4. PLANOWANE DZIAŁANIA I SZCZEGÓŁOWE ZADANIA

a. Wdrożenie narzędzi do kompleksowej obsługi mieszkańców przez Internet.

Współcześnie wykorzystanie narzędzi internetowych do obsługi mieszkańców w miastach staje się standardem i elementem codzienności. Celem projektu jest rozwijanie nowoczesnej, wielokanałowej komunikacji miszańczy – samorząd, poprawa dostępności do urzędów i eliminacja barier komunikacyjnych dla osób wykluczonych. Kluczowym elementem projektu będzie wykorzystanie narzędzi dostępnych obecnie w skali krajowej, np. system ePUAP, system płatności natychmiastowych oraz integracja organizacyjna na poziomie lokalnym, pozwalająca na maksymalnie szerokie zastosowanie przygotowanych rozwiązań w skali całego Miasta.

b. Uruchomienie aplikacji na urządzenia mobilne – „Mój Nowy Sącz”.

Celem projektu jest przygotowanie i udostępnienie aplikacji na urządzenia mobilne „Mój Nowy Sącz”, oferującej kompleksową informację dla mieszkańców i gości Miasta, np. informacje praktyczne, informacje o samorządzie, wiadomości historyczne, przewodnik po mieście, informacje o komunikacji w Nowym Sączu, aktualności, plan Miasta, itp. Aplikacja winna być dostępna dla większości urzędzeń mobilnych (min. dwa systemy operacyjne) i oferowana poprzez stronę internetową Miasta lub bezpłatnie poprzez serwisy z aplikacjami mobilnymi.

c. Rozwój wielofunkcyjnej karty miejskiej.

Wprowadzenie wielofunkcyjnej karty miejskiej jest niezwykle istotne dla upowszechnienia nowoczesnych rozwiązań dla obsługi mieszkańców. Karta miejska może integrować wiele przydatnych funkcji dla mieszkańców, np. identyfikację mieszkańca w instytucjach miejskich (np. biblioteczki, na basenie), bilet komunikacji miejskiej, możliwość dokonywania płatności, kartę parkingową, itp. Dzięki e-karcie, która może służyć za nośnik podpisu elektronicznego, można również załatwiać sprawy w urzędzie drogą elektroniczną. Należy rozważyć również możliwość integracji karty miejskiej z aplikacją na urządzenie mobilne.

d. Przeciwdziałanie wykluczeniu cyfrowemu.

Celem projektu jest zapewnienie możliwości korzystania z technologii cyfrowej maksymalnie szerokiej grupie mieszkańców Nowego Sącza poprzez integrację i koordynację wszystkich działań realizowanych w Nowym Sączu, których zakres związany jest z elementami wykorzystywania narzędzi cyfrowych w życiu codziennym. Ważnym elementem projektu będą również działania dedykowane upowszechnieniu technologii cyfrowych wśród grup zagrożonych wykluczeniem, np. osób starszych, osób o niskich dochodach. W ramach przygotowanego na lata 2014-2020 planu operacyjnego realizowane będą w tym zakresie m.in. wdrożenie internetowego systemu obsługi mieszkańców, wprowadzenie programu dydaktyki cyfrowej w sądeckich szkołach, upowszechnienie szkoleń dla osób zagrożonych

wykluczeniem cyfrowym, zapewnienie dostępu do informacji cyfrowej w zmodernizowanej Bibliotece Miejskiej.

e. Monitorowanie i zarządzanie ruchem, transportem i parkingami.

Celem projektu jest wdrożenie i rozwój systemu sterowania i zarządzania transportem zbiorowym, ruchem pieszym i rowerowym, dostępnością transportową i parkingową. Realizacja projektu zrewolucjonizuje poruszanie się po ulicach Miasta. Wprowadzenie systemu pozwoli na zarządzanie ruchem miejskim z użyciem najnowszych technologii i zwiększy przepustowość dróg. W analizie ruchu drogowego będzie brała udział specjalnie zaprojektowana sygnalizacja świetlna, czujniki w jezdni, komputery w pojazdach komunikacji miejskiej, urządzenia nadawczo-odbiorcze, kamery, fotoradary i fotorejestratory, tablice o zmiennej treści.

f. Rozwój inteligentnego systemu zarządzania siecią wodociągową i zbiórką odpadów.

Celem projektu jest upowszechnienie nowoczesnego programu monitoringu sieci wodociągowej, pozwalającego na wczesne wykrywanie awarii na sieci wodociągowej oraz ograniczenie strat wody, zdalne odczytywanie wodomierzy, rozliczanie opłat on-line. Podobne rozwiązania cyfrowe będą realizowane w zakresie zbiórki odpadów – monitoring systemu odbioru, identyfikacja posesji, doskonalenie systemu opłat.

g. Zarządzanie i sterowanie oświetleniem ulicznym.

Celem projektu jest zastosowanie oszczędnych lamp ulicznych, jak i nowoczesnych systemów sterowania oświetleniem. Oszczędności będzie można osiągnąć poprzez prawidłowe określenie wymagań oświetleniowych dla danej ulicy i odpowiedni dobór urządzeń oświetleniowych. Nowoczesne systemy zarządzania oświetleniem ulicznym umożliwiają sterowanie oświetleniem w zależności od warunków pogodowych i natężenia ruchu ulicznego. Dzięki komunikacji poprzez komórkową łączność GSM możliwa jest ciągła kontrola na poprawną pracę oświetlenia, a czas usuwania awarii może zostać skrócony do minimum.

5. POWIĄZANIA Z INNYMI PROGRAMAMI

- a. „Nowy Sącz silny swoimi mieszkańcami” - program rozwoju kapitału ludzkiego.
- b. „Nowy Sącz miastem konkurencyjnej i innowacyjnej gospodarki” - program rozwoju przedsiębiorczości.
- c. „Nowy Sącz miastem zdrowia i opieki” - program rozwoju profilaktyki zdrowotnej.
- d. „Nowy Sącz miastem bezpiecznym” - program rozwoju bezpieczeństwa publicznego.
- e. program zwiększenia dostępności terytorialnej Miasta i rozwoju wewnętrznego systemu komunikacyjnego.
- f. „Nowy Sącz miastem obywatelskim” - program na rzecz rozwoju integracji społecznej i społeczeństwa obywatelskiego.
- g. „Nowy Sącz miastem przyjaznym dla środowiska” – program ochrony środowiska naturalnego.
- h. „Nowy Sącz miastem silnej marki” - program promocji i współpracy terytorialnej.

6. ZGODNOŚĆ Z DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI WOJEWÓDZTWA MAŁOPOLSKIEGO I KRAJU

- a. Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju. Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności – Uchwała Nr 16 Rady Ministrów z dnia 5 lutego 2013 r.
- b. Strategia Rozwoju Kraju 2020 – Uchwała Nr 157 Rady Ministrów z dnia 25 września 2012 r.
- c. Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2020 – Uchwała Nr 104 Rady Ministrów z dnia 18 czerwca 2013 r.
- d. Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego – Uchwała Nr 61 Rady Ministrów z dnia 26 marca 2013 r.
- e. Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030 – Uchwała nr 239 Rady Ministrów z dnia 13 grudnia 2011 r.
- f. Strategia rozwoju województwa małopolskiego na lata 2011-2020 – Uchwała Nr XII/183/11 Sejmiku Województwa Małopolskiego z dnia 26 września 2011 roku

7. EFEKTY REALIZACJI

- a. większy dostęp do informacji
- b. nowa jakość usług
- c. poprawa adaptacyjności społecznej
- d. rozwój kompetencji cyfrowych i popularyzacja usług cyfrowych
- e. zwiększenie poziomu bezpieczeństwa
- f. ułatwienie procesu komunikacji mieszkańców z Urzędem Miasta
- g. wzrost aktywności zawodowej, obywatelskiej i kulturowej

8. POTENCJALNE ŹRÓDŁA FINANSOWANIA

- a. budżet miasta
- b. dotacje budżetu państwa
- c. dotacje województwa małopolskiego
- d. fundusze unijne
- e. inwestorzy prywatni

9. CZYNNIKI RYZYKA

- a. brak środków finansowych w budżecie miasta
- b. brak możliwości pozyskania środków zewnętrznych, w tym dotacji z budżetu państwa i Unii Europejskiej
- c. brak zaufania do nowych technologii i oferowanych usług cyfrowych

10. BENEFICJENCI

- a. mieszkańcy miasta i obszaru funkcjonalnego Nowego Sącza
- b. inwestorzy
- c. pracownicy Urzędu Miasta i jednostek podległych

11. PODMIOTY WSPÓŁPRACUJĄCE PRZY REALIZACJI PROGRAMU

- a. mieszkańcy miasta i obszaru funkcjonalnego Nowego Sącza
- b. Wydziały i Zespoły UM Nowego Sącza wg właściwości
- c. Miejski Zarząd Dróg w Nowym Sączu
- d. Sądeckie Wodociągi Spółka z o.o.
- e. NOVA Sp. z o.o. w Nowym Sączu
- f. Miejskie Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej Sp. z o.o. w Nowym Sączu
- g. Sądecka Agencja Rozwoju Regionalnego S.A. w Nowym Sączu
- h. Miejskie Przedsiębiorstwo Komunikacyjne Sp. z o.o. w Nowym Sączu
- i. Sądeckie Wodociągi Spółka z o.o. w Nowym Sączu

12. PARTNERZY ZEWNĘTRZNI

- a. Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Nowym Sączu
- b. Wyższa Szkoła Biznesu – National-Louis University w Nowym Sączu
- c. inne szkoły wyższe i ośrodki badawcze
- d. parki technologiczne
- e. inwestorzy prywatni
- f. inne podmioty wg właściwości

KARTA PROGRAMU KLUCZOWEGO nr 12

1. NAZWA

NOWY SĄCZ MIASTEM SILNEJ MARKI – program promocji i współpracy terytorialnej

2. CELE

a. GŁÓWNY

Wzmocnienie i rozwój funkcji Nowego Sącza jako lidera subregionalnego.

b. SZCZEGÓŁOWE

- i. rozwój funkcji metropolitalnych Nowego Sącza,
- ii. wdrożenie programów współpracy z jednostkami samorządu terytorialnego z obszaru funkcjonalnego Nowego Sącza,
- iii. podniesienie rangi Miasta w subregionie, województwie, kraju i za granicą,
- iv. budowa sieci współpracy na rzecz promocji Nowego Sącza.

3. OPIS

Współpraca terytorialna inicjowana przez Nowy Sącz powinna koncentrować się na tworzeniu warunków dla wzrostu konkurencyjności Nowego Sącza i Sądecczyny w taki sposób, aby sprzyjać ich spójności ekonomicznej, społecznej i terytorialnej oraz wyrównywać szanse rozwojowe Sądecczyny. Kluczowym zadaniem jest pełniejsze wykorzystanie potencjału Nowego Sącza jako największego ośrodka miejskiego subregionu sądeckiego oraz wzmocnienie współpracy między Nowym Sączem, Powiatem Nowosądeckim i gminami otaczającymi Nowy Sącz. Szczególne znaczenie ma współpraca miasta Nowego Sącza z Powiatem Nowosądeckim w zakresie obszarów określanych jako: obszar rozwoju gospodarczego i obszar rozwoju społecznego. W tym zakresie współpraca powinna dotyczyć przede wszystkim spraw, dotyczących rozwoju drogownictwa oraz aktywizacji zawodowej mieszkańców Miasta i Powiatu. Bardzo ważnym przedmiotem współpracy są kwestie z zakresu ochrony dziedzictwa kulturowego i kultury współczesnej. Relacje pomiędzy Samorządami Miasta i Powiatu Nowosądeckiego będą wzmacniane i rozwijane. Zasadniczym bowiem rezultatem powinno być rozprzestrzenianie wzrostu gospodarczego Miasta na tereny przylegające i wykorzystanie relatywnych przewag Nowego Sącza poprzez tworzenie nowych miejsc pracy, możliwości kooperacji gospodarczej, uczestnictwa w infrastrukturze społecznej i kulturalnej.

Warunkiem niezbędnym tego procesu jest zbudowanie powiązań komunikacyjnych między Nowym Sączem i jego otoczeniem, a także powiązań gospodarczych, usługowych, kulturalnych itp. Więzy te powinny być wspierane przez administrację samorządową Nowego Sącza, Powiatu Nowosądeckiego i gmin otoczenia Nowego Sącza.

Jednym z warunków wzrostu atrakcyjności inwestycyjnej, a przez to i konkurencyjności Miasta, jest rozwój jego współpracy również w wymiarze ponadlokalnym i międzynarodowym z miastami partnerskimi, ze szczególnym uwzględnieniem miast w krajach Unii Europejskiej. Władze samorządowe prowadzą ożywioną i wielokierunkową

współpracę międzynarodową. W ramach współpracy partnerskiej realizowane są założenia umów i porozumień partnerskich, które precyzują dziedziny wzajemnych kontaktów. Rola administracji samorządowej polega na inicjowaniu kontaktów oraz na późniejszym im „patronowaniu”, dlatego też współpraca pomiędzy konkretnymi instytucjami lub grupami społecznymi jest nadrzędnym celem partnerstwa miast. Współpraca, realizacja wspólnych przedsięwzięć i wymiana doświadczeń rozwija się najlepiej w następujących dziedzinach: kultura i sztuka, edukacja, sport, promocja, integracja europejska, współpraca gospodarcza, organizacje pozarządowe, administracja samorządowa. W perspektywie kolejnych lat działania w ramach współpracy ponadlokalnej i międzynarodowej powinny być w większym stopniu ukierunkowane głównie na podniesienie wizerunkowej i inwestycyjnej atrakcyjności i konkurencyjności Nowego Sącza oraz na rozwój kapitału ludzkiego.

Nowy Sącz wymaga stworzenia własnej marki w oparciu o współpracę samorządu, konsorcjów prywatno-publicznych i prywatnych firm. Marka Miasta, podobnie jak marka produktu, wzmacniać będzie konkurencyjność Miasta i wyróżniać go spośród innych. Jeśli będzie dobrze zbudowana i zarządzana, pomoże chronić je przed utratą pozycji na rzecz innych ośrodków, nawet jeśli w niektórych dziedzinach to konkurenci mają obiektywną przewagę. Marka miejsca działa silniej i dłużej niż obiektywne parametry. Poziom rozwoju gospodarczego Miasta może zmieniać się bardzo szybko. Natomiast zespół wartości i cech jakościowych, nadających Miastu specyficzny profil, jeśli tylko zostanie osadzony wystarczająco głęboko w zbiorowej świadomości, może być bardzo trwały. Zwłaszcza, jeśli jest umiejętnie wzmacniany nie tylko przez właściwie dobrany logotyp i slogan, ale również przez spójną politykę promocji najważniejszych podmiotów utożsamianych z Miastem. Równie istotnym tematem jest podjęcie wspólnych działań z powiatem nowosądeckim i gminami Sądecczyzny na rzecz budowy i promocji wspólnej marki terytorialnej Sądecczyzny.

Nowy Sącz winien budzić skojarzenia w rodzaju: PRZYJAZNY, NOWOCZESNY, KREATYWNY, ROZWIJAJĄCY SIĘ. Powinien pójść śladem najdynamiczniej rozwijających się miast, stawiających na tzw. branże kreatywne, oparte bardziej na zasobach intelektualnych niż materialnych, gdzie liczy się ORYGINALNOŚĆ I INNOWACYJNOŚĆ. Te właśnie zasoby zdecydowanie silniej napędzają tempo rozwoju i budują pozytywny wizerunek.

W Nowym Sączu są odpowiednie warunki i potencjał dla rozwoju ukierunkowanego na zasoby intelektualne, są tutaj bowiem relatywnie silne sektory produkcyjne i usługowe, potrzebujące nowych technologii, są zwiastuny reorientacji w myśleniu o perspektywach rozwoju Miasta. Na zasobach intelektualnych opierają się tzw. branże kreatywne gospodarki, czyli te, które swe źródło mają w indywidualnych umiejętnościach i talentach. Obejmują one takie dziedziny jak: reklama, architektura, rzemiosło, film i wideo, multimedia, muzyka, teatr, działalność wydawnicza, media. Nowy Sącz posiada w tym zakresie niewystarczająco wykorzystane poważne aktywa, jeśli uznać, że takimi mogą być nowosądeckie uczelnie wyższe. To także szeroko rozumiana kultura. Tu pojawia się kwestia wypromowania kilku istniejących dużych imprez cyklicznych i wzmocnienia ich rangi ogólnopolskiej lub międzynarodowej.

Uznana marka Miasta pomoże zdobyć inwestycje, technologie, specjalistów, w rezultacie zwiększyć dochody, również z turystyki, na którą mieszkańcy chcą konsekwentnie stawiać.

Nowy Sącz może być rozpoznawalny i kojarzony na zewnątrz. Miasto ma zasoby i pozycję wyjściową, żeby stać się poważnym ośrodkiem subregionalnym. Potrzebuje jednak nowej ścieżki rozwoju opartej nie tylko na infrastrukturze, przemyśle i handlu, lecz na usługach i branżach kreatywnych. Nowy Sącz potrzebuje promocji w formie marki wzmacniającej rozpoznawalność Miasta w niezwykle konkurencyjnym otoczeniu, a wykorzystującej walory sądeckiego etosu z jego unikalnością i oryginalnością.

4. PLANOWANE DZIAŁANIA I SZCZEGÓŁOWE ZADANIA

a. Wdrożenie programu współpracy z gminami subregionu sądeckiego dla realizacji działań strategicznych

Dla osiągnięcia zakładanych celów strategicznych dla Nowego Sącza konieczne jest przygotowanie - we współpracy z gminami subregionu sądeckiego - kompleksowego programu współdziałania, którego celem będzie podejmowanie wspólnych projektów i przedsięwzięć o znaczeniu subregionalnym. Perspektywa finansowa 2014-2020 promować będzie działania realizowane we współpracy terytorialnej i wspólne rozwiązywanie problemów rozwojowych. Projekt zakłada podjęcie rozmów z władzami powiatu nowosądeckiego i gmin subregionu oraz przygotowanie planu operacyjnego realizacji przedsięwzięć strategicznych do roku 2020.

b. Działania na rzecz wzmocnienia pozycji Nowego Sącza, jako lidera lokalnego, ponadlokalnego i regionalnego.

Celem projektu jest wykorzystanie pozycji Nowego Saza jako lidera dla rozwoju jego potencjału społecznego i gospodarczego przy jednoczesnej maksymalizacji korzyści dla gmin otoczenia w obszarach funkcjonalnych. W swej istocie projekt opierać się będzie na okresowej analizie realizowanych przez Nowy Sącz przedsięwzięć strategicznych pod kątem ich znaczenia ponadlokalnego i koordynacji działań w ramach poszczególnych programów operacyjnych.

c. Wzmacnianie współpracy z miastami partnerskimi i zaprzyjaźnionymi w Polsce i za granicą.

Nowy Sącz posiada ustanowione liczne partnerstwa z zaprzyjaźnionymi miastami w Polsce i za granicą. Projekt zakłada inwentaryzację kontaktów i potencjalnych szans rozwojowych dzięki współpracy z tymi miastami i przygotowanie we współpracy z nimi szczegółowego planu operacyjnego wykorzystania zbudowanych relacji dla wzmocnienia rozwoju społecznego i gospodarczego Miasta. Współpraca ta winna przynosić obopólne korzyści i oparta być na zasadzie partnerstwa i szerokiego uczestnictwa podmiotów społecznych i grup obywateli. Projekty, mające na celu podniesienie kompetencji mieszkańców Nowego Sącza – pozwalające na wykorzystywanie doświadczeń partnera, wymianę know-how, projekty pomocowe dla regionów potrzebujących, projekty mające na celu promocję regionów partnerskich, uczestnictwo w seminariach, sympozjach, konferencjach itd., w celu wymiany informacji i doświadczeń.

d. Wdrożenie wieloletniego programu promocji Miasta.

Celem projektu jest przygotowanie i wdrożenie, we współpracy z szeroką grupą lokalnych partnerów (podmioty społeczne, organizacje przedsiębiorców, osoby fizyczne), programu promocji Miasta na lata 2014-2020. Program ten winien przewidywać działania do wewnątrz (do mieszkańców Miasta) i na zewnątrz (promocję skierowaną poza Nowy Sącz), zakładać rozwój systemu identyfikacji Miasta oraz funkcji symbolicznych, budujących charakter i rangę Nowego Sącza, zawierać konkretne działania, które podejmowane będą dla wsparcia realizacji strategicznych przedsięwzięć i wzmacniać markę Miasta.

5. POWIĄZANIA Z INNYMI PROGRAMAMI

- a. „Nowy Sącz silny swymi mieszkańcami” – program rozwoju kapitału ludzkiego.
- b. „Nowy Sącz miastem konkurencyjnej i innowacyjnej gospodarki” – program rozwoju przedsiębiorczości.
- c. „Nowy Sącz miastem przyjaznym dla środowiska” – program ochrony środowiska naturalnego.
- d. „Nowy Sącz miastem zdrowia i opieki” – program rozwoju profilaktyki zdrowotnej.
- e. „Nowy Sącz miastem w ruchu” – program rozwoju rekreacji i sportu masowego.
- f. „Nowy Sącz miastem bezpiecznym” – program poprawy bezpieczeństwa publicznego.
- g. „Nowy Sącz miastem kultury i rozrywki” – program rozwoju usług kulturalnych.
- h. „Nowy Sącz miastem otwartym” – program zwiększenia dostępności terytorialnej Miasta i rozwoju wewnętrznego systemu komunikacyjnego.
- i. „Nowy Sącz miastem obywatelskim” – program na rzecz rozwoju integracji społecznej i społeczeństwa obywatelskiego.
- j. „Nowy Sącz miastem cyfrowym” – program wdrożenia elementów "miasta inteligentnego" (smart city).
- k. „Nowy Sącz miastem zmieniającym się” – program rewitalizacji przestrzeni publicznej.

6. ZGODNOŚĆ Z DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI WOJEWÓDZTWA MAŁOPOLSKIEGO I KRAJU

- a. Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju. Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności – Uchwała Nr 16 Rady Ministrów z dnia 5 lutego 2013 r.
- b. Strategia Rozwoju Kraju 2020 – Uchwała Nr 157 Rady Ministrów z dnia 25 września 2012 r.
- c. Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2020 – Uchwała Nr 104 Rady Ministrów z dnia 18 czerwca 2013 r.
- d. Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego – Uchwała Nr 61 Rady Ministrów z dnia 26 marca 2013 r.
- e. Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030 – Uchwała nr 239 Rady Ministrów z dnia 13 grudnia 2011 r.

- f. Strategia rozwoju województwa małopolskiego na lata 2011-2020 – Uchwała Nr XII/183/11 Sejmiku Województwa Małopolskiego z dnia 26 września 2011 roku

7. EFEKTY REALIZACJI

- a. wzmocnienie pozycji Nowego Sącza jako silnego ośrodka subregionalnego
- b. poprawa spójności terytorialnej nowosądeckiego obszaru funkcjonalnego
- c. poprawa wizerunku Miasta w subregionie, województwie, kraju i za granicą

8. POTENCJALNE ŹRÓDŁA FINANSOWANIA

- a. budżet miasta
- b. dotacje budżetu państwa
- c. dotacje województwa małopolskiego
- d. fundusze unijne
- e. środki innych JST
- f. inwestorzy prywatni

9. CZYNNIKI RYZYKA

- a. brak środków finansowych w budżecie miasta
- b. brak możliwości pozyskania środków zewnętrznych, w tym dotacji z budżetu państwa i Unii Europejskiej
- c. problemy o charakterze prawnym
- d. brak porozumienia z JST z obszaru funkcjonalnego

10. BENEFICJENCI

- a. mieszkańcy miasta i obszaru funkcjonalnego Nowego Sącza
- b. mieszkańcy regionu
- c. inwestorzy i przedsiębiorcy
- d. turyści

11. PODMIOTY WSPÓŁPRACUJĄCE

Wydziały UM w Nowym Sączu wg właściwości

12. PARTNERZY ZEWNĘTRZNI

- a. Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego
- b. Wojewoda Małopolski
- c. sądeckie uczelnie i placówki edukacyjne
- d. firmy prywatne
- e. jednostki samorządu terytorialnego obszaru funkcjonalnego Nowego Sącza
- f. miasta partnerskie Nowego Sącza
- g. inne podmioty wg właściwości

ZAŁĄCZNIK 1

PRZYKŁADOWE MIERNIKI I WSKAŹNIKI MONITORINGU REALIZACJI STRATEGII

UWAGA: lista wskaźników może ulegać zmianom stosownie do możliwości pojawiania się nowych, niewidocznych z perspektywy czasu tworzenia dokumentu, wyzwań oraz uwarunkowań realizacji Strategii.

WSKAŹNIKI MONITORINGU DEMOGRAFICZNEGO

1.	Ludność ogółem
	Liczba ludności zamieszkałej na danym terenie (dane zgodnie z faktycznym miejscem zamieszkania na dzień 31 XII).
2.	Ludność w wieku przedprodukcyjnym
	Udział ludności w wieku przedprodukcyjnym w liczbie ludności ogółem. Przez ludność w wieku przedprodukcyjnym rozumie się ludność w wieku do 17 roku życia.
	Udział ludności w wieku produkcyjnym w liczbie ludności ogółem. Przez ludność w wieku produkcyjnym rozumie się ludność w wieku zdolności do pracy. Zgodnie z Ustawą z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, dla mężczyzn przyjęto wiek 18-64 lata, dla kobiet 18-59 lat.
3.	Ludność w wieku poprodukcyjnym
	Udział ludności w wieku emerytalnym w liczbie ludności ogółem. Przez ludność w wieku poprodukcyjnym (za Ustawą z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych) rozumie się ludność w wieku od 64 lat - dla mężczyzn i od 59 lat - dla kobiet.
4.	Wskaźnik obciążenia demograficznego
	Ludność w wieku nieprodukcyjnym przypadająca na 100 osób w wieku produkcyjnym. Przez ludność w wieku produkcyjnym (za Ustawą z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych) rozumiemy osoby w wieku zdolności do pracy, tj. mężczyźni w wieku 18 - 64 lat oraz kobiety w wieku 18 - 59.
5.	Przyrost naturalny
	Różnica między liczbą urodzeń żywych a liczbą zgonów w danym roku.
6.	Wskaźnik feminizacji
	Wielkość demograficzna, określająca ile kobiet przypada na 100 mężczyzn.
7.	Wskaźnik maskulinizacji
	Wielkość demograficzna, określająca ilu mężczyzn przypada na 100 kobiet.
8.	Wskaźnik gęstości zaludnienia
	Liczba mieszkańców przypadająca na 1 km ² .

9.	Wskaźnik urbanizacji
Udział mieszkańców miasta w liczbie mieszkańców ogółem. Ludność faktycznie zamieszkała obejmuje: a) stałych mieszkańców, z wyjątkiem osób przebywających poza miejscem zamieszkania przez okres powyżej 3 miesięcy w kraju oraz obejmuje wszystkie osoby przebywające za granicą (bez względu na okres ich nieobecności) b) osoby przebywające czasowo przez okres powyżej 3 miesięcy, przybyłe z innego miejsca w kraju.	
10.	Rozwody na 1000 mieszkańców
Liczba udzielonych rozwodów w przeliczeniu na 1000 mieszkańców danego terenu.	
11.	Małżeństwa na 1000 mieszkańców
Liczba zawartych małżeństw w przeliczeniu na 1000 mieszkańców.	
12.	Urodzenia na 1000 mieszkańców
Liczba urodzeń żywych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców.	
13.	Zgony na 1000 mieszkańców
Liczba zgonów w przeliczeniu na 1000 mieszkańców.	
14.	Saldo migracji
Różnica między napływem (imigracja) a odpływem (emigracja) ludności z danego obszaru w określonym czasie.	

WSKAŹNIKI MONITORINGU DLA OBSZARU EDUKACJA I PRACA

1.	Edukacja przedszkolna
Udział dzieci w wieku 3-5 lat, objętych wychowaniem przedszkolnym (przedszkola, punkty i zespoły przedszkolne) w tej grupie wiekowej.	
2.	Wyniki egzaminu gimnazjalnego - język polski
Wyrażony w % średni wynik uczniów uzyskiwany na egzaminie gimnazjalnym w części z języka polskiego.	
3.	Wyniki egzaminu gimnazjalnego - język angielski podstawowy
Wyrażony w % średni wynik uczniów uzyskiwany na egzaminie gimnazjalnym w części podstawowej z języka angielskiego.	
4.	Wyniki egzaminu gimnazjalnego - matematyka
Wyrażony w % średni wynik uczniów uzyskiwany na egzaminie gimnazjalnym w części z matematyki.	

5.	Zdawalność egzaminu maturalnego w liceach ogólnokształcących
Wskaźnik zdawalności matur w liceach -procent uczniów klas III liceów ogólnokształcących, którzy zdali egzamin maturalny.	
6.	Zdawalność egzaminu maturalnego w technikach
Wskaźnik zdawalności matur w technikach - procent uczniów klas IV techników, którzy zdali egzamin maturalny.	
7.	Wskaźnik absolwentów szkół wyższych na kierunkach matematycznych, przyrodniczych i technicznych
Udział absolwentów szkół wyższych na kierunkach matematycznych, przyrodniczych i technicznych w liczbie absolwentów szkół wyższych ogółem).	
8.	Wskaźnik przedsiębiorczości
Liczba przedsiębiorstw (prowadzących działalność) o liczbie pracujących do 9 osób na 1000 mieszkańców.	
9.	Współczynnik aktywności zawodowej osób w wieku produkcyjnym
Stosunek osób w aktywności zawodowej (tzn. pracujących i bezrobotnych) w wieku 15-64 do ogółu ludności w tym wieku.	
10.	Stopa bezrobocia
Procentowy udział liczby bezrobotnych w liczbie ludności aktywnej zawodowo (tzn. pracującej i bezrobotnej). Przez bezrobotnych (za Ustawą z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy) rozumiemy osoby niezatrudnione i nie wykonujące innej pracy zarobkowej, zdolne i gotowe do podjęcia zatrudnienia w pełnym wymiarze czasu pracy (bądź jeśli są to osoby niepełnosprawne - zdolne i gotowe do podjęcia zatrudnienia co najmniej w połowie tego wymiaru czasu pracy), nieuczące się w szkole - z wyjątkiem szkół dla dorosłych lub szkół wyższych w systemie wieczorowym albo zaocznym - zarejestrowane we właściwym dla miejsca zameldowania (stałego lub czasowego) Sądeckim Urzędzie Pracy oraz poszukujące zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej, jeżeli spełniają określone w Ustawie warunki.	
11.	Bezrobocie kobiet
Wyrażony w % udział bezrobotnych kobiet w liczbie bezrobotnych ogółem. Do kategorii osób bezrobotnych wlicza się wyłącznie osoby zarejestrowane w Sądeckim Urzędzie Pracy. Przez bezrobotnych rozumiemy osoby niezatrudnione i nie wykonujące innej pracy zarobkowej, zdolne i gotowe do podjęcia zatrudnienia w pełnym wymiarze czasu pracy (bądź jeśli są to osoby niepełnosprawne - zdolne i gotowe do podjęcia zatrudnienia co najmniej w połowie tego wymiaru czasu pracy), nieuczące się w szkole - z wyjątkiem szkół dla dorosłych lub szkół wyższych w systemie wieczorowym albo zaocznym - zarejestrowane w Sądeckim Urzędzie Pracy	

oraz poszukujące zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej, jeżeli spełniają określone w Ustawie warunki.

12. Bezrobotni dłużej niż 1 rok

Wyrażony w % udział bezrobotnych dłużej niż 1 rok w liczbie bezrobotnych ogółem. Do kategorii osób bezrobotnych wlicza się wyłącznie osoby zarejestrowane w Sądeckim Urzędzie Pracy. Przez bezrobotnych rozumiemy osoby niezatrudnione i nie wykonujące innej pracy zarobkowej, zdolne i gotowe do podjęcia zatrudnienia w pełnym wymiarze czasu pracy (bądź jeśli są to osoby niepełnosprawne - zdolne i gotowe do podjęcia zatrudnienia co najmniej w połowie tego wymiaru czasu pracy), nieuczące się w szkole - z wyjątkiem szkół dla dorosłych lub szkół wyższych w systemie wieczorowym albo zaocznym - zarejestrowane w Sądeckim Urzędzie Pracy oraz poszukujące zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej, jeżeli spełniają określone w Ustawie warunki.

13. Bezrobotni z wykształceniem gimnazjalnym i niższym

Wyrażony w % udział bezrobotnych z wykształceniem gimnazjalnym i niższym w liczbie bezrobotnych ogółem. Do kategorii osób bezrobotnych wlicza się wyłącznie osoby zarejestrowane w Sądeckim Urzędzie Pracy. Przez bezrobotnych rozumiemy osoby niezatrudnione i nie wykonujące innej pracy zarobkowej, zdolne i gotowe do podjęcia zatrudnienia w pełnym wymiarze czasu pracy (bądź jeśli są to osoby niepełnosprawne - zdolne i gotowe do podjęcia zatrudnienia co najmniej w połowie tego wymiaru czasu pracy), nieuczące się w szkole - z wyjątkiem szkół dla dorosłych lub szkół wyższych w systemie wieczorowym albo zaocznym - zarejestrowane w Sądeckim Urzędzie Pracy oraz poszukujące zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej, jeżeli spełniają określone w Ustawie warunki.

14. Bezrobotni w wieku poniżej 25 lat

Wyrażony w % udział bezrobotnych poniżej 25. roku życia w liczbie bezrobotnych ogółem. Do kategorii osób bezrobotnych wlicza się wyłącznie osoby zarejestrowane w Sądeckim Urzędzie Pracy. Przez bezrobotnych rozumiemy osoby niezatrudnione i nie wykonujące innej pracy zarobkowej, zdolne i gotowe do podjęcia zatrudnienia w pełnym wymiarze czasu pracy (bądź jeśli są to osoby niepełnosprawne - zdolne i gotowe do podjęcia zatrudnienia co najmniej w połowie tego wymiaru czasu pracy), nieuczące się w szkole - z wyjątkiem szkół dla dorosłych lub szkół wyższych w systemie wieczorowym albo zaocznym - zarejestrowane w Sądeckim Urzędzie Pracy oraz poszukujące zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej, jeżeli spełniają określone w Ustawie warunki.

15. Bezrobotni w wieku 25-34 lata

Wyrażony w % udział bezrobotnych w wieku 25-34 lata w liczbie bezrobotnych ogółem. Do kategorii osób bezrobotnych wlicza się wyłącznie osoby zarejestrowane w Sądeckim Urzędzie Pracy. Przez bezrobotnych rozumiemy osoby niezatrudnione i nie wykonujące innej pracy zarobkowej, zdolne i gotowe do podjęcia zatrudnienia w pełnym wymiarze czasu pracy (bądź jeśli są to osoby niepełnosprawne - zdolne i gotowe do podjęcia zatrudnienia co najmniej

w połowie tego wymiaru czasu pracy), nieuczące się w szkole - z wyjątkiem szkół dla dorosłych lub szkół wyższych w systemie wieczorowym albo zaocznym - zarejestrowane w Sądzieckim Urzędzie Pracy oraz poszukujące zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej, jeżeli spełniają określone w Ustawie warunki.

16. Bezrobotni w wieku 55 lat i więcej

Wyrażony w % udział bezrobotnych powyżej 55. roku życia w liczbie bezrobotnych ogółem. Do kategorii osób bezrobotnych wlicza się wyłącznie osoby zarejestrowane w Sądzieckim Urzędzie Pracy. Przez bezrobotnych rozumiemy osoby niezatrudnione i nie wykonujące innej pracy zarobkowej, zdolne i gotowe do podjęcia zatrudnienia w pełnym wymiarze czasu pracy (bądź jeśli są to osoby niepełnosprawne - zdolne i gotowe do podjęcia zatrudnienia co najmniej w połowie tego wymiaru czasu pracy), nieuczące się w szkole - z wyjątkiem szkół dla dorosłych lub szkół wyższych w systemie wieczorowym albo zaocznym - zarejestrowane w Sądzieckim Urzędzie Pracy oraz poszukujące zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej, jeżeli spełniają określone w Ustawie warunki.

INNE

1.	Średni wynik sprawdzianu w szkołach podstawowych (od 2015 r. sprawdzian będzie składał się z 3 części).
2.	% osób, które zdały egzamin potwierdzający kwalifikacje zawodowe (Technikum, Zasadnicza Szkoła Zawodowa).
3.	Wskaźnik EWD (Edukacyjna Wartość Dodana).
4.	Ilość osób bezrobotnych, które ukończyły szkolenia.
5.	Liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych na terenie Nowego Sącza, w tym nowozarejestrowanych.
6.	Liczba nowych miejsc pracy utworzonych przy wsparciu środków zewnętrznych.
7.	Lokaty w ogólnopolskich rankingach innowacyjności.
8.	Liczba osób działających w organizacjach pozarządowych.
9.	Liczba zadań publicznych realizowanych w ramach inicjatyw lokalnych mieszkańców.
10.	Liczba przedsięwzięć i wydarzeń organizowanych w mieście z inicjatywy obywateli.
11.	Liczba osób korzystających z opieki społecznej.

12.	Ilość złożonych aplikacji o dofinansowanie projektów.
13.	Liczba osób z rodzin zastępczych, objętych poradnictwem i terapią.
14.	Liczba osób pozyskanych do pełnienia funkcji pieczy zastępczej.
15.	Liczba osób uczestniczących w inicjatywach, programach, konsultacjach, grupach wsparcia.
16.	Liczba osób korzystających z usług, instrumentów i innych form wsparcia – w ramach aktywizacji zawodowej.
17.	Liczba obiektów poddanych restauracji.
18.	Liczba inicjatyw społecznych, będących następstwem działań rewitalizacyjnych.

WSKAŹNIKI MONITORINGU DLA OBSZARU RODZINA I ŚRODOWISKO

1.	Rodziny niepełne objęte pomocą społeczną
Wskaźnik pomocy społecznej udzielonej rodzinom niepełnym - udział rodzin niepełnych objętych pomocą w liczbie wszystkich rodzin, którym udzielono pomocy.	
2.	Rodziny wielodzietne objęte pomocą społeczną
Wskaźnik pomocy społecznej udzielonej rodzinom wielodzietnym - udział rodzin wielodzietnych (troje dzieci i więcej) objętych pomocą w liczbie wszystkich rodzin, którym udzielono pomocy.	
3.	Rodziny emerytów i rencistów objęte pomocą społeczną
Wskaźnik pomocy społecznej udzielonej rodzinom emerytów i rencistów - udział rodzin emerytów i rencistów objętych pomocą w liczbie wszystkich rodzin, którym udzielono pomocy.	
4.	Pensjonariusze DPS nieopuszczający łóżek
Odsetek pensjonariuszy Domów Pomocy Społecznej nieopuszczających łóżek na dzień 31 grudnia.	
5.	Pensjonariusze DPS poniżej 18 roku życia
Odsetek pensjonariuszy Domów Pomocy Społecznej w wieku poniżej 18 roku życia. Dane na temat liczby mieszkańców Domów Pomocy Społecznej wg stanu na dzień 31 grudnia.	
6.	Pensjonariusze DPS w wieku 19-40 lat
Odsetek pensjonariuszy Domów Pomocy Społecznej w wieku 19-40 lat. Dane na temat liczby mieszkańców Domów Pomocy Społecznej wg stanu na dzień 31 grudnia.	
7.	Pensjonariusze DPS w wieku 41-60 lat
Odsetek pensjonariuszy Domów Pomocy Społecznej w wieku 41-60 lat. Dane na temat liczby mieszkańców Domów Pomocy Społecznej zebrano wg. stanu na dzień 31 grudnia.	
8.	Pensjonariusze DPS w wieku 61-74 lat
Odsetek pensjonariuszy Domów Pomocy Społecznej w wieku 60-74 lat. Dane na temat liczby mieszkańców Domów Pomocy Społecznej zebrano wg. stanu na dzień 31 grudnia.	
9.	Pensjonariusze DPS w wieku powyżej 74 lat
Odsetek pensjonariuszy Domów Pomocy Społecznej w wieku powyżej 74 lat. Dane na temat liczby mieszkańców Domów Pomocy Społecznej zebrano wg. stanu na dzień 31 grudnia.	
10.	Udział dzieci w ogóle osób objętych dożywianiem
Udział dzieci (do 7 roku życia) w liczbie osób objętych pomocą w zakresie dożywiania.	

11.	Udział uczniów w ogóle osób objętych dożywianiem
Udział dzieci w wieku szkolnym (uczniowie do czasu ukończenia szkoły ponadgimnazjalnej) w liczbie wszystkich osób objętych pomocą państwa w zakresie dożywiania.	
12.	Alkoholizm
Odsetek klientów pomocy społecznej, korzystających ze wsparcia z powodu alkoholizmu (na podstawie danych o rzeczywistej liczbie osób w rodzinach objętych pomocą społeczną).	
13.	Bezdomność
Odsetek klientów pomocy społecznej, korzystających ze wsparcia z powodu bezdomności (na podstawie danych o rzeczywistej liczbie osób w rodzinach objętych pomocą społeczną).	
14.	Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gosp. domowych
Odsetek klientów pomocy społecznej, korzystających ze wsparcia z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego (na podstawie danych o rzeczywistej liczbie osób w rodzinach objętych pomocą społeczną).	
15.	Bezrobocie
Odsetek klientów pomocy społecznej, korzystających ze wsparcia z powodu bezrobocia (na podstawie danych o rzeczywistej liczbie osób w rodzinach objętych pomocą społeczną).	
16.	Długotrwała lub ciężka choroba
Odsetek klientów pomocy społecznej, korzystających ze wsparcia z powodu długotrwałej bądź ciężkiej choroby (na podstawie danych o rzeczywistej liczbie osób w rodzinach objętych pomocą społeczną).	
17.	Narkomania
Odsetek klientów pomocy społecznej, korzystających ze wsparcia z powodu narkomanii (na podstawie danych o rzeczywistej liczbie osób w rodzinach objętych pomocą społeczną).	
18.	Niepełnosprawność
Odsetek klientów pomocy społecznej, korzystających ze wsparcia z powodu niepełnosprawności (na podstawie danych o rzeczywistej liczbie osób w rodzinach objętych pomocą społeczną).	
19.	Potrzeba ochrony macierzyństwa
Odsetek klientów pomocy społecznej, korzystających ze wsparcia z powodu potrzeby ochrony macierzyństwa (na podstawie danych o rzeczywistej liczbie osób w rodzinach objętych pomocą społeczną).	
20.	Przemoc

Odsetek klientów pomocy społecznej, korzystających ze wsparcia z powodu przemocy (na podstawie danych o rzeczywistej liczbie osób w rodzinach objętych pomocą społeczną).	
21.	Sieroctwo
Odsetek klientów pomocy społecznej, korzystających ze wsparcia z powodu sieroctwa (na podstawie danych o rzeczywistej liczbie osób w rodzinach objętych pomocą społeczną).	
22.	Sytuacja kryzysowa
Odsetek klientów pomocy społecznej, korzystających ze wsparcia z powodu sytuacji kryzysowej (na podstawie danych o rzeczywistej liczbie osób w rodzinach objętych pomocą społeczną).	
23.	Ubóstwo
Odsetek klientów pomocy społecznej, korzystających ze wsparcia z powodu ubóstwa (na podstawie danych o rzeczywistej liczbie osób w rodzinach objętych pomocą społeczną).	
24.	Wielodzietność
Odsetek klientów pomocy społecznej, korzystających ze wsparcia z powodu wielodzietności (na podstawie danych o rzeczywistej liczbie osób w rodzinach objętych pomocą społeczną).	
25.	Zdarzenie losowe
Odsetek klientów pomocy społecznej, korzystających ze wsparcia z powodu zdarzenia losowego (na podstawie danych o rzeczywistej liczbie osób w rodzinach objętych pomocą społeczną).	
26.	Korzystający z obiektów kultury
Biblioteki publiczne (czytelnicy na 1000 mieszkańców), teatry (widzowie na 1000 mieszkańców), kina (widzowie na 1000 mieszkańców), muzea (odwiedzający na 1000 mieszkańców).	
27.	Korzystający z noclegów w turystycznych
Korzystający z noclegów w turystycznych obiektach zakwaterowania zbiorowego (w tys. osób), w tym turyści zagraniczni.	
28.	Korzystający z infrastruktury wodno-kanalizacyjnej
Odsetek ludności korzystającej z kanalizacji sieciowej i wodociągów sieciowych (% ogółu mieszkańców).	
29.	Odpady komunalne zebrane selektywnie
Odpady komunalne zebrane selektywnie z odpadów komunalnych ogółem (%)	
30.	Zgony według przyczyn zdrowotnych
Zgony według przyczyn na 100 tys. mieszkańców: nowotwory, zaburzenia psychiczne i zaburzenia zachowania, choroby układu krążenia, umieralność noworodków na 100 tys. żywych urodzeń.	

31.	Wskaźnik zagrożenia ubóstwem relatywnym (%)
Ubóstwo rozważane jako forma nierówności, nadmiernego dystansu między poziomem życia poszczególnych grup ludności: ubogie są te osoby, te rodziny, których poziom życia jest znacznie niższy niż pozostałych członków społeczeństwa.	
32.	Wskaźnik społecznego poczucia bezpieczeństwa
Społeczne poczucie bezpieczeństwa (%).	

INNE

1.	Liczba osób objętych programami „Miej serce dla Nowego Sącza” i „Wygoń raka z miasta”.
2.	Liczba miejsc w domach pomocy społecznej i hospicjach.
3.	Wysokość wydatków na ochronę zdrowia, wydatkowana z budżetu Miasta.
4.	Liczba projektów realizowanych przez organizacje pozarządowe.
5.	Liczba osób korzystających z urządzeń i terenów rekreacyjnych.
6.	Liczba osób ćwiczących w klubach sportowych.
7.	Liczba imprez sportowych.
8.	Długość dróg rowerowych na 1 km kw. obszaru Miasta.
9.	Wydatki z budżetu Miasta przeznaczane na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego.
10.	Liczba przedsięwzięć kulturalnych.
11.	Liczba osób korzystających z oferty kulturalnej.
12.	Wykrywalność przestępstw stwierdzonych w %.
13.	Wykrywalność wykroczeń stwierdzonych w %.
14.	Liczba interwencji na 1000 mieszkańców.
15.	Liczba przestępstw na 1000 mieszkańców.

16.	Ilość powstałych strat po różnych zdarzeniach kryzysowych wśród mieszkańców i przedsiębiorców.
17.	Rozmiar, skala i wartość powstałych strat w majątku komunalnym i prywatnym.
18.	Wskazania dotyczące poziomu zanieczyszczenia powietrza.
19.	Ilość odpadów komunalnych odzyskanych i przekazanych do recyklingu w stosunku do ilości odpadów ogółem (%).
20.	Liczba osób korzystających z sieci wodociągowej i kanalizacyjnej w stosunku do wszystkich mieszkańców (%).
21.	Liczba autobusów ekologicznych w stosunku do całego taboru (%).

WSKAŹNIKI MONITORINGU DLA OBSZARU MIASTO I SUBREGION

1. Długość wybudowanych dróg (km).
2. Długość zmodernizowanych dróg (km).
3. Liczba wybudowanych rond/ skrzyżowań (szt.).
4. Liczba zmodernizowanych rond/skrzyżowań (szt.).
5. Liczba wybudowanych obiektów mostowych/wiaduktów/estakad/tuneli (szt.).
6. Liczba zmodernizowanych obiektów mostowych/wiaduktów/estakad/tuneli (szt.).
7. Liczba wybudowanych miejsc postojowych (szt.).
8. Liczba zmodernizowanych miejsc postojowych (szt.).
9. Liczba wybudowanych zatok autobusowych (szt.).
10. Liczba zmodernizowanych zatok autobusowych (szt.).
11. Długość wybudowanych chodników (km).
12. Długość zmodernizowanych chodników (km).
13. Długość wybudowanych ścieżek rowerowych (km).
14. Liczba wybudowanych punktów oświetleniowych (szt.).
15. Liczba zmodernizowanych punktów oświetleniowych (szt.).
16. Liczba zmodernizowanych przejść dla pieszych (szt.).
17. Liczba wyznaczonych przejść dla pieszych (szt.).
18. Liczba wybudowanych urządzeń bezpieczeństwa ruchu (szt.).
19. Liczba zmodernizowanych urządzeń bezpieczeństwa ruchu (szt.).
20. Długość wyznaczonych linii autobusowych (km).
21. Liczba nowego taboru komunikacji zbiorowej (szt.).
22. Pojemność nowego taboru komunikacji zbiorowej (miejsca).
23. Liczba wybudowanych zajezdni (szt.).
24. Liczba zmodernizowanych zajezdni (szt.).
25. Liczba wybudowanych innych obiektów infrastruktury drogowej (szt.).
26. Liczba zmodernizowanych innych obiektów infrastruktury drogowej (szt.).
27. Liczba wybudowanych przystanków komunikacji zbiorowej (szt.).

28. Liczba zmodernizowanych przystanków komunikacji zbiorowej (szt.).
29. Liczba wybudowanych miejsc postojowych Park&Ride (szt.).
30. Liczba zakupionych i zamontowanych urządzeń dystrybucji i identyfikacji biletów (szt.).
31. Liczba zakupionych i zamontowanych systemów obszarowego sterowania i nadzoru ruchu (szt.).
32. Liczba wybudowanych urządzeń sterowania ruchem drogowym (szt.).
33. Liczba zmodernizowanych urządzeń sterowania ruchem drogowym (szt.).
34. Liczba wybudowanych systemów sygnalizacji ulicznej (szt.).
35. Liczba zakupionych systemów informowania podróżnych (szt.).
36. Liczba zakupionych i zamontowanych elementów informowania podróżnych (tablice etc.) (szt.).
37. Liczba nowych punktów informacji podróżnych (szt.).
38. Liczba zakupionych systemów monitoringu bezpieczeństwa (szt.).
39. Liczba osób zadowolonych z obsługi, korzystających ze środków komunikacji publicznej (%).
40. Liczba mieszkańców obsługiwanych przez transport zbiorowy (osoby).
41. Liczba wypadków drogowych (szt.).
43. Liczba rannych i zabitych (osoby).
44. Koszt pasażerokilometra (PLN).
45. Czynne trasy w komunikacji miejskiej (km).

INNE

1. Przyrost długości dróg o zmodernizowanej nawierzchni.
2. Długość dróg rowerowych i przemysłowych na 1 km kw. obszaru Miasta.
3. Komputery z dostępem do szerokopasmowego Internetu w jednostkach podległych UM w Nowym Sączu.
4. Liczba kamer wizyjnych włączonych do systemu wideomonitoringu.
5. Czas przejazdu samochodów na wybranych odcinkach.
6. Liczba projektów realizowanych we współpracy z JST z obszaru funkcjonalnego.

7. Ilość środków finansowych pozyskanych na projekty realizowane w partnerstwie terytorialnym.
--

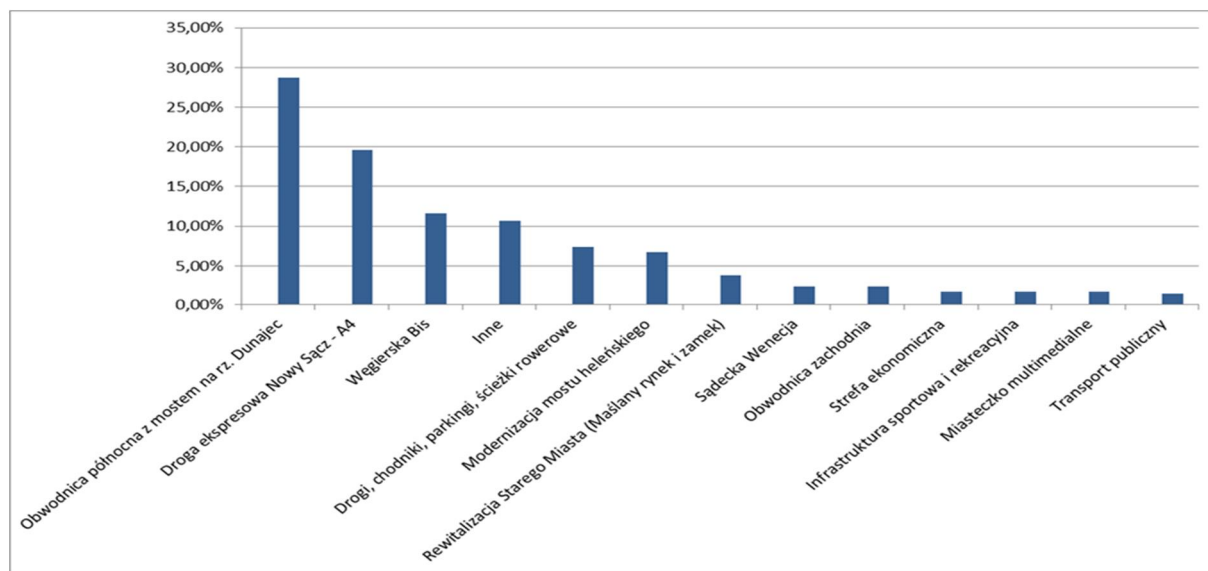
8. Ilość wyróżnień i nagród w konkursach ogólnopolskich.
--

ZAŁĄCZNIK 2

ANALIZA WYNIKÓW KONSULTACJI SPOŁECZNYCH

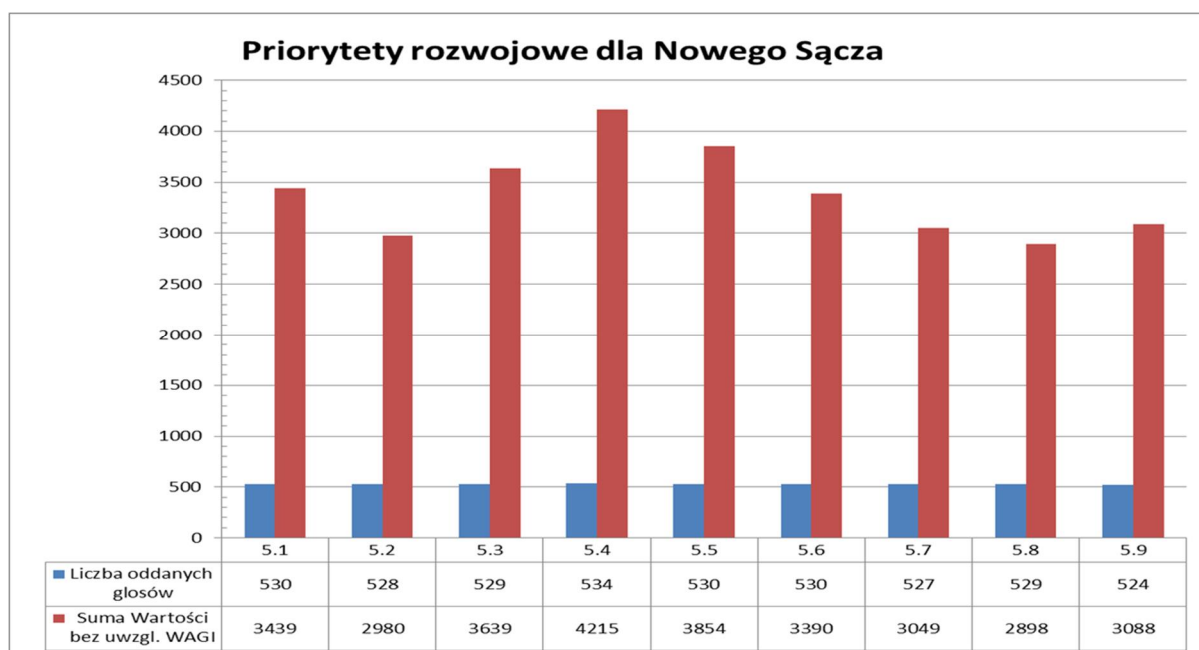
Aktualizację Strategii Rozwoju Nowego Sącza 2020+ poprzedziły konsultacje społeczne, przeprowadzone w okresie od połowy grudnia 2013 r. do połowy lutego 2014 r. przez Zespół ds. aktualizacji Strategii Rozwoju Nowego Sącza 2020+ powołany przez Prezydenta Miasta Nowego Sącza Ryszarda Nowaka. Celem badań było poznanie oczekiwań mieszkańców Nowego Sącza i osób z nim związanych czy to zawodowo, czy to z racji korzystania z usług w nim świadczonych, odnośnie priorytetów dalszego rozwoju miasta w nowej perspektywie finansowej 2014 – 2020.

KLUCZOWA INWESTYCJA DLA ROZWOJU NOWEGO SĄCZA

Źródło: Opracowanie własne

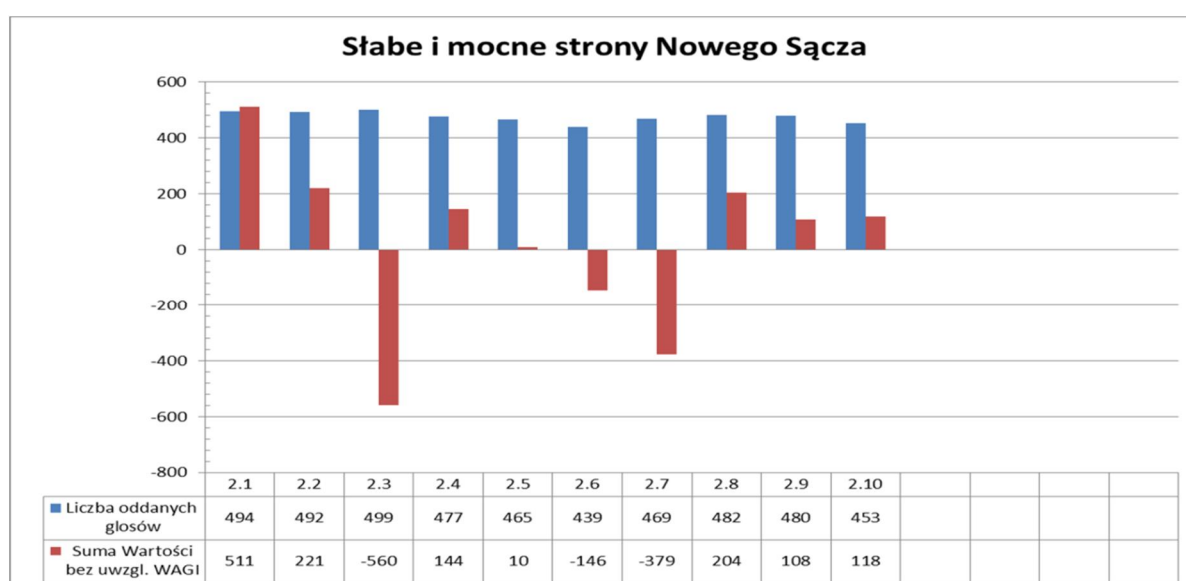
KOŃCOWY BILANS KONSULTACJI SPOŁECZNYCH Ankiety wypełnione zostały przez **906** osób. W **16** środowiskowych spotkaniach konsultacyjnych wzięło udział 279 osób, w tym kadra zarządzająca administracji samorządowej, spółek komunalnych i miejskich jednostek organizacyjnych, przedstawiciele środowisk senioralnych, radni, uczniowie szkół ponadgimnazjalnych, studenci, przedstawiciele zarządków osiedli, spółdzielni mieszkaniowych i zarządców nieruchomości, przedstawiciele sektora bezpieczeństwa publicznego i ochrony zdrowia, dyrektorzy szkół i jednostek oświaty, przedstawiciele organizacji pozarządowych, dziennikarze, wykładowcy wyższych uczelni, przedsiębiorcy, przedstawiciele rad parafialnych, architekci i urbaniści, przedstawiciele Powiatowej Rady Zatrudnienia dla Miasta Nowego Sącza. Uczestnicy konsultacji społecznych obu płci z przewagą mężczyzn (**58,16%**) nad kobietami (**41,84%**), reprezentowali wszystkie osiedla Nowego Sącza (**76,19%**), a także obszar funkcjonalny Nowego Sącza (**23,81%**), wszystkie określone w ankietach przedziały wiekowe (**7**), wielkości gospodarstw domowych (**5**), statusy zawodowe (**5**). Opisany bilans udziału Sądeczian w konsultacjach społecznych pozwala uznać uzyskane wyniki za miarodajne dla potrzeb aktualizacji Strategii Rozwoju Nowego Sącza 2020+.

Źródło: Opracowanie własne

Głosami sądeczan **(5.4)** na pierwszym miejscu znalazły się drogi i transport publiczny, kolejne miejsca w rankingu priorytetów rozwojowych zajęły następujące obszary rozwoju: **(5.5)** gospodarka i przedsiębiorczość; **(5.3)** ochrona zdrowia, sport i rekreacja; a dalej - **(5.1)** oświata i nauka; **(5.6)** infrastruktura komunalna i ochrona środowiska; **(5.9)** subregionalne/ponadlokalne funkcje miasta; **(5.7)** bezpieczeństwo i sprawność administracji; **(5.2)** kultura i rozrywka; **(5.8)** aktywność społeczna i obywatelska.

Wskazania dotyczące priorytetów rozwojowych są wypadkową ocen Sądeczan w zakresie silnych i słabych stron Nowego Sącza oraz silnych i słabych stron miejskiej infrastruktury technicznej.

Źródło: Opracowanie własne

Ranking silnych stron Nowego Sącza w ocenie uczestników badania ankietowego ułożył się następująco: **na pierwszym miejscu (2.1) oświata i nauka**, dalej kolejno – **(2.2) kultura i rozrywka; (2.8) bezpieczeństwo i porządek publiczny; (2.4) sport i rekreacja; (2.10) aktywność społeczna i obywatelska; (2.9) administracja publiczna i (2.5) gospodarka i przedsiębiorczość.**

Za słabe strony Nowego Sącza sądeczanie uznali przede wszystkim **(2.3) ochronę zdrowia**, która jednak nie mieści się w obszarze odpowiedzialności samorządu terytorialnego; a dalej – **(2.7) ochronę środowiska naturalnego i (2.6) szeroko rozumianą infrastrukturę techniczną.**

Z kolei uczestnicy środowiskowych spotkań konsultacyjnych **za silne strony Nowego Sącza** uznali przede wszystkim **przedsiębiorczość**, a dalej – potencjał miasta jako lidera subregionu i trzeciego ośrodka Małopolski, edukację na wszystkich poziomach, znaczące zakłady pracy, transgraniczność i w tym kontekście – położenie, tradycję i dziedzictwo kulturowe, Nowy Sącz jako centrum kultury i administracji.

Za słabe strony Nowego Sącza uczestnicy środowiskowych spotkań konsultacyjnych uznali przede wszystkim **depopulację (zmniejszenie liczby mieszkańców w granicach administracyjnych miasta)**, a następnie – brak dostępności komunikacyjnej, zanieczyszczenie powietrza, bezrobocie, praktykę polityczną (konflikt, spory), słabość wewnętrznych powiązań komunikacyjnych, promocję miasta na zewnątrz i politykę informacyjną miasta skierowaną do wewnątrz.

Za szanse rozwojowe Nowego Sącza uczestnicy środowiskowych spotkań konsultacyjnych uznali przede wszystkim rolę miasta jako lidera subregionu, a następnie – budowę połączeń komunikacyjnych – drogi, kolej, środki unijne w nowym okresie finansowania, rozwój małych i średnich przedsiębiorstw, transgraniczność, współpracę z otoczeniem, szczególnie z innymi jednostkami samorządu terytorialnego w subregionie sądeckim.

Wśród **zagrożeń dla dalszego rozwoju Nowego Sącza** uczestnicy środowiskowych spotkań konsultacyjnych wymieniali przede wszystkim **depopulację** (dalszy spadek liczby mieszkańców Nowego Sącza w jego granicach administracyjnych), a dalej – tendencje centralistyczne, utratę pozycji lidera subregionalnego, kryzys gospodarczy – bezrobocie, spadek wpływów do budżetu miasta, brak porozumienia wewnętrznego, brak współpracy z otoczeniem.

Uczestnicy środowiskowych spotkań konsultacyjnych wskazali również na kluczowe przedsięwzięcia konieczne do przeprowadzenia w trzech obszarach rozwoju Nowego Sącza: gospodarczym, społecznym i jakości życia, oraz – instytucjonalnym.

PRZEDSIĘWZIĘCIA KLUCZOWE W OBSZARZE ROZWOJU GOSPODARCZEGO

- zwiększenie dostępności komunikacyjnej – drogi, kolej
- promocja miasta na zewnątrz, marketing terytorialny, pozyskiwanie inwestorów
- wsparcie dla powstawania i rozwoju nowych firm – strefa ekonomiczna, inkubatory, ulgi finansowe, promocja
- rozwój wewnętrznego systemu komunikacyjnego – drogi, obwodnice, Węgierska Bis

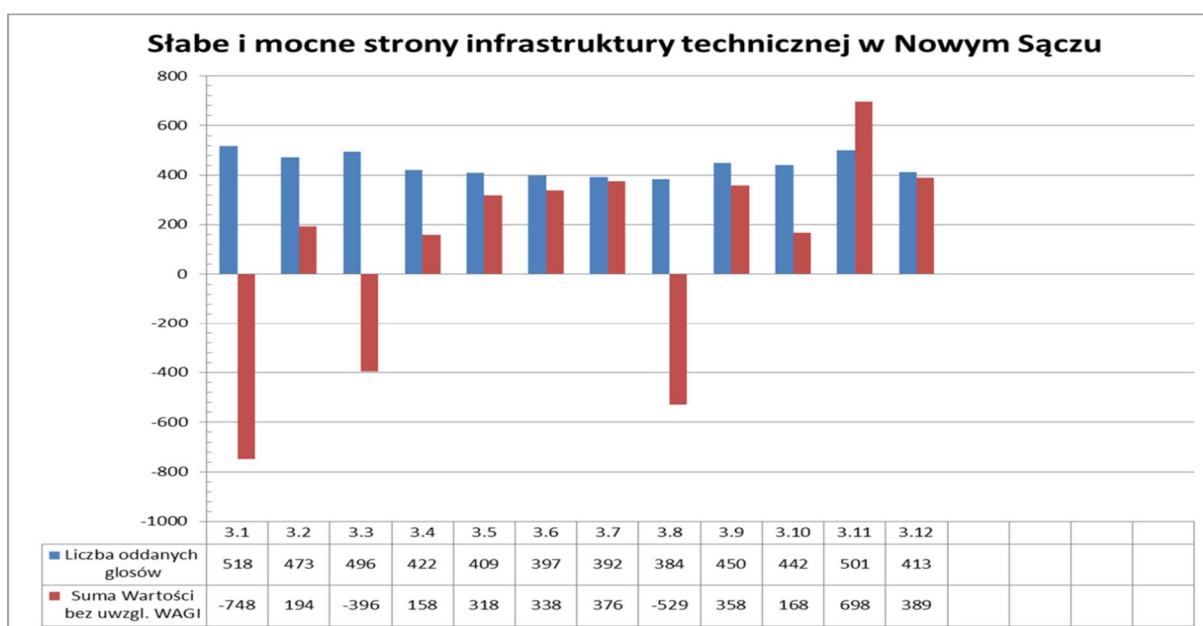
- modernizacja i rozwój szkolnictwa zawodowego
- program rozwoju kapitału ludzkiego
- przygotowanie nowych terenów inwestycyjnych.

PRZEDSIĘWZIĘCIA KLUCZOWE W OBSZARZE ROZWOJU SPOŁECZNEGO

- zagospodarowanie rekreacyjne brzegów rzek, w tym ścieżki rowerowe i biegowe, place zabaw, zagospodarowanie przestrzeni dla czasu wolnego, w tym osiedli mieszkaniowych
- program ochrony powietrza
- rozwój terenów zielonych
- wzmocnienie oferty kulturalnej, także dla subregionu
- rozwój infrastruktury parkingowej
- program wsparcia dla inicjatyw społecznych i aktywizacji obywatelskiej, szczególnie ludzi młodych
- zapewnienie bezpieczeństwa
- rozwój oferty edukacyjnej, w tym szkolnictwa wyższego

PRZEDSIĘWZIĘCIA KLUCZOWE W OBSZARZE ROZWOJU FUNKCJONALNEGO

- program współpracy z jednostkami samorządu terytorialnego z terenu subregionu
- wsparcie dla rozwoju społeczeństwa obywatelskiego
- rozwój współpracy transgranicznej
- rozwój ludnościowy i terytorialny Nowego Sącza
- dalsza poprawa jakości funkcjonowania administracji samorządowej i obsługi mieszkańców
- wspólne projekty z innymi jednostkami samorządu terytorialnego.

Źródło: Opracowanie własne

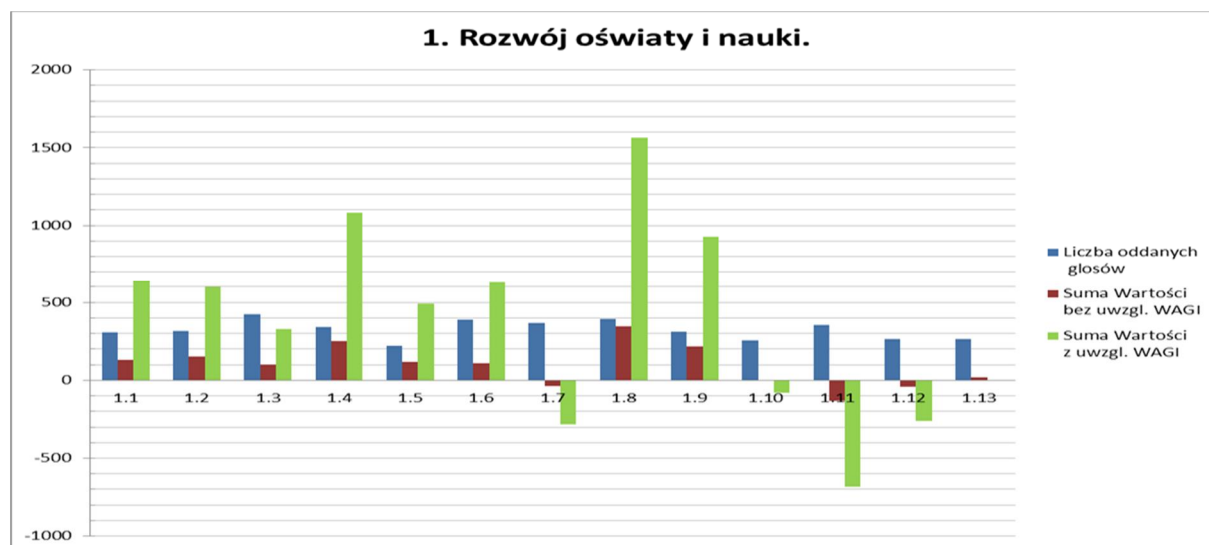
Sądeczanie, poproszeni w badaniu ankietowym o wskazanie **silnych stron infrastruktury technicznej w Nowym Sączu** z wyszczególnieniem jej poszczególnych komponentów, najwyżej ocenili **(3.11) estetykę, w tym utrzymanie zieleni**; dalej kolejno – **(3.12)** telekomunikację; **(3.7)** energetykę gazową; **(3.9)** infrastrukturę wodno-kanalizacyjną; **(3.6)** elektroenergetykę; **(3.5)** energetykę ciepłą; **(3.2)** transport publiczny; **(3.10)** system gospodarki odpadami i **(3.4)** budownictwo mieszkaniowe.

Za **słabe strony infrastruktury technicznej** sądeczanie uznali kolejno przede wszystkim **(3.1) miejski system dróg i parkingów**; a dalej **(3.8)** energetykę odnawialną i **(3.3)** dostępność komunikacyjną miasta. Nie dziwi zatem, że właśnie dalszy rozwój dróg uznali za główny priorytet rozwojowy na kolejne lata.

Obszary Aktywności w Mieście

Sądeczanie poproszeni zostali również o wskazanie zadań strategicznych w poszczególnych obszarach aktywności w mieście, których realizacja powinna zostać potraktowana priorytetowo, a także - o wskazanie zadań, z których byliby w stanie zrezygnować dla uprawdopodobnienia realizacji wskazanych wcześniej zadań strategicznych do wykonania.

Poniższe wykresy ilustrują preferencje Sądeczan wyrażone w badaniu ankietowym.

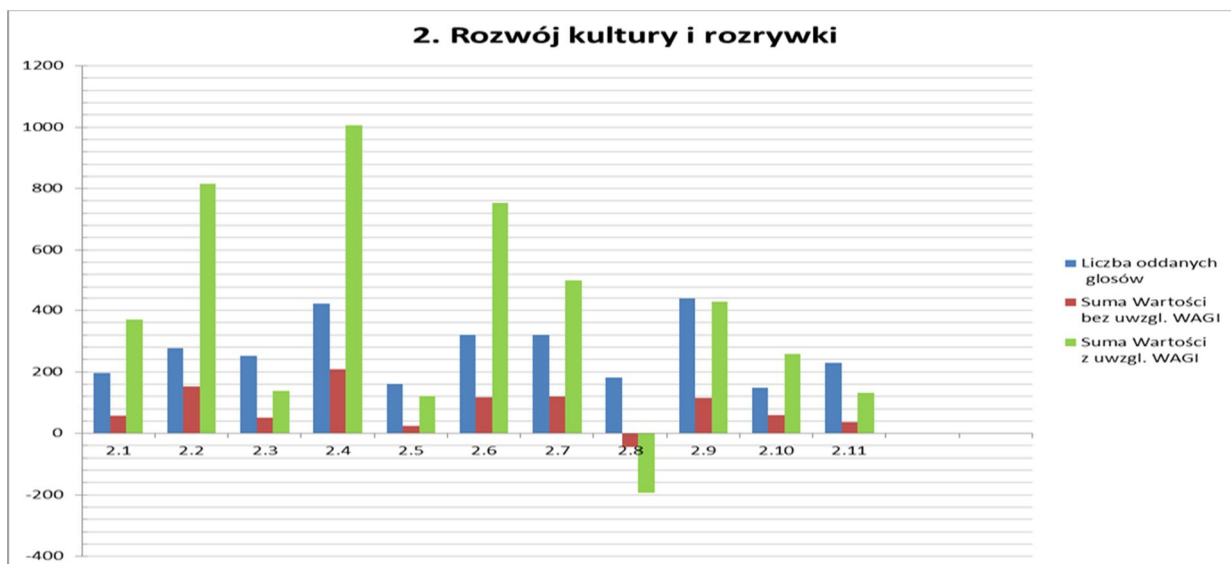

Źródło: Opracowanie własne

W **obszarze rozwoju oświaty** ranking zadań do realizacji ułożył się następująco: na pierwszym miejscu **(1.8) rozwój szkolnictwa wyższego dostosowany do potrzeb rynku pracy**, dalej kolejno – **(1.4)** dostosowanie infrastruktury i zaplecza dydaktycznego do potrzeb edukacyjnych (pracownie specjalistyczne wraz z wyposażeniem w nowoczesny sprzęt dydaktyczny); **(1.9)** rozwijanie zainteresowań dzieci i młodzieży poprzez różne formy zajęć pozalekcyjnych i dodatkowych; **(1.1)** szersza oferta edukacyjna dla dzieci, młodzieży i dorosłych (w tym seniorów); **(1.6)** wspieranie rozwoju szkolnictwa wyższego w Nowym Sączu; **(1.2)** upowszechnienie w szkołach modelu kształcenia opartego na technologiach informatycznych; **(1.5)** dostosowywanie warunków kształcenia do potrzeb osób niepełnosprawnych; **(1.3)**

budowa kolejnych przyszkolnych sal gimnastycznych i boisk sportowych, **(1.13)** rozwój warunków ochrony przed zagrożeniami w szkołach.

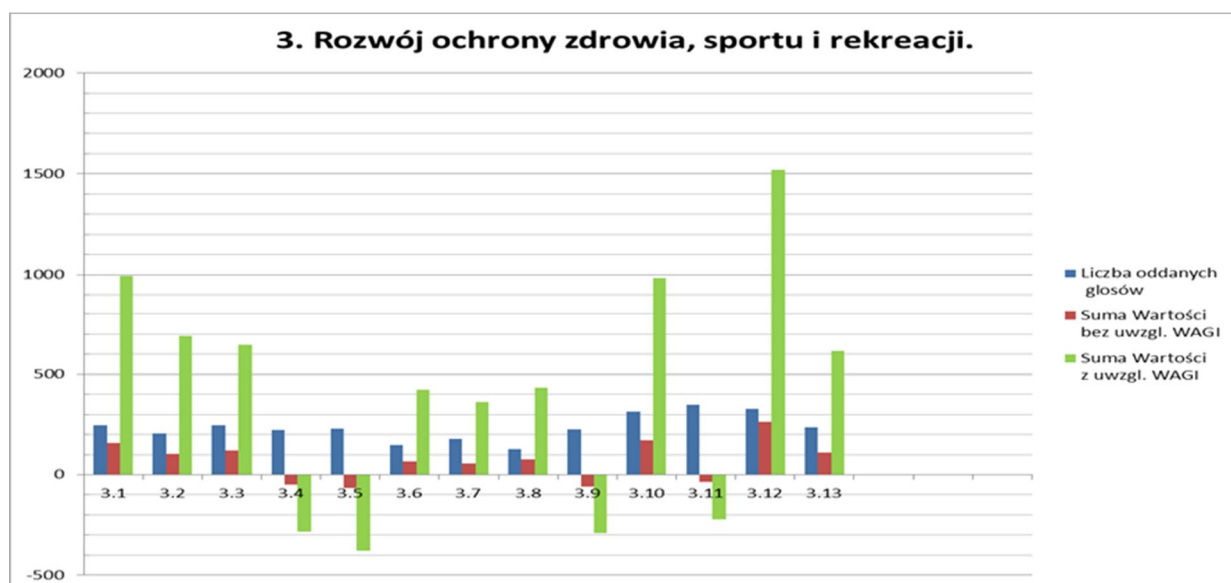
W **obszarze rozwoju oświaty** respondenci wskazali kolejno następujące zadania, z których realizacji byłoby w stanie zrezygnować – **(1.11)** utworzenie Nowosądeckiego Centrum Wiedzy; **(1.12)** wsparcie dla dalszego rozwoju kształcenia ustawicznego (uczenia się przez całe życie); **(1.7)** budowa nowej siedziby biblioteki publicznej jako wielofunkcyjnego centrum wiedzy.

Źródło: Opracowanie własne

W **obszarze rozwoju kultury i rozrywki** ranking zadań do realizacji ułożył się następująco: na pierwszym miejscu **(2.4) rewitalizacja (ożywienie) obszaru Starego Miasta, w szczególności tzw. Maślanego Rynku**, dalej kolejno – **(2.2)** wspieranie oraz promocja inicjatyw kulturalnych umacniających pozycję miasta jako ponadlokalnego ośrodka kultury; **(2.6)** zwiększenie dostępności wydarzeń tzw. „wysokiej kultury”, np. wernisaże, koncerty muzyki poważnej, spotkania poetyckie, opery itd.; **(2.7)** podnoszenie jakości i atrakcyjności oferty masowych imprez kulturalnych; **(2.9)** odbudowa i zagospodarowanie zamku sądeckiego; **(2.1)** tworzenie warunków dla rozwoju instytucji kultury i oferty kulturalnej; **(2.10)** ochrona i promocja materialnego dziedzictwa kulturowego subregionu sądeckiego; **(2.3)** współpraca z innymi gminami w celu czerpania z ich potencjału w obszarze kultury i wolnego czasu; **(2.11)** wspieranie środowisk twórczych oraz grup artystycznych; **(2.5)** realizacja projektów rewitalizacyjnych w zakresie kultury i ochrony dziedzictwa kulturowego.

W **obszarze rozwoju kultury i rozrywki** respondenci wskazali jedno zadanie, z którego realizacji byłoby w stanie zrezygnować – **(2.8) wspieranie działalności Muzeum Okręgowego**.

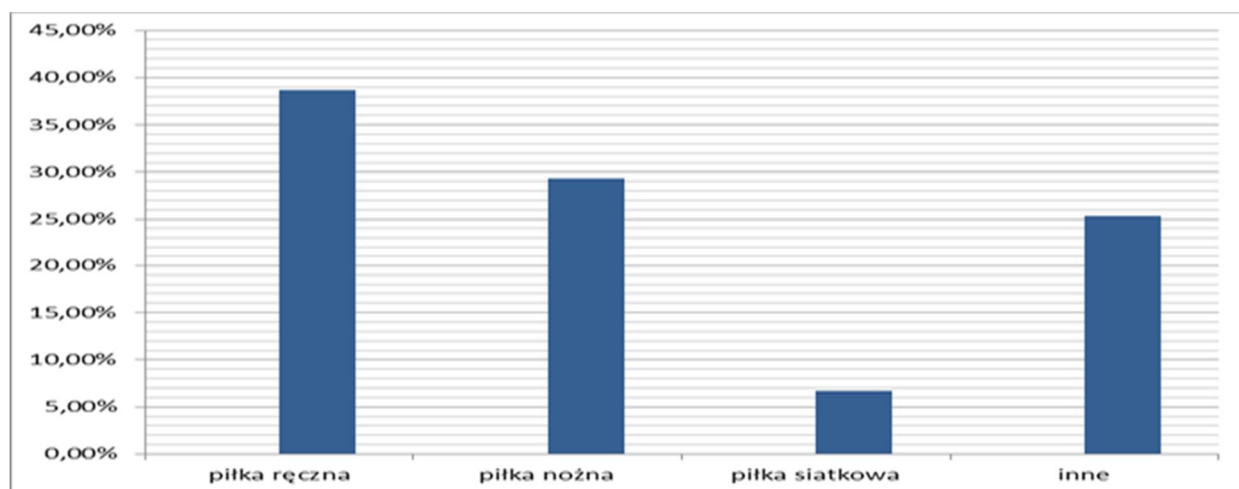

Źródło: Opracowanie własne

W **obszarze rozwoju ochrony zdrowia, sportu i rekreacji** ranking zadań do realizacji ułożył się następująco: **na pierwszym miejscu (3.12) tworzenie tras biegowo – rowerowych**, dalej kolejno – **(3.1) zapewnienie mieszkańcom właściwego poziomu bezpieczeństwa zdrowotnego poprzez rozwój profilaktyki; (3.10) rewitalizacja (ożywienie) Parku Strzeleckiego (nowa zadaszona scena i widownia, lodowisko, korty tenisowe, plac zabaw dla dzieci); (3.2) wprowadzenie powszechnego programu profilaktyki zdrowotnej dla dzieci i młodzieży; (3.3) finansowanie dodatkowych zajęć sportowych dla dzieci i młodzieży; (3.13) budowa placów zabaw i rekreacji, w tym m.in. siłowni na wolnym powietrzu; (3.8) działania na rzecz zwiększenia dostępności oferty sportowej dla dzieci i młodzieży, w tym z rodzin niezamożnych; (3.6) rozwój sportu powszechnego poprzez finansowanie imprez i zawodów amatorskich dla dorosłych, dzieci i młodzieży, (3.7) podniesienie standardu infrastruktury sportowej.**

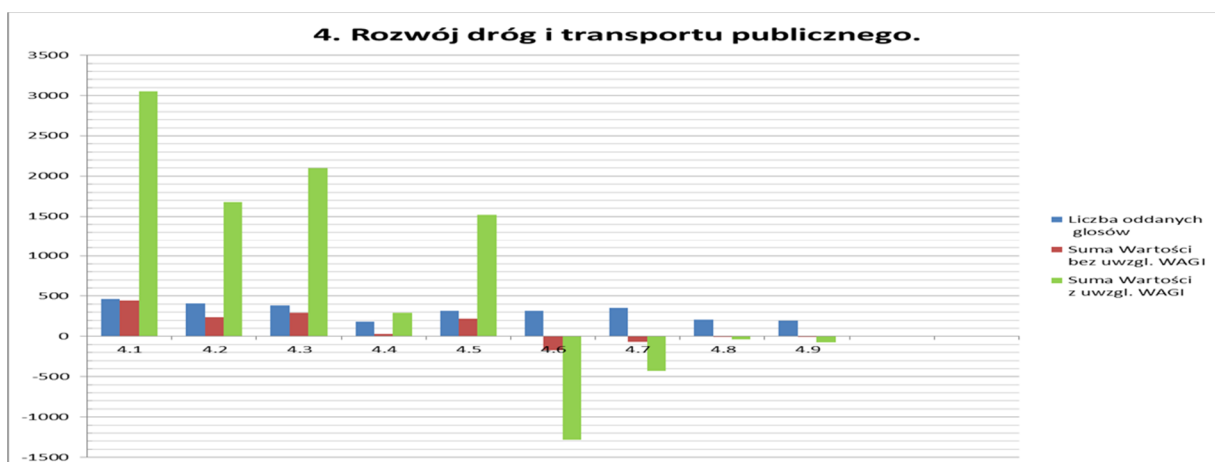
W **obszarze rozwoju ochrony zdrowia, sportu i rekreacji** respondenci wskazali kolejno następujące zadania, z których realizacji byłoby w stanie zrezygnować – **(3.5) wspieranie klubów i stowarzyszeń sportowych w osiąganiu sukcesów w sporcie wyczynowym; (3.9) zwiększenie finansowania najbardziej rozwojowej dyscypliny sportowej w mieście; (3.4) organizacja, wspieranie i promowanie imprez sportowych wysokiej rangi; (3.11) budowa Sądeckiej Wenecji w części dotyczącej kompleksu rekreacyjno-sportowego, na który miałyby się złożyć następujące komponenty - kąpielisko, sztuczne wyspy z plażami, tor kajakowy, ścieżki rowerowe, boiska sportowe.**

3.1. Rozwój sportu

Źródło: Opracowanie własne

Choć większość respondentów nie widzi potrzeby dalszego zwiększania dofinansowania dla najbardziej rozwojowych dyscyplin sportowych, to warto zwrócić uwagę, jak układają się preferencje wśród osób, które takiego zwiększenia finansowania oczekiwałyby, co ilustruje powyższy wykres.

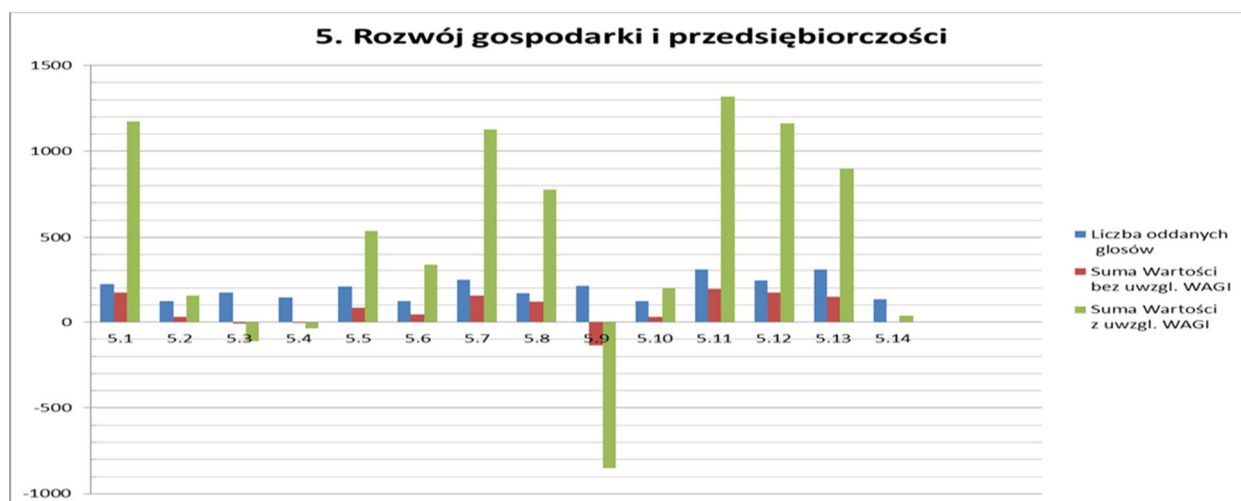

Źródło: Opracowanie własne

W **obszarze rozwoju dróg i transportu publicznego** ranking zadań do realizacji ułożył się następująco: **na pierwszym miejscu (4.1) budowa obwodnicy północnej z mostem na rz. Dunajec**, dalej kolejno – **(4.3) przebudowa układu komunikacyjnego w okolicach zamku**, w tym m.in. modernizacja mostu „heleńskiego” i budowa ronda; **(4.2) budowa tzw. Węgierskiej Bis**; **(4.5) promocja ruchu rowerowego i pieszego poprzez rozbudowę sieci dróg rowerowych i ciągów pieszych**; **(4.4) budowa i przebudowa ulic wchodzących w zakres podstawowego układu dróg miasta**.

W **obszarze rozwoju dróg i transportu publicznego** respondenci wskazali kolejno następujące zadania, z których realizacji byłoby w stanie zrezygnować – **(4.6) ograniczenie dostępności centrum miasta i śródmieścia dla komunikacji indywidualnej**; **(4.7) budowa parkingu**

podziemnego w centrum miasta; **(4.9)** wymiana taboru komunikacji publicznej na bardziej ekologiczny i dostępny dla osób niepełnosprawnych; **(4.8)** zwiększenie roli transportu publicznego w obsłudze mieszkańców.

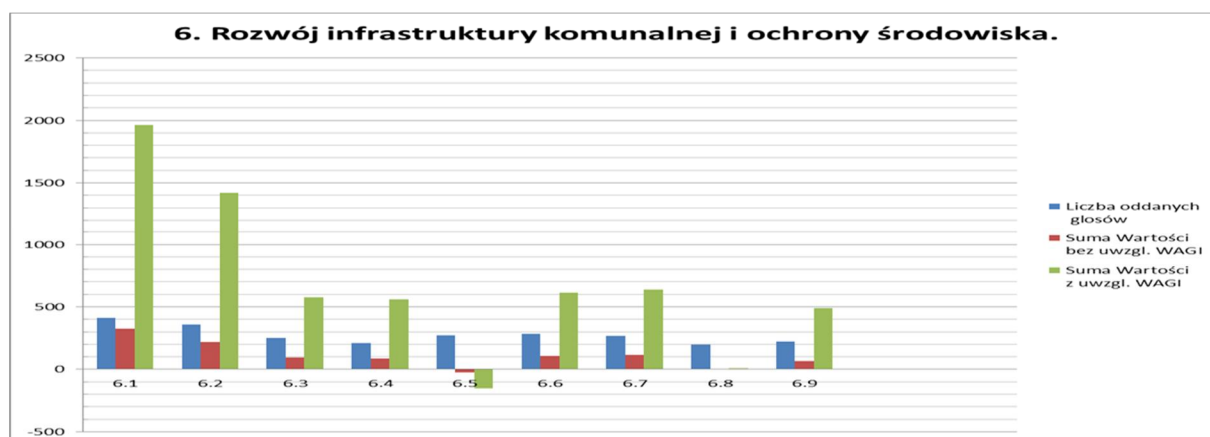

Źródło: Opracowanie własne

W **obszarze rozwoju gospodarki i przedsiębiorczości** ranking zadań do realizacji ułożył się następująco: **na pierwszym miejscu (5.11) stosowanie ulg w podatku od nieruchomości dla firm tworzących nowe miejsca pracy**, dalej kolejno – **(5.12)** udostępnienie komunikacyjne nowych terenów inwestycyjnych, m.in. poprzez budowę tzw. Węgierskiej Bis; **(5.1)** kształtowanie przestrzeni miasta w celu stworzenia warunków dla rozwoju gospodarczego; **(5.7)** wzmocnienie lobbingu na rzecz interesów gospodarczych miasta i subregionu sądeckiego; **(5.13)** odnowa tzw. Rynku Maślanego wraz z otoczeniem (m.in. budowa sądeckiej hali targowej i parkingu podziemnego); **(5.8)** uzgodnienie z innymi gminami wspólnej strategii pozyskiwania, lokowania i obsługi inwestycji w obrębie obszaru funkcjonalnego miasta; **(5.5)** wspieranie współpracy uczelni wyższych z sektorem gospodarki w zakresie badań, innowacji i nowych technologii; **(5.6)** rozwój współpracy samorządów, przedsiębiorstw, instytucji otoczenia biznesu w zakresie rozwoju przedsiębiorczości; **(5.10)** stałe podnoszenie standardów obsługi inwestorów; **(5.2)** zapewnienie systemowego podejścia do działań z zakresu promocji i budowy marki miasta przyjaznego przedsiębiorczości, **(5.14)** rozbudowa sieci i urządzeń uzbrojenia technicznego na terenach miejskich.

W **obszarze rozwoju gospodarki i przedsiębiorczości** respondenci wskazali kolejno następujące zadania, z których realizacji byłoby w stanie zrezygnować – **(5.9) przeprowadzanie konkursów promujących przedsiębiorczość**; **(5.3)** edukacja i promocja w zakresie przedsiębiorczości i kształtowanie postaw przedsiębiorczych; **(5.4)** wzmacnianie potencjału oraz rozwój instytucji otoczenia biznesu wspierających przedsiębiorczość.

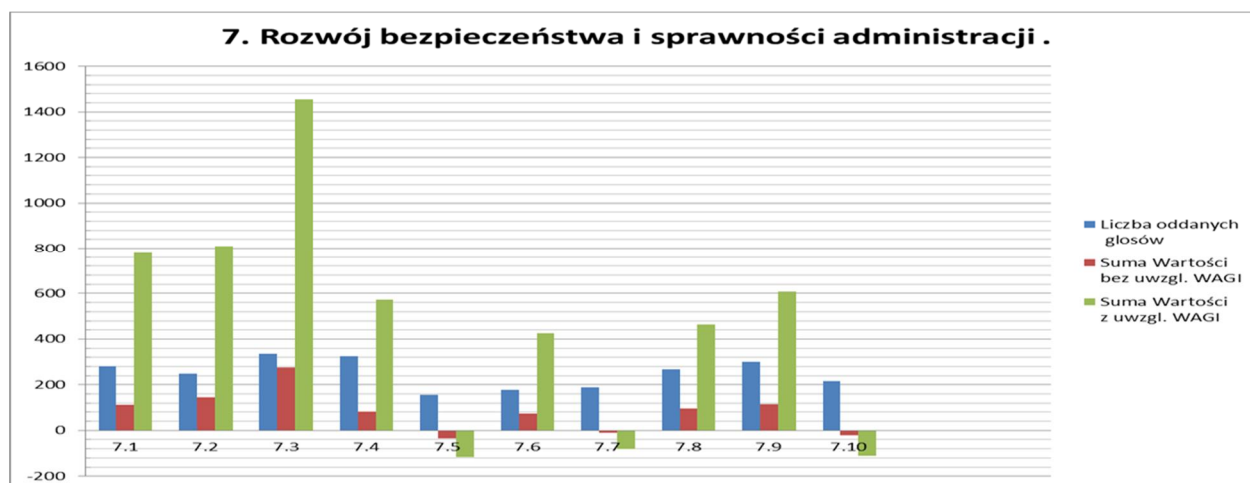
Powyższe wskazania poświadczają oczekiwania sądeczan, co do podejmowania działań niosących za sobą konkretny i bezpośredni efekt dla pobudzenia gospodarki i przedsiębiorczości. W sytuacji deficytu miejsc pracy nie znajdują zrozumienia działania obliczone na efekt pośredni rozpisany w czasie.

Źródło: Opracowanie własne

W obszarze rozwoju infrastruktury komunalnej i ochrony środowiska ranking zadań do realizacji ułożył się następująco: **na pierwszym miejscu (6.1) rozwijanie systemu ochrony powietrza, czyli tzw. gospodarki niskoemisyjnej** (inwentaryzacja emisji gazów cieplarnianych, ekologiczne oświetlenie uliczne, ekologiczny transport, efektywne energetycznie rozwiązania architektoniczne, termomodernizacja budynków, zarządzanie zużyciem i kosztami energii w jednostkach miejskich, energia odnawialna, itd.), dalej kolejno – **(6.2)** stworzenie systemu sprzyjającego wymianie przestarzałego i niskosprawnego ogrzewania węglowego; **(6.7)** działania na rzecz stałego podnoszenia estetyki, porządku i czystości w przestrzeniach publicznych; **(6.6)** realizacja projektów związanych z zagospodarowaniem przestrzeni publicznych i ładem przestrzennym miasta (m.in. uporządkowanie reklam); **(6.4)** wspieranie rozbudowy i modernizacji infrastruktury elektroenergetycznej, ciepłowniczej, w tym gazowniczej; **(6.3)** rozbudowa i modernizacja systemu wodociągowo-kanalizacyjnego, w tym oczyszczalni ścieków; **(6.9)** usprawnienie gospodarki odpadami i systemu ich utylizacji; **(6.8)** rozbudowa i modernizacja systemów odbioru i oczyszczania wód opadowych i roztopowych.

W obszarze rozwoju infrastruktury komunalnej i ochrony środowiska respondenci wskazali jedno zadanie, z którego realizacji byłoby w stanie zrezygnować – **(6.5) wspieranie rozwoju budownictwa społecznego.**

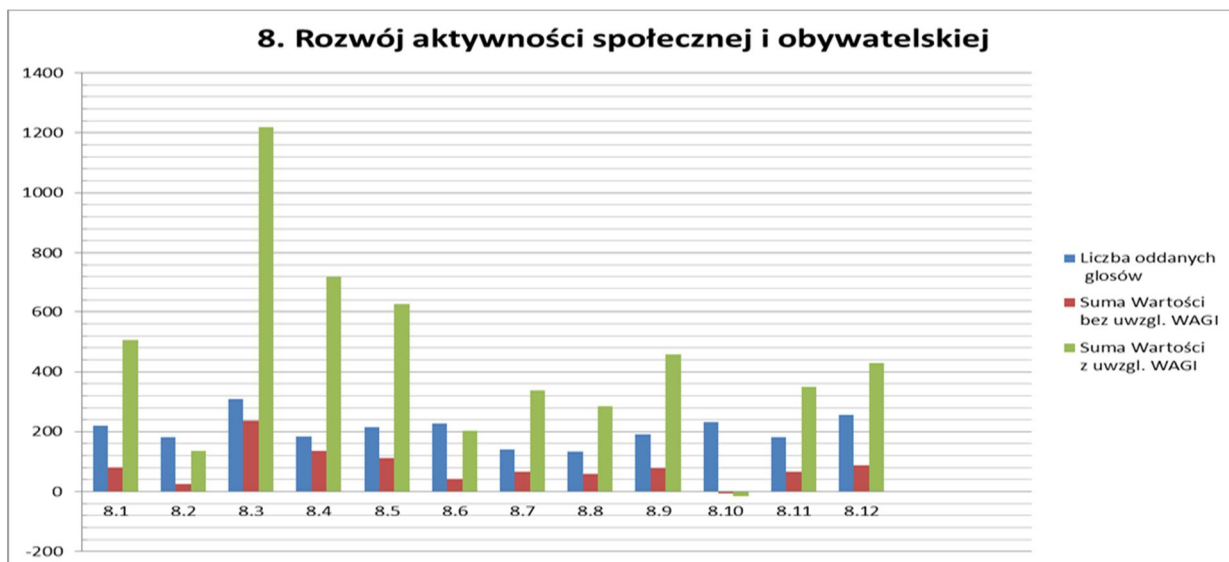

Źródło: Opracowanie własne

W **obszarze rozwoju bezpieczeństwa i sprawności administracji** ranking zadań do realizacji ułożył się następująco: **na pierwszym miejscu (7.3) rozwój infrastruktury przeciwpowodziowej i przeciwosuwiskowej**, dalej kolejno – **(7.2) budowa systemu zarządzania bezpieczeństwem miasta**, w tym wczesnego ostrzegania w przypadku zagrożeń; **(7.1) wspieranie służb odpowiedzialnych za utrzymanie porządku publicznego i bezpieczeństwa**; **(7.9) wprowadzenie większej ilości usług miejskich realizowanych przez internet**; **(7.4) rozbudowa systemu monitoringu wizyjnego miasta**; **(7.8) przeciwdziałanie wykluczeniu cyfrowemu mieszkańców (dostęp do Internetu i usług elektronicznych)**; **(7.6) wdrażanie systemów informatycznych, wspomagających sprawną realizację zadań samorządowych i usług dla mieszkańców**.

W **obszarze rozwoju bezpieczeństwa i sprawności administracji** respondenci wskazali kolejno następujące zadania, z których realizacji byłoby w stanie zrezygnować – **(7.5) rozwój systemu informacji przestrzennej, czyli systemu pozyskiwania, przetwarzania i udostępniania danych, w których zawarte są informacje przestrzenne oraz towarzyszące im informacje opisowe o obiektach**; **(7.10) działania na rzecz poprawy warunków lokalowych obsługi mieszkańców przez administrację samorządową**; **(7.7) rozbudowa systemu karty miejskiej, czyli nowoczesnego systemu informatycznego ułatwiającego kontrolę i nadzór nad funkcjonowaniem usług miejskich**.

Powyższe wskazania świadczą o niechęci sądeczan dla akceptacji inwestycji w infrastrukturę administracji samorządowej pomimo faktu, iż te konkretnie wymienione mają służyć podniesieniu jakości usług świadczonych mieszkańcom.

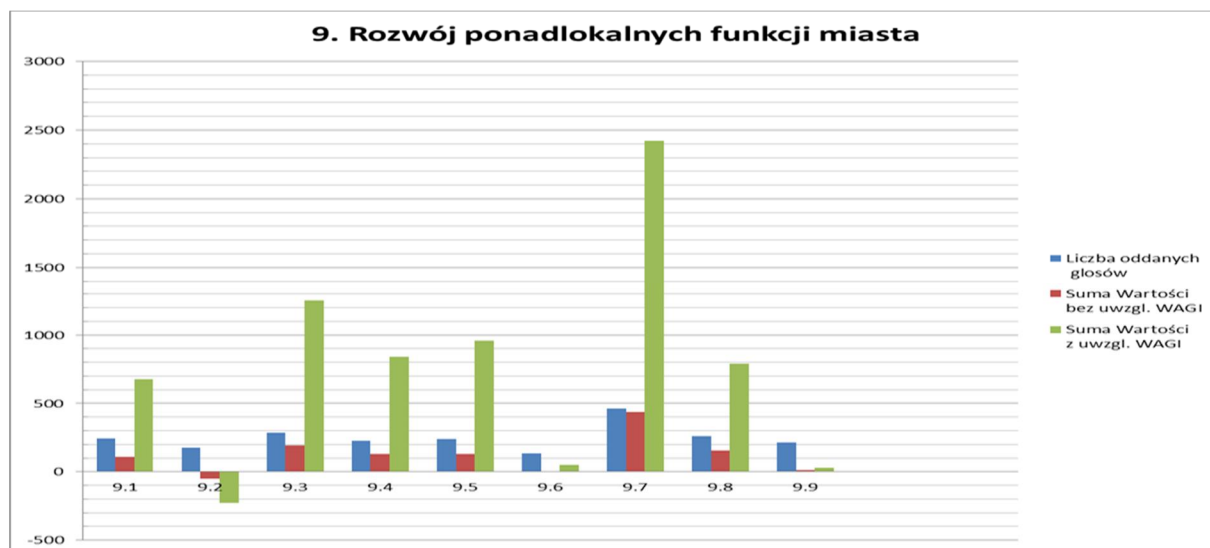

Źródło: Opracowanie własne

W **obszarze rozwoju aktywności społecznej i obywatelskiej** ranking zadań do realizacji ułożył się następująco: **na pierwszym miejscu (8.3) aktywizacja społeczno-zawodowa osób pozostających bez pracy i zagrożonych wykluczeniem**, dalej kolejno – **(8.4) stworzenie oferty wsparcia, integracji oraz aktywizacji dla osób starszych i niepełnosprawnych**; **(8.5) pomoc socjalno-bytowa dla najuboższych mieszkańców**; **(8.1) rozwijanie współpracy z organizacjami pozarządowymi**; **(8.9) wspieranie realizacji działań charytatywnych i wolontariatu**; **(8.12)**

wypracowanie dodatkowej oferty zagospodarowania czasu wakacyjnego i zimowego dla dzieci; **(8.11)** zwiększenie dostępności do świetlic z równoczesnym poszerzeniem oferty zajęć; **(8.7)** realizacja programów wspomagających rodziny zagrożone oraz będące w kryzysie; **(8.8)** rozwój rodzinnych form opieki zastępczej oraz wspieranie usamodzielniania się wychowanków; **(8.6)** realizacja i rozbudowa programu „Nowosądecka Karta Rodziny”; **(8.2)** rozwijanie współpracy z zarządami osiedli.

W obszarze rozwoju aktywności społecznej i obywatelskiej respondenci nie wskazali żadnego zadania, z którego realizacji byłoby w stanie zrezygnować.

Źródło: Opracowanie własne

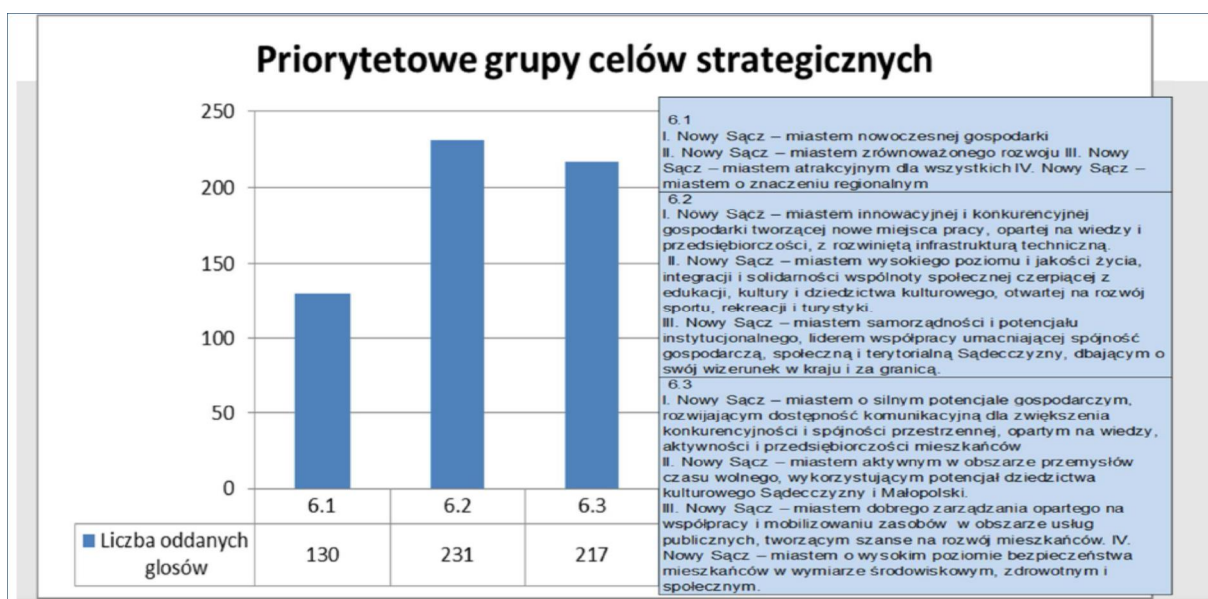
W **obszarze rozwoju ponadlokalnych funkcji miasta** ranking zadań do realizacji ułożył się następująco: **na pierwszym miejscu (9.7) wspieranie działań na rzecz rozwoju połączeń miasta z krajową siecią transportową (np. droga szybkiego ruchu Brzesko-Nowy Sącz-granica Państwa)**, dalej kolejno – **(9.3) wzmocnienie funkcji miasta jako subregionalnego/ ponadlokalnego ośrodka usług publicznych, w szczególności w obszarze: edukacji, nauki, ochrony zdrowia, kultury i rekreacji, komunikacji i usług komunalnych; (9.5) podejmowanie inicjatyw budujących ponadlokalną rangę miasta jako stolicy subregionu sądeckiego; (9.4) udział w ponadlokalnych projektach podnoszących atrakcyjność turystyczną miasta i jego obszaru funkcjonalnego; (9.8) usprawnienie komunikacji w obszarze funkcjonalnym miasta; (9.1) działania na rzecz wzmocnienia roli i podniesienia konkurencyjności gospodarczej miasta i gmin wchodzących w skład jego obszaru funkcjonalnego; (9.6) udział w budowie zintegrowanego systemu informacji gospodarczej, kulturalnej i turystycznej dla miejscowości obszaru funkcjonalnego miasta; (9.9) budowa zintegrowanego systemu bezpieczeństwa i ochrony porządku publicznego w obszarze funkcjonalnym miasta.**

W **obszarze rozwoju ponadlokalnych funkcji miasta** respondenci wskazali jedno zadanie, z którego realizacji byłoby w stanie zrezygnować – **(9.2) wspieranie działań na rzecz pogłębienia integracji przestrzennej obszaru funkcjonalnego miasta**. W tym wypadku wydaje się, że respondenci mogli mieć problem z interpretacją znaczeniową tego zadania. Można dojść do

takiego wniosku po skonfrontowaniu tego wyniku z opiniami formułowanymi podczas spotkań konsultacyjnych, gdzie uczestnicy opowiadali się wyraźnie za wzmocnieniem funkcji miasta integrujących Nowy Sącz z terenami ościennymi, z obszaru których jest najwięcej ciężarów do Nowego Sącza w aspekcie pracy, oferty edukacyjnej i kulturalnej, oferty usług, w tym zwłaszcza handlu i życia religijnego.

ALTERNATYWNE GRUPY CELÓW STRATEGICZNYCH

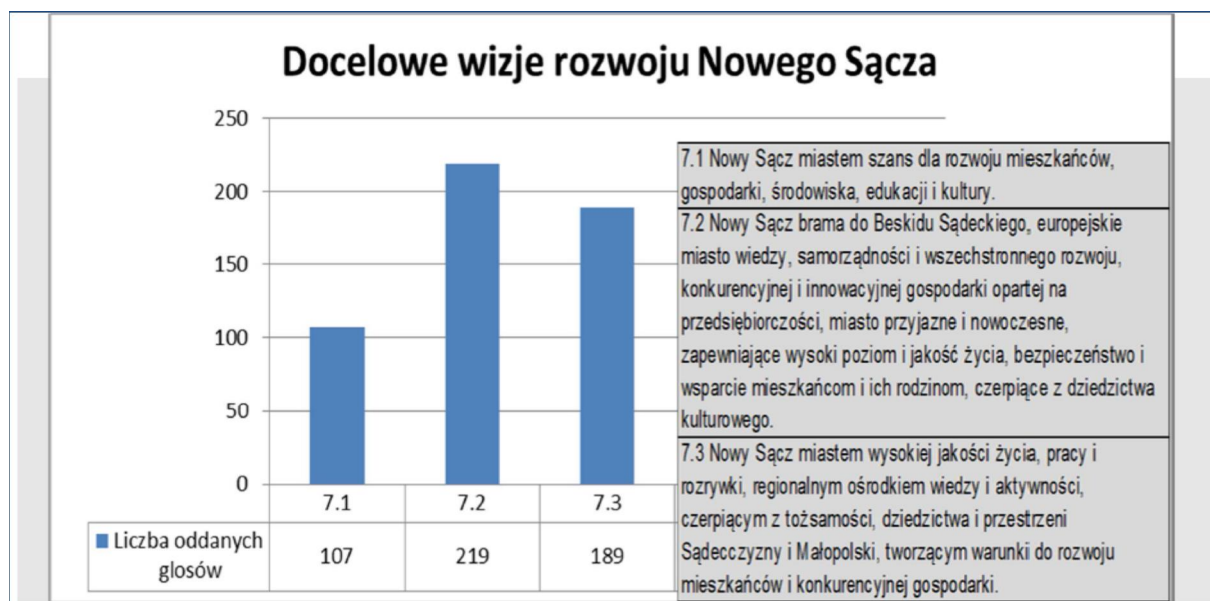
Uczestnicy konsultacji zostali również poproszeni o określenie swojej identyfikacji z zaproponowanymi alternatywnie grupami celów strategicznych na kolejny okres finansowania do 2020 roku i w latach następnych.

Źródło: Opracowanie własne

328 uczestników badania ankietowego nie potwierdziło swojej identyfikacji z żadną z zaproponowanych grup celów strategicznych, **231** respondentów utożsamiało się z **(6.2)** obecnie obowiązującymi celami strategicznymi, niewiele mniej, bo **217** respondentów chciałoby przyjęcia **(6.3)** zmodyfikowanych i silniej skorelowanych z celami strategicznymi województwa małopolskiego, pozostali respondenci w liczbie **130** chcieliby absolutnego uproszczenia celów strategicznych, opowiadając się za **(6.1)** pierwszą z zaproponowanych grup celów strategicznych.

Taka struktura wskazań wymusiła konieczność dalszych prac koncepcyjnych nad ostatecznym brzmieniem celów strategicznych na lata 2014-2020 ukierunkowanych na kompromis pomiędzy oczekiwaniami mieszkańców, a już określonymi celami strategicznymi w nadrzędnych dokumentach strategicznych, zwłaszcza w obecnie obowiązującej Strategii Rozwoju Województwa Małopolskiego.

Źródło: Opracowanie własne

Analogicznie, jak w przypadku celów strategicznych, mamy do czynienia z silnym rozproszeniem preferencji respondentów, co do docelowej wizji rozwoju Nowego Sącza. **391** uczestników badania ankietowego nie potwierdziło swojej identyfikacji z żadną z zaproponowanych wizji, **219** respondentów utożsało się z **(7.2)** obecnie obowiązującą wizją rozwoju miasta, niewiele mniej, bo **189** respondentów chciałoby przyjęcia **(7.3)** zmodyfikowanej i silniej skorelowanej z wizją rozwoju województwa małopolskiego, pozostali respondenci w liczbie **107** chcieliby absolutnego uproszczenia wizji rozwoju, opowiadając się za **(7.1)** pierwszą z zaproponowanych wizji rozwoju.

I w tym wypadku taka struktura wskazań wymusiła konieczność dalszych prac koncepcyjnych nad ostatecznym brzmieniem wizji rozwoju na lata 2014-2020, ukierunkowanej na kompromis pomiędzy oczekiwaniami mieszkańców, a już określonymi wizjami rozwoju w nadrzędnych dokumentach strategicznych, zwłaszcza w obecnie obowiązującej Strategii Rozwoju Województwa Małopolskiego.

Jeszcze raz wymaga szczególnego podkreślenia fakt relatywnie wysokiego wskaźnika uczestnictwa mieszkańców w konsultacjach, biorąc za przykład frekwencję w analogicznych badaniach w innych, niejednokrotnie znacznie większych miastach. Uzyskany wynik frekwencji udziału w badaniach mieści się w przedziale najwyższych wskaźników uzyskiwanych w uprzednio przeprowadzanych konsultacjach w Nowym Sączu (**2009 r. – 919, 2010 r. – 854**), przy czym jest zdecydowanie wyższy niż wynik osiągnięty w 2008 r. na okoliczność wówczas prowadzonych konsultacji społecznych w związku ówczesną aktualizacją Strategii Rozwoju Nowego Sącza 2020 (**2008 r. – 184**).

WYZWANIA ROZWOJOWE I KIERUNKI DZIAŁAŃ ZIDENTYFIKOWANE PODCZAS KONSULTACJI ŚRODOWISKOWYCH

UWARUNKOWANIA OKREŚLAJĄCE WYZWANIA ROZWOJOWE		KIERUNKI DZIAŁAŃ	
BARIERY	POTENCJAŁY	JAK POKONAĆ BARIERY?	JAK WYKORZYSTAĆ POTENCJAŁY?
słaba dostępność komunikacyjna, a zwłaszcza brak połączenia drogowego odpowiedniej klasy łączącego Nowy Sącz z autostradą A4 i szybkiego połączenia kolejowego z Krakowem przez Podłęże-Piekietko		poprawa dostępności komunikacyjnej, a zwłaszcza budowa drogi szybkiego ruchu łączącej Nowy Sącz z autostradą A4 oraz nowego szybkiego połączenia kolejowego z Krakowem przez Podłęże-Piekietko	
1/ stosunkowo słaba integracja obszaru funkcjonalnego miasta, wynikająca z niezadowalającej dostępności komunikacyjnej, ograniczającej dostęp do usług publicznych w mieście 2/ przebieg tras tranzytowych przez centrum miasta; 3/ przeciążona infrastruktura Drogowa, stanowiąca barierę dla przyciągania inwestorów i turystów; 4/ niezadowalający stan infrastruktury drogowej (stan dróg, dostępność miejsc parkingowych)		1/ integracja obszaru funkcjonalnego miasta w zakresie transportu publicznego o wysokiej jakości 2/ poprawa dostępności komunikacyjnej poprzez rozwój transportu publicznego 3/ rozwój systemu park&ride 4/ reorganizacja ruchu: ograniczenia w ruchu samochodowym, rozwój stref pieszych i rowerowych; 5/ rozwój powiązań komunikacyjnych pomiędzy ośrodkami miejskimi subregionu 6/ odciążenie ruchu samochodowego z centrum – rozwój obwodnic 7/ budowa i modernizacja chodników i ścieżek rowerowych 8/ zwiększenie liczby miejsc parkingowych	

1/ słaba współpraca między gminami obszaru subregionalnego 2/ peryferyjne położenie miasta i subregionu 3/ „rozlewanie się” miasta wskutek suburbanizacji	1/ potencjał miasta jako głównego ośrodka subregionalnego 2/ miasto jako centrum usług ponadlokalnych 3/ koncentracja usług publicznych o zasięgu subregionalnym 4/ lokalizacja wielu instytucji publicznych 5/ silna tożsamość lokalna	wzmacnianie integracji i współpracy międzygminnej w ramach subregionu	1/ wzmacnianie integracji i współpracy pomiędzy miastem a gminami w jego obszarze funkcjonalnym i całym subregionie sądeckim 2/ wzmacnianie funkcji ośrodka subregionalnego 3/ wzmacnianie roli miasta w aktywizacji terenów otoczenia poprzez poprawę jakości oferowanych usług publicznych
1/relatywnie niska atrakcyjność inwestycyjna, słaba dostępność terenów inwestycyjnych i niewielka oferta terenów inwestycyjnych 2/brak wystarczającej promocji marki miasta	1/ polifunkcyjny charakter gospodarki miasta 2/ relatywnie dobrze rozwinięty sektor firm otoczenia biznesu 3/ potencjał przedsiębiorczości i innowacyjności lokalnych podmiotów gospodarczych i instytucji 4/ korzystne położenie transgraniczne 5/ potencjał rozwojowy usług rynkowych i nierynkowych	1/ wzmocnienie atrakcyjności inwestycyjnej miasta poprzez udostępnienie terenów oraz większe pokrycie planami zagospodarowania przestrzennego 2/ wsparcie dla lokalnej przedsiębiorczości 3/ poprawa wyposażenia w podstawowe usługi publiczne i usługi dla przedsiębiorstw 4/poprawa wizerunku miasta i promocja marki miasta 5/ wzmacnianie dywersyfikacji struktury gospodarczej poprzez wspieranie przedsiębiorczości lokalnej oraz przyciąganie inwestorów z różnych branż produkcji i usług	1/ promocja miasta jako atrakcyjnego miejsca do zamieszkania i inwestowania 2/ stworzenie obszarów aktywności gospodarczej 3/ przyciąganie inwestorów do przyszłych stref aktywności gospodarczej 4/ podjęcie działań zmierzających do stworzenia spójnej subregionalnej oferty inwestycyjnej i jej promowanie 5/wykorzystanie potencjału dużych sądeckich firm 6/ wykorzystanie potencjału przedsiębiorczości miasta 7/ przygotowanie i promowanie oferty inwestycyjnej 8/ przyciąganie inwestorów zewnętrznych 9/ rozwój stref aktywności gospodarczej nakierowanej na miejscowe dynamicznie rozwijające się MŚP 10/ wsparcie sądeckich uczelni wyższych dla rozwoju gospodarki w subregionie, w tym poprzez wzmacnianie współpracy z uczelniami zagranicznymi 11/ ożywienie centrum miasta

1/ pogorszenie jakości zasobów kapitału ludzkiego wobec ujemnego salda migracji 2/ spadek dochodów budżetu miasta z tytułu udziału w podatku PIT i CIT wobec ujemnego salda migracji	potencjał demograficzny subregionu, zwłaszcza powiatu nowosądeckiego, stanowiącego naturalne zaplecze miasta	1/ odwrócenie niekorzystnych trendów demograficznych w mieście 2/ podejmowanie działań zmierzających do zwiększenia atrakcyjności miasta i powstrzymanie odpływu ludności 3/ poprawa infrastruktury leczenia specjalistycznego	1/ stała poprawa atrakcyjności Miasta m.in. poprzez dbałość o jakość świadczonych usług publicznych, przede wszystkim w zakresie oferty edukacyjnej, kulturalnej, a także usług transportowych 2/ wykorzystanie miejscowego potencjału poprzez rozwój usług dla tzw. srebrnej gospodarki 3/ zwiększenie dostępności miejsc w żłobkach i przedszkolach
1/ oferta zawodowych uczelni wyższych i ponadgimnazjalnych słabo skorelowana z potrzebami rynku pracy 2/ niewystarczająca liczba dobrze płatnych miejsc pracy, wymagających wysokich kwalifikacji 3/ relatywnie niski poziom wynagrodzeń 4/ wysoki wskaźnik bezrobocia 5/ wysoki udział mieszkańców korzystających z pomocy społecznej	1/ wysoka jakość kapitału ludzkiego 2/ relatywnie wysoka dostępność do placówek przedszkolnych i żłobków, a także szkół średnich i wyższych 3/ zidentyfikowane zdolności kapitału ludzkiego, obejmujące umiejętności techniczne i zawodowe	kontynuowanie działań w kierunku aktywizacji zawodowej mieszkańców	1/ wzmocnienie szkolnictwa zawodowego na poziomie ponadgimnazjalnym i wyższym 2/ przyciąganie uczniów i studentów do miasta w sytuacji konkurencji innych miast w okresie niżu demograficznego 3/ rozwój usług w oparciu o środowisko akademickie 4/ stała poprawa jakości nauczania w szkołach różnego szczebla
1/ wysoki poziom zanieczyszczeń atmosferycznych miasta i związany z nim niekorzystny wizerunek miasta 2/ stare zasoby mieszkaniowe, często w złym stanie technicznym oraz o niskim poziomie wyposażenia w podstawową infrastrukturę	dobrze wyposażenie miasta w sieci instalacji techniczno-sanitarnych	1/ ograniczanie niskiej emisji, wsparcie działań zmierzających do zastępowania tradycyjnych źródeł energii źródłami odnawialnymi, podejmowanie działań rewitalizacyjnych 3/ poprawa ładu przestrzennego 4/ budowa, przebudowa, rozbudowa i modernizacja	1/ wzmocnianie wyposażenia miasta w usługi publiczne o zasięgu ponadlokalnym 2/ dalsza poprawa jakości usług publicznych dla mieszkańców 3/ wykorzystanie lokalnego potencjału związanego m.in. z atrakcyjnością rezydencjonalną lub funkcjami usługowymi 4/ ochrona dziedzictwa kulturowego poprzez

3/ relatywnie niski poziom dostosowania infrastruktury do potrzeb osób niepełnosprawnych 4/ chaos reklamowy na terenie miasta, zwłaszcza w centrum i śródmieściu 5/ zły stan i niedoinwestowanie niektórych obiektów zabytkowych, np. ruin zamku sądeckiego		podstawowej infrastruktury komunalnej 5/ rozwój usług komunalnych, m.in. dostarczanie wody, odbiór ścieków, zagospodarowanie odpadów 6/ rozwój infrastruktury ICT 7/ ograniczenie i ujednolicenie banerów reklamowych, szyldów i tablic informacyjnych 8/ dalsza modernizacja istniejącej substancji publicznej i prywatnej (w tym termomodernizacja) 9/ likwidacja barier architektonicznych, dostosowanie infrastruktury do potrzeb osób niepełnosprawnych 10/ dalsza rozbudowa monitoringu wizyjnego w celu poprawy bezpieczeństwa mieszkańców	renowację obiektów zabytkowych 5/ wzmacnianie atrakcyjności obiektów zabytkowych m.in. poprzez iluminację świetlną 6/ tworzenie przestrzeni publicznych/miejsc symbolicznych dla miasta
deficyt obiektów infrastruktury rekreacyjnej, np. wzdłuż sądeckich rzek, w tym zwłaszcza ścieżek rowerowych i tras spacerowo-biegowych	1/ obecność przestrzeni publicznych (place, skwery, rynek itp.) sprzyjających integracji mieszkańców i spędzaniu wolnego czasu 2/ stosunkowo duży udział terenów tzw. zieleni urządzonej w całkowitej powierzchni miasta 3/ działalność instytucji kultury	1/ rozwój infrastruktury kulturalnej 2/ rozwój terenów zielonych oraz miejsc spędzania czasu wolnego i rekreacji 3/ rozwój i modernizacja infrastruktury sportowej i rekreacyjnej	1/ wzmocnienie miasta jako zrównoważonego ośrodka sportowo-rekreacyjnego 2/ wykorzystanie cennych przyrodniczo obszarów podmiejskich na cele turystyczno-rekreacyjne 3/ rozwój oferty usługowej, w tym rekreacyjnej, dla mieszkańców miasta i jego obszaru funkcjonalnego 4/ poprawa atrakcyjności turystycznej centrum m.in. poprzez rozwój informacji turystycznej 5/ dalszy rozwój instytucji kultury wysokiej 6/ wzmacnianie atrakcyjności miasta poprzez organizację imprez kulturalnych o charakterze masowym
występowanie grup zmarginalizowanych	wysoka aktywność społeczna	1/ rozwój i wsparcie ekonomii	1/ wykorzystanie potencjału aktywności obywatelskiej

i wykluczonych społecznie	i obywatelska	społecznej, centrów aktywności i integracji społecznej 2/ współpraca z organizacjami pozarządowymi 3/ tworzenie programów aktywizacji osób starszych i oferty kulturalnej dla seniorów 4/ podnoszenie świadomości ekologicznej mieszkańców	i społecznej mieszkańców 2/ aktywizacja właścicieli nieruchomości, organizacji formalnych i grup nieformalnych mieszkańców do wspólnych działań w kierunku poprawy estetyki otoczenia oraz kreowania przyjaznych przestrzeni publicznych
---------------------------	---------------	---	---

Źródło: Opracowanie własne

Bibliografia

1. Analiza dostępności usług publicznych w województwie małopolskim wraz z identyfikacją i delimitacją obszarów strategicznej interwencji. Raport końcowy, opracowany przez Instytut Nauk Społeczno-Ekonomicznych Sp. z o.o., Łódź 2012.
2. Badanie funkcji, potencjałów i trendów rozwojowych miast w województwie małopolskim“ zrealizowane na zlecenie Departamentu Polityki Regionalnej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Małopolskiego w ramach projektu systemowego Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki „Małopolskie Obserwatorium Polityki Rozwoju – etap I“, a przeprowadzone przez Instytut Geografii i Gospodarki Przestrzennej oraz Instytut Spraw Publicznych Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 2010.
3. Badanie możliwości rozwojowych subregionów funkcjonalnych województwa małopolskiego. Raport końcowy z badania, zrealizowane na zlecenie Departamentu Polityki Regionalnej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Małopolskiego w ramach projektu systemowego Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki „Małopolskie Obserwatorium Polityki Rozwoju” przez Instytut badań Strukturalnych i Reytech Sp. z o.o., Kraków 2011.
4. Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju. Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności, Ministerstwo Administracji i Cyfryzacji, Warszawa 2013.
5. Dostępność transportowa wybranych miast Małopolski 2014- 2023. Raport z badania dostępności w 2014 roku wraz z prognozą dostępności w latach 2020 i 2023, opracowany na zlecenie Małopolskiego Obserwatorium Rozwoju Regionalnego, Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego, Departament Polityki Regionalnej, a sporządzony przez dr Roberta Guzika, Zakład Rozwoju Regionalnego, Instytut Geografii i Gospodarki Przestrzennej Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 2014.
6. Europa 2020. Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu, Komisja Europejska, Bruksela 2010.
7. Informator Statystyczny Miasto Nowy Sącz 2014.
8. Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa 2011.
9. Krajowa Polityka Miejska (projekt z 23 września 2015 r.).
10. Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020. Regiony, Miasta, Obszary Wiejskie, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa 2010.
11. Polityka Miejska Województwa Małopolskiego. Opracowanie eksperckie, Małopolskie Obserwatorium Polityki Rozwoju, Departament Polityki Regionalnej, Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego, Kraków 2013.
12. Strategia Rozwoju Kraju 2020, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa 2012.
13. Strategia Rozwoju Nowego Sącza 2020, Urząd Miasta Nowego Sącza, Nowy Sącz 2008.
14. Strategia Rozwoju Polski Południowej do roku 2020, Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju, Warszawa 2014.
15. Strategia Rozwoju Województwa Małopolskiego na lata 2011-2020. Małopolska 2020. Nieograniczone możliwości, Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego, Kraków 2011.
